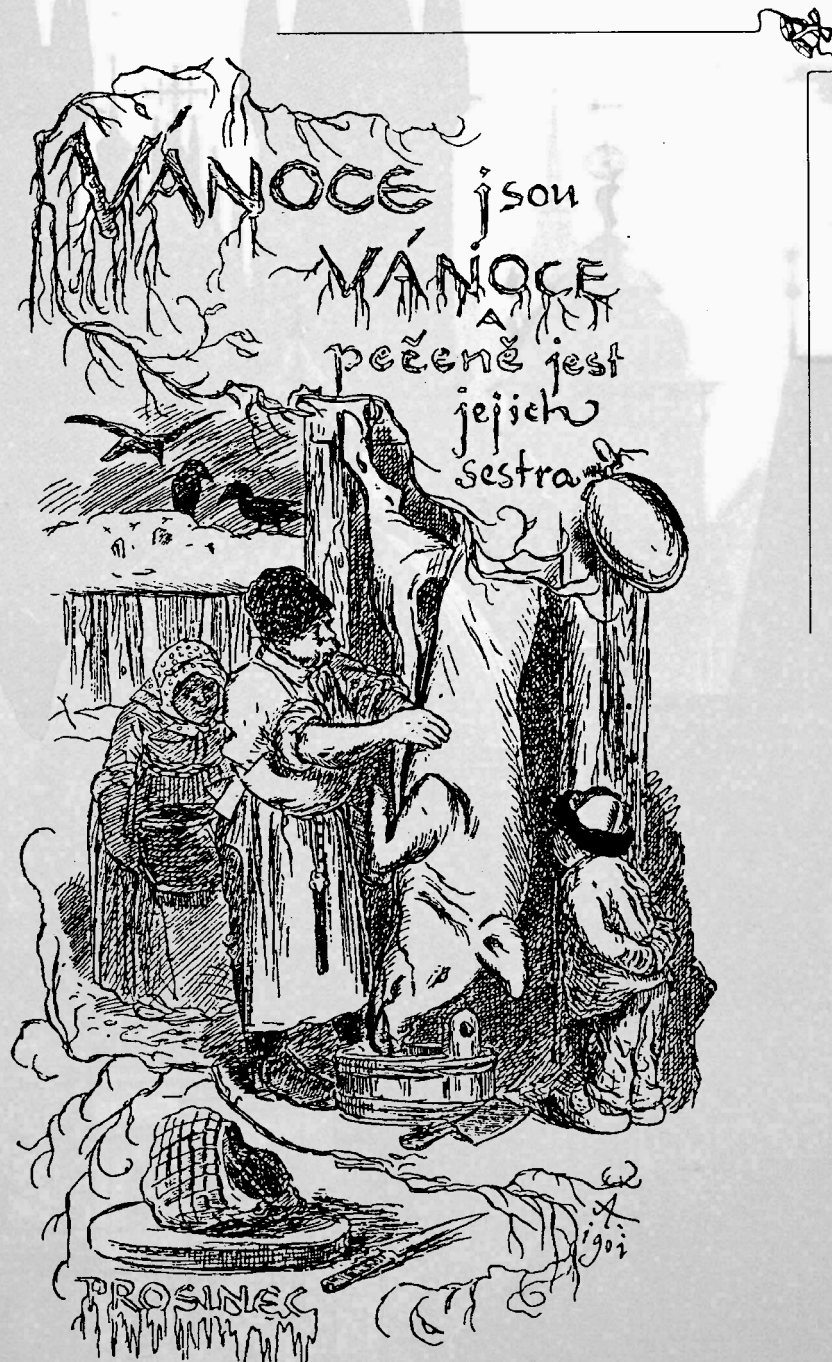

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

12
prosinec
2011
31. ročník

- Za Jiřím Grušou († 28. 10. 2011)
- Rozhovor: Se sólistou Wiener Staatsoper Romanem Lazikem / Marie Brandeis
- Fejeton Pavla Kohouta
- Příloha: Čtení na Vánoce

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

pondělí 12. 12. 2011 v 19:30

Kuky se vrací (ČR, 2010, 95 min., s anglickými titulky)

Dobrodružný, loutkový a rodinný film

Námět, scénář a režie: Jan SVĚRÁK; hudba: Michal Novinský

Hrají: Ondřej Svěrák, Zdeněk Svěrák, Oldřich Kaiser, Kristýna Nováková-Fuitová, Filip Čapka, Jiří Macháček, Jiří Lábus, Petr Čtvrtníček, Pavel Liška, Ondřej Vetchý, Jiří Schmitzer, Václav Postránecký, Miroslav Táborský, Vasil Fridrich, Michal Slaný

Obsah: *Kuky se vrací*, film scénáristy a režiséra Jana Svěráka, je dobrodružný i poetický rodinný příběh, v němž ovšem hlavní role přebírají hrdinové ze světa dětské představitivosti. Šestiletý Ondra trpí astmatem, a tak ze „zdravotních důvodů“ musí pryč i jeho oblíbená hračka – růžový medvídek Kuky. Když maminka vyhodí Kukyho do popelnice, začne pracovat Ondrova fantazie, v níž prožívá medvídkovy příběhy v neznámém přírodním světě. Je to ale opravdu jen sen malého kluka, a nebo se Kuky skutečně vydal za největším dobrodružstvím svého plyšového života? *Kuky se vrací* představuje v kontextu současné domácí kinematografie skutečně jedinečný snímek, a to nejen pro své zaměření na rodinné publikum spojující dětského i dospělého diváka, ale i pro netradiční a moderní kombinaci hraného a animovaného příběhu, plného akční scén a vtipných dialogů.

Pondělí 09. 01. 2012 v 19:30

Kdopak by se vlka bál (ČR, 2008, 90 min., s anglickými titulky)

Rodinný film, dětský horor, dospělá romance a pohádka o Červené Karkulce

Promítání za účasti režisérky a autorky scénáře **Marie PROCHÁZKOVÉ**

Hrají: Dorotka Dědková, Jitka Čvančarová, Pavel Řezníček, Martin Hofmann, David Švehlík, Marek Taclík, Matouš Kratina, Jana Krausová, Marie Boková

Obsah: Rodinný film, dětský horor, dospělá romance a pohádka o Červené Karkulce. I když žánry na první pohled velmi odlišné, přesto se výborně doplňují ve vizuálně originálním filmu Marii Procházkové *Kdopak by se vlka bál*. Režisérka *Žraloka v hlavě* se v něm vrátila k poetice úspěšného absolventského filmu *Příušnice*. Hlavní hrdinka příběhu se jmenuje Tereзка. Zbožňuje pohádku *O Červené Karkulce*, má starostlivé rodiče, ve školce nejlepšího kamaráda Šimona a takhle by mohla žít šťastně až do smrti, kdybychom se nepohybovali v realitě. Najednou Tereзка začíná ztrácet půdu pod nohama, maminka a postupně všichni dospělí v jejím okolí se začínají chovat divně a jediný, kdo jí dokáže poradit, je kamarád Šimon. Ten má ve věci jasno. Maminku Terezce vyměnili mimozemšťané. Stačí jedno píchnutí vidličkou, rána, která se okamžitě zacelí, a důkaz bude na světě. Terezku tak čeká veliké dobrodružství. Ve snaze zachránit pravou maminku bude čelit mnohým nebezpečím a možná i hladovému vlkovi.

Maria PROCHÁZKOVÁ (*24. 1. 1975, Praha) je vnučka scénáristy a spisovatele Jana Procházký (autor scénářů *Kočár do Vídně*, *Ucho* a dalších) a dcera Lenky Procházkové, která je česká spisovatelka a dramatička (autorka knih např. *Růžová zahrada*, *Smolná kniha*, *Beránek*). Vystudovala animovaný film na pražské FAMU (1998) a už během studií na sebe upozornila krátkým animovaným snímkem *Bibliofil* z roku 1997. FAMU absolvovala v roce 1998 s filmem *Příušnice* a dostala za něj na Festivalu FAMU v roce 1999 hlavní cenu. Dále se prosadila jako scénáristka a režisérka krátkých animovaných snímků, videoklipů a reklamních spotů: např. *Do nebe*, 1999, *Hořící hvězdy*, 1999. Za film *Piktogramy* dostala cenu „Kristián“ za nejlepší český animovaný snímek roku 2001. Následoval další film z roku 2002 *Bubáci* a v roce 2005 celovečerní hraný film *Žralok v hlavě*, další film *Kdopak by se vlka bál* (2008) získal Zlatého ledňáčka za nejlepší celovečerní film na Festivalu českých filmů Finále 2009 v Plzni.

Retrospektiva filmů významného českého a světového režiséra Miloše FORMANA u příležitosti jeho kulatých narozenin

Pondělí 13. 02. 2012 v 19:30

Černý Petr (ČR, 1963, 86 min.)

Hudba: Jiří Šlitr

Hrají: Ladislav Jakim, Pavla Martínková-Novotná, Jan Vostrčil, Vladimír Pucholt, Pavel Sedláček, Zdeněk Kulhánek, František Kosina, Josef Koza, Božena Matušková, Antonín Pokorný, Jaroslav Kladrubský, Františka Skálová, Jaroslava Rážová, Majka Gillarová, Zuzana Opršalová, Jaroslav Bendl, František Pražák, Dana Urbánková, Josef Ahrhám

Pondělí 12. 03. 2012 v 19:45

Hoří, má panenko (ČR, 1967, 75 min.)

Předběžné termíny promítání na velvyslanectví v roce 2012:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 09. 01., 13. 02., 12. 03., 14. 05., 11. 06., 10. 09., 08. 10., 12. 11. a 10. 12.
Začátek představení **vždy v 19:30, pouze v prosinci ještě v 17:00 pro děti.** Změna vyhrazena.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

když jsem 14. dubna tohoto roku v Českém centru před začátkem prezentace a autorského čtení z knihy »Beneš jako Rakušan« seděla a povídala si s autorem knihy panem Jiřím Grušou a moderátorem večera, známým rakouským hercem a autorem, panem Miguelem Herz-Kestrankem, hlavně jsem litovala pana Herz-Kestranka a obdivovala jeho vůli přemoci příšernou bolest zubů, kterou právě trpěl. Pan dr. Gruša od poslední doby, co jsem ho viděla, pohubl a ten večer byl velice unavený (vždyť právě přiletěl z USA), ale přesto a jako vždy vyzařoval nesmírnou energii a já jsem netušila (jak bych mohla), že je to moje poslední setkání a poslední živý rozhovor s ním. Měl rozpracováno mnoho dalších projektů a hodně plánů, a tak mi připadalo, že si tedy, pokud se to tak v jeho případě dá nazvat, důchodu – zaslouženého odpočinku – vůbec neužívá. Později jsme si kvůli nějakému rozdělanému projektu vyměnili e-mailové zprávy, kdy mě informoval o plánované operaci srdce. Popřála jsem mu vše nejlepší, brzké uzdravení, a až bude mít čas a cítit se dobře, ať se ozve.

Již se neozve!!! Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku i já osobně mu vděčíme za mnohé, k výčtu by nestačila jen jedna strana. Pro mě žije jeho památka v jeho literárním díle, esejích, článcích, které mi jeho osobnost neustále připomínají a připomínat budou.

Na rozloučenou s panem dr. Grušou, vedle nekrologů-vzpomínek spisovatele a dramatika Pavla Kohouta a historika a diplomata dr. Jiřího Beránka, za které jsem oběma pánům nesmírně vděčná, protože přesně vystihují osobnost bohužel předčasně zemřelého Jiřího Gruši, jsem vybrala a redakčně zkrátila rozhovor z tohoto roku, který s ním vedl Petr Honzejek, komentátor Hospodářských novin.

Promítací sezóna bude v tomto roce zakončena **12. prosince 2011** dobrodružným filmem Jana Svěráka **Kuky se vrací** podle skutečné události, kterou na vlastní kůži prožila jedna plyšová hračka. Představení se koná pouze v **19:30** hodin, rezervace není možná.

V novém roce 2012 Vás opět můžeme pozvat na pravidelná promítání každé druhé pondělí v měsíci do kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s Českým centrem a českým velvyslanectvím. Dne **10. ledna 2012** zahájíme filmem **Kdopak by se vlka bál** za přítomnosti režisérky **M. Procházkové**. Pokračujeme filmovým cyklem režiséra Miloše Formana, který pořádáme u příležitosti jeho kulatých narozenin, a to **13. února** filmem **Černý Petr**. Dne **12. března v 19:00** následuje vernisáž výstavy plakátů k filmům M. Formana z unikátní kolekce P. Rajčana (Retropektiva Miloše Formana, 12. 03. – 14. 5. 2012), a proto se začátek promítání filmu **Hoří, má panenko** posouvá na **19:45!** Cyklus filmů Miloše Formana bude 14. května zakončen filmem **Přelet nad kukaččím hnízdem**. Začátek představení je, pokud není předem jinak uvedeno, vždy v 19:30, rezervace není možná, změna programu vyhrazena.

Další číslo Klubu (leden – únor) je tradičně z časových důvodů plánováno k vydání koncem ledna 2012.

V tomto čísle nacházíte přiloženy složenky na zaplacení předplatného: pro členy Kulturního klubu na rok 2012 33 EUR inkl. časopis; pro nečleny – abonenty časopisu – 35 EUR. Prosíme o včasné uhrazení, pokud možno ihned, protože opakované zasílání složenek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení. Nezapomeňte, prosím, na složence označit, zda se jedná pouze o ABO, jinak bychom mohli mylně doufat, že se jedná o dar na tiskový fond.

Vážení čtenáři, na závěr mi dovolu, tak jako každý rok, veřejně poděkovat týmu Kulturního klubu – výboru, redakci, redakčnímu kruhu – za jeho obětavou a bezplatnou práci a také poděkovat za podporu a trpělivost jejich rodinným příslušníkům. Srdečné díky patří všem přispěvatelům a příznivcům Klubu, všem spřízněným institucím a spolkům i Vám, čtenářům, za Vaši přízeň.

Jménem Kulturního klubu a také jménem svým Vám všem přeji pokojné a radostné Vánoce a šťastný a úspěšný nový rok 2012!

Helena Baslerová, šéfredaktorka

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial	3
Obsah	3
Klub představuje... ..	4
Kalendář: prosinec 2011 – únor 2012	5
Církevní kalendář: prosinec 2011	8
Za Jiřím Grušou († 28. 10. 2011)	9
Impressum	13
Rozhovor	14
Kultura	16
Události	37
Fejeton	44
Zajímavosti	45
Ekonomika	53
Správy zo Slovenska	65
Sokol & sport	70
Úvahy & postřehy	73
Z české a slovenské Vídně a okolí	80
Oznámení	88
Informace & inzerce	94
Příloha	I-VIII

VÝSTAVY A FESTIVALY:

14. 12. 2011 – 24. 01. 2012 **Ludmila PURKYŇOVÁ, Stanislava VANÍČKOVÁ, Helena BEZÁKOVÁ: *Drei Damen des Slowakischen Theaterkostüms***

14. 12. 18:30 Vernissage

Eine Kollektivausstellung von drei großen international anerkannten Kostümbilderinnen der slowakischen Theaterszene, Kurator: Miroslav Daubrava

In Zusammenarbeit mit dem Theaterinstitut in Bratislava. Slowakisches Institut in Wien

do 23. 12. **Renata KLOGNER-ŠTOLBOVÁ: *Madonna und Pilger*** (Bilder)

Atelier A, Zum Blauen Pfau am Spittelberg, Kirchberggasse 17/II, 1070 Wien, www.ateliera.jimdo.com

do 23. 12. 14:00-18:30 **Krippen verschiedener Art**

Spittelberger Weihnachtsmarkt

Atelier A, Zum Blauen Pfau am Spittelberg, Kirchberggasse 17/II, 1070 Wien, www.ateliera.jimdo.com

2012

14.-29. 01. **Kateřina ŠEDÁ: *There is nothing there***

13. 01. vernisáž

V rámci postgraduálního studia „ECM – Educating, Curating, Managing“ organizují studenti vídeňské Universität für angewandte Kunst výstavu Kateřiny Šedé, plánovaná je i její přednáška. Bližší informace budou uveřejněny v dohledné době v programové brožuře a na webových stránkách Českého centra Vídeň.

Kunsthalle Wien – projekt space Karlsplatz

27. 01. – 02. 03. **Jakub HOŠEK**

26. 01. 18:30 vernisáž

Samostatná výstava Jakuba Hoška, který získal Strabag Art Awards 2011, prestižní cenu, která již třetím rokem oceňuje malbu a grafiku mladých autorů čtyř evropských zemí (Rakousko, Slovensko, Česká republika a Maďarsko).

Jakub Hošek je nejen malíř, ale také DJ a organizátor koncertů spadajících do české nezávislé scény. V současnosti kombinuje zdánlivě expresivní „kaligrafii“ s dokonale chladnou „designérskou“ technikou. Obrazy vytváří vykrýváním ploch pomocí komplikovaných šablon. Často také pracuje s textem a důležitá je pro něj též prostorová instalace pláten.

Info: www.strabag-kunstforum.at

Strabag Haus, Donau-City-Strasse 9, 1220 Wien

08. 02. – 22. 03. **Karel ŠTĚDRÝ**

07. 02. 19:00 vernisáž

Karel Štědrý se narodil v roce 1985 v Praze. V letech 2003-2010 studoval na pražské VŠUP v ateliéru malby Stanislava Diviše, kde se hned od počátku jeho studia stal výraznou malířskou osobností tohoto ateliéru. Není tedy divu, že byl velmi žádaným autorem do skupinových výstav, kterých se od roku 2002 zúčastnil už ke čtyřiceti. Je členem malířských skupin Obr. a Clan. Jako vítěz soutěžní přehlídky Arskontakt získal týdenní pobyt ve Vídni, v rámci tohoto pobytu představí České centrum jeho dílo.

České centrum, Herrngasse 17, 1010 Wien

10. 02. – 13. 05. **Impressionismus von Degas bis Cézanne: *Pastelle, Aquarelle und Zeichnungen***

Die Ausstellung in der Albertina präsentiert über 200 Pastelle, Aquarelle und Zeichnungen der Impressionisten und Postimpressionisten mit dem vorrangigen Ziel, die herausragende Stellung ihrer Arbeiten auf Papier aufzuzeigen. Es ist international die erste Schau, die sich ausschließlich diesem Thema widmet. Gerade unter den Künstlern des Impressionismus und Postimpressionismus erlangte die Zeichnung einen der Malerei ebenbürtigen Rang, eine Gleichstellung, die für die Moderne zukunftsweisend wurde. Mit Werken von Manet, Degas, Renoir, Cézanne, Seurat, van Gogh, Gauguin und Toulouse-Lautrec präsentiert die Ausstellung einiger der größten Zeichenkünstler der westeuropäischen Kunstgeschichte. Damit möchte die Schau die wichtige Stellung verdeutlichen, die die Zeichnung im Schaffen der Impressionisten und Postimpressionisten einnahm. Die Leihgaben kommen aus allen wichtigen Museen weltweit.

Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien, www.albertina.at

Otevřeno: denně 10:00-18:00, středa 10:00-21:00

do 12. 02. **Ignác BIZMAYER: *Figurálna keramika zo Slovenska.***

Výstava prác Ignáca Bizmayera zo Slovenského národného múzea – Múzeum Ľudovíta Štúra v Modre a zo Slovenského národného múzea – Historického múzea Bratislava. Záštitu prebral J. E. Peter Lizák, veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku.

Österreichisches Museum für Volkskunde, Gartenpalais Schönborn, Laudongasse 15-19, 1080 Wien
www.volkskundemuseum.at

Otváracie hodiny: ut-ne 10:00-17:00, po zatvorené

do 22. 04. ***Erschaute Bauten: Architektur im Spiegel zeitgenössischer Kunstfotografie***

Zu den teilnehmenden Künstlern zählen: Sabine Bitter & Helmut Weber (AT), Mladen Bizumić (AT/NZ), José Davila (MX/ES), Werner Feiersinger (AT), Andreas Fogarasi (AT/HU), Cyprien Gaillard (FR), Andreas Gursky (DE), Gavin Hipkins (NZ), Candida Höfer (DE), Geoff Kleem (AU), Joachim Koester (DK), Luisa Lambri (IT/US), Marko Lulic (AT), Dorit Margreiter (AT), John Massey (CA), Maix Meyer (DE), Sarah Morris (UK/US), Warren Neidich (US/DE), Sandra Peters (DE), Pia Rönicke (DK), Thomas Ruff (DE), Allan Sekula (US), Hiroshi Sugimoto (JP), Jane & Louise Wilson (UK), Tobias Zielony (DE). Die ausgestellten künstlerischen Arbeiten zeigen unter anderem Werke von Architekten wie Frank Lloyd Wright, Le Corbusier, Ludwig Mies van der Rohe, Philip Johnson, I. M. Pei, the Tecton Group und Herzog & de Meuron MAK-Ausstellungshalle. Kurator Simon Rees.

Weiskirchnerstraße 3, 1010 Wien

Öffnungszeiten: Di: 10:00-24:00 Uhr, Mi – So: 10:00-18:00 Uhr, Mo geschlossen

Eintritt € 9,90 mit MAK-Guide / € 7,90 / ermäßigt € 5,50

do 29. 04. **Hubert Gessner. *Architekt dělnického hnutí***

Hubert Gessner (1871-1943), rodák z Moravy a žák Otto Wagnera, je považován za jednoho z hlavních architektů „Červené Vídně“. Jeho dílo zahrnuje např. pekárenský vel-

koobchod, tovární budovy, ale i soukromé vily a okresní zdravotní pojišťovny, velké bytové komplexy a bytové zařízení.

Speciální výstava probíhá v rámci trvalé výstavy *Rudá Vídeň* ve Waschsalonu Karl-Marx-Hof, která se soustřeďuje na architektury dělnického hnutí. Výstava bude zahájena Dr. Michaelem Ludwigem. Současně bude Dr. Markus Kristan prezentovat svoji knihu, vydanou nakladatelstvím Passage, jenž nese název *Hubert Gessner. Architekt zwischen Kaiserreich und Sozialdemokratie 1871-1943*. Tato výstava může být realizována díky velkorysému podpoře Wiener Städtischen Versicherung a Wien Kultur.

Waschsalon Nr. 2, Karl-Marx-Hof, Halteraugasse 7, 1190 Wien

Další informace: www.dasrotewien-waschsalon.at

Vstupné: 3 € (dospělí)

LEOPOLD MUSEUM

po, stř – ne: 10:00-18:00 + čt: 10:00-21:00

MuseumsQuartier Wien, www.leopoldmuseum.org

do 30. 01. 2012 *The Excitement Continues*
Zeitgenössische Kunst aus der Sammlung Leopold II.

do 30. 01. 2012 *Melancholie und Provokation*
Das Egon Schiele-Projekt

JEDNOTLIVÉ AKCE:

10. 12. 15:30-18:00 **Advent in der Albertina** (für junge Besucher)

Wussten Sie, dass der erste Christbaum in Wien in der Albertina stand? Prinzessin Henriette, eine Bewohnerin des Palais, brachte diesen Brauch vor ca. 150 Jahren nach Österreich. Auch heuer steht daher wieder der historisch geschmückte Weihnachtsbaum im Mittelpunkt unseres Adventprogrammes. Bei einer Mitmachführung durch die Prunkräume erfahren die Kinder Geschichten über die Albertina und ihre Bewohner. Danach erwarten sie unterschiedliche Bastelstationen zur weihnachtlich-kreativen Betätigung in unseren Ateliers. Atelierbeitrag: EUR 4,- pro Person (ermäßigt für Artivity Mitglieder)

Anmeldungen in der Albertina Kunstvermittlung:

Tel.: +43 (0)1 534 83-540 oder besucher@albertina.at

11. 12. 17:00-21:00 **Čaj o páte**

Vlastenecká omladina

Velká klubovna české školy, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

12. 12. 19:30 **Kuky se vrací** (ČR, 2010, 95 min. s angl. tit.)
Dobrodružný, loutkový a rodinný film

Námět, scénář a režie: Jan Svěrák, hudba: Michal Novinský
Hrají: Ondřej Svěrák, Zdeněk Svěrák, Oldřich Kaiser, Kristýna Nováková-Fuitová, Filip Čapka, Jiří Macháček, Jiří Lábus, Petr Čtvrtníček, Pavel Liška, Ondřej Vetchý, Jiří Schmitzer, Václav Postránecký, Miroslav Táborský, Vasil Fridrich, Michal Slaný

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

KK, ČČ, ZÚ

14. 12. 19:30 **Leoš JANÁČEK: Z mrtvého domu**

Dirigent: Franz Wieser-Möst

Vídeňská státní opera, Opernring 2, tel.: 51444-2250

www.wiener-staatsoper.at

17. 12. 17:00-21:00 **Vianočný punč**

Příjemné vytrhnutí z často hektické předvianočné atmosféry, při dobrom punči (kto už bol, ten vie!) a v sprievode veselej hudby.

RSKS

17. 12. 15:00 **Vánoční odpoledne**

S bohatou tombolou. Pořádají Sokol Vídeň III/XI a České srdce Vídeň III/XI.

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

17. 12. 15:30-18:00 **Advent in der Albertina** (Last-Minute-Geschenke)

Siehe *Advent in der Albertina*, 10. 12. 2012.

Tel.: +43 (0)1 534 83-540 oder besucher@albertina.at

17. a 18. 12. **Vorweihnachtliche Barockkonzerte im Musensaal der Albertina**

Dio Bambino, Re Messia Konzertante weihnachtliche Barockmusik

Tickets erhalten Sie an den Tageskassen der Albertina, Vorbestellungen sind unter clemencic.consort@utanet.at möglich.

18. 12. 14:00 **Vianočné muzikálové predstavenie pre deti**

Spolok priateľov detí vo Viedni vás pozýva na bezplatné vianočné muzikálové predstavenie pre deti vo veku 6-12 rokov v divadle Raimundtheater, Wallgasse 18-20, 1060 Wien

Bezplatné lístky si objednajete na tel.: 01-401 25 DW 11 alebo per Mail: kind-und-co@wien.kinderfreunde.at.

Lístky sú len pre deti od 6 do 12 rokov! Predstavenie sa hrá v nemeckom jazyku a trvá 1,5 hodiny bez prestávky.

18. 12. 16:00-18:00 **Slovenské Vianoce**

Detský folklórny súbor Oščadníčka z Kysúc a divadlo Neline z Budmeríc uvádza vianočné divadelné a folklórne pásmo *Slovenské Vianoce*.

Vianočná hra, v ktorej vystupujú traja pastieri, Jozef, Mária, malý Ježiško a nechýba ani Anjel a Čert, vychádza zo slovenských ľudových tradícií a je popretkávaná ľudovými koledami a folklórom. Na spestrenie predvianočnej atmosféry účinkuje detský folklórny súbor Oščadníčka pod vedením pani Mgr. Veroniky Macuhovej, riaditeľky ZS v Oščadnici-ústredí.

Theater Frei Bühne Wieden, Wiedner Hauptstr. 60b, 1040 Wien

18. 12. 19:30 **Leoš JANÁČEK: Z mrtvého domu**

Dirigent: Franz Wieser-Möst

Vídeňská státní opera, Opernring 2, tel.: 51444-2250

www.wiener-staatsoper.at

21. 12. 16:00-18:00 **Spievanky, spievanky**

Slovenský klub detí a rodičov, vstupné dobrovoľné.

SOVA

21. 12. 20:30 **Weihnachts-Gala-Konzert**

Festliches Weihnachts-Gala-Konzert (zu Gast slowakische Künstlerinnen): Simona EISINGER, Sopranistin, Rising-Star der österreichischen und europäischen Opern- und

Konzertszene; Zuzana FERJENČKOVÁ, Orgel, Stiftsorganistin.
Schottenkirche, Freyung 6, 1010 Wien

23. 12. 19:30 Vánoční koncert: Bolschoi Don Kosaken
Umělecký vedoucí Petja Houdjakov
Grosser Saal, Lothringerstr. 20, 1030 Wien, tel.: 242 002
www.konzerthaus.at

24. 12. 10:00-13:00 Albertina Weihnachtswerkstatt
Unter dem traditionell dekorierten Christbaum in den Habsburgischen Prunkräumen erfahren die jungen Teilnehmer die Geschichte des ersten Weihnachtsbaumes in Wien und lauschen Weihnachtsgeschichten. Danach versüßen Punsch und Kekse die kreative Arbeit bei den Mal- und Bastelstationen in den Ateliers. Letzte Gelegenheit für Geschenke.

Siehe *Advent in der Albertina*, 10. 12. 2012.
Tel.: +43 (0)1 534 83-540 oder besucher@albertina.at

24. 12. 22:00 Jakub Jan Ryba: Hej, mistře
Rybova mše při půlnoční mši svaté v kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“.
Rennweg 69, Wien 3

27. 12. 19:30 Leoš JANÁČEK: Z mrtvého domu
Dirigent: Franz Wieser-Möst
Vídeňská státní opera, Opernring 2, tel.: 51444-2250
www.wiener-staatsoper.at

29. 12. 19:00 Salut für Marcel Prawy
Koncert u příležitosti 100. výročí narození.
Volksoper, Währingerstr. 78, tel.: 51444-36 70
www.volksoper.at

30. 12. 19:30 Leoš JANÁČEK: Z mrtvého domu
Dirigent: Franz Wieser-Möst
Vídeňská státní opera, Opernring 2, tel.: 51444-2250
www.wiener-staatsoper.at

2012

03. 01. 19:00 Salut für Marcel Prawy
Koncert u příležitosti 100. výročí narození.
Volksoper, Währingerstr. 78, tel.: 51444-36 70
www.volksoper.at

04. 01. 20:00 Štěstí (ČR, 2005, 100 min., režie B. Sláma)
Jedna z nejuspěšnějších českých tragikomedií s hvězdným obsazením (Tatiana Vilhelmová, Pavel Liška, Aňa Geislerová) bude uvedena v rámci nezávislé filmové iniciativy EU XXL, které podporuje zprostředkování a distribuci evropských filmů.
Info: www.eu-xxl.at
Wolkersdorf, přesné místo bude upřesněno na tel. čísle: 0650 5129455, info@forumwolkersdorf.net nebo www.forumwolkersdorf.net

08. 01. 10:00 Jakub Jan Ryba: Hej, mistře
Slavnostní provedení Rybovy mše v kostele „Nejsvětějšího Vykupitele“.
Rennweg 69, Wien 3

09. 01. 19:30 Kdopak by se vlka bál (ČR, 2008, 90 min, s angl. tit.)

Režie a scénář: Maria Procházková
Rodinný film, dětský horor, dospělá romance a pohádka o Červené Karkulce. Promítání za účasti režisérky Marie Procházkové.

Obsazení: Dorotka Dědková, Jitka Čvančarová, Pavel Řezníček, Martin Hofmann, David Švehlík, Marek Taclík, Matouš Kratina, Jana Krausová, Marie Boková
Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, Čc, ZÚ

12. 01. 18:00 Josef HASLINGER: Jáchymov – Ort der Heilung, Ort der Vernichtung

Kulatý stůl s Josefem Haslingerem, Karlem Kukalem a Tomášem Bouškou.

Prezentace nového románu známého rakouského spisovatele J. Haslingera, který dokumentuje příběh tíživého osudu jednoho z nejlepších československých brankářů všech dob Bohumila „Bóži“ Modrého, který dokonce učil hrát hokej Sověty. Napsal ji podle vyprávění dcery Blanky Modré. Knihu vydalo nakladatelství Fischer Verlag v roce 2011 pod názvem *Jáchymov* (kniha vyšla zatím pouze německy). Za účasti Tomáše Boušky (Politictivezni.cz) a pamětníka Karla Kukala (autor knihy *Devět křížů*). Moderátor: Josef Haslinger.

Bližší informace budou uveřejněny v dohledné době v programové brožuře a na webových stránkách Českého centra Vídeň.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

17. 01. 18:00 Václav GRUŠA & Rhea KRČMAROVA
Literární večer, který si klade za cíl představit tvorbu dvou mladých česko-rakouských spisovatelů žijících ve Vídni.

Václav Gruša, syn známého politika a spisovatele Jiřího Gruši, představí svou básnickou prvotinu, která vyšla na podzim 2011 v nakladatelství Revolver revue pod názvem *Kukaččí sirotčinec*. Rhea Krčmarova, dcera známého korespondenta agentury Reuters Jonnyho Krčmáře, se věnuje psaní povídek a divadelních her i transmediálním uměleckým projektům, zaměřeným na texty.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

25. 01. 18:00 Klaus JOHANN – Vera SCHNEIDER: HinterNational – Johannes Urzidil

Klaus Johann a Vera Schneider společně se znalcem života a díla Johannese Urzidila Gerhardem Trappem představí svou novou knihu *HinterNational – Johannes Urzidil* v multimediální přednášce (fotografie, originální rádiové vysílání, korespondence...).

Johannes Urzidil byl pražský německy píšící spisovatel, básník, esejist a historik umění, člen legendárního „Pražského kruhu“ kolem Maxe Broda, Franze Kafky a Franze Werfela.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

30. 01. 19:30 Guarneri Trio Prag: Josef Suk, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák

Mozart-Saal, Lothringerstr. 20, 1030 Wien, tel.: 242 002
www.konzerthaus.at

13. 02. 19:30 Černý Petr (ČR, 1963, 86 min., režie: Miloš Forman)

Hudba: Jiří Šlitr; hrají: Ladislav Jakim, Pavla Martínková-Novotná, Jan Vostrčil, Vladimír Pucholt, Pavel Sedláček, Zdeněk Kulhánek, František Kosina, Josef Koza, Božena Matušková, Antonín Pokorný, Jaroslav Kladubský, Františka Skálová, Jaroslava Rážová, Majka Gillarová, Zuzana Opršalová, Jaroslav Bendl, František Pražák, Dana Urbánková, Josef Abrahám.

V rámci cyklu věnovaného tvorbě Miloše Formana. Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien KK, Čc, ZÚ

13.-17. 02. 8:00-16:00 zápis do 5. třídy Bilingvního reálného gymnázia II. stupně Školského spolku „Komenský“ pro školní rok 2012/2013 v ředitelně gymnázia (řed. H. Huberová)

Podrobná zpráva v kapitole Informace.

23. 02. Eben Trio (slavnostní koncert u příležitosti představení nového ředitele Českého centra ve Vídni Martina Krafla)

Ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR ve Vídni pod záštitou velvyslance ČR v Rakousku J. E. RNDr. Jana Koukala.

Eben trio patří k nejtalentovanějším hudebním uskupením nastupující mladé generace. Ve svém názvu nese jméno jednoho z nejvýznamnějších českých skladatelů druhé poloviny 20. století, Petra Ebena. Od roku 2005 soubor úzce spolupracuje s Guarneri Triem Prague, pod jehož vedením studovali jeho členové v roce 2008-2009 na Hochschule für Musik Luzern ve Švýcarsku. Svě interpretiční umění si trio prohlubuje účastí na řadě mistrovských kurzů pod vedením předních hráčů a pedagogů komorní hry. V současnosti studují jeho členové magisterské studium na Hochschule für Musik und Theater Hamburg v Německu pod vedením prof. Niklase Schmidta.

Info: www.puellatrio.cz

Na pozvání Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

12. 03. 19:45 Miloš Forman: Hoří má panenka (ČR 1967, 75 min.)

V rámci cyklu věnovaného tvorbě Miloše Formana. Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien KK, Čc, ZÚ

14. 05. 19:30 Miloš Forman: Přelet nad kukačím hnízdem (USA, 1975, 133 min.)

Hudba: Jack Nitzsche, Hrají: Jack Nicholson, Louise Fletcher, Michael Berryman, Scatman Crothers, Danny DeVito, Christopher Lloyd, Will Sampson, Vincent Schiavelli, Brad Dourif, Mimi Sarkisian, Sydney Lassick, Delos V. Smith Jr.

V rámci cyklu věnovaného tvorbě Miloše Formana. Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien KK, Čc, ZÚ

Podrobnosti a další programy a akce naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznamení.*

Další důležité adresy a kontakty viz též oddíl *Inzerce.*

České ozvěny / Slovenské ozveny

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13.05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

Důležité kontaktní adresy:

ČESKÉ CENTRUM:

www.tschechischeszentrum.at

e-mail: ccwien@czech.cz

Herrengasse 17, 1010 Wien, tel.: 535 23 60

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

www.slovaci.at

e-mail: rsks@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden

e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel./fax: +43/1/535 40 57

SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova

e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

DIVADLO BRETT

www.theaterbrett.at

e-mail: theaterbrett@gmx.at

út – so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien

tel.: 0043/6767345566

DETSKÝ SÚBOR ROZMARÍN PRI RSKS

má nácviky každú stredu: predškolský vek od 15:15 do 16:30 hod., školáci a mládež od 16:15 do 18:30 hod. Tanec, spev, hra na píšťalkách, fujare, cimbele.

Komenského škola, Veľká klubovňa

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí a zároveň za neúplnost kalendária. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Přední strana obálky:

Mikoláš ALEŠ: *Vánoce*

Zadní strana obálky:

Mikoláš ALEŠ: *My tři králové jdeme k vám*

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:

mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:30**

KALENDÁŘ AKCÍ

- Ne 11. 12.** SALESIANUM: 3. neděle adventní – svátek svatého MIKULÁŠE: Dětská mše svatá v kapli v 11:00 hodin, Hagenmüllergasse 31, Wien 3. – Mikulášská nadílka pro děti.
- So 17. 12.** DON BOSCO-HAUS: Mládežnická mše svatá v 18:30 hodin v St. Veit-Gasse 25, Wien 13.
- So 24. 12.** Vánoční mše svatá pro děti a rodiče v 16:00 hodin v kapli SALESIANUM, Hagenmüllergasse 31, Wien 3. – Půlnoční mše svatá ve 22:00 hodin v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu 63, Wien 3. Chrámový sbor zpívá vánoční mši *Hej, mistře* od J. J. Ryby.
- Ne 25. 12.** Slavnost NAROZENÍ PÁNĚ – Mše svatá v 10:00 hodin v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu 63, Wien 3. – Zpíváme tradiční vánoční koledy.

Při dětské mši svaté v neděli 13. listopadu 2011 v SALESIANUM, Vídeň 3, jsme slavili svatého Martina (11. 11.) a svatou Anežku Českou (13. 11.). Oba viděli kolem sebe nejen hlad a nouzi, nýbrž i závist a nepřátelství. Dokázali však odpouštět a dělit se s druhými. Při této příležitosti jsme zpívali píseň o svaté Anežce, jejíž 800. výročí narození jsme si letos připomněli. Tato svěťice je uctívána celou církví a celosvětovému společenství věřících natrvalo připomíná český národ a jeho křesťanské dědictví.

Česká duchovní služba oblast Vídeň srdečně zve na

ČESKOU POUŤ DO ŘÍMA

Letecky od úterý 03. 04 do neděle 08. 04. 2012
(Záloha 200,- EUR)

Ubytování se snídaní v Poutním domě Velehrad,
Via delle Fornaci 200, I-00165 Roma

Závaznou přihlášku co nejdříve, nejlépe ještě dnes,
přes e-mail: redakce@rozhledy.at. Počet míst je omezený.
Celkový příspěvek je pro mládež do 18 let 350,- EUR,
pro dospělé 400,- EUR.

Program: Obřady svatého týdne a neděle Zmrtvýchvstání – veřejná audience u papeže Benedikta XVI. – návštěva hrobu papeže Jana Pavla II. a hrobu kardinála Josefa Berana – prohlídka antického a křesťanského Říma

Za vedení: P. Dr. Jan Horák, SDB
Za organizaci: PAss. Pavla Carmignato, SMDB

Katholische Mission für Tschechen pořádá ZIMNÍ REKREACI pro mládež do 18 let ve Fulpmes / Stubaital od 4. do 11. února 2012. Zájemci nechť se laskavě přihlásí písemně:
paula.carmignato@rozhledy.at

Jiří GRUŘA

(1938-2011)

Spisovatel, básník a diplomat. Pocházel z Pardubic, absolvoval filozofii a historii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Působil jako redaktor a psal, než mu bylo publikování zakázáno. Odjel na stipendium do USA, odkud se však nesměl do ČSSR vrátit. Roku 1982 se usadil v Bonnu. Po sametové revoluci působil jako velvyslanec v Německu a Rakousku s přestávkou v roce 1997, kdy se stal ministrem školství. V letech 2004-2009 byl prezidentem PEN klubu, v letech 2005-2009 vedl Diplomatickou akademii ve Vídni. Gruřa psal česky i německy, vydal soubor esejů *Česko – návod k použití*, *Umění stárnout*, *Beneř jako Rakuřan*. Žil s manželkou v městečku Merl nedaleko Bonnu.

FIFI

Z Pardubic jako veselý básník přes Prahu do statečného nebytí v disentu a pak do skvěle vybrané vývrtky nechtěného exilu, nato už jako Havlův velvyslanec v Německu a v Rakousku, Klausův ministr školství, ředitel vídeňské Diplomatické akademie založené samotnou Marií Terezií, rytíř Čestné legie, nositel desítky řádů a přitom překladatel Schillerova *Valdštejna*, autor veršů i próz psaných česky i německy a zahrnovaných cenami, a ještě přitom nesčetněkrát kroužící jako satelit kolem planety v dvakrát potvrzené funkci prezidenta mezinárodního PENu – a najednou, jako těsně po skončení úžasného ohňostroje poprvé tichý a nečinný v malém německém městě Bad Oeyenhausen, kde mu jeho srdce řeklo Promiň, ale dost!

Málokdo z Čechů byl světoobčan jako on a snad žádný světoobčan nebyl jako on Čech. Z češství si totiž vzal jen to nejlepší, co v něm je, a hnusné naplaveniny na něm z dob cizích okupací i národních samohan rozpouštěl svými texty jako žiravinou. Byl jedním z vůdčích duchů dějinného narovnání s Německem, které vyvrcholilo vzájemnou deklarací, byl postrachem militantních představitelů sudetských landsmanšaftů, pro něž dějiny začínají až jejich vyhnáním, ale také českých pseudovlastenců, vydávajících za odboj i poválečné vraždění německých civilistů. Té poty odevšad je už tolik, že ho hrozí proměnit v bronzovou sochu. Jenže on byl i rozkošný člověk!

Slovo rozkošný se zdá zcela nehodit k muži, který se právě stává legendou. Jenže on měl při všech svých mimořádných výkonech celou sbírku lidských slabostí, které nedovolily, aby se pozvedal nad lidi méně obdařené. Byl neobyčejně nešikovný, nadměrně zapomětlivý, hodně nepraktický, ví Bůh, jak dokázal, že ho nikdy nikdo nezmátl a nepodvedl. Byl nepraktikující, ale silně věřící katolík, který se velmi vyváženě kál i hřešil.

U Havlů na Hrádečku dostal za totality trvalou přezdívku. Ke gramofonové desce sehráli silvestrovští hosté Prodanou nevěstu, a že neuměl zpívat, dostal roli psíka. Od té doby byl pro zasvěcené Fifi.

Když se podepisovala Charta 77, patřil k několika, kteří k překvapení Státní bezpečnosti na seznamu chyběli; netušila, že o to byli požádáni. Nejsouce ještě tolik nápadní, stali se životně důležitými odesilatelé i příjemci zpráv pro ostatní. Když ale před příjezdem Brežněva do Prahy zašili do Ruzyně i jeho, vyhlásil svůj podpis dodatečně přímo do doupěti lva věžeňským telefonem záchodového potrubí.

Byl první spisovatel, kterého chtěl režim dostat za katr nastálo čistě za literaturu. Jen díky posudkům, o které Charta požádala tehdejší literární hvězdy Heinricha Bölla a Siegfrieda Lenze, že Dotazník není protirežimní pamflet, nýbrž významný román evropského formátu, husákovská justice proces odtroubila, když pochopila, že jí hrozí nebytí ostuda.

Ani on do exilu neodešel, ale byl propuštěn na roční pobyt v USA, když bylo nutno dokazovat, že ČSSR alespoň někdy respektuje občanská práva, jak se k tomu zavázala v Helsinkách. Na zpáteční cestě v Hamburku opět jednou zapomněl v telefonní budce všechny své peníze i doklady. Už dostal rovnou německé, protože mu z Prahy vzali občanství. Napsal jedinečný slabikář české řeči pro českou školu ve Vídni, která jej odmítla. Později se účastnil protestů před československou ambasádou v Bonnu, kterou

brzy na přání nového prezidenta převzal. Tamní předseda komunistů se pak stal na ministerstvu zahraničí šéfem odboru, který mu jako velvyslanci ve Vídni naděloval stále kontroly. Novému řemeslu se vyučil rychle a dokonale. Nezapomenutý byl pro všechny přátele, když vystupoval z jejich aut a zásadně odcházel, aniž za sebou zabouchl dvířka. To v roli excelence třináct let nesměl.

Jako specialista na německou otázku kandidoval na senátora v Chebu. Jeho akcie stály vysoko, dokud nepřijal delegaci místních obchodníků, kteří si stěžovali na konkurenci cizáků. Ukázal jim z radnice na náměstí, kde v lůjáku české stánky zavřely a prodávali jen Vietnamci, a poradil jim, aby tam šli taky. Zvolen nebyl jako nepřítel české věci.

Ten malý muž byl při své síle velké dítě, které získalo oporu v ženě Sabině. Šéfka knihovny v Bonnu rozhodla vlastně za něho, že si ji vezme, a on jí svěřil všechny své slabosti. Věděla opravdu líp než on, co si má vybrat v restauraci, a poznala dřív než on, že je nemocen. Byla jeho žena, jeho matka i jeho stálý sekretariát. Byla i u konce toho oslňujícího ohňostroje.

Jiří Gruša, odvěký demokrat, a přesto věrný přítel i někdejších komunistů, pokud k nim pojal důvěru, bude však zářit dál v dějinách i v díle.

28. 10. 2011 – úmrtní den J. G. a státní svátek ČR

*Pavel Kohout,
prozaik a dramatik*

Za Jiřím Grušou

Údělem básníků občas bývá, že zůstanou nepochopení. Úděl veřejnosti je naopak aktivní: nechápat.

V případě Jiřího Gruši nešlo často o pouhé nepochopení, ale přímo o kaceřování. Byl totiž jedním z mála, komu se „poštěstilo“ být za svůj román vsazen do vězení. Přitom v době, kdy toto zatracování slavilo největší konjunkturu, již bylo jasné, že právě po Jiřím Grušovi zůstane na tomto světě nesmazatelná stopa. Zůstala – nejen literární. Po jeho samozvaných soudcích nezůstane nic.

Trvalo dlouho, než jsem se Jiřím Grušovi naučil rozumět – tím spíše, že on sám, když jsem k němu v roce 1994 nastupoval jako politický rada na ambasádu do Bonnu, ve mně spatřoval především klasického kariéřního byrokrata. Ledy však roztály velmi rychle. Jedenáct let, po které jsem mu měl možnost stát po boku – ať již v Bonnu, ve Vídni či v pražském Černínském paláci, než se na jaře 2005 do Vídně vrátil jako ředitel Diplomatické akademie, bylo období jen zdánlivě dlouhým. Při Grušově agilnosti (jak rád zdůrazňoval, „musíme založit brigádu kapitalistické práce, soudruzi“) nebyl na poklidné ambasádní podřimování čas. V neposlední řadě i proto, že nás osud společně zavál přímo do centra politicko-diplomatických turbulencí – v Bonnu doprostřed jednání o minulostních otázkách, tedy o česko-německou deklaraci, ve Vídni pak do víru antitemelínských a antidekretových kampaní, o odškodnění našich válečných nuceně nasazených ani nehovoře.

Říci, že Jiří Gruša byl člověkem nonkonformním, zní sice jako klišé, ale v jeho případě tomu tak skutečně bylo. Například již jen tím, jak nemiloval ministerskou byrokracii. A ta pochopitelně nemilovala jeho. Jako člověk disentu, zbavený v emigraci československého občanství, trpěl vždy hlubokou nedůvěrou vůči institucím, jež se ho svého času snažily institucionálně ničit. A to i na dálku – ještě

v době, kdy na chodníku v bonnské Ferdinandstrasse 27 demonstroval za osvobození Václava Havla z vězení, netuše, že o dva roky později usedne v padesát metrů vzdálené budově do křesla velvyslance. Mimochodem, jeden z našich nynějších – stále ještě sloužících – velvyslanců na něj tehdy hleděl z okna právě této reálně socialistické ambasády.

Ve velvyslanceckém křesle v Bonnu setrval Gruša po celých sedm let. Úkaz zcela nevšední, svědčící mimo jiné o tom, že náhrada za jeho osobu skutečně neexistovala. Svému ústředí v Černínském paláci přitom nic neusnadnil – právě pro své typické pohrdání byrokracií. Až postupem času si začal zvykat, že ministerstvo je i něčím jiným než orgánem pro výrobu komplikací – a že je institucí, bez níž se na ambasádě neobejde. A že potřebuje-li opravit služební vůz, musí k tomu skutečně vyplnit předepsanou žádanku a opatřit ji stejně tak striktně předepsaným referátem.

V době, kdy se stal ministrem školství (1997), jsem byl ještě v Bonnu, v kontaktu jsme však byli neustále. Maně vzpomínám, jak jsem se mu pochlubil, že jsem nikdy nepřečetl *Babičku* Boženy Němcové – právě proto, že to byla povinná školní četba – a ta, jak známo, se zásadně nečte. „Nebuďte hloupej,“ řekl mi, „víte, jaká je to nádherná literatura?“ „Pak ji jako ministr musíte dát na index,“ odtušil jsem, „hned ji začne hltat každý.“ Pamatuji, jak byl upřímně zděšen, když zjistil, že se jakýsi jeho text ocitl ve školních čítankách. „Proboha,“ řekl mi, „víte, jak mne teď ty nešťastné děti budou nenávidět?“

Přeli jsme se často. O historické realie i zcela současné zlořády. Nejvíce pak v době našeho vídeňského působení, kdy – v roce 2002 – vznikl náš společný opus pod názvem „Vertriebene Geschichte“ jako odpověď na tehdejší kampaň proti tzv. Benešovým dekretům. Naučil mne tehdy mnoho – například, jak v argumentaci nepodléhat svodům laciného „agitpropu“ – a především, že někdy říci méně znamená sdělit více.

Pokud se Temelína týká, žádná nuda nám na vídeňské Penzingerstrasse vskutku nehrozila. Zvláště když každý týden s úpornou pravidelností na její chodník za kvílivé melodie z jakéhosi amerického westernu zaléhávali protiatomoví aktivisté, aby před zástupem novinářů (těch bylo obvykle dvakrát více) znázornili, kterak je právě skosila temelínská smrt. Vše obvykle končilo tím, že několik z nich pozval Gruša na kávu. Po hodině odcházeli ne sice jako příznivci Temelína, nicméně zbaveni veškeré militantce – a to natolik, že zapoměli i své transparency. Umění, které jsem Grušovi záviděl nejvíce.

Bylo to na konci naší vídeňské éry, kdy byl (v listopadu 2003) zvolen prezidentem Mezinárodního PEN-klubu, a krátce poté na rok převzal v Černínském paláci i funkci poradce ministra. Tato kombinace se ovšem záhy ukázala jako fatální. Zneuznaní literáti, rekrutující se vesměs z řad ministerských sekčních šéfů a podšéfů, jednoho geniálního, pardon, generálního sekretáře nevyjímaje, začali obléhat naši kancelář v kabinetu ministra, třímající v rukou své literární opusy a dožadující se u prezidenta PEN-klubu jejich vydání či alespoň sepsání předmluvy. Stopy po obléhání byly nepřehlédnutelné – záhy nám byla ulomena i klika u dveří. Netrvalo dlouho a musel jsem pro výtvary potenciálních laureátů Nobelovy ceny přistrkat ke dveřím objemný kontejner, který jsem pak jednou do měsíce s po-

mocí uklízeček vyprazdňoval na dvoře. Zvláštní, myslím jsem si tehdy, za celou dobu zahraničního přidělení na ambasádách a stálých misích neposlaly tyto zakopané literární hřivny do ústředí jedinou kloudnou větou, zato nyní v záchvatu tvůrčího přetlaku, inspirovaném zřejmě Grušovou přítomností, objevily v sobě vlohy vskutku netušené. Napadlo nás tehdy zajít za ministrem a iniciovat pro naše písmáky zvláštní černínské nakladatelství. Pracovní název: Grafomania triumfans.

Občas jsme spolu s Grušou scházeli v podvečer po Zámeckých schodech k jeho malostranskému bytu – a těžce uvažovali o prokletí této země, v níž každý, kdo se alespoň trochu dostane na výsluní moci, okamžitě propadne přesvědčení, že spolu s funkcí natankoval i rozum, ne-li genialitu. Někteří tankovali přímo Super. Podle toho to také vypadalo. Inteligent – jak známo – o sobě alespoň občas zapochybuje. Zřejmě i proto si podle Gruši tolik figur z našeho establishmentu o sobě žádné pochyby nepřipouští.

Naše „hovory ze Zámeckých schodů“ měly pokračování i na řadě služebních cest. Bylo to v listopadu 2004, kdy jsme se vraceli z Mnichova. Do Prahy jsme přijížděli po druhé hodině ranní od Motola. Nikde nikdo – a najednou se před námi vynořila v přízračném měsíčním svitu Bílá hora. Začali jsme filozofovat o českých dějinných peripetiích. Kterak naši vůdci nebyli schopni jít za stavovského povstání do oněch hrdel a statků – a tím rychleji pak o ně přišli. Ostatně – staroměstská exekuce trvala nakonec dvakrát déle než celá bělohorská bitva. A další excesy dějin: česky se osudového 8. listopadu 1620 v obou z táborů na bělohorské pláni domluvil jen málokdo. Podobně jako 1278 na Moravském poli. Zato u Lipan se česky hovořilo na obou stranách...

Dalo by se v těchto neučesaných vzpomínkách pokračovat ještě dlouho. Smutnou skutečností zůstává, že naposledy jsem se s Jiřím Grušou setkal v září 2008 ve švýcarském Neuenburgu v Dürrenmattově centru, kde spolu s Pavlem Kohoutem před četným publikem vzpomínal na události Pražského jara. Poslední dotyk našeho osobního vztahu jsem pak pocítil nad stránkami jeho historické eseje o Eduardu Benešovi, kde zmiňuje i naši spolupráci. Oné eseje, jež svou nekonformností vyvolala ohlasy kontroverznější než jeho jakékoli jiné dílo. Zvláště pro ni platí, co

bylo řečeno úvodem: údělem básníků je být nepochopen – zvláště nechceme-li je chápat.

Právě ty, kteří z bezpečných úkrytů házeli po Grušovi tolik let blátem a ztrpčovali mu život, poznáte nyní v naší „české Heuchelei bez hranic“ zcela bezpečně. U katafalku se tlačí mezi prvními – a roní pokrytecké slzy. I jejich nekrology na Grušu rozeznáte mezi všemi: připomínají totiž ministerské kádrové posudky.

Jiří Grušo, bude tu bez tebe smutno. Jak jsi říkával – skutečně grušno.

PhDr. Jiří Beránek, CSc.

...

Jiří Gruša byl velmi ceněný a rozumný velvyslanec České republiky v Rakousku. Gruša byl stavitelem mostů mezi Prahou a Vídní, jako velvyslanec dokázal mnohokrát vyjasnit vzájemné pozice obou zemí tak, že byly v Rakousku i v České republice přijatelné.

*Heinz Fischer,
prezident Rakouské republiky*

Nenadálou smrtí Jiřího Gruši, svého mnohaletého přítele a kolegy, jsem šokován, stejně jako asi mnoho jeho dalších přátel. Myslím na něj jako na jednoho z několika mně blízkých lidí, jichž jsem si hluboce vážil a kteří v poslední době opustili tento svět.

*Václav Havel
bývalý prezident České republiky*

Z jednoho z posledních rozhovorů s Jiřího Grušou

Proč žijete v Merlu u Bonnu? Proto, že vás tady něco váže, nebo proto, že vás na Česku něco odpuzuje?

Možná proto, že když mě Češi v roce 1981 vyhodili, tak jsem tady našel mentální adresu, na které se cítím dobře. Má to své konsekvence. Být nuceně dlouho mimo svou zem je komplikované zvláště pro literáta, jako jsem já. Jste nejen mimo domov, ale i mimo jazyk. Což je dvojnásobná emigrace. To většina lidí psychologicky nesnese. Jsou možné jen dvě reakce: jedna je tragická, což byl případ spousty českých literátů, kteří nakonec skončili v depresi. Vzpomeňte si třeba na Karla Michala. Anebo to můžete vzít pozitivně, což jsem udělal já. A je tu ještě jedna věc. Když jsem odjížděl do ciziny, tak mi řekl Sergej Machonin, ruský emigrant, který k nám utekl před Stalinem, geniální větu: „Když se někdy budeš cítit špatně, nikdy za to nestrestej národ, u kterého jsi skončil.“

Co je vlastně ta mentální adresa, o které mluvíte? Jste už víc Němec než Čech?

Ne. Já jsem svým způsobem Čech jako poleno, i když mi to nikdo nevěří. Protože když Čech umí dva nebo tři jazyky a komunikuje mezinárodně, tak to přece nemůže být našinec – to té naší idyle vesničky střediskové neodpovídá. Tam se to nenosí. Nicméně já jsem dokonce byl i z rodiny velmi pročesky orientován.

Takže ona mentální adresa je vaše vzpoura proti českému provincialismu?

Ve skutečnosti ano. V nás Čechích je prostě určitý trend dělat z velkých věcí menší a to mě míchá. Třeba když jsme měli po několika staletích v Evropě na půl roku hlavní slovo během předsednictví EU v roce 2009, tak jsme udělali průser. Projevila se ta naše prvotní mentalita.

V Česku se nedávno skandovalo: „Kdo neskáče, není Čech.“ Vy neskáčete?

Ne. To, na co narážíte, je přesně ta česká mentální dispozice, která mě zlobí. Jaképak „Kdo neskáče, není Čech“?! Vždyť přece: Kdo neskáče, neskáče. Nic víc.

Proč to vypadá, že se český národ dokáže semknout, jen když se hraje hokejový šampionát?

To má něco společného spíš se skupinovou psychologií než s Čechy. Ale u nás je problém, že je to jediný způsob semknutí, což je opět důkaz českého provincialismu. Nebo jinak: jestliže je toto náš způsob semknutí, máme provinční problém. Když jsem po roce 1989 přijel do Čech, měl jsem pocit, že se to zvládne. Ale rychle mě ten pocit přešel. Už v roce 1990 mi začalo docházet, že naše sebe-provincializace je hlubší problém, než jsem si myslel.

Mimochodem, když jsme k vám přicházeli, zjistili jsme, že u vás doma potíráte tradiční český zvyk – zouvání. To je také vzpoura proti provincialismu?

Když jsem se v roce 1989 vrátil do Čech, bylo to zouvání pro mě strašným zážitkem. Já jsem na to úplně zapomněl. Když jsem šel na domácí večírek, tak přede dveřmi stálo padesát bot. Říkal jsem si: Co se to tady děje?! Prostě jsem úplně zapomněl, že se u vás musíte doma zouvat, jako když jdete do mešity. Čili že domov, kterému říkáme domov, je naprosto úzká věc. Že je to místnost, ne místo. Ale český problém je v tom, že tím zouváním vlastně tu místnost posvěcujete – a děláte z toho mešitu, ne obytný prostor.

Platí teze, že národ má prezidenta, jakého si zaslouží?

Ne. Moje teze je, že demokracie nemůže předstírat lepší lid, než má. Ale horší nebo lepší prezidenty si může dovolit.

Kdo by mohl být českým prezidentem?

Ted' mě uvádíte do rozpaků. Pro mě by tak kníže Karel Schwarzenberg byl správný český prezident. No jo, ale můžeme si dovolit opravdické kníže? Já myslím, že ano. Možná by to vzali i lidé. Věci se naštěstí pomalu mění. Kdybyste mi před dvaceti lety řekl, že Schwarzenberg bude ministrem zahraničí, ačkoli jsem to tehdy Vaškovi Havlovi v prvních týdnech navrhoval, tak bych tomu nevěřil.

A kdyby to nebyl Karel Schwarzenberg?

Pak by to měla být nějaká filozofická hlava. Kdo ji tak sakra má? Co třeba Halík? Já vím, vy mi řeknete: „Katolík českým prezidentem?!“ Ale to máte za to, že mě tady provokujete, já vám to jenom vracím. Ale ve skutečnosti na to Halík má.

Česko je známé jako země, v níž se hodně krade. Mám na mysli korupci při veřejných zakázkách a podobně. Může se si nějak pomoci?

Když si nepomůžeme, tak nám nebude pomoci. Musím říci, že mám v tomto směru už určité pozitivní zážitky. Když přijedu do Prahy, což je tak jednou za dva měsíce, vidím mladší lidi, kteří se už nechovají jako obyvatelé vesničky mé střediskové. Mají rozhled, byli ve světě... Když chcete změnit mentalitu, tak potřebujete tři generace. My jsme teď uprostřed té změny.

Takže protikorupční zákony, kterými se chlubí tato vláda, nic nezmůžou?

Korupce není nic objektivního. Je to součást nás samotných. Podstatou korupce je korumpovatelnost. Tedy pokud nezničíme korumpovatelnost, nezničíme ani korupci. Zákony samy o sobě jsou na nic. Jak říkal Masaryk: „Nebát se a nekrást.“ Jenže my, když máme příležitost, bojíme se, a když máme příležitost, krademe.

Když se podíváme na Čechy a Česko zvnějšku. Třeba Poláci nás považují za pepíky-knedlíky. Je to spravedlivé?

Není. Protože čistě technicky a fakticky jsme dosáhli svými knedlíky téhož, čeho oni svými šavlemi. Existoval koncept československo-polské konfederace, který pro poválečné uspořádání v Evropě prosazovali nějaký čas Britové. V mých očích to byla velice chytrá věc, která se kvůli postupu stalinismu neuskutečnila. Kombinace českého praktikismu s polským heroismem by byla ideální.

Čemu dáváte přednost vy – heroismu, nebo praktikismu?

Já jsem přesvědčen, že člověk se má prát, když jde o to, čemu se říká čest. Češi se jako národ neperou, protože se jim to nevyplatilo. Jednou se prali – a pak dvě stě let nevěděli, jestli vůbec budou. A během té doby zapomněli, že prát se je potřeba.

Jednou jste řekl, že jste začal mít češtinu rád, když jste ji začal pozorovat zvenku. Do té doby jste ji měl nerad?

Vůbec jsem se nezabýval otázkou, jestli ji mám rád, nebo nerad. Jisté bylo, že mi můj spisovatelský způsob užívání češtiny Češi zakázali, když mi odebrali občanství. Když v poměrně pozdním věku jako literát přijdete o jazyk, tak je to rozsudek nejméně na doživotí, ale ještě spíš rozsudek smrti. Ale já to vzal pozitivně a začala mě zajímat analýza češtiny. A vedlo to k tomu, že jsem ocenil její filozofické kořeny.

Příklad?

My rozlišujeme dokončené a nedokončené věci, probíhající a poloprobíhající... Je to geniální dimenze a podle mě

správná. Potvrzuje to vlastně celá současná filozofie. Třeba marxismus by těžko mohl vzniknout v češtině. Čeština není bivalentní, není černobílá.

Vy ale píšete německy...

Ano, ale za to můžou Češi. Samozřejmě s tím mám problémy. Když napíšu třeba knihu o Benešovi, potřebuji překladatele. Nechci to dělat sám, protože to by vznikl nový text. Ocitám se tak v nekonečném způsobu komunikace mezi dvěma jazyky. Relativismus se stal součástí mé biografie. Jestli bohudík nebo bohužel, to nevím.

Proč nemáme žádného literárního nobelistu?

Protože je to i diplomacie a protože se chováme tak, jak se chováme, nemáme dostatečné konexe. Třeba Milan Kundera už měl Nobelovu cenu dávno mít. Měl ale asi řadu „přátel“, kteří mu ji nepřáli.

Je Kundera ještě český autor?

On zůstane Čechům uchován, i když píše francouzsky. Patří k české literatuře. Systém interpretace světa a jeho pojmenovávání, to mu z češtiny zůstalo.

Co máte teď rozepsaného?

Chtěl bych dokončit povídku, kterou můžu napsat vlastně až dneska, protože tam jsou určité biografické rysy. Je to příhoda z gymnázia. Mělo by to být asi padesát stránek o tom, jak jedna paní profesorka udělá z mladého začínajícího rýmovače českého básníka.

Něco na způsob Kunderových Směšných lásek?

Něco takového. Ale protože se to odehrávalo v padesátých letech, tak to bylo celé nesmírně riskantní a já jsem ten příběh nikdy nemohl vyprávět přímo. A to teď už můžu, protože jsou všichni aktéři už mrtví.

**Jaké to je, když píšete nekrology svým kamarádům a vrs-
tevníkům?**

Já jsem se zařekl, že po nekrologu Jiřího Dienstbiera už žádné psát nebudu. Je to osobně těžké, protože to znamená, že příště jsem na radě já.

Přemýšlíte o smrti?

Pořád. Ale na druhou stranu, proč to přehánět.

Petr Honzejek,

*komentátor Hospodářských novin
(redakčně zkráceno)*

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),

Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Jaroslav Bulíček, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Tiskárna Sládek,

Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlüsselgasse 18, 1080 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová (překladatelka), Anna Křivanová (asistentka)

Technická redakce: František Písařík, Ing. Kurt Mattola, Richard Basler

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc,

P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda, manželé Kalinovi, Jindřich Lion,

Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová,

Dr. Květa Ozábalová, Mgr. Helena Stejskalová, Nela Štěrbová,

Mgr. Tomáš Vaněk, Ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola

Distribuce: Tiskárna Sládek

Princem na dobu určitou

v nejnámějších romantických baletech je často první sólista baletu Wiener Staatsoper pan **Roman Lazik**. V běžném životě se tento sympatický mladý muž proto snaží této kategorii vzdálit. Náš rozhovor se uskutečnil den před premiérou baletu *La Sylphide*, v němž tančil hlavní roli – postavu Jamese. Bylo potěšitelné, že si v této situaci našel chvíli času pro povídání, jež probíhalo v ose podlaha – židle. Na podlaze si po náročné generálce uvolňoval pan Lazik své svaly, na židli zachycoval jeho odpovědi kazetový magnetofon. To vše promíseno smíchem, vtípnými poznámkami i vzpomínkami na úspěchy v různých baletních soutěžích po celém světě – New York, Paříž, Lausanne, Brno, Budapešť, Gdaňsk, ale i nejbližší touhou – jít se konečně ten den něčeho pořádného najíst.

Ve středu 26. 10. 2011 uvedla Wiener Staatsoper romantický balet *La Sylphide*. Toto představení bylo již dopředu označováno jako vrchol sezóny 2011/2012. Čím se liší tento balet od ostatních romantických baletů?

R. Lazik: Nedovedu posoudit, kdo napsal před představením, že bude znamenat vrchol sezóny. *La Sylphide* je první romantický balet (1832), ve kterém se balerína postavila na špičky. Choreografii baletu dělal Fillippo Taglioni, hlavní roli tančila jeho dcera. Novum byly i rychlé kroky, skoky, elegantní pohyby paží a rukou. Formou pas de deux a tancem sboru a předcházejícími fakty položil Taglioni baletu nový standard.

V tomto baletu tančíte hlavní roli – postavu Jamese. Tančil jste již tuto roli?

R. Lazik: Ne, tančím ji poprvé. Je to velmi těžká role, nedá se tančit každý den. Dnes jsem při generálce tančil jen první dějství, abych si „neztrhal“ nohy, další odtančil náš šéf Manuel Legris. Jinak bych nebyl schopen zatančit zítra celé představení.

Odpovídá tato role Vašemu typu tanečníka – především romantické balety?

R. Lazik: Nejsem obsazovaný jen do klasických děl. Mne si vlastně vybral choreograf baletu Pierre Lacottes.

Neznamená to, že nejsem obsazován i v moderních baletech. Naposledy jsem např. ve Vídni tancoval v baletu *Schritte und Spuren* Jiřího Kyliána a Jiřího Bubeníčka. To jsem už ale dělal v Mnichově. Tam byl mnohem širší moderní repertoár. Zde ve Vídni se to za vedení Manuela Legrise začíná měnit, ale chvíli to potrvá, než se soubor stmelí.

Byl jste již odmala „tančící dítě“? Kdy jste viděl poprvé baletní představení a kdy Vás napadlo věnovat se baletu profesionálně? Navázal jste na nějakou rodinnou tradici?

R. Lazik: Pocházím z úplně obyčejné rodiny, za socialismu označované dělnické. Směr k tanci vyplynul z mého naturelu – byl jsem velmi živé dítě. Už ve školce jsem se neustále hýbal a dělal krkolomné věci. Paní učitelka mě proto dávala při pohybových cvičeních do popředí, dělal jsem třeba „mosty“, což každé dítě nemohlo. Doporučila rodičům, aby mě při přestupu do školy dali zapsat do tanečního oddělení na LŠU (Lidová škola umění), což samozřejmě nebyl žádný balet, ale rytmika. Moje učitelka byla bývalá baletka z baletu, paní Viola Benková. Ta rozpoznala, že mám pro tento obor talent a po třech letech mě a ještě tři děvčata začala připravovat na konzervatoř. Až na konzervatoři jako desetiletý jsem začal brát o tančení vážně, na talentových přijímacích zkouškách jsem byl nejlepší.

Když se pro profesi baletky rozhodne dívka, je to vnímáno jako normální. Rozhodne-li se pro totéž chlapec, vzbudí to údiv či rozpaky. Jak jste byl vnímán svými spolužáky, kamarády z okolí domova, pro něž byl dominantní fotbal, hokej? Zažil jste z této strany někdy posměch?

R. Lazik: Mí přátelé všichni věděli, že tančím, neboť jsem vystupoval na školních akademiích, takže jsem žádné posmívání od nich nezažil. Někdy byly tyto projevy u starších kluků, ale toho jsem si nevšímal.

Balet vypadá velmi křehce, ale je to nesmírná fyzická námaha. U tanečníků o to větší, že mají navíc „zvedačky“. Chodíte často k lékaři na kontrolu plotýnek, páteře, zad, máte snad takové preventivní prohlídky předepsané?

R. Lazik: Od malička mám na chlap-

ce měkkou páteř, takže umím vysoko zvednout nohu i dozadu. Protože mám skoliózu, bylo mi již od dětství doporučováno posilování. V procesu zrání od chlapce v muže jsem míval bolesti zad od těchto zvedaček, ale naučil jsem se pracovat se svým tělem. Měl jsem také úrazy, ale podařilo se mi znovu tělo „ovládnout“. Když ucítím, že mám někde „vyhozený“ sval, musím okamžitě vyhledat své doktory, kteří mně pomohou vrátit se do normálu. Je-li něco v nepořádku, jezdím za svými lékaři do Mnichova. Ve Vídni jsem bohužel doposud nenašel v tomto směru dobrého doktora. Našel jsem zde pouze dva vynikající terapeuti.

Před rokem, v říjnu 2010, jste byl jmenován prvním sólistou baletu. Je v baletním souboru také druhý sólista podobně jako v orchestru první a druhý houslista?

R. Lazik: Ano, je to jako orchestru, tedy je zde jakýsi rang prvních sólistů, kterých je více.

Není to poprvé, co k takovému jmenování došlo. Prvním sólistou jste již byl v Bratislavě, v Mnichově. Jistou dobu jste působil také v baletním souboru v Jižní Africe a v Izraeli. Tam jste byl také na tomto stupni?

R. Lazik: Ne, v Jižní Africe ani v Izraeli jsem nebyl prvním sólistou.

Co Vás zavedlo do těchto zemí?

R. Lazik: Když jsem byl ve škole v Bratislavě, zúčastnil jsem mj. soutěží, také

soutěže v Paříži, kde jsem se dostal až do finále. Zde jsem dostal dopis s vitzkou od šéfkyně baletu v Kapském Městě s pozváním přijet, pokud budu mít zájem. Po ukončení školy jsem nastoupil do SND (Slovenské národní divadlo), ale věděl jsem, že se chci naučit mnohem více. Bylo mi devatenáct roků a soubor v Jižní Africe byl velmi dobrý, takže jsem se dlouho nerozmýšlel. Přemluvil jsem ještě jednoho spolužáka a společně jsme vyrazili. Ale vzdálenost od domova byla příliš velká, měl jsem zde známost, takže brzy moje telefonní účty začaly přerůstávat výši mého platu. Přerušil jsem smlouvu nejen z těchto důvodů, ale i proto, že moje maminka je velmi nemocná a já jsem nemohl přiletět, jak bych si přál a potřeboval, byl jsem omezen možnostmi letu. Profesionálně jsem zde byl spokojen. Vrátil jsem se tedy do Bratislavy, byl jsem na volné noze, chvíli jsem se takto mohl žít. Náhodně nám vyprávěla v této době jedna kamarádka o tom, že je v Izraeli a že šéfkyně baletu je právě ve Vídni. Když jsme s přítelkyní zjistili, že bychom tam mohli jít oba, rozhodli jsme se pro tento krok. V Izraeli byl sice menší soubor, ale dělali zde nejen klasiku, ale i neoklasiku a moderní věci. V obou zemích byly baletní soubory mezinárodní, v Kapském Městě sice byli tamní tanečníci, bílí, ale ti většinou studovali v Evropě – v Londýně. V Izraeli byli quasi Izraelci, ale víte, že je tam hodně Rusů. Někdy se zde přihodilo, že nám chyběly baletky, neboť i izraelská děvčata musí do vojenské služby. Obě moje působení pro mne znamenala nedocenitelné zkušenosti.

Baletky udivují tancem na špičkách, baletní tanečníci svými skoky a „špagáty“ ve vzduchu, to vše ještě prováděno v kroužení několikrát přes celou scénu. Budeme-li se my podobně točit, bez oněch dalších výkonů, po zastavení nejspíše „zamotaní“ padneme na zem. Jaký figl máte na to, že po tomto točení zůstanete klidně stát a tančíte dál?

R. Lazik: Jednak se to vlastně osm let na škole učíte, organismus si nějak zvykne. Stává se mi to běžně, když točím doleva. Jsem totiž pravák, při diagonále doleva na konci také nevidím, ale musím to ovládnout vůlí. I v této roli Jamese v baletu *La Sylphide* mám v prvním dějství takovou variaci, kde se jen točím a točím, na konci mu-

sím ještě udělat piruetu a jít na koleno. Tam už se modlím, abych v piruetě nespádl, protože už nic nevidím.

Kolik měříte a kolik vážíte? Jak si udržujete váhu? Máte speciální jídelníček?

R. Lazik: Měřím ráno 186 centimetrů, večer nevím, možná sto osmdesát tři. Moje normální váha je okolo osmdesáti kil, teď před premiérou jsem podvyživený. Nic speciálního v jídelníčku nedodržuji. Jím všechno, před premiérou jím ráno – müsli, banán. Kdybych snídal chleba, než bych přišel do divadla, měl bych hlad. Chleba jen zatíží žaludek, ale nemá žádnou energetickou hodnotu.

Uvedl jste, že jíte absolutně všechno, tedy třeba tradiční jídla, nebo škvarky?

R. Lazik: Samozřejmě, vepřo-knedlo-zelo, mám rád škvarkovou pomazánku. Vepřové maso nemám moc v oblíbení, jím hovězí maso, drůbež, ryby. Nevadí mně, že je vepřové maso v párkách, rád mám i šunku. Také všechno vařím.

Kolik hodin denně trénujete? Trénujete v divadle, anebo i doma?

R. Lazik: Průměrně šest sedm hodin, pouze v divadle. Znáám několik fanatiků, kteří mají doma tyč a cvičí i doma. Doma cvičím jen v létě na chatě před začátkem sezóny, na terase se držím zábradlí a cvičím každý den.

Tančíte rád společenské tance?

R. Lazik: Myslíte valčík, tango? Ano, na zábavách, ale neovládám taneční kroky těchto tanců.

Jak si pamatujete svoji roli – její choreografii, když nemáte k dispozici svůj part choreografie, tedy noty, jako mají instrumentalisté? Jak si opakujete roli, když ji v dané choreografii máte tančit v jiném divadle?

R. Lazik: To je výhoda instrumentalistů, ti, protože mají své noty, mohou začít se zkouškami velmi krátce před koncertem. My začínáme před premiérou dva měsíce, abychom se nejdříve naučili choreografii, a dále kus stále zkoušíme, aby byl výkon technicky lepší, pracujeme na uměleckém výrazu. Když něco denně zkoušíte, prostě si to musíte zapamatovat. Máme jinak vyvinutou paměť, máme paměť ve svalech. Takto si můžete zapama-

tovat třeba deset baletů. Díky technice si mohu svoje role nahrát na mobil a mám je k dispozici na opakování.

Co pro Vás balet znamená?

R. Lazik: Jsem šťastný, že mám profesi a práci, která mě baví a naplňuje. Balet je součástí mého života. Neleze ho oddělit od života, když se např. ukončí aktivní činnost. Nechci ale říct, že je balet můj život. Miluji svoji práci, ale nejsem fanatik, který nedovejde bez baletu žít. To znamená, že přijde z divadla domů a sleduje baletní záznamy a uvažuje o nich. Já potřebuji na balet také „zapomenout“ pro duševní vyrovnaní. Vypadnout v létě na chatu, stýkat se s jinými lidmi, být s rodinou. Proto jsem si koupil chatu na vesnici, jsem tak v úplně jiném světě, reálném, normálním, kde lidé žijí a přežívají na reálných věcech, zatímco my zde v divadle řešíme věci typu, kdo bude dělat první obsazení, kdo druhé atd. Balet tedy pro mě znamená mnoho, ale nemohu říci, že bych bez baletu nemohl žít. Ostatně vím, že k tomu dojde, až skončím aktivní činnost. Mám rád, když přijdu domů a můžu něco dobrého uvařit nebo jít do kina. Teď před premiérou mám samozřejmě balet – představení v hlavě, promyslím ho i doma, ale snažím se alespoň na pár hodin ho „vysadit“.

Kolik představení odtančíte za měsíc? V kolika letech končí tanečnickou kariéru? Jak plánujete svoji budoucnost?

R. Lazik: To je různé, někdo končí už v pětadvaceti, někdo je schopný, jako

např. náš šéf Manuel Legris, tančit ve svých čtyřiceti sedmi letech a řekl bych, že bude dobře tančit ještě i třeba v pětapadesáti. Určující je samozřejmě v tomto směru tělesná dispozice, ale také inteligence. To znamená, tanečník musí umět vnímat signály svého těla, a nejt proti nim. To pak končí operacemi, potížemi. Lépe je vědět, kolik představení mohu absolvovat, raději méně, ale být ve formě po celou sezónu. Pokud nebudu mít zdravotní problémy, chtěl bych co nejdéle tancovat. Tancovat s bolestmi bych nechtěl, to musíte myslet na bolest a nemáte radost z tance. Mám už představy, co bych chtěl dělat potom, nějaké projekty jsem už dělal, ale nyní Vám nemohu povědět, kterou cestou se vydám. Mám jich několik, když nevyjde jedna, bude druhá. Kolik odtančím představení? Jako první sólista mám od začátku sezóny za sebou dvanáct představení.

Co dělá pan Roman Lazik, když netančí?

R. Lazik: Mám rád kreativní aktivitu. Rád vařím, vařím všechno, nedávám přednost nějaké národní kuchyni,

tedy slovenské, české, italské, maďarské, francouzské. Vařit jsem se naučil sám, od momentu, kdy jsem se rozešel se svojí přítelkyní a začal jsem žít sám. Samozřejmě, že jsem základy vaření pochytil jako dítě u maminky. Nepotřeboval jsem kuchařské knihy, sledoval jsem vystoupení kuchařů v televizi na německých stanicích, to mě velmi inspirovalo. Pak jsem zkoušel také sám něco tvořit, až jsem se vypracoval na známého kuchaře. Zval jsem kolegy na večírky, kde jsem vařil. Vaření je pro mě relaxace. Mám rád společnost lidí, se kterými si jídlo a dobré víno mohu vychutnat. Když mám zlé období, projevuje se to také v tom, že nevařím, nejsem schopen. Jsem z toho smutný, to už nevařím ani těstoviny, které jsou lehké a výživné. Takové údobí jsem měl před třemi týdny, byla to velká krize. Na chatě, kterou jsem celou zrenovoval, mám také zahradu. Při renovaci jsem pochopitelně pracoval i já, tedy ne nějaká firma. Natírat, malovat, vrtat, základní věci s elektrikou – na to už mám bohaté zkušenosti z mnohých bytů, kam jsem se stěhoval. Mám tedy rád i kutilství. Na zahradě stříhám růže, stromy, to jsem se naučil od svého dědečka. Rád čtu historickou literaturu, oblíbil jsem si Stefana Zweiga, aktivně hraji na klavír.

Jaká představení Vás v této sezóně čekají? Jakou roli máte nejraději?

R. Lazik: Po baletu *La Sylphide* odjíždíme do Versailles, kde budu tančit v baletu *Marie Antoinette*, pak vystupujeme i v Monacu, ale s jiným kusem. Potom bude opět ve Vídni před-

stavení *Schritte und Spuren* (J. Kylián, J. Bubeníček). V prosinci tančím ve *Spící krasavici* opět prince, jako vždy. Chtěl bych už tančit i jiné role, dramatické, např. *Eugen Oněgin* nebo *Dáma s kaméliemi*, kde se charakter postavy vyvíjí. Tancoval jsem velmi mnoho pěkných rolí, ale nemám nějaké přání, že bych právě tuto roli chtěl tancovat. Nejraději mám roli Eugena Oněgina.

Máte anebo měl jste nějaký vzor?

R. Lazik: Ne, vždy jsem si z každého tanečníka vzal něco. Musím ale říct, že můj šéf Manuel Legris je vlastně motorem v mé kariéře. Za předcházejícího ředitele baletu Gyula nebyl repertoár nic moc, oprášené staré inscenace z Maďarska, žádná moderna. Myslel jsem si, že zakončím v klidu svoji kariéru. S nástupem Manuela Legrise už po první zkoušce se ve mně něco zlomilo a najednou jsem chtěl zase pracovat. On stojí za námi a dává nám to, co má.

Kdo byl nejznámější tanečník a baletka v době Vašich studií na Slovensku?

R. Lazik: Tanečníci byli opravdu známí jen na Slovensku či v Československu, protože nemohli tehdy nikam vyjždět sbírat zkušenosti. Z baletek to byla Gabriela Zahradníková, z tanečníků Jan Halama. Na Slovensku nebyl nikdo takový jako v Čechách Vlastimil Harapes.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Marek Ther je letošním vítězem Ceny Jindřicha Chalupického

Letošním laureátem prestižní Ceny Jindřicha Chalupického pro českého výtvarného umělce do pětaticeti let je autor krátkých videí a filmů Marek Ther. Mezinárodní odborná porota, v jejímž čele letos usedl kurátor newyorského Muzea moderního umění Christian Rattemeyer, na Therově tvorbě ocenila zejména odvahu překonávat společenská tabu a předsudky.

Ther zpracovává často tabuizovaná témata včetně homosexuality, sexuální agrese či poválečného odsunu Němců. „Krása a horor, stejně jako mysterium a racionálně, jsou v Therově díle představeny v komplementárních ka-

tegoriích, které nevyklučují jedna druhou,“ uvedl za pětilennou porotu kurátor Rainer Fuchs.

Slavnostní předávání v prostorách holešovického Centra současného umění DOX očekávaly stovky diváků. Režii ceremonie měl výtvarník a jeden z laureátů Ceny Michal Pěchouček, který ji pojal jako svérázný rozhlasový pořad. Krátce po půl osmé pak komicky laděný program nahradilo vyhlásování letošních výsledků, kterého se ujal výtvarník Theodor Pištěk.

Na přítomné ale čekalo překvapení. V pražských Holešovicích chyběli všichni finalisté a předání ceny se odehrálo po telefonu. Vítěz Ther po aparátu sdělil, že všichni jsou v Moravské galerii v Brně. „Z ceny mám velkou radost,“ řekl vítěz v telefonickém rozhovoru s ČTK.

Pavel Sterec, který figuroval mezi finalisty, rovněž na dálku vysvětlil, že všichni letošní kandidáti se odebrali do Brna, aby tam byli přítomni předávání méně medializované Ceny od Václava Stratila pro umělce starší pětatřiceti let. „Poukážeme tak na důležitost této ceny i na důležitost nerozdělovat umění podle věku,“ řekl Sterec. Zdůraznil ale, že finalisté rozhodně nechtěli podcenit Chalupického cenu.

Vůbec poprvé letošním rozhodnutím porotci ocenili autora videa a krátkých filmů. Ther za sebou překvapivě nechal zbylé čtyři finalisty – sochaře Dominika Langa, fotografa Jiřího Thýna, autora videoinstalací Filipa Cenk a všestranného konceptuálního umělce Sterce.

Ther (1979) je absolventem Akademie výtvarných umění, kde studoval mimo jiné v ateliéru Vladimíra Skrepela. Výtvarník ovšem brzy malbu opustil a začal se věnovat novým médiím – videu a filmům. Vítěz získává jako odměnu 100 000 korun na realizaci výstavy v pražské Galerii Václava Špály, absolvuje šestitýdenní stipendijní pobyt v New Yorku a dostane finanční odměnu ve výši 50 000 Kč.

Lumír Hladík na výstavě

V galerii Svit v Praze 5 probíhala donedávna výstava zajímavého, dosud opomíjeného umělce Lumíra Hladíka (1952).

Lumír Hladík byl do současné doby zapomenutou postavou českého umění. V roce 1981 odešel do emigrace v Kanadě a dlouho o něm nebylo nic známo. Umělecké akce, které v ústraní realizoval před více než pětatřiceti lety, byly nyní poprvé vystaveny, aby prokázaly, že konceptuální umění sice v bývalém Československu skomíralo, ale bylo bohatší, než se všeobecně předpokládalo. Byla známa jen jeho jediná akce pod názvem *Moře v zrcadle*, kterou popsal a analyzoval ve své knize *Tělo, věc a skutečnost* filozof Petr Rezek.

Poslepu k moři. Zrcadlová performance Lumíra Hladíka

Lumír Hladík je také známý z fotografické dokumentace performancí svého přítele Jiřího Kovandy.

Výstava v galerii Svit představila nejen asi dvacítku dochovaných Hladíkových akcí, ale byla také konfrontací se známější a často velmi příbuznou tvorbou Jiřího Kovandy.

Svoje performance Lumír Hladík v Československu nevystavoval, ale prodával dokumentační fotografie prostřednictvím antikvariátu v Dlážděné ulici v Praze. Patřil k těm několika málo umělcům v normalizačním Československu, kteří svá díla dokumentovali pomocí filmu.

V Kanadě se Hladík věnoval grafickému designu a volnou uměleckou tvorbou se zase začal zabývat až v posledních letech. Zdrojem inspirace se mu stala především příroda.

(mk)

Monografie Jana Kotíka

Národní galerie v Praze vydala před časem velkou monografii mnohostranného umělce Jana Kotíka.

Jan Kotík (1916-2002) byl synem malíře Pravoslava Kotíka. Vyučil se typografem, ale od mládí znal a obdivoval moderní umění. Stal se členem Skupiny 42 a v jeho obrazech ze čtyřicátých let se objevují náměty z prostředí ulic, obchodů i kanceláří. Měl také zvláštní vztah ke strojům – zajímavým způsobem se v jeho realizacích projevují například sušáky vlasů, horská slunce, telefony nebo fotoaparáty.

Jan Kotík byl účastníkem komunistického odboje a po válce vstoupil do KSČ. V padesátých letech už ho ale vyslychala StB v souvislosti s jeho kontakty se surrealisty. V roce 1969 odjel na stipendium do Západního Berlína, kde již zůstal. Tady se z něj stal konceptualista, který se v posledních letech vrátil k expresivní barevné malbě na nepravidelných formátech.

V roce 1957 se konala výstava Jana Kotíka v Galerii Československého spisovatele, která se stala první oficiální akcí, kde byly vystaveny abstraktní obrazy. Jeho abstraktní vitráž pro československý pavilon na EXPO'58 prošla jen díky tomu, že se je jednalo o „užité umění“ a již do ní byly investovány velké prostředky.

Monografie Jana Kotíka je obsáhlou studií autorky Ivy Mladičové. Obsahuje rovněž kratší eseje Jiřího Valocha, Petra Vaňouse a Angely Schneiderové. Publikace přináší i cenný soupis Kotíkova výtvarného díla včetně kompletní řady jeho reprodukcí.

Jan Kotík byl významnou osobností, v níž se propojoval malíř, průmyslový výtvarník, umělec i teoretik a myslitel, který svým vzděláním a erudicí vysoce převyšoval průměr.

(mk)

Výstava Libuše Niklové ve Francii

Velký úspěch slaví v současné době výstava designérky hraček Libuše Niklové (1934-1981) v Paříži. V roce 2010 byla výstava plastových hraček Libuše Niklové jednou z nejuspěšnějších kulturních událostí svého druhu v Čechách. Hračky byly dopraveny z Krajské galerie výtvarného umění ve Zlíně do pražského Uměleckoprůmyslového muzea. Návštěvníci této výstavy pak měli možnost znovuobjevit svět hraček pevně spojených s atmosférou šedesátých let. Libuše Niklová pracovala na konci padesátých let v Gumotexu Břeclav, kde navrhovala gumové panáčky. Poté se ocitla v podniku Fatra Napajedla, kde realizovala množství plastových a nafukovacích hraček a také nafukovací kajaky nebo plovací kruhy. Loňská expozice hraček

Libuše Niklové prokázala, že nejen svojí kvalitou starých hraček, ale i svojí nadčasovostí poutají pozornost i té nejmladší generace, která si s nimi sama nehrála. Katalog výstavy obdržel 1. místo v soutěži o nejkrásnější české knihy roku 2010 v kategorii knihy o výtvarném umění, obrazové a fotografické publikace.

Libuše Niklová – z Napajedel do Paříže

Současná výstava je umístěna v Musée des arts décoratifs, pařížském muzeu dekorativních umění, které se nachází v jednom z křídel Louvru. Jmenuje se zde *Plastique ludique*, což v překladu znamená „hravý plast“. Byla připravena stejným týmem jako v České republice: kurátorkou je Tereza Bruthanová, grafický design je dílem Zuzany Lednické ze Studia Najbrt a vlastní instalaci pak dotvořil výtvarník Petr Nikl, syn Libuše Niklové.

Úspěch, který výstava Libuše Niklové zažívá v Paříži, se může jevit jako překvapivý, protože tyto hračky jsou neodmyslitelně spjaty s českým prostředím a překvapí tedy, že mohou zaujmout i zahraniční publikum. Zásadní článek o výstavě vyšel nejen v *Le Figaru*, ale i v mnoha dalších francouzských časopisech a zmiňují se o něm i *The New York Times*.

(mk)

Videoart

Mezi světové zakladatele videoartu, nového druhu umění rozvíjejícího se od konce šedesátých let minulého století, patří Woody Vasulka – Bohuslav Vašulka z Brna, osobnost, které formovala světové umění.

Woody Vasulka je jeden z neoriginálnějších experimentátorů s elektronickým obrazem a neúnavným hledačem propojení umění a technologie, bez kterého se neobejde žádná encyklopedie umění 20. století. V posledních letech se Woody Vasulka do České republiky pravidelně vrací. Účastní se různých festivalů, workshopů a výstav. Koncem listopadu 2011 mu byl udělen čestný doktorát Akademie múzických umění v Praze.

O Vasulkovi a jeho životní i umělecké partnerce před několika dny vyšla i první knižní monografie v češtině. Autorka Lenka Dolanová ji nazvala *Dialog s démony nástrojů*.

Woody Vasulka (*1937) se narodil v Brně, vystudoval strojní inženýrství, současně ho zaujal film a na FAMU absolvoval katedru dokumentárního filmu. Na koleji studentů

pražské Akademie múzických umění se seznámil s islandskou houslistkou Steinunn Briem Bjarnadottir, která studovala v Praze na konzervatoři. Vzali se a v roce 1965 odešli nejprve na Island a později do New Yorku. Zde se záhy stali součástí místních uměleckých kruhů. Vasulkovi se také stali organizátory uměleckého života a pedagogy. V New Yorku založili The Kitchen, první instituci specializovanou na video. Od roku 1973 působili v Buffalu, kde vyučovali video jako jeden z nástrojů současného umění. Svým rozsáhlým dílem a osobním charismatem ovlivnili široké spektrum umění druhé poloviny 20. století od výtvarného umění počínaje hudbou, přes divadlo, tanec až k umění instalací a performance.

Historie českého videoartu

Vzhledem k rozšíření a charakteru videoartové tvorby ve světě je v Čechách za počátek videoartu považován, vedle průkopnické a organizačně-propagátorské práce Radka Pilaře během osmdesátých let, i návrat českých umělců z emigrace po roce 1989 (zejména W. Vasulky, M. Bieličkého). Jmenovat lze skupiny a jednotlivé tvůrce, na jejichž práci současná generace nijak nenasazuje: tvůrčí skupina Independent video art Prague fungovala v letech 1972-1990 pod Institutem průmyslového designu a později pod záštitou Masarykovy akademie umění v Praze. Mezi členy patřili Miroslav Klivar, Jaroslav Pavelka, Zdenka Čechová. Solitér Petr Skala během sedmdesátých let pomocí prvních televizních titulkovačů, které se nacházely na pracovištích Československé televize, začal klíčovat obrazy a proměňovat charakter původně filmového obrazu ve video-obrazy. Mezi tvůrce období osmdesátých let patří mimo jiné Kateřina a Pavel Scheuflerovi, Tomáš Kepka, Miro Dopita, Lucie Svobodová, Ivan Tatíček, René Slauka, Tomáš Rul-ler ad.

Takzvaným uzavřením „normalizační etapy“ české videotvorby byla na jaře 1990 výstava *Historie československé demokracie*. Teoretička a historička nových médií Keiko Sei se v polovině devadesátých let o výstavě vyjádřila jako o nejlepším počínu, jaký v této oblasti v České republice viděla: Tyto instalace snad uzavíraly jednu kapitolu, zároveň však navazovaly na videoaktivity, jež v České republice probíhaly v osmdesátých letech. Jednou z nich byl „Originální videojournal“, disidentský pořad, který začal vznikat v polovině osmdesátých let, jeho geniální název vycházel ze zákona zakazujícího jakékoli kopírování, sám videožurnál pak měl přinést informace a zprávy nedostupné z oficiálních zdrojů.

Od roku 1992 se po několik let čeští videoartisté scházeli na pravidelných projekcích v pražském Rock Café, při němž fungoval dnes již neexistující a rozebraný Media-archiv (jeho vznik iniciovali Petr Vrána, Woody Vasulka ad.; jednalo se o společné zařízení Asociace video a Rock Café, původně mělo jít i o propagaci videoartu v rámci vysílání České televize). Úsilí této „první generace“ českého videoartu a generace prvních absolventů nových oborů na uměleckých školách bylo zúročeno na společné výstavě v Mánesu roku 1994, jež byla příznačně nazvána *Český obraz elektronický*.

Petr Skala v roce 1996 dal dohromady kompilační dokument *Antologie českého umění videa I-III*, kde jsou uve-

dena zásadní díla „klasického“ videoartu, který vznikl v Československu, zároveň jsou mezi videa zařazeny jak filmy experimentální, tak filmy amatérské, které vznikaly během osmdesátých let.

S nástupem komplexní digitalizace je archivace a vytvoření archivu či databáze mnohem jednodušší než v minulosti. S archivy tvorby pohyblivých obrazů se můžeme setkat na stránkách některých uměleckých škol (FAVU a její katedry, AVU-Artyčok) nebo organizací (např. Ciant) v České republice. Většinou se nejedná o nijak strukturovaný výčet děl, který by reprezentoval ať už historicky, nebo tematicky tzv. „český videoart“, o schůzkách současných českých videoartistů nejsou nikde žádné stopy.

Jedním z mála umělců, kteří se k označení videoartisty hlásí, je i laureát Ceny Jindřicha Chalupického Radim

Labuda. Prezentovaná díla na výstavě CJCH nesou název *Tihle* (podtitul *Společenská situace: Pět svázaných chlapů*) a *Ten druhý*. Radim „obětoval“ několik stovek amerických dolarů filipínskému internetovému prostitutovi, který sdílel během výstavy své poznatky se zaníceným návštěvníkem, a sám měl možnost dění na výstavě přes „skype“ pozorovat. Druhou instalací byl záznam z vernisáže výstavy, kde byla na žíněnkách svázána a natočena pětice mužů. Obě díla pracují na způsob sebereferečního spojení mezi snímaným obrazem a zobrazením v daném prostoru. Sám autor spíše než formální princip instalace prezentuje ideu, se kterou podobnou komunikační vazbu budoval.

Martin Mazanec, A2, 49/2008, poslední aktualizace 27. 2. 2011

Jubilující tvůrci „první generace“ českého videoartu

Tomáš Veškra (*2. 7. 1966, Praha)

Lubomír Čermák (*13. 8. 1961)

Tomáš Mašín (*22. 2. 1966, Praha)

Miro Dopita (*10. 11. 1956, Praha)

René Slauka (*29. 11. 1956)

Věra Geislerová (*27. 11. 1946, Dobruška)

Petr Vrána (*26. 8. 1956, Praha)

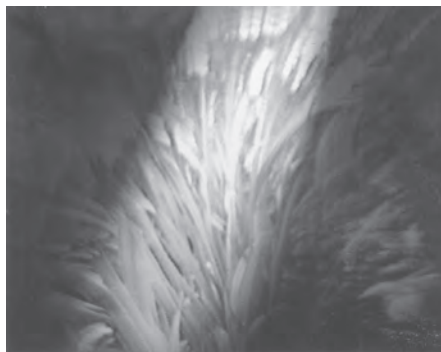
Radek Pilař (*23. 4. 1931, Písek)

Ondřej Nývlt (*15. 3. 1971, Praha)

Labyrinth, 1992, video a počítačová animace

Zahrada virtu, 1994, Silicon graphics

NAROZENINY

Milan Grygar (*24. 10. 1926, Zvolen, Slovensko)

Malíř a grafik, od šedesátých let patří k předním představitelům české geometrické abstrakce a k průkopníkům akustických realizací. O umění se zajímal už od dětství, malovat začal ve dvanácti letech. Za války studoval Školu uměleckých řemesel v Brně, v letech 1945-1950 Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze (např. u profesora Emila Filly). Svou první samostatnou výstavu měl v pražské Nové síni, tehdy se věnoval především abstraktní malbě. V následujících letech začal tvořit také lineární kresby, akustické kresby (ke každému obrazu neodlučitelně patřila také hudba), velkoformátové obrazy a kresby dřívkem. Na přelomu let šedesátých a sedmdesátých se v Grygarově tvorbě objevily i kresby hmatové. Od šedesátých do osmdesátých let pracoval na mnoha filmových plakátech. Umělec pracuje především s černou, červenou a bílou barvou. Manželka Květa Pacovská je malířka a ilustrátorka, syn Štěpán fotografem a syn Ondřej grafikem.

Vladimír Kopecký (*26. 11. 1931, Svojanov na Svitavsku)

V díle umělce Vladimíra Kopeckého se prolíná sklářská tvorba s malbou. Prošel sklářskou školou v Kamenickém Šenově a Novém Boru a na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kde od roku 1990 vedl sklářský ateliér až do roku 2008. Nikdy nebyl typem designéra, ale pracoval se sklem ve volné tvorbě. Dalo by se říci, že je abstraktním sochařem v médiu skla. V šedesátých letech ale navrhoval i vitráže a mozaiky. Od roku 1967 se věnoval na čas pouze malbě a vytvořil velmi nadčasové kompozice-koláže, na nichž používal vzorovaná linolea. V sedmdesátých letech se vedle malby vrací i ke sklu a pracuje na velkých geometrických artefaktech, které vznikaly skládáním mnoha vrstev různě zpracovaných skleněných desek, které někdy doplňoval i nanášením barev. V osmdesátých letech dochází k radikálním změnám v Kopeckého tvorbě. Autor vytváří rozměrné instalace z nejrůznějších nalezených materiálů, odpadů, kusů kolejnic a vše gesticky polévá barvami. V současné době se věnuje sklu i malbě, ve které se dostal do svébytné, uvolněné, téměř abstraktní polohy se silným emotivním nábojem podpořeným velkými tahy štětce. www.prague-art.cz/katalog/autori

Vladimír Kopecký: *Hradby*, 2004

Jakub Špaňhel (*7. 11. 1976, Karviná)

Současný český malíř, studoval na pražské akademii (1995-2002) v ateliérech Jiřího Davida a Milana Knížáka. Pověst mimořádného talentu, která doprovázela Jakuba Špaňhela už za jeho studií na pražské akademii, byla záhy po absoltoriu potvrzena několika samostatnými výstavami (GHMP, NG v Praze, Galerie Klatovy / Klenová), účastí na většině

významných přehlídek malby své generace (Perfecte Tense, Berlín – Praha, Mánes; stálá expozice Wannieck Gallery atd.) či zastoupením ve veřejných sbírkách. Jeho dosavadní tvorba by se dala rozdělit zhruba do dvou výrazně oddělených poloh, propojených společnými znaky, jako je např. tíhnutí k monochromii a formální redukci nebo primární důraz na malířské kvality. Žije a pracuje v Praze.

Jubileum Pavla Reisenauera

V říjnu oslavil padesáté narozeniny jeden z nejosobitějších ilustrátorů české žurnalistiky Pavel Reisenauer.

Pavel Reisenauer není karikaturistou v běžném smyslu, ve skutečnosti má blíže ke komiksu. Podle svých vlastních slov kreslil už od útlého dětství. Není ale školeným výtvarníkem. Vystudoval gymnázium a poté pracoval jako noční hlídač a topič. Odtud se dostal do týdeníku *Respekt* v době, kdy se tam soustředili lidé z bývalého samizdatu – jejich valná většina předtím rovněž hlídala a topila. Tímto způsobem se stal Pavel Reisenauer novinářem, ač se za něj sám nepovažuje, a z jeho kreslířské záliby se stala seriózní obživa.

Pokud je výtvarník hodnocen podle osobitosti a nezaměnitelnosti, pak Reisenauer aspiruje na absolutní českou špičku. Je kreslířem s darem od Boha. Jako člověk působí nenápadně a vyhýbá se zcela veřejnému životu. Za rok 2008 mu byla udělena novinářská cena Karla Havlíčka Borovského a tím byla oceněna nejen jeho osobitost a nezaměnitelnost, ale také jeho podíl na tváři *Respektu* nebo *Orientace* a i jeho schopnost oslovit čtenáře. Již dvacet let dává Reisenauer originální tvář *Respektu*, a proto lze bez přehánění konstatovat, že úspěch tohoto týdeníku je z velké části jeho dílem. Toto platilo po dlouhá léta i pro titulní stranu *Orientace Lidových novin* a ti, kdo ji po něm převzali, byli nuceni zdolávat vysokou laťku, kterou právě on nasadil.

Kresby Pavla Reisenauera dávají mnoha lidem radost, ať už je to jejich provedením, vtipem, kde se mísí realismus s nadsázkou, ironií nebo nabídkou jejich interpretace.

(mk)

Vladimír Renčín (*6. 12. 1941)

Český výtvarník, ilustrátor a humorista, autor svérázného humoru a neopakovatelné kresby a jedinečných postavíček (Dlabáček, Rambousek, Marie...). Studoval ekonomii na střední ekonomické škole. Po jejím absolvování pracoval postupně (jako učedník, redaktor, fotograf apod.) v několika podnicích. Kreslení se profesionálně věnuje od roku 1965. V roce 1974 jej vyšetřovala Státní bezpečnost, kvůli čemuž nemohl několik let publikovat.

Ivan Komárek (*24. 12. 1956, Praha)

Akademický malíř, výtvarník, po absolvování střední odborné školy výtvarné v Praze studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Jana Smetany. Od roku 1995 je členem S. V. U. Mánes.

Ivan Komárek zaujal nezaměnitelné místo díky svému expresivnímu figurálnímu slovníku. Místo vytváření mytologického sdělení jako u většiny svých vrstevníků se věnoval zobrazování magické smyslnosti každodenního života. Předpoklady jeho tvůrčího postupu spočívaly především v bytostném zájmu o lidskou figuru jako o živou by-

tost s bezprostřední fyzickou přítomností. Komárkovo neotřesitelné zaujetí tělem jako fyzickým, myšlenkovým a citovým „epicentrem“ lidského vnímání je patrné od samotného počátku jeho umělecké dráhy, i dnes naplňuje jeho tvorbu stále novou energií a chutí k čerstvým objevům. V jeho úsilí nacházet uspokojivý způsob, jak znázorňovat své vidění tohoto „lidského jádra“, pomohlo přirozené potěšení ze samotného aktu kreslení či malování.

Průběžně se zabývá kresbou, koláží, grafikou (především litografií), keramickou plastikou a realizacemi v architektuře (malba na zeď, keramické obklady), občas se věnuje ilustracím a užité tvorbě.

Ivan Komárek je svojí tvorbou zastoupen ve sbírkách Národní galerie v Praze, Českého muzea výtvarných umění, Galerie výtvarného umění v Ostravě a v řadě soukromých sbírek u nás i v zahraničí (SRN, Itálie, USA, Rakousko, Nizozemsko, Finsko, Velká Británie, Francie aj.).

Jakub Matuška (*1981)

na graffiti scéně známý jako Masker, se v posledních letech prosadil i svými obrazy na plátně, v nichž jsou však jeho východiska jasně patrná. Loni byl dokonce nominován do finále Ceny Jindřicha Chalupického – nejvýznamnější domácí soutěže pro mladé umělce do pětatřiceti let. Přestože se vyjadřuje prostřednictvím různých médií, mezi nimiž nechybějí ani fotografie nebo video, charakteristický je pro něj figurální obrazový projev, v žargonu graffiti „charaktery“. Od klasického graffiti, které je založeno na písmu, respektive tagu (tj. jménu writera), se autor začal odklánět už někdy kolem roku 2004. O rok později se stal členem CAP (Crew Against People), známé skupiny writerů, mezi jejíž dalšími členy najdeme hned několik výtvarníků, kteří patří ke špičce současného aktuálního umění.

Jakub Matuška: *Callipo boys*, akryl a sprej na plátně, 2008

Ve vojenské nemocnici ve Střešovicích zemřel ve věku 87 let kreslíř, karikaturista, ilustrátor a humorista Jiří Winter, známý pod jménem Neprakta

Byl rekordmanem v počtu kreslených vtipů. Zajímal se o antropologii a tajemno všeho druhu. Byl také vyhlášeným gurmánem, vášnivým sběratelem a cestovatelem, miloval zvířata a krásné ženy. Nejvíce ale proslul Jiří Winter-Neprakta jako autor kreslených vtipů a knižní ilustrátor. Jeho obrázky obsahují široký záběr témat od historie přes sex, zvířata až po strašidla. Na svém kontě má kolem 40 000 kreslených vtipů, což mu vyneslo i zápis do české verze *Guinnessovy knihy rekordů*. Patřil k autorům humoristického časopisu *Dikobraz* a známá byla jeho spolupráce s náměťářem Bedřichem Kopecným a s humoristou Miloslavem Švandrlíkem.

Kromě vtipů Neprakta ilustroval desítky Švandrlíkových knih, včetně slavných *Černých baronů*. Rovněž vydal několik knih humoru, vytvářel reklamní plakáty, animoval film, nakreslil množství pohlednic a kalendářů.

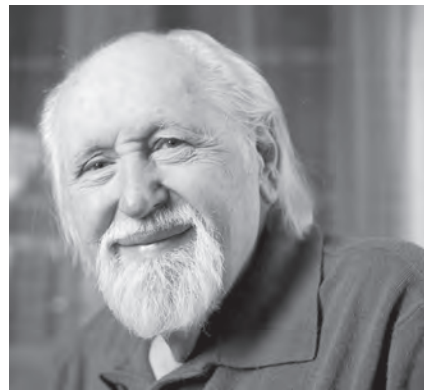
Je autorem i odborných ilustrací, zejména kynologických. Proslul však také jako sběratel a chovatel. Jeho vila na pražské Ořechovce je zaplněna množstvím lidských lebek, orientálních masek a tajuplných rituálních předmětů, svého času se to tu hemžilo spoustou zvířat. Jeho sbírka lebek souvisela se zájmem o srovnávací antropologii a archeologii. Vztah ke zvířatům prý získal v dobách, kdy doprovázel svého otce-sklenáře do zoologické zahrady.

Neprakta měl stovky výstav doma i v zahraničí, kam často jezdil. Vždy se snažil navštěvovat muzea, která byla další z jeho vášní, zvláště pak jejich depozitáře. A také poznával místní kuchyně. Byl vyhlášeným labužníkem a teo-

retikem i praktikem kuchyní celého světa. Při svém cestování také sbíral a studoval domorodá strašidla, která patřila k jeho dalším koníčkům.

Poslední roky života byl Winter-Neprakta sice upoután na vozík, ale stále pracoval. „Stále kreslí, každý den celé dopoledne, když je dobré světlo i odpoledne. Všecko maluje načisto, jen málokdy si nakreslí skicu. Úplně první si ráno namíchá barvy, takže už má v hlavě zřejmě přesně představu, co bude dělat,“ řekla počátkem roku malířova manželka a kurátorka jeho výstav Daniela Pavlatová.

Winter se narodil 12. července 1924 v Praze. Vystudoval Státní grafickou školu v Praze a absolvoval několik semestrů na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Za války skončil v nacistických žalářích za přechovávání zbraní. Smíšenou česko-židovskou rodinu Winterů nacisté poslali do koncentračních táborů, které přežil jen Jiří a jeho maminka, která se nakonec dožila 96 let a až do své smrti bydlela se svým synem.

Jiří Winter-Neprakta

VZPOMÍNKA

Cyril Bouda (14. 11. 1901, Kladno – 28. 8. 1984, Praha)
Grafik, ilustrátor, malíř, v roce 1923 absolvoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u Františka Kysely a v roce 1926 Akademii výtvarných umění v Praze u Maxe Švabinského. V roce 1927 se stal členem spolku Hollar. Od roku 1929 působil jako pedagog, když se stal asistentem u profesora Šimona na grafické speciálce AVU, od roku 1946 byl profesorem na pedagogické fakultě UK, kde působil do roku 1972. Byl vpravdě člověkem renesančního rozpětí zájmů. Záliba v umělecké minulosti a cit pro hudbu a poezii, pro něž se stal vyhledávaným ilustrátorem, se odrazilo v jeho volné grafice, především v zátiších a vedutách od dřevorytů, mědirytů a leptů ke kamenorytinám a litografiím. Vyzdobil asi 700 knih, vytvořil přibližně 1 600 volných grafických listů, namaloval na 400 obrazů. Obdržel řadu významných uměleckých cen.

Josef Mánes (12. 5. 1820, Praha – 9. 12. 1871, Praha)
Český malíř, ilustrátor, grafik a jeden z nejvýznamnějších představitelů českého romantismu. Jeho otcem byl známý malíř Antonín Mánes, profesor krajinomalby na pražské malířské Akademii. Jeho strýc Václav Mánes na této škole dvakrát zaujímal místo prozatímního ředitele. Umělec založený otec i strýc měli při jeho výchově nejen na něj

osobně silný vliv, ale i na jeho sourozence Quida a Amálii. Od svých patnácti let studoval na pražské umělecké Akademii u profesora Františka Tkadlíka. Roku 1844 studoval umění v Mnichově, kde pobýval tři roky bez jakéhokoliv hmotného zajištění ze svého domova. Později podnikl i několik studijních cest, mj. do Drážďan, Polska či Slezska. Společensky se projevoval zejména jako činitel Umělecké besedy, navrhl sokolský kroj i četné sokolské prapory. Posledním umělecky bohatým obdobím byla šedesátá léta 19. století, kdy se mu prostřednictvím rodinných kontaktů podařilo získat mimořádnou zakázku na vytvoření medailonů na Staroměstském orloji.

Tvorba Josefa Mánesa vychází z romantismu, byla inspirována životem venkovského lidu, který pro něj představoval ideál čistoty a lidství. Jedním z jeho nejznámějších děl je už výše zmíněná kalendářní deska z roku 1865 na Staroměstském orloji (dnes už kopie, originál je uložen v Muzeu hl. m. Prahy). Zobrazuje alegorii dvanácti měsíců.

Jeho osobní život byl nicméně velmi nešťastný, jelikož byl člověk nepraktický a plachý, rodina jej rovněž donutila odvrhnout svou jedinou lásku, z čehož se již nikdy zcela nevzpamatoval. Těžké a plíživé duševní choroby podlehl 9. prosince 1871.

ARCHITEKTURA

„Zapomenutá“ vila Otokara Fierlingera

V letošním roce uplynulo sedmdesát let od smrti významného teoretika urbanismu a zahradního architekta Otokara Fierlingera.

Otokar Fierlinger se narodil 21. května 1888 v Olomouci. Absolvoval fakultu pozemního inženýrství na vídeňské Vysoké škole technické. Od roku 1919 až do své smrti pracoval na ministerstvu veřejných prací, kde byl v polovině třicátých let jmenován přednostou oddělení pro plánování a výstavbu měst.

Na základě stipendia Rockefellerovy nadace studoval v letech 1920-1921 v USA na univerzitách v Michiganu a na Harvardu zdravotní inženýrství a krajinářskou architekturu. Během svojí stáže procestoval americká města, aby se seznámil s jejich urbanismem a úpravou parkových zón. Zpět do Čech se vrátil ovlivněn dílem Franka Lloyda Wrighta.

V roce 1923 předložil Otokar Fierlinger na ČVUT disertaci *Severoamerická města* a byl promován na doktora technických věd. V letech 1930-1937 působil jako docent nauky o stavbě měst na AVU.

Ve dvacátých letech vypracoval Fierlinger asanační plán obce Kvasice a podle jeho konceptu byly realizovány hornické kolonie v Košťanech a Břežánkách. Spolu s architektem Pavlem Janákem rekonstruoval v letech 1931-1934 zahradu Černínského paláce a v letech 1937-1938 parter u Letohrádku královny Anny na Pražském hradě.

Architekt Otokar Fierlinger

Ve třicátých letech Otokar Fierlinger navrhl a také realizoval soukromé zahrady v Praze, Jevanech, Strančicích a Nových Hradech. Na základě jeho návrhů byly založeny i zahrady u vil Cyrila Boudy a Edvarda Sutnara. Jeho úpra-

vy zahrad u letních sídel Edvarda Beneše, Ludvíka Strimpla a Zdeňka Fierlingera v Sezimově Ústí patří k vrcholným dílům architektonického krajinářství. Pro svého bratra Zdeňka, významného diplomata, navrhl Otokar Fierlinger v roce 1930 také dům a projevil se tak poprvé i jako projektant budov.

Úprava zahrady Edvarda Beneše

Při projektování letního domu pro svého bratra se Otokar Fierlinger inspiroval stylem venkovských staveb Jana Kotěry. 21. srpna proběhla úřední kolaudace budovy a ve stejném období byl v sousedství vily vybudován domek správce a architektův ateliér. Celý objekt byl dokončen v roce 1934, kdy se realizovala přístavba obydlí pro řidiče a služky, kolny a stáje pro dobytek. Zdeněk Fierlinger zde choval ve třicátých letech krávu a od padesátých let menší stádo ovcí. Pozemek byl ohraničen řekou Lužnicí a jehličnatým lesem.

Stateček u Sezimova Ústí

Svůj charakteristický vzhled získala vila až v roce 1951, kdy bylo vystavěno zděné loubí a krytá veranda s rozměrným oknem. Po smrti Fierlingerovy manželky Olgy zakoupil v roce 1983 od dědiců nemovitosti Úřad představenic

tva vlády a ten byl majitelem až do roku 1996, poté vlastnil objekty Okresní úřad Tábor a ten je v roce 2001 převedl do majetku města Sezimova Ústí.

Ministerstvo kultury prohlásilo v roce 2000 vilu i hospodářský objekt za kulturní památku. Obě budovy jsou na českém území zřejmě jediné dochované stavby, které vyprojektoval Otokar Fierlinger, a proto by jim měla být věnována náležitá péče a mělo by také být zabezpečeno jejich důstojné využití. Místo toho celý objekt již více než deset let postupně chátrá. Přitom v interiéru se dochovala hala s původním krbem nebo pozoruhodné dřevěné schodiště a celý prostor by mohl být využit například jako výstavní prostor. Zahrada by mohla sloužit jako veřejný park, pokud by došlo k obnovení cest, kamenných schodišť a laviček. Stavba celým svým pojetím a organickým propojením s okolní přírodou patří k významným dílům meziválečné architektury.

(mk)

Zahrada Černínského paláce

VÝSTAVY

Rýbrcoulovo muzeum

K 50. výročí vzniku Krkonošského národního parku a jako připomínku 130 let trvání Krkonošského muzea se připravuje expozice, která by měla být zpřístupněna v roce 2013.

V „muzeu 21. století“ vznikne největší expozice, která bude zaměřena na vztah člověka a území, ve kterém žije. Příběh krkonošské přírody a příběh lidí, kteří v ní žijí, bude v nově koncipovaném Muzeu Krkonoš představen ve dvanácti kapitolách. V nich by měl návštěvník pocítit svou osobní účast v předkládaných informacích o krajině a také najít odpovědi na množství otázek, které se s působením člověka v přírodě vypořádávají stále naléhavěji.

Bývalý augustiniánský klášter ve Vrchlabí

Vítězný projekt vzešel z veřejné soutěže a financovala ho Správa Krkonošského národního parku. Koncept expozice nabídne formou moderních výstavních prostředků dvojí pohled: na dění na planetě nezávislé na vlivu člověka (před jeho příchodem na Zemi) a v druhém případě ukáže v časově i obsahově nesouměřitelném plánu naprosto konkrétní lidské činnosti a jejich dopad na přírodu – pla-

netu. Snahou autora námětu a scénáře Pavla Štingla bude poskytnout co nejsrozumitelnější formou informace o konfrontaci člověka a přírody. Autoři počítají s využitím celého areálu kláštera i stávající expozice muzea. Návštěvníci budou provedeni celou historií lidské aktivity a jejího zpětného působení v krajině.

Krkonošské muzeum sídlí v barokní budově bývalého augustiniánského kláštera ve Vrchlabí. V roce 2013 oslaví již 130 let od svého vzniku. Založil je německý Krkonošský spolek a po různých peripetiích muzeum převzal v roce 1966 Krkonošský národní park. Od roku 1984 nabídlo muzeum na svoji dobu velmi moderní ekologickou expozici *Člověk a kámen* a tu v roce 1995 doplnila výstava s tématem osídlení Krkonoš pod názvem *Člověk a hory*.

Expozice, jejímiž autory jsou dokumentarista a producent Pavel Štingl a architekti Roman Koucký a Šárka Malá, bude čtyřjazyčná: v češtině, polštině, angličtině a němčině.

(mk)

Muzeum hlavního města Prahy vystavuje stavebnici Merkur

Modely Eiffelovy věže, železničního mostu s dva metry vysokým obloukem, ruského kola a řady dalších technických vymožeností sestavených z nestárnoucí stavebnice Merkur jsou do 26. února příštího roku vystaveny v Muzeu hlavního města Prahy. Zejména děti a dospělí, kteří neztratili hravost a dětské vidění světa, se zde mohou chopit šroubků a šroubováků a z připravených součástek vytvořit vlastní vynález. „Je tady spousta modelů, které ukazují, jak se zapálí mladí lidé, když se jim dá možnost, prostor a příležitost,“ řekl ČTK Jaromír Kříž z rodinné firmy, jíž tovarna na stavebnici Merkur patří od počátku devadesátých let minulého století. Technicky orientované návštěvníky na výstavě potěší i model důlní těžební věže a řada různých přístrojů. Nechybí ani zařízení, na němž Otto Wichterle kdysi ze stavebnice darované k Vánocům malému synkovi sestrojil první přístroj na výrobu kontaktních čoček.

Takový byl Václav Trégl

Spisovatel Ondřej Suchý přivedl na svět další knižní dítě. Všem příznivcům filmů pro pamětníky je určena jeho nová kniha nazvaná *Takový byl Václav Trégl*. Záměr vydat publikaci věnovanou tomuto velkému herci malých rolí vznikla od roku 2007 a na vernisáži výstavy věnované právě Tréglu slavnostně pokřtěna a uvedena do prodeje.

Suchého kniha není životopisem či knihou vzpomínek. Na to je v ní život Václava Trégla připomenut pouze v hrubých obrysech. Přesto se věnuje cestě, po které se Trégl dostal k divadlu. Mapuje jeho začátky u bělských ochotníků, kariéru osvětlovače v Osvobozeném divadle a pozdější hereckou dráhu nastartovanou Voskovcem a Werichem. Zmíní také jeho hraní pro děti, profesní setkání s Miloslavem Dismanem či poválečnou kariéru.

Suchý shromáždil slušné množství kvalitních archivních materiálů, zejména fotografií, ale také dopisů, deníků, výpovědí kolegů či novinových článků, a část z nich využil v bohaté obrazové příloze knihy. Monografii tak můžeme vnímat jako důstojný pomníček seznamující nás s osobností oblíbeného herce.

Dramata a frašky ekonomie

Zaplňená galerie Café Louvre v centru Prahy v polovině listopadu přivítala ne úplně typickou směs hostů: lidi ze světa byznysu, krásné literatury i médií. Spisovatel Pavel Kohout, ekonom Pavel Kohout, nakladatel Vladimír Pistorius a *Lidové noviny* společně oslavili příchod knížky *Dramata a frašky ekonomie*.

Čtenářsky velmi oblíbené duely, které vycházely po celý rok v *Lidových novinách* pod názvem *Kohout se ptá Kohouta*, vydalo s kolážemi Miroslava Huptycha nakladatelství Pistorius a Olšanská.

Spisovatel a dramatik Pavel Kohout a ekonom Pavel Kohout

Josef Somr načetl vánoční audioknihy

Hlas oblíbeného herce Josefa Somra zní v řadě nových vánočních audioknih. Už od léta namlouval v nahrávacím studiu nové audioknihy na vánoční téma vydavatelství Popron Music. Na CD s názvem *Šťastné a veselé Vánoce* zavádí posluchače do mnoha příběhů tohoto období. Vypráví o významu jednotlivých svátků, o původu vánočního stromku i dárků, o vánočních pokrmech v Česku i ve světě. Nahrávka vyšla i v dárkovém balení spolu s knížkou o vánočních zvycích a tradicích. Vánočně laděné je i pohádkové 2CD z tvorby Hanse Christiana Andersena. Obsahuje zimní a vánoční příběhy *Sněhová královna*, *Smrček*, *Děvčátko se sirkami* a *Sněhulák*. Další audiokniha je *Deset přikázání*. Posluchači se v ní dozvědí důležitá fakta, historické souvislosti a vyslechnou názory odborníků, kteří desatero studovali a vykládali.

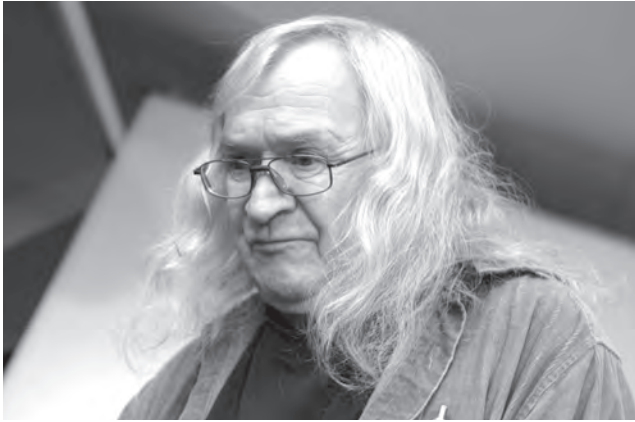

S Ivanem Jirousem se loučilo až tisíc lidí

Členové rodiny, osobnosti z disentu i undergroundu, ale i ministři a stovky dalších lidí se v Kostelním Vydří na Jindřichohradecku rozloučili s básníkem Ivanem Martinem Jirousem. Na pohřbu signatáře Charty 77 a odpůrce totalitního režimu v bývalém Československu nechyběli například Jirousovi kamarádi – současný ministr obrany Alexandr Vondra, evangelický duchovní Svatopluk Karásek nebo předseda spolku Šalamoun John Bok. Jirous, známý pod přezdívkou Magor, zemřel 10. listopadu ve věku sedmašedesáti let. Lidé zaplnili kostel karmelitánského kláštera v Kostelním Vydří, kde si mohli poslechnout i modlitbu, kterou za Jirouse pronesl ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg.

Jirous byl velkým odpůrcem komunistického režimu. Do povědomí lidí se dostal zejména prostřednictvím legendárních *The Plastic People of the Universe*, od roku 1967 byl umělecký vedoucí skupiny. Uspořádal řadu ilegálních

či pololegálních koncertů, výstav a dva festivaly. Podepsal Chartu 77. Za svou činnost byl v sedmdesátých a osmdesátých letech opakovaně vězněn, dohromady to bylo osm let, pět měsíců a tři dny. Odborníci oceňují jeho básnické dílo.

Ivan Jirous

Jirous se narodil 23. září 1944 v Humpolci. Je držitelem literární ceny Jaroslava Seiferta za celoživotní básnické dílo a ceny Toma Stopparda za sbírku *Magorovy labuť písně*. Jirous vystudoval historii umění, věděl se ale nevěnoval. Říkal o sobě, že je novinář, napsal mnoho textů o umělcích zejména šedesátých let. Klíčovým textem byla *Zpráva o třetím českém hudebním obrození* z roku 1975, která vyšla i v exilu a byla „programovým prohlášením“ českého undergroundu.

Byla udělena Cena Jaroslava Seiferta

Držitelem letošní Ceny Jaroslava Seiferta se stal básník Karel Šiktanc (*1928). Cenu Jaroslava Seiferta předal Karlu Šiktancovi František Janouch, zakladatel a předseda Nadace Charty 77, která cenu uděluje. Básník byl oceněn za sbírku *Nesmír*, která obsahuje básnické texty z let 2007-2010 a vydalo ji nakladatelství Karolinum. Cenu převzal Karel Šiktanc v předvečer Seifertových 110. narozenin. Karel Šiktanc, jenž je považován za klasiku české poezie, získal Cenu Jaroslava Seiferta již podruhé. Poprvé mu byla udělena v roce 1989, ještě před listopadem, za samizdatovou sbírku *Srdce svého nejez*.

(mk)

Karel Šiktanc přebírá cenu Jaroslava Seiferta

Zemřel Ewald Osers

Ve věku čtyřiaředesáti let zemřel v říjnu letošního roku v Readingu u Londýna překladatel do angličtiny a němčiny Ewald Osers.

Ewald Osers se narodil 13. května 1917 v Praze. Vystudoval chemii na německé univerzitě a před protektorátem odjel na doporučení profesora Heyrovského do Anglie, kde trvale žil od roku 1938. Během války spolupracoval s BBC a společně s Pavlem Tigridem a Karlem Bruškem přispívali do anglo-českého kulturního sborníku *Review* 41 až 47. V této stanici se později stal šéfredaktorem pro záležitosti východní Evropy a zástupcem sekčního šéfa. V roce 1977 odešel do výslužby.

Ewald Osers se zabýval ruštinou a slovanskými jazyky. Do němčiny však začal překládat českou poezii už před válkou pod pseudonymem Walter Hart, a to zejména pro list *Prager Presse*, jehož čtenáři měli možnost se tak seznámit s verši Josefa Hory, Františka Halase a Vítězslava Nezvala. V roce 1945 vydal první antologii *Modern Czech Poetry*.

Ewald Osers představil odborné veřejnosti v anglofonních zemích na 1 600 básní a 160 knih Jaroslava Seiferta, Jana Skácela, Egona Hostovského, Ivana Klímy, Arnošta Lustiga, Karla Čapka a mnoha dalších. Sám Jaroslav Seifert přikládal velkou důležitost jeho překladům, které podle něj sehrály důležitou roli při udělení Nobelovy ceny v roce 1984.

V roce 1997 předal prezident Václav Havel Ewaldu Osersovi medaili Za zásluhy II. stupně a získal také čestný doktorát Univerzity Palackého v Olomouci.

Před sedmi lety vydalo nakladatelství Karolinum paměti Ewalda Oserse *Loňské sněhy* v překladu Ivany Bozděchové a v češtině uvedla též Zlata Kufnerová jeho sbírku *Anamnéza*.

(mk)

Ewald Osers

Zemřel exilový spisovatel Čestmír Vejdělek

Ve věku šestaosmdesáti let zemřel v Kolíně nad Rýnem český spisovatel, redaktor a publicista Čestmír Vejdělek, autor úspěšného sci-fi románu z šedesátých let *Návrat z ráje*. Informoval o tom jeho syn, filmový a televizní producent Čestmír Kopecký. Vejdělek zahájil svou literární kariéru v nakladatelství Mladá fronta, kam počátkem padesátých let nastoupil jako redaktor, později zde pak působil také

jako šéfredaktor a ředitel. V roce 1968 se podílel na založení Svazu českých nakladatelů a knihkupců, v sedmdesátých letech pak stál v čele Státního nakladatelství dětské knihy. V době normalizace byl ale politicky perzekvován a ředitelský post musel opustit. Až do roku 1977 se živil jako topič. Koncem sedmdesátých let Vejdělek emigroval do Spol-

kové republiky Německo, kde založil německé nakladatelství C. D. Vejdelek. Je autorem několika románů, povídek a próz o německé okupaci, řada jeho titulů patří také do žánru science fiction. Patrně nejznámější a nejčtenější Vejdělkův sci-fi román *Návrat z ráje* z roku 1960 původně vyšel na pokračování v časopise *Mladý svět*.

VZPOMÍNKA

Karel Jaromír Erben (7. 11. 1811, Miletín u Hořic v Podkrkonoší, okres Jičín – 21. 11. 1870, Praha)

Český historik, právník, archivář, spisovatel, básník, překladatel a sběratel českých lidových písní a pohádek; představitel literárního romantismu.

Karel Jaromír Erben

Po svých studiích na gymnáziu v Hradci Králové a v Praze byl zaměstnancem Královské české společnosti nauk a sekretářem Českého muzea. Od roku 1851 působil jako archivář města Prahy a od roku 1864 se stal ředitelem pomocných úřadů pražských. Ve svých studijních letech se Erben stýkal s Karlem Hynkem Máchou a později se také seznámil s Františkem Palackým, s nímž spolupracoval (mj. na přípravě českého diplomatáře) a jehož politickými názory byl trvale ovlivněn. Byl spoluvůrcem *Riegrova Slovníku naučného*, který byl první českou encyklopedií. Slovník obsahoval termíny z těchto oborů: slavistika, gramatika, historie, slovanská a germánská mytologie a bájesloví. Erben je znám především jako sběratel lidové poezie.

Dílo:

Písně národní v Čechách (1842-1845) – folkloristické dílo, ve kterém Erben shromáždil více než 2 200 písní, které uspořádal od narození po smrt. Toto dílo bylo později rozšířeno a nazváno *Prostonárodní české písně a říkadla*.

Vybrané báje a pověsti národní jiných větví slovanských (1869) – lidová tvorba ostatních slovanských národů.

Soubor českých pohádek (Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Pták Ohnivák a liška Ryška, Zlatovláska) – tyto pohádky jsou inspirovány folklórem.

Kytice (1853) – životní dílo – sbírka balad K. J. Erbena, jedna z nejslavnějších knih české literatury. Vznikla po téměř dvacetileté literární práci Erbena. Básně, ze kterých se *Kytice* skládá, vycházely nejprve v časopisech. Hrdinové básní žijí v neurčitém čase. Časté téma Erbenových básní je vztah matky k dítěti a vztahy milostné.

Jan Otto (8. 11. 1841, Příbyslav – 29. 5. 1916, Praha)

Český nakladatel. Vyučil se knihkupcem a lásce ke knihám zůstal věrný po celý život. V roce 1871 se osamostatnil a převzal tiskárnu po svém tchánovi J. H. Pospíšilovi na Václavském náměstí v Praze. Vzápětí ji rozšířil o nakladatelský podnik a hned ve stejném roce (1871) začal vydávat sbírku *Osvěta lidu*, po níž následovaly *Laciná knihovna národní*, *Paleček* a některé další. V roce 1874 si zřídil rovněž knihkupectví, které vedl až do roku 1884.

Otto podstoupil nutné podnikatelské riziko a rozšířil svůj závod, nejdříve v roce 1879 do Jungmannovy třídy a o čtyři roky později do domu číslo 34 na Karlově náměstí, který zakoupil jak pro tento účel, tak pro svoji rodinu. Od této doby Jan Otto rozvinul podnikání ve velkém stylu. Svou promyšlenou a samozřejmě velkoryse pojatou nakladatelskou i tiskárenskou činností, orientovanou zejména na českou tematiku, se jeho závod brzy vyvíjel mezi přední domácí subjekty, které produkovaly rovněž největší díla umělecká a vědecká.

V roce 1899 prodal knihtiskárnu nově se utvořivší české grafické společnosti Unii, jejímž se současně stal členem a prvním předsedou. Ponechal si pouze nakladatelství v Praze a zároveň zřídil jeho filiálku s knihkupectvím ve Vídni v domě číslo 3 na Glückgasse. V této souvislosti je možno uvést, že knihkupectví české menšiny už ve Vídni existovala od druhé poloviny 18. století, například Kallivodische Buchgewölbe na Dominikánském náměstí nebo později Česká expedice Hromádkova či Gorischkovo knihkupectví na Štěpánském náměstí. Ale postupně se vlivem řady narůstajících těžkostí vytrácela z přední linie, až nakonec mnohá z nich úplně zanikla. A tak právě Ottův vstup do Vídně pro českou menšinu definitivně vyřešil naléhavou potřebu moderního obchodu s knihami a časopisy v rodné řeči. Nutno dodat, že právě díky Ottovi bylo mož-

no od roku 1906 vydávat česky tištěný *Vídeňský národní kalendář*, který se stal každoroční přehlídkou organizační i kulturní činnosti vídeňských Čechů. Tento příklad Jana Otta přitahoval i další pražské nakladatele. Po něm si ve Vídni zřídil pobočku také Josef Vilímek na Neubaugasse a pak na Gürtelu a pozadu nezůstala ani knihtiskárna a knihkupectví společnosti Melantrich v IX. vídeňském okrese.

Spektrum Ottovy nakladatelské aktivity bylo ohromné – od ucelených edic až po různorodá periodika, jako například rodinný týdeník *Zlatá Praha* nebo Masarykův časopis *Athenaeum*. Avšak Ottovým největším nakladatelským a také podnikatelským počinem byla bezesporu velmi úspěšná a vůbec největší česká všeobecná encyklopedie – *Ottův slovník naučný*. V rozpětí let 1888-1908 vydal 27 dílů s tím, že 28. díl, zvaný Doplňky, dal do oběhu o rok později. Vedle tohoto obrovského a pozoruhodného díla, které v tomto rozsahu v Čechách dodnes nebylo překonáno, se nakladatelství zasloužilo i o takové velké projekty, jakým byla *Ottova světová knihovna*, která do svého ukončení v roce 1931 dosáhla počtu téměř 2 000 vydaných titulů. Na ni pak úspěšně navázala *Světová četba*. Dokonale se jí podařilo seznamovat českou veřejnost ve vesměs kvalitních překladech s významnými díly světové literatury, přičemž anglická a ruská měly své samostatné řady. Nedílnou součástí Ottovy vydavatelské strategie byly rovněž naučné tituly, včetně na svou dobu velmi dobrých jazykových slovníků. Širokou popularitu si získala *Laciná knihovna národní*, což byla vůbec jedna z prvních Ottových edic, která čtenáře seznamovala s díly českých spisovatelů za vskutku lidové ceny. Otto si byl v tomto případě vědom, že nebude výdělečný, ale přesto pokračoval, neboť mu šlo i o podpůrnou aktivitu. V jeho nakladatelství samozřejmě vycházely i sebrané spisy Jaroslava Vrchlického, Jakuba Arbesa, Karoliny Světlé, ale i Williama Shakespeara a dalších světových autorů. Pro náročnější vydával výpravné knihy, například *Život zvířat* od známého německého zoologa a cestovatele Alfreda Brehma či hudební a umělecká díla jako *Brožíkovo album*, *Marold*, *Chitussi*, *Aleš* aj.

Kvality Jana Otta jako zdatného podnikatele našly odezvu i v zájmu o využití jeho tvůrčího potenciálu v českém peněžnictví. Jistě nebylo náhodou, že od roku 1907 až do své smrti v roce 1916 působil ve významné funkci prvního místopředsedy správní rady Živnostenské banky.

Ottův přínos veřejnému životu ocenilo i vedení tehdejšího českého politického prostředí, neboť byl v roce 1912 jmenován do Panské sněmovny. Byl také řadu let členem sboru obecních starších a městské rady pražské, kde byla z jeho popudu provedena konverze obecních půjček, což se promítlo do značného hospodářského užitku pro pražskou obec. Byl rovněž zvolen místopředsedou Pražské obchodní komory. Ottova veřejná výzva ke zřízení krejcarových sbírek na obnovu Národního divadla přispělo značnou měrou k jeho stavebnímu fondu v době, která byla v souvislosti s požárem pro naši Zlatou kapličku velmi svízelná. Díky Ottově iniciativě byl v roce 1874 podle projektu architekta Antonína Wiehla postaven pomník Jana Žižky u Přibyslavi – tedy v místech, kde velký český vojevůdce 11. října 1424 zemřel. Otto se také podílel na zorganizování první poutě Čechů do Kostnice k uctění památky Mistra Jana Husa. Když německým profesorským sborem ovládaná Obchodní akademie v Praze odmítla požadavek, aby

se zde vyučovalo také v češtině, byl to opět Jan Otto, kdo se chopil iniciativy. Na základě jeho návrhu v obchodním spolku Merkur z roku 1870 byla založena na německé instituci nezávislá Československá akademie obchodní. Vzápětí se stal místopředsedou a pak i předsedou sboru pro její vydržování. Jeho přičiněním bylo možno postavit pro tento ústav vlastní tři budovy a zřídit penzijní fond pro pedagogický sbor. V uznání této aktivity byla v roce 1901 založena také podpůrná nadace, která nesla Ottovo jméno. Ani tím Ottovy veřejné zásluhy nekončí. Za všechny možno uvést, že na Zemské jubilejní výstavě v Praze roku 1891 dostal nejvyšší ocenění v podobě čestného diplomu, přičemž na Světové výstavě v Paříži v roce 1900 byl dokonce vyznamenán zlatou medailí. Za zásluhy o českou literaturu a knihtiskařské umění byl roku 1891 jmenován rytířem řádu Františka Josefa. V roce 1898 mu udělili Řád železné koruny III. třídy a kníže Mikuláš Černoohorský ho vyznamenal za zásluhy o slovanskou literaturu komturským křížem Danilova řádu.

PhDr. Jaromír Hořec, CSc., původním jménem **Halbhuber (18. 12. 1921, Chust, Podkarpatská Rus – 22. 11. 2009, Praha)**

Známy český básník, spisovatel, novinář a publicista. Stal se jedním ze zakladatelů *Mladé fronty* v roce 1945 a do roku 1950 byl jejím šéfredaktorem a zároveň ředitelem nakladatelství. V období 1965-1969 působil na Karlově Univerzitě. Z politických důvodů ji však musel po roce 1968 opustit. V roce 1979 založil samizdatovou edici *Česká expedice*, dva roky poté skončil na půl roku ve vazbě za podvracení republiky a za šíření ineditní literatury.

Příležitostně psal texty k jazzové a taneční hudbě. Byl také úspěšným textařem písní. K této profesi se dostal, když psal o jazzové a taneční hudbě. Písníčky *Dva modré balónky*, *Docela všední obyčejný den*, *Nedělní vláček* či populární *Barborka* doslova zlidověly. Jejich prvními interprety byli Josef Zíma, Vlasta Průchová a také Waldemar Matuška.

V roce 1954 dokončil Hořec studia češtiny a literární vědy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a od roku 1965 byl pedagogem na Fakultě sociálních věd a publicistiky a redaktorem edice *Magnet* v nakladatelství Naše vojsko. V roce 1969 byl vyloučen z KSČ, zbaven místa na fakultě, postu šéfredaktora časopisu *Univerzita Karlova* a o rok později odešel do invalidního důchodu.

V roce 1977 podepsal Chartu 77 a o dva roky později založil samizdatovou edici *Česká expedice*, kde vyšlo na 120 svazků. Kvůli jejich šíření a podvracení republiky byl v roce 1981 půl roku ve vazbě.

Po listopadové revoluci byl Hořec v roce 1991 jmenován docentem a stal se předsedou Společnosti přátel Podkarpatské Rusi. Byl místopředsedou Masarykova demokratického hnutí, členem Obce spisovatelů a českého centra Mezinárodního PEN klubu.

DIVADLO – BALET – KINEMATOGRRAFIE

Husa na provázku uvedla novou hru o Leoši Janáčkově

Povaha i osud skladatele Leoše Janáčka je tématem nové hry brněnského Divadla Husa na provázku. Na inscenaci *Leoš aneb Tvá nejvěrnější* spojili síly dramatik Milan Uhde, muzikolog, hudební skladatel a znalec Janáčka Miloš Štěd-

roň a režisér Vladimír Morávek. Roli Janáčka ve třech různých životních obdobích si rozdělila trojice herců. Mladého skladatele hraje Martin Donutil, Janáčka jako dospělého muže ztvárnil Martin Havelka a třetím představitelem Janáčka je Jožka Králík.

V Divadle Hybernia měl premiéru muzikál *Quasimodo*

V pražském Divadle Hybernia měl premiéru výrazně taneční muzikál *Quasimodo* s podtitulem *Kdysi se pro lásku umíralo*. Romantický příběh vychází z románu *Chrám Matky Boží v Paříži* francouzského klasika Victora Huga. Hudbu napsali Petr Kaláb, Jan Maxián a Jakub Prachař. Autory libreta jsou Lukáš Trpišovský a režisér představení Kukučka. Slavná Hugova předloha již byla pro muzikál zpracována několikrát, a to nejen ve Francii. Podle internetového muzikálového serveru musical.cz existují dvě české adaptace: první z nich od Miloslava Janíčka se uváděla na pražské Křížkové fontáně, další, od Daniela Fikejze, má na programu Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě.

NAROZENINY

Vlasta Chramostová oslavila své pětadesátiny na jevišti

Komponovaný pořad v historické budově Národního divadla v Praze připomněl pětadesátiny jeho čestné členky Vlasty Chramostové. Oslavila je přímo na jevišti, průvodcem jí byl herec David Prachař. Jubilantka si pro diváky připravila například svůj oblíbený monolog Cyrana, kterého si vždycky chtěla zahrát, recitovala verše Jaroslava Seiferta a stala se na chvíli Eliškou Přemyslovnou z inscenace *Falkenštejn*, jíž se po dlouhých dvaceti letech vrátila v Národním k herecké profesi. A pak už v dobrém rozmaru přijímala nekonečnou řadu gratulantů. Těmi prvními byli například ministr zahraničí Karel Schwarzenberg, šéf činohry Michal Dočkal, spisovatel a scénárista Jiří Stránský či režisér David Radok.

Herec a dramatik Pavel Landovský oslavil pětasedmdesáté narozeniny

Od šedesátých let patří k oblíbeným hercům, především díky svým rolím ve filmech *Svatba jako řemen* nebo *Utrpení mladého Boháčka*. Tento velice svérázný, osobitý a svobodomyšlný herec se, ač byl a je bez jakéhokoliv systematického hereckého vzdělání, v průběhu let propracoval mezi neoriginálnější i nejuznávanější české herce.

Pavel Landovský (*11. 9. 1936, Havlíčkův Brod), přezdívaný Landák, je významný český herec a dramatik, bývalý disident, signatář Charty 77. Vyučil se původně nástrojařem a po maturitě na strojní průmyslovce se celkem čtyřikrát marně pokoušel dostat na studium herectví na DAMU. Začínal pak jako řadový statista v tepláckém diva-

dle, v roce 1960 jako herec-elév (kandrdas) začal hrát v divadle v Šumperku, po několika drobných štacích v oblastních divadlech (Klatovy a Pardubice) nakonec na deset let zakotvil v pražském Činoherním klubu, kde působil také jako příležitostný dramatik (kromě divadla psal ale i pro Československý rozhlas). Po podpisu Charty 77 byl v rámci akce Asanace vyhnán do emigrace do Rakouska, kde se stal hercem vídeňského Burgtheateru. Pavel Landovský se aktivně angažoval i v Kulturním klubu Čechů a Slováků v Rakousku. Od roku 1989 opět hraje a posléze i žije v České republice.

Divadelní hry: *Hodinový hoteliér*, *Případ pro vesnického policajta*, *Arest*, *Sanitární noc*, *Protentokrát zbohatnem*.

Jan Tříška (*4. 11. 1936)

Po zakončení studia na DAMU se stal členem činohry Národního divadla, po šesti letech odešel do Divadla Za branou. Na jeho scéně vytvořil své nejvýznamnější divadelní role. Po likvidaci Divadla Za branou byl bez angažmá, v letech 1974-1978 v Městských divadlech pražských. Jeho umělecká činnost byla v sedmdesátých letech omezoována. Když v roce 1977 i s manželkou Karlou Chadimovou emigroval do Kanady, byly jeho role ve filmech *Jak se točí Rozmarýny* a *Nechci nic slyšet* přetočeny s jinými představiteli. Také scéna z amerického filmu *Nevěrně tvá*, v níž se Jan Tříška objevil, byla v distribučních kopiích vystřižena. V Kanadě a později v USA se uplatnil nejen jako divadelní herec, ale také ve výrazných vedlejších filmových rolích. Od roku 1991 hraje znovu i českých filmech. Do české kinematografie se triumfálně vrátil ve Svěrákově *Obec*

né škole (1991), taktéž slaví úspěchy na divadelních prknech. Nejznámější filmy: *Srpnová neděle*, *Lid z maringotek*, *Čtyři v kruhu*, *Radúz a Mahulena*, *Život na útěku*, *Do posledního dychu*, *Slečna Golem*, *Na samotě u lesa*, *Ragtime*, *Vražedný víkend*, *Nadaný žák*, *Đábel přichází*, *Želary*, *Horem Pádem*, *Šílení* ad.

Ladislav Frej (*16. 11. 1941, Brno)

Charismatický gentlemanký intelektuál, herec s krásně usazeným a výrazově nepřekonatelným hlasem. Jako dítě vystupoval ve sboru Janáčkovy opery v Brně, hrál v ochotnickém souboru, vystudoval JAMU. Odešel do Pardubic, posléze je angažován v Divadle na Vinohradech. Po úspěchu seriálu *Nemocnice na kraji města* hrál např. ve filmech *Chlapi přece nepláčou*, *Dívka s mušlí*, *Oldřich a Božena*, *Skřivánčí ticho*, *Byli jsme to my?*, *Pocahontas*, *Nemocnice na kraji města po dvaceti letech* (TV), *Strážce duší* (TV) aj. Věnuje se i dabingovému příležitostem, jeho nejslavnější hlasové propůjčení je inspektora Barnabyho ve *Vraždách v Midsomeru*.

Helga Čočková, provdaná Matulová (*26. 11. 1941, Ostrava) je česká herečka a moderátorka. Vystupovala již jako dítě. Po absolutoriu pražské DAMU působila nejprve dva roky ve Východním Německu. Poté hrála ve Státním divadle v Ostravě, od roku 1967 do roku 1993 byla člen-

kou činohry Národního divadla v Praze, zahrála si v Divadle Na zábradlí. Patrně nejznámější i neúspěšnější se stala její role židovské dívky Lízy ve snímku *Transport z ráje*, zahrála si v absolventském filmu režisérky Věry Chytilové *Strop*, společně s Oldřichem Novým si zahrála ve snímku *Dva z onoho světa*. Vystupovala v řadě televizních seriálů, snad nejznámějším se stalo její účinkování v televizním seriálu *Nemocnice na kraji města*, kde hrála neukázněnou dceru doktora Štrosmayera Irenu.

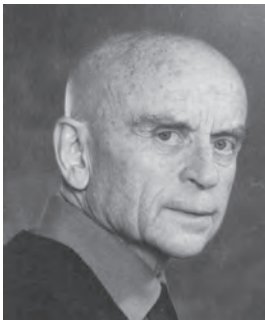
Martin Stropnický (*19. 12. 1956)

V letech 1967-1970 studoval na lyceu v Ankaře (Turecko), kde jeho otec působil jako obchodní rada na velvyslancství. Ještě než v Praze odmaturoval, byl partnerem D. Veškrnové ve filmu *Tak láska začíná*. Po absolvování DAMU (1976-1980) hrál v Městských divadlech pražských (1980-1986) a v Divadle na Vinohradech (1986-1990). Byl v té době také známý jako osobitý písničkář. V srpnu 1990 ukončil svoji uměleckou dráhu a nastoupil na ministerstvo zahraničí. Po stáži na vídeňské Diplomatické akademii byl velvyslancem v Portugalsku (1993-1994) a v Itálii (1994-1997). V roce 1998 byl ministrem kultury v Tošovského vládě. Posléze se vrátil se k divadlu jako ředitel Divadla na Vinohradech. Je obsazován v televizi.

Filmy: *Koncert*, *Kariéra*, *Hauři*, *Bolero*, *Jasnovidec* (TV) ad.

IN MEMORIAM

Zemřel Bořivoj Navrátil

Bořivoj Navrátil

31. října zemřel v Praze po těžké nemoci herec Bořivoj Navrátil. Bylo mu osmasedmdesát let.

Bořivoj Navrátil se narodil v Kroměříži a již brzy přišel o rodiče. Oba zemřeli tragicky, krátce po sobě. Bořivoje s bratrem vychovala otcova sestra s manželem. Bořivoj Navrátil se tak ocitl v Jihlavě, kde jako kluk ochotničil, a dostal se do Studia mladých Horáckého divadla. Vystudoval JAMU a poté vystří-

dal několik angažmá na severní Moravě – v Opavě, Těšíně i Ostravě. Odtud se díky Otomaru Krejčovi dostal do Národního divadla, kde vytvořil více než stovku rolí. Po třiceti letech pak dokázal z Národního divadla odejít a s velkým elánem se pustil do spolupráce s mladými režiséry.

Nejprve zakotvil v Divadle Na zábradlí, kde hrál v řadě inscenací Petra Lébala. Dalším mladým režisérem byl Jakub Špalek v divadle Kašpar, v němž Bořivoj Navrátil odehrál celou řadu rolí – v mladém kolektivu se tu cítil velmi dobře. Hostoval ještě i na jiných scénách, například v Činoherním klubu. Před třemi lety ztvárnil roli tajemníka Hanuše ve hře Václava Havla *Odcházení* – v první inscenaci Davida Radoka v Arše.

Také filmografie Bořivoje Navrátila obsahuje výrazné a zajímavé tituly – s Karlem Kachyňou natočil *Už zase*

skáču přes kaluže, *Pozor*, *vizita* nebo *Sestřičky*. Hrál také v televizních seriálech, například v *Návštěvnících*, *Redakci* nebo *Ulici*. Výborná byla i jeho role vyšinutého Jiřího v *Zelenkových Knoflíkářích*.

Bořivoj Navrátil se ještě dožil monografie, jejímž autorem byl Jaromír Kazda. Tato publikace mapuje jeho bohatý herecký život a zahrnuje i jeho osobní vzpomínky.

(mk)

Zemřel Bedřich Zelenka

V říjnu zemřel v Praze český rozhlasový a televizní scénárista, dramaturg a herec Bedřich Zelenka. (Jeho bratrem je scénárista Otto Zelenka.)

Bedřich Zelenka se narodil 3. prosince 1921 v Kralupích nad Vltavou. Vystudoval obchodní akademii a začal pracovat jako úředník. Jako kulturní referent přispíval do časopisu *Dikobraz*. V pozdější době se stal dramaturgem Československé televize, odkud přešel v roce 1961 do Československého rozhlasu. Tam pak připravoval například populární pořady *Šestý den je sobota*, *Kolotoč*, *Směska*, *Co s načatým večerem* a pravidelné *Silvestry*.

Bedřich Zelenka byl také autorem námětů ke komediím Jána Roháče a Vladimíra Svitáčka *Konec jasnovidce* (1957) a k Brynychově snímku *Každá koruna dobrá* (1961). Jako herec se objevil například v komedii *Čtyři vraždy stačí, drahoušku* (1970). Publikoval řadu sbírek anekdot a memoárovou knihu *Kapitolky ze života mého* (1995). Do dějin českého humoru vstoupil především jako autor oblíbených estrádních scének a vrátným, který vyzpovídává návštěvní-

ka Hlustvisiháka. Později tuto postavu z neobvyklým jménem ztvárnil Lubomír Lipský.

V loňském roce převzal Bedřich Zelenka za celoživotní dílo cenu Senior Prix od nadace Život umělce.

(mk)

Ve věku 76 let zemřel 11. listopadu v jedné z pražských nemocnic herec a tanečník Jiří Kaftan

„Byl to nejen mim, vynikající učitel, který provedl světem pantomimy tři generace žáků, ale byl to především krásný člověk. Nebyl slyšet; je však mnoho těch, kteří znají jeho krásu lidskou i uměleckou,“ upozornili přátelé ve smutné zprávě na umělce a pedagoga, který vyučoval na Pražské

konzervatoři i Konzervatoři Jaroslava Ježka. Znali ho v Semaforu, v divadlech Na zábradlí i Na Jezerce.

Své taneční, pantomimické a klaunské schopnosti uplatnil několikrát ve filmu, například ve snímcích *Rusalka*, *Až přijde kocour*, *Starci na chmelu*, *Kdyby tisíc klarinetů* a *Dáma na kolejích*. Na filmovém plátně se objevil i ve filmech *Spalovač mrtvol*, *Hudba kolonád*, *Tři veteráni* a *Válka barev*.

Jeho portrét zachytil publicista Otakar Brůna koncem devadesátých let v knize s názvem *Největší pieroti*.

Jiří Kaftan se narodil 22. května 1935 v Ústí nad Labem. Studoval taneční oddělení Státní konzervatoře. Po třiletém působení ve Vojenském uměleckém souboru se stal v roce 1959 členem pantomimické skupiny Divadla Na zábradlí.

VZPOMÍNKA

Otomar Krejča (23. 11. 1921, Skřýšov u Pelhřimova – 6. 11. 2009, Praha)

Český divadelní režisér, herec a zakladatel slavného Divadla za branou. Začínal ve studentském amatérském souboru. V letech protektorátu hrál ve venkovských divadelních souborech. Od roku 1945 studoval divadelní vědu na FF UK. Současně hrál v Divadle E. F. Buriana a Vinohradském divadle. Od roku 1951 byl členem Národního divadla (do 1956 herec, 1956-1961 šéf činohry, 1961-1965 herec a režisér). V roce 1965 založil Divadlem Za branou. Po jeho zrušení působil jako režisér v DSKN (1973-1976) a poté v zahraničí například ve Vídni, Havaně a Bruselu. Po návratu z exilu založil Divadlo Za branou II. (1990-1995), v roce 1997 režíroval v Národním divadle. Poprvé hrál ve filmu v roce 1947 a během padesátých let vytvořil řadu velkých rolí. Od počátku šedesátých let byla jeho spolupráce s filmem příležitostná a vzhledem k jeho divadelním aktivitám spíše okrajová.

Nejznámější filmy: *Podobizny*, *Daleká cesta*, *Vstanou noví bojovníci*, *Anna proletářka*, *Jan Hus*, *Srpnová neděle*, *Vyšší princip*, *Mezi námi zloději*, *Alibi na vodě*, *Čtyři v kruhu*, *Nezvěstný* (TV) aj.

Jaroslav Marvan (11. 12. 1901, Praha – 21. 5. 1974, Praha)

Významný český divadelní a filmový herec, člověk, který na filmové plátno geniálně převedl postavy úředníků, především těch prvorepublikových, partner Vlasty Buriana, Hugo Haase a Jindřicha Plachty. Před kamerou vytvořil na dvě stě postav, z nichž k nejoblíbenějším patřila postava rady Vacátka nejprve z televizního seriálu *Hříšní lidé města pražského* a posléze ze čtyř celovečerních snímků. Nejznámější filmy: *C. a k. polní maršálek*, *Kristián*, *Škola a základ života*, *Cesta do hlubin študákovy duše*, *Anton Špelec ostrořelec*, *Anděl na horách*, *Čintamani a podvodníci*, *Partie krásného dragouna*, *Pěnička a Paraplíčko*, *Vražda v hotelu Excelsior*, *Noc na Karlštejně* aj.

Největší slávu u diváků si získal rolemi profesorů ve filmech *Cesta do hlubin študákovy duše* (1939) a jeho výrok z filmu *Škola, základ života* (1938): „Co je štěstí? M – ú – ú – ú – ška jenom zlatá...!!,“ takřka zlidověl.

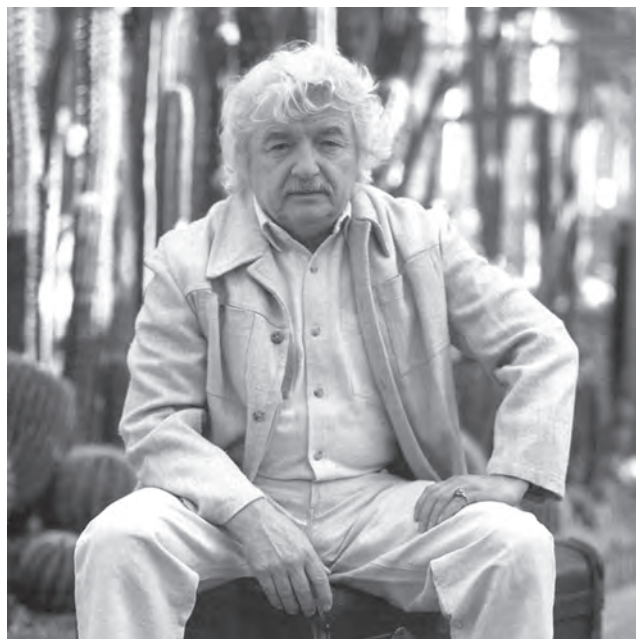
Jindřich Plachta (*1. 7. 1899 – 6. 11. 1951)

Český herec, před kamerou vytvořil na stovku postav. Byl vyhledávaným představitelem komických postav, dobrosrdečných bruchounů a nezdolných životních optimistů. Je autorem knížky *Pučálkovic Amina*.

Nejznámější filmy: *Takový je život*, *Muži v ofsajdu*, *Obrazení Ferdýše Pištory*, *U nás v Kocourkově*, *Naši furianti*, *Městečko na dlani* aj.

Ladislav Smoljak (9. 12. 1931 – 6. 6. 2010, Kladno)

Oblíbený herec, divadelní, filmový a televizní režisér, scénarista, divadelní autor, publicista.

Po absolutoriu Vysoké školy pedagogické pracoval jako asistent na Fakultě jaderné fyziky a jako učitel fyziky a matematiky v Brandýse nad Labem. Po třech letech odešel ze školy a stal se redaktorem a novinářem. V polovině šedesátých let se znovu sešel s bývalým spolužákem Zdeňkem

Svěrákem. Při přípravě zábavného rozhlasového pořadu *Vinárna U pavouka* se zrodila osobnost geniálního Čecha Járy Cimrmana. Jeho po třicet let „stále objevované“ dílo se dostalo nejen na divadelní scénu, ale i do filmu. Ještě dříve, než se prosadil jako úspěšný scénárista a také filmový a televizní režisér, nastoupil (opět ve dvojici se Svěrákem) dráhu filmového herce. Poprvé se objevili v malých rolích ve filmech *Zločin v šantánu* (1969, režie: Jiří Menzel) a *Pane, vy jste vdova!* (1970, režie: Václav Vorlíček). Menší role si zahrál i ve filmech, u kterých byl spoluautorem scénáře: *Jáchyme, hoď ho do stroje* (1974), *Marečku, podejte mi pero* (1976), *Na samotě u lesa* (1976), *Trhák* (1980). Filmovou režii si vyzkoušel za podpory Zdeňka Podskalského v komedii o výměně bytů *Kulový blesk* (1978). Následovaly další tituly: *Vrchní, prchní* (1980), *Jára Cimrman, ležící, spící* (1983), *Rozpuštěný a vypuštěný* (1984) a *Nejistá sezóna* (1987). Na rozdíl od divadelního kolegy Svěráka, který se úspěšně specializoval na film, se Ladislav Smoljak v devadesátých letech věnoval publicistice a znovu více divadlu.

Knihy, gramofonové desky: *Hry Divadla Járy Cimrmana* (knižně, LP, MC); *Filmové komedie* (osm scénářů Z. Svěráka a L. Smoljaka), 1991, Kruh Hradec Králové; *Cimrmanova truhla* (CD ROM).

Filmy: *Blaník*, *Švestka*, *Posel z Liptákovy ad. Vlastní hry: Hymna aneb Urfidlovačka*, *Fantom realistického divadla Zdeňka Nejedlého*, *Malý říjen*, *Hus: Alia minora Kostnického koncilu*.

Libuše Geprtová (21. 12. 1941, Kolín – 18. 11. 2005, Praha) byla česká herečka a pozoruhodná osobnost českého filmu, televize, rozhlasu a divadla.

Ztvárnila celou řadu divadelních a filmových rolí. Její nejslavnější rolí se stala postava Viktorky v televizní verzi *Babičky*, kterou režíroval Antonín Moskalyk. V roce 1973 přijala angažmá v Divadle Na zábradlí a strávila zde přes třicet plodných let. Řada úspěšných inscenací, v nichž hrála, je spjata se jménem režiséra Evalda Schorma. Po odchodu z divadla pracovala pro Český rozhlas. Uváděla zde svůj pořad rozhovorů se zajímavými hosty nazvaný *Co máš v rozhlase rád aneb Splněná přání*. V roce 2004 jí Karel Heřmánek z Divadla Bez zábradlí nabídl roli paní Stoneové v legendárním muzikálu *Cikáni jdou do nebe*. V této roli hrála až do jara roku 2005.

Filmy: *Lidé z metra*, *V každém pokoji žena*, *Hordubal*, *Kam nikdo nesmí*, *Pasáček z doliny*, *Oldřich a Božena*, *Houpačka*, *Pofoukej mi jahody*, *O princí, který měl o kolečko víc aj.*

Josef Koníček (2. 10. 1931, Praha – 3. 4. 2010) byl český choreograf a tanečník, který se od šedesátých let význačně podílel na rozvoji žánru muzikálu. Jako choreograf prošel řadou divadel – Hudební divadlo Karlín, Semafor (*Recitál H + H*, *Člověk z půdy*), Národní divadlo, patnáct sezón strávil v Divadle ABC. Byl také jedním z pěti spoluautorů choreografie *Kouzelného cirkusu*, představení divadla Laterna magika, které mělo do roku 2009 přes 6 000 repríz.

Ve filmu se podílel na choreografii filmů *Limonádový Joe aneb Koňská opera*, *Starci na chmelu*, *Farářův konec*, *Noc na Karlštejně* a zhruba dalších dvaceti. V sedmdesátých a osmdesátých letech pracoval pro Československou televizi (např. na pořadu *Televarietě*). Jako herec měl několik malých rolí především v šedesátých letech, nejnámější je jako jeden z trojice kytaristů a zpěváků v černém ve filmu *Starci na chmelu* (vedle Josefa Laufera a Petra Musila).

Josef Koníček – *Krámek z písničkami*, 1971

FOTOGRAFIE

Na Staroměstské radnici začala výstava Czech Press Photo 2011

Nejllepší české novinářské fotografie uplynulého roku obsadily tři patra Staroměstské radnice v Praze. 17. ročník výstavy *Czech Press Photo 2011* nabídne na pět set reportážních a portrétních snímků od třiceti fotografů, kteří se tento rok zúčastnili stejnojmenné soutěže. Expozice bude veřejnosti přístupná do konce ledna příštího roku. Stovky barevných i černobílých snímků z českých sídlišť i vzdálených koutů světa návštěvníci radnice mohou zhlédnout

v Křížové chodbě, Rytířském sále a v rozlehlých románsko-gotických sklepech. Fotografie zachycují Nory truchlící nad oběťmi masového vraha, bouřlivou atmosféru egyptské revoluce, zkázu po toxickém bahně v Maďarsku nebo demonstrace na severu Čech z letošního září.

Vyšla zajímavá publikace

Před časem vyšla v nakladatelství Torst kniha *Cikáni*, jejímž obsahem je cyklus fotografií jednoho z nejuznávanějších světových fotografů Josefa Koudelky (1938).

Josef Koudelka vystudoval letecké inženýrství na ČVUT. V šedesátých letech začal fotografovat divadelní představení a spolupracovat s časopisem *Divadlo*. Ve stejné době vznikal i cyklus *Cikáni*. Cikáni jsou z tehdejšího Československa, Rumunska, Francie a Španělska. Na fotografiích jsou zachyceni

v nejrůznějších pózách v krajině, kterou na chvíli obývají, v chatrčích osad nebo na silnicích, po nichž táhnou jejich vozy. Cikáni Josefa Koudelky si vydělávají na živobytí žebrotou, hádáním z ruky, kouzly, handlováním s koňmi a krádežemi slepic. Ženy víří ve svých širokých sukních a ještě nevozí železo do sběru, nehrají na automatech a nestojí na sociálních úřadech dlouhé fronty. Na těchto fotografiích Romů je důležité to, že z nich nečítá dnešních osad a romských ghett. Nejsou to ale ani idylické žánrové obrázky ze života národnostní menšiny – jsou to především výtvarná díla, z nichž sálá život a nespoutanost, která odjakživa gádže okouzluje i děsí zároveň.

Fotografie, které Josef Koudelka pořídil v průběhu šedesátých let a jsou známé na celém světě, se k nám tedy konečně dostávají v knižní podobě, při jejíž přípravě spolupracoval známý fotograf s knižním grafikem Milanem Kopřivou. Součástí knihy je doslov Willyho Guye, který obsahuje jakési zahuštěné dějiny romského osídlení v kostce. Současně s vydáním v Čechách vyšly *Cikáni* i ve Velké Británii, USA, Španělsku, Francii, Itálii a Německu.

Knihy *Cikáni* měla původně vyjít už v roce 1970, ale zdržela se o víc než čtyřicet let, protože Josef Koudelka kvůli svým fotografiím ze srpna 1968 opustil v té době Československo. Získal azyl ve Velké Británii a fotografie z cyklu *Invaze* byly v zahraničí zveřejňovány anonymně, protože Josef Koudelka měl obavy o osud své rodiny v Československu. V roce 1974 se stal Koudelka fotografem slavné agentury Magnum Photos.

V sedmdesátých a osmdesátých letech pracoval Josef Koudelka na cyklu *Exily*, v němž zužitkoval i svoje vlastní prožitky a zkušenosti. V posledních letech fotografoval velmi často krajinu, například devastaci Podkrušnohoří zachytil v cyklu *Černý trojúhelník*. V roce 2002 probíhala v Národní galerii v Praze retrospektivní výstava Josefa Koudelky.

Josef Koudelka: *Cikáni*

V říjnu byla v soukromé galerii bratří Lumièrů v Moskvě otevřena výstava Josefa Koudelky z cyklu *Invaze*.

(mk)

Výstava fotografií

V letošním roce se dožil sta let umělecký fotograf Miroslav Hák. České centrum fotografie připravilo v prostorách výstavní síně Porthemka reprezentativní výstavu k tomuto výročí. Spolupracovalo při tom s galeriemi i sběrateli nejen v Čechách, ale i ve světě. Expozice představila návštěvníkům více než sto fotografií a dalších materiálů, které dokumentují dílo i život Miroslava Háka, jedné z nepozoruhodnějších postav české fotografie a umělecké scény.

(mk)

HUDBA

Nohavica získal v Itálii prestižní cenu za autorské písně

Zpěvák Jaromír Nohavica získal jako první český písničkář italskou hudební cenu Premio Tenco. Prestižní ocenění, které se každoročně uděluje v rámci Festivalu autorských písní, Nohavica převzal v Teatro Ariston v San Remu. Zařadil se tak k takovým osobnostem písničkářského světa, jako jsou Leonard Cohen, Donovan, Jacques Brel, Bulat Okudžava či Vladimir Vysockij, kteří stejnou cenu dostali v minulosti. Italskému publiku se český písničkář představil samostatným koncertem na slavnostním večeru, který festi-

val v San Remu uzavřel. Na závěr vystoupení zazpíval spolu s italským písničkářem Alessiem Legou česko-italskou verzi písně *Zítřka ráno v pět*.

Pavel Šporcl má novou desku

Houslista Pavel Šporcl nedávno pokřtil v pražském Budha Baru nové album. „Je to moje prvé popové-crossoverové album, které jsem dlouho toužil natočit,“ prozradil přítomným novinářům. Pavel Šporcl je český houslový virtuoz. Jedná se o velmi výraznou a silnou uměleckou osobnost, laureáta mnoha předních houslových soutěží, dnes patrně

vůbec nejpopulárnějšího českého umělce působícího v oblasti vážné hudby. Po studiích na konzervatoři a na AMU studoval houslovou hru v USA. Svě posluchače navíc zaujal svým často velmi neformálním vystupováním a oblékáním, kterým se snažil obecnstvu co nejvíce přiblížit – vystupoval se stylizovaným „pirátským“ šátkem na hlavě.

První šporcovo pop album *Sporcelain*

Antonín Dvořák na výstavě

V Galerii Portheimka se mohli zájemci seznámit s historií tvorby Antonína Dvořáka. Výstava dokumentovala skladatelovu tvorbu od počáteční absolventské práce z roku 1858 na varhanické škole v Praze až po premiéru opery *Rusalka* v roce 1901. Bylo zde vystaveno velké množství historických dokumentů – jednalo se především o dobové fotografie Antonína Dvořáka, členů jeho rodiny a přátel, dále pak o rukopisy děl, osobní korespondenci a další. Výstava probíhala v česko-anglické verzi.

(mk)

Zpěvník Karla Kryla

Zpěvník Karla Kryla (vydal Fragment) obsahuje devětatřicet písní s texty, notografickým záznamem a akordy. Jsou to většinou hity jako *Anděl*, *Bratříčku zavírej vrátka*, *Král a klaun*, *Morituri te salutant*, *Rakovina* nebo *Veličenstvo Kat*. Ale uvedeny jsou také mnohé další, které určitě nepřekvapí Krylovy ctitele, ale mladším generacím už nemusí být tak notoricky známé, protože se buď vůbec nevysílají, nebo alespoň ne příliš často. Třeba *Žalm 71* nebo *Důchodce*. *Zpěvník* písní Karla Kryla uvedl do života jeho bratr Jan Kryl, který Karlovy písničky sám zpívá, i Yvonne Přenosilová, která s Karlem Krylem kdysi v exilu pracovala.

(mk)

Cena pro české kvarteto

Prestižní cenu britského hudebního časopisu *Gramophone* za nahrávku roku získal v Londýně český Pavel Haas Quartet za Smyčcové kvartety Antonína Dvořáka. Nahrávku roku vybíralo sedmačtyřicet kritiků, a to z více než tisíce alb, které byly vydány během uplynulého roku. Kvarteto také získalo cenu za nejlepší komorní nahrávku. Ceny hudebního časopisu *Gramophone* jsou údajně „nejvlivnější ocenění za klasickou hudbu na světě“.

(mk)

JUBILEUM

Marie Rottrová (*13. 11. 1941, Ostrava-Hrušov) je česká zpěvačka, pianistka, hudební skladatelka a textařka a moderátorka.

Pochází z hudebnické rodiny, otec byl varhaník, matka zpěvačka. Od mládí se učila hrát na klavír. V roce 1960 se zúčastnila ostravské hudební soutěže, která hledala mladé talenty a kterou doprovázel orchestr Gustava Broma. Na základě této soutěže dostala pozvánku do Československé televize, kde vystoupila poprvé s písničkou Jana Hammera a Jaromíra Hořce *Rozmarné stvoření*. V Ostravě vystupovala s instrumentální skupinou Františka Trnky, dále též s místními skupinami Oktet, Samuel a Majestic. Svoje první gramofonové nahrávky se dočkala až se skupinou Flamingo (později byla přejmenována na skupinu Plameňáci). Stálou členkou této bigbeatové kapely se stala v roce 1969. Zde zpívala se zpěvákem Petrem Němcem zejména soulový repertoár. V pěvecké trojici Marie Rottrová – Petr Němec – Hana Zagorová na sebe upozornila také na 2. bigbeatovém festivalu v roce 1968 v pražské Lucerně. První dlouhohrající deska se skupinou Flamingo byla vydána v roce 1970, zpívala na ní se zpěvákem Petrem Něm-

cem. Byla vydána i exportní verze tohoto prvního alba pod názvem *This Is Our Soul*. Dobře otextované písničky a pečlivost při veřejných vystoupeních následně způsobily, že si Marie Rottrová vytvořila image velice milé, příjemné a neustále optimisticky naladěné ženy.

Spolu s koncertními šňůrami se dostavilo i časté vystupování v Československé televizi, kde jí (zejména v ostravském televizním studiu) dávali hodně času i prostoru. Kromě slovenského muzikálového filmu *Neberte nám princeznú* se stal velmi úspěšným a populárním především televizní pořad *Divadélko pod věží*, který měl 22 dílů a kam si Marie Rottrová zvala velmi atraktivní hosty. Vystupovali zde mimo jiné třeba Karel Gott, Pavel Bobek či Jiří Bartoška. S některými z nich natočila i písňové duety.

Nicméně koncem osmdesátých let se dostavily i první osobní a zdravotní problémy a umělecká kariéra úspěšně zpěvačky byla definitivně narušena i společenskými událostmi z listopadu 1989. Od roku 1985 žije v Praze, po druhém sňatku střídavě v Praze a v Německu. Z prvního manželství má dva dospělé syny, oba jsou úspěšnými hudebními skladateli.

Od roku 2001 zažívá Marie Rottrová svůj velký comeback. Po vydání alba *Podívej* v produkci Zdeňka Vřešťála a Víta Sázavského ze skupiny Nerez je opět velmi žádanou zpěvačkou, o čemž svědčí velká prodejnost jejích alb a stále vyprodaná vystoupení v Česku i na Slovensku. Za album *Podívej* získala platinovou desku. V roce 2003 vyšel exkluzivní výběr *Všechno nejlepší*, za který dostala Marie Rottrová dvakrát platinovou desku za více než 40 000 prodaných kusů! Téměř každoročně se toto CD objevuje znovu a znovu v oficiální české hitparádě v Top 50! Roku 2004 vychází album plně duetů s názvem *Ty a já*. Obsahuje duety s Karlem Gottem, Petrem Němcem, Karlem Černochem nebo s Pavlem Bobkem, v roce 2005 vychází pokračování úspěšného výběru *Všechno nejlepší* s názvem *Všechno nejlepší 2*, které bylo oceněno zlatou deskou. Spolupracuje se zmíněnými Vítem Sázavským a Zdeňkem Vřešťálem a opět

také se skupinou Flamingo se zpěvákem Petrem Němcem a hostujícím Jaroslavem Wykrentem. Velmi oblíbené jsou i její vánoční koncerty se Septetem plus a dětským pěveckým sborem.

V roce 2008 vychází dlouho očekávané premiérové DVD Marie Rottrové s názvem *Tisíc tváří lásky*, za které již na jeho křtu získala platinovou desku, v listopadu 2009 vydává po osmi letech album *Stopy* s autorskými písničkami Zuzany Navarové, Zdeňka Vřešťála, Jaromíra Nohavici, Filipa Benešovského atd. V roce 2010 vydává výběr hitů, které jí napsala Jiřina Fikejzová s názvem *Osud mi Tě přál* a při křtu CD získala zlatou desku za loňské album *Stopy*, kterého se prodalo více než 8 000 kusů. V dubnu 2011 vychází na 3 CD dosud největší výběr hitů za celou kariéru Marie Rottrové. Komplet nese název *Zlatá kolekce* a byl vydán v luxusní digipackové edici.

JUBILEUM

Luděk Vele

Basista Luděk Vele

Operní pěvec Luděk Vele (narozen 1951 ve znamení Střelce) pochází z Liberecka. Po ukončení pražské konzervatoře začal zpívat na prknech Divadla F. X. Šaldy v Liberci. Od roku 1983 je sólistou Národního divadla v Praze. Často vystupuje také na zahraničních pódii. Proslavily ho role Kecal v *Prodané nevěstě*, Leporela v *Donu Giovannim*, Vodníka v *Rusálce* či Barona Ochse v *Růžovém kavalírovi*. Přestože s rodinou žije v Praze,

do kraje svého dětství a mládí se pravidelně vrací. Každoročně koncem léta pořádá benefiční koncerty na záchranu hradu Grabštejn, v jehož sousedství – v obci Chotyň – vyrůstal.

Vzpomínka na Karla Vlacha

V letošním roce by oslavil sté narozeniny významný český kapelník Karel Vlach. Již od roku 1939 vedl Karel Vlach svůj vlastní orchestr. Díky tomu se mohla česká veřejnost seznámit se stylem a zvuky velkých světových big bandů Bennyho Goodmanna nebo Glenna Millera. Spolupracoval s předními a dodnes vzpomínanými zpěváky, jako byli Rudolf Cortés, Arnošt Kavka, Inka Zemánková, Václav Lrmanov, Jiřina Salačová nebo sestry Allanovy.

Od roku 1947 byl Karel Vlach v angažmá v divadle Voskovce a Wericha a spolupracoval s nimi při obnově představení předválečného Osvobozeného divadla. Později pak pracoval s Janem Werichem v Divadle ABC nebo Hudebním divadle v Karlíně. Byl vždy přítomen u všeho kvalitního, co se v populární hudbě v Čechách tehdy dělo. I v šedesátých letech hrávali s Karlem Vlachem nejlepší muzikanti, byl pověstný tím, že vždy dovedl najít ty nejlepší hrá-

če, které hledal v jiných kapelách, nebo již mezi absolventy konzervatoře. Skladatelé, aranžéři a textaři zůstávali jeho orchestru věrni a zpěváci si pokládali za čest, že mohli s jeho orchestrem zpívat.

V letošním roce, 8. října, by se byl Karel Vlach dožil stovky. Bohužel, zemřel již přes celým čtvrtstoletím, ale nahrávky, které vznikly pod jeho taktovkou, i orchestr s jeho jménem existují dál.

(mk)

Jindřich Hybler (31. 12. 1891, Semily – 2. 2. 1966, Praha) byl český sbormistr a hudební skladatel.

Nejprve studoval na soukromé varhanní škole A. J. Černého v Praze. Vystudoval hudební vědu na Karlově univerzitě. Ve skladbě byl jeho učitelem Josef Bohuslav Foerster. Vzniklo mezi nimi hluboké přátelství a Hybler se později stal jeho osobním tajemníkem a jednatelem Foersterovy společnosti.

Již během studií působil v několika hudebních tělesech jako hráč na violu. Byl sbormistrem Akademického pěveckého sboru a dirigentem orchestru Hudební jednoty vysokých škol pražských. Spolupracoval při organizování hudebního života na kůru mariánského poutního kostela Navštívení Panny Marie v Bozkově. Od ledna roku 1944 byl ředitelem hudební školy v Semilech, kam dojížděl z Prahy. Po neshodách s komunistickým vedením obce na své místo rezignoval a v padesátých letech byl dokonce vězněn.

Profesor PhDr. Ivan Poledňák, DrSc. (31. 12. 1931, Velké Meziříčí – 5. 10. 2009, Praha)

Český muzikolog, hudební psycholog, hudební publicista a vysokoškolský učitel. Hudební vědu a muzikologii vyučoval v závěru svého života na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Jedná se o autora několika významných knižních publikací a spoluautora několika hudebních encyklopedií zejména z oblasti populární hudby. Pravidelně přispíval do velkého množství československých a českých hudebních periodik.

ALEGORIE ZIMY

Jaroslav Seifert a Oldřich Makovec: *Co všechno zavál sních*

Malíř moderní, který své umění zasvětil abstraktní malbě, ať je to již abstrakce studená či horká, kromě své nejvlastnější práce se štětcem nemá podružných problémů. Nemusí shánět vhodný model, nemusí čekat na patřičné světlo a nemá starosti s rozměry modelek. A ani otázka samotného ateliéru není prvořadá, jako tomu bylo u starých malířů.

Ale začněme odjinud.

Když bylo znovu postaveno vyhořelé Národní divadlo, vyzdoba královské lóže byla svěřena Vojtěchu Hynaisovi, autoru monumentální opony.

Malíř bez obtíží a celkem v krátkých lhůtách namaloval Jaro, Léto a Podzim. Obrazy byly umístěny na zdech lóže. Chyběla jen Zima. Dlouho malíř nepřistupoval k práci na tomto čtvrtém obraze. Kromě jiného poškorpil se i se staviteli divadla a místo pro Zimu bylo dlouho prázdné. Do práce dal se až po několika letech na nátlak úřadu, kterému bylo divadlo svěřeno.

Bylo to v devadesátých letech minulého století a Hynais byl v té době v Paříži, kde už dávno opustil způsob malby, jímž byly namalovány tři předcházející alegorie, experimentoval a přiklonil se k novému směru v evropském malířství, k tzv. malbě luministické, k malbě světel. To byl směr, který se pokoušel znázornit model buď v umělém, nebo v přirozeném osvětlení se všemi barevnými vlastnostmi, se všemi nuancemi světel, barev a odstínů. A tak se jeho Zima dost podstatně liší od jeho starších obrazů v divadle.

Také ostatní okolnosti tohoto díla byly svérázné a překvapující. Vojtěch Hynais měl ateliér ve Stromovce v Akademii výtvarných umění. Okna jeho pracovny byla obrácena do sadu, kde byl háj mladých břízek. Objevil pak ideální model. Byla to půvabná rusovlasá dívka s „mrazivými“ očima, které připomínaly chlad tohoto ročního období. Poté už jen čekal, až napadne v Praze hodně sněhu a jeho březový hájek octne se pod sněhem. Do tohoto lesíka nosili mu zaměstnanci Akademie nahou dívčinu zabalenou jen v prostěradlech. Byla třeskutá zima a nad Stromovkou krákalý vrány. Dostaly se také do obrazu. V háječku modelku rozbil a postavili na sních. A když dostatečně zmodrala a zčervenala zimou, malíř chvatně maloval tyto jedinečné barvy její pleti.

Po chvíli ji opět odnesli do Akademie, masírovali její ztuhlé tělo a napájeli ji čajem. A když se trochu ohřála, proces se opakoval. A dělali to tak dlouho, dokud se Hynaisovi nepodařilo zachytit přesný odstín zardělé pleti na její tváři.

Teprve pak si ji oblékl do mušelinové drapérie a v ateliéru domaloval. Všimněte si, jak i mušelinou prosvítá chladné dívčí tělo. Byl asi s obrazem spokojen.

Obraz visí již přes osmdesát let v Královské lóži. Hynais už dávno spočinul ve vyšehradském Slavíně. I modelka je po smrti.

Ale já tu ještě jsem. Je zima, v březovém hájku u Akademie je vysoko sněhu. Uplynulo mnoho let a všechno zavál sních. Já však mu dodnes neodpustil.

(mk)

Jaroslav Seifert: *Sních (Alegorie zimy)*

Už zapadl nám práh,
už mizí hroty věží
a bloudíš ve vločkách,
hledaje cestu stěží.
Kdo by však neměl rád
ten tanec, vír a pád
vy vločky v modrých tmách,
když sněží?

V kadeře vlasů tvých,
vroubících hladkost čela,
už napadal ti sních,
však ty jsi zrůžověla.
A kdo by neměl rád
tu vůni i ten chlad,
sních na tvých kadeřích,
když sněží?

Sních celý večer vál
a v šeru okno září.
A já jsem miloval
i vrásky na tvé tváři.
Kdo by však neměl rád
sních, který zůstal svát,
ač jsem jej dechem hřál,
když sněží?

(mk)

Jaroslav Seifert: *Píseň o vločkách (Alegorie zimy)*

Za vločkou padá třpytná vločka
a letíc tiše ptá se jí,
kam spěchá, ať jen chvilku počká.
A pak se sešly v závěji.
Už do ticha, už ve stíny
čas spřádá nás jak vteřiny,
sněhové vločky.

Než napije se z kalužiny
pták, zpívající o závod,
budou z nás dávno ve tmě hlíny
jenom dvě drobné kapky vod,
budou z nás stonky plavuně,
která se plazí bez vůně,
sněhové vločky.

A co jsme my v tom koloběhu,
utkáni jenom z vodních par?
Vždyť tančíme jak vločky ve sněhu
pro život nových, příštích jar.
A do ticha a ve stíny
čas spřádá nás jak vteřiny,
sněhové vločky.

(mk)

Český parlament schválil zásadní změny

Přes několik dní trvající obstrukce opoziční sociální demokracie přehlasovala v první polovině listopadu dolní komora českého Parlamentu – Poslanecká sněmovna veto Senátu a podpořila změny mnoha zákonů, které znamenají v mnoha ohledech zásadní přelom v životě českých občanů. Nejvýznamnějším předpisem je důchodová reforma, která zavádí tzv. druhý pilíř. Občané si budou moci tři procenta hrubé mzdy převádět místo na státní důchodový účet soukromníkům. Budou muset přidat k této úložce další dvě procenta ze svého. Po dlouhém a obtížném vyjednávání bylo rozhodnuto, že účast v druhém pilíři bude dobrovolná, ale pokud se pro ni občan rozhodne, nebude moci již své rozhodnutí změnit. Mladí lidé musí sdělit svůj postoj do svých pětatřiceti, starší občané pak mají lhůtu do konce roku 2012. Soukromé penzijní společnosti mají spravovat svěřené peníze ve čtyřech typech fondů lišících se podle míry rizika a výnosů. Celý systém by měl začít fungovat již od roku 2013, i když stejně jako u daňové reformy se objevují názory, že by se počátek mohl přesunout až k roku 2014.

Důchodovou reformu má pomoci financovat také zvýšení daně z přidané hodnoty – v příštím roce má vzrůst snížená sazba daně z přidané hodnoty (v ní jsou například potraviny, léky a zdravotnické pomůcky, knihy, tiskoviny, teplo či voda) z dosavadních deseti na čtrnáct procent. Základní sazba dvacet procent zůstane v roce 2012 v původní podobě. O rok později pak podle dohody vládní koalice by se měly obě sazby sjednotit na výši 17,5 procenta. Jenže ministr financí Miroslav Kalousek z TOP 09 opakovaně požaduje jednotnou sazbu ve výši 19 procent a tento jeho požadavek nachází podporu i u premiéra Petra Nečase z Občanské demokratické strany. Státní rozpočet na příští rok přitom byl sestaven na základě neúměrně optimistických hospodářských prognóz z poloviny roku, které počítaly s růstem českého hospodářství o dvě a půl procenta. Nynější prognózy přitom předpokládají asi jednoprocentní vzestup, vyloučit se však nedají ani další korekce směrem dolů. Ministr Kalousek však tvrdí, že za každou cenu chce dodržet plánovaný schodek veřejných financí, takže raději přikročí v únoru či březnu k úpravám rozpočtu na straně příjmů i výdajů. To podle většiny ekonomů i novinářů především znamená, že se bude snažit prosadit sjednocení sazby na 19 procentech již v příštím roce s poukazem na zhoršující se hospodářskou situaci. Aby ale byl tento krok pro veřejnost stravitelnější, počítá ministr Kalousek s výjimkami pro léky, knihy a tiskoviny. Právě výjimka pro tiskoviny mu má získat podporu novinářů z tištěných médií.

Nejdříve však bude muset Kalousek zlomit odpor koalici strany Věci veřejné, která si naopak pohrává s myšlenkou ponechat sazby z roku 2012 i v příštích letech. Český ministr financí však nepochybně počítá se situací, kdy se sjednocení sazeb na devatenácti procentech bude jevit jako naprostá ekonomická nezbytnost. Jenže samozřejmě každé procento zvýšení sazby daně z přidané hodnoty bude pravděpodobně znamenat růst cen, ale také pokles spotřeby. To může zpětně výrazně negativně ovlivnit domácí spotřebu a hospodářský růst.

Součástí balíku reforem jsou ovšem i další zákony, které mají za cíl ušetřit prostředky státního rozpočtu. Tzv. sociální reforma například zpříšňuje podmínky pro výplatu v nezaměstnanosti. Opozici se hlavně nelíbí ustanovení, pod-

le kterého bude po dvou měsících nezaměstnanosti vyplácena podpora jen těm, kteří budou ochotni vykonávat veřejné práce. Podle představitelů sociální demokracie a komunistů jde vlastně o zavádění jakéhosi státního nevolnictví, respektive nucených prací, a nástroj k ponižování nezaměstnaných. Zástupci vládní koalice přitom namítají, že účast na veřejných pracích není povinná, jen jejich odpracům nebudou vypláceny dávky. Navíc poněkud demagogicky obvinili představitele levice, že si nedovedou vážít manuální práce, když její vykonávání považují za něco nedůstojného. Námitku, že přeče lidé platí pojistné pro případ nezaměstnanosti, a proto očekávají plnění v případě, že je nezaměstnanost postihne, odmítají stoupenci nového zákona dosti nepřesvědčivě tím, že se nejedná ve skutečnosti o pojistné, ale o daň, takže žádná forma „plnění“ z hlediska státu není povinná.

Další problematickou novinkou je zásadní nabourání sítě úřadů práce, které už nebudou monopolním státním zprostředkovatelem volných míst – do tohoto sektoru mohou nově vstupovat soukromé agentury, které za zprostředkování práce nezaměstnaným od státu budou brát odměnu. To ale v mnoha případech může vést k chaosu a rozkladu celého systému.

K dalším omezením příjemců sociálních dávek, které zakotvuje balík přijatých zákonů, patří zavedení tzv. sociálních karet, sloužících k identifikaci, výběrům z bankomatu a placení v obchodech. Povinná bude zatím tato karta pro ty, kdo podle úřadů dosud zneužívali sociální dávky na nákup alkoholu či cigaret nebo je utratili za hazard. I zde však opozice a obhájci lidských práv upozorňují, že stát si osobuje příliš velká práva při rozhodování o výdajích příjemců sociálních dávek a navíc prostřednictvím karet podporuje stigmatizaci sociálně slabých.

Nové zákony také upravují placení odstupného – to výrazně klesne u lidí, kteří jsou u zaměstnavatele kratší dobu než dva roky. K menším korekcím dojde také v úpravě dohod o provedení práce a také v práci na dobu určitou.

Velmi výrazně ovlivní život prakticky všech občanů zásahy do zdravotnictví. V této oblasti je hlavní změnou umožnění plateb za tzv. nadstandard, tedy za lepší služby. Jejich podoba se teprve ladí ve spolupráci ministerstva a odborných společností. Český ministr zdravotnictví Hejger veřejnost uklidňuje, že půjde jen o skutečně nadstandardní služby jako například lehčí sádra apod. Velká diskuse proběhla o možnost připlácení za konkrétního operátora, kterou však ministerstvo nakonec přes požadavky odborných společností zamítlo. Nicméně někteří proslulí operatři veřejně přiznali, že stejně v této oblasti dochází k velkým úplatkům a platby za operátora jsou naprosto běžnou, i když nelegální praxí. Z plně hrazené péče však vypadne například většina robotických operací a výrazně se zvýší míra připlácení u léků – například se počítá s tím, že v plné míře si budou pacienti hradit všechny léky, které jsou zároveň ve volném prodeji. Zavádění nadstandardů a další úpravy se pochopitelně zásadně nezamlouvají levicové opozici, která je považuje za narušení ústavního práva na bezplatnou lékařskou péči. Jiné změny už nepůsobí tak kontroverzně. Větší diskuse vzbudilo prodloužení doby o pět minut, kdy musí podle zákona sanitka přijet k případům. Ministr ovšem ujišťuje, že jde o změnu, která pouze reaguje na stávající situaci v horských oblastech, kde stejně sanitky dosavadní čtvrthodinový limit nejsou schopny dodržet. Další úpravy ve zdravotnictví se týkají některých

specifických zdravotnických opatření jako například úpravy umělého oplodnění nebo problematiky kastrací, změny pohlaví či sterilizace. Nové zákony také mají posílit práva pacientů na volbu lékaře nebo v oblasti nároku na informace o skutečném zdravotním stavu nebo třeba o cenách zákroků.

V sloučeném balíku zákonů bylo také řešeno snížení státní podpory stavebního spoření na maximálně 2 000 korun ročně. Výrazné omezení podpory stavebního spoření prosadila vládní koalice již v minulosti, ale Ústavní soud změny v podobě například padesátiprocentní daně z výnosu zrušil a stát musel podporu doplatit. Upraveny byly vládní koalicí i pravidla pro veřejné zakázky, kde změny mají mimo jiné zajistit i konec všech soutěží, které by byly vypsané „na míru“ jednomu zájemci, i podivná losování, která se stala zdrojem různých závažných pochybností.

Jak jistě čtenáři poznali, balík přináší velmi různorodé zákony, které jen chatrným způsobem propojuje vládní snaha o úspory státního rozpočtu. Přesto poslanci vládní koalice prosadili ve snaze zamezit dalším obstrukcím sociální demokracie rozhodnutí, podle kterého byla sloučená rozprava ke všem zákonům do jediné. Navíc každý poslanec mohl v rozpravě vystoupit jen dvakrát deset minut. Proto již sociální demokracie zvažuje, zda opět nepodá žalobu k Ústavnímu soudu, aby zákony byly opětovně zrušeny. Nahrávají jí přitom i některá předchozí rozhodnutí ústavních soudců, které opozici přiznávají právo blokovat nebo oddalovat rozhodnutí prosazované většinou poslanců. I vládní představitelé včetně premiéra Nečase přiznali, že se při slučování debaty opírali o „velmi extenzivní“ výklad jednacího řádu. Argumentují přitom faktem, že opozice zdaleka nevyužila všechny možnosti k námitkám v průběhu prvního a druhého čtení a k porušení jejích práv nedošlo. Proto také věří, že u Ústavního soudu své kroky obhájí. Zároveň odmítají, že by rozhodnutí o sloučení debaty bylo podobné vyhlášení stavu legislativní nouze, které v minulosti český Ústavní soud v podobných situacích jednoznačně zakázal.

Sociální demokraté ale zároveň zvažují i napadení faktické podstaty některých zákonů, protože je považují za neústavní. Jedná se podle místopředsedy sociální demokracie Lubomíra Zaorálka například o zákon o hmotné nouzi. Jak přitom uspějí, lze nyní jen těžko odhadnout, názory předních právníků se liší jak v otázkách formálních náležitostí projednávání příslušných zákonů, tak v problémech spojených s případnou protiústavností některých článků. Za vlády Mirka Topolánka se zdálo, že Ústavní soud má na své straně tehdejší praviceová koalice, která před ním obhájila jak vznik Ústavu pro studium totalitních režimů, tak tzv. Topolánkův reformní batoh. Jenže v nedávné minulosti vydal Ústavní soud několik nálezů, které podpořily spíše sociálnědemokratickou optiku. I když je nejvyšší strážce ústavního pořádku v České republice formálně nezávislý, část soudců minimálně podvědomě vnímá poměry v horní komoře českého parlamentu – tedy Senátu. Jde totiž o komoru, která soudce Ústavního soudu vybírá z kandidátů nabídnutých prezidentem republiky. Dlouhou dobu Senát ovládala Občanská demokratická strana, která také určitou dobu měla v tomto sboru absolutní většinu. Doba se ale změnila a v současnosti nadpoloviční polovina senátorů byla zvolena s podporou sociální demokracie. Ústavní soudce sice senátoři nemohou z postu odvolat, ale jejich časově omezený mandát lze eventuálně prodloužit. Na

druhé straně ale poslední hlasování ve prospěch sociálnědemokratického návrhu dopadlo jen velmi těsně, takže nějaký zvrat není vyloučen.

V každém případě však můžeme očekávat, že zákony tak jako tak začnou platit. Sociální demokracie ale varuje, že jejich podstatnou část po případném úspěchu v příštích parlamentních volbách zruší, nebo alespoň významně pozmění. Jedná se především o důchodovou reformu, z níž nehodlají sociální demokraté nechat kámen na kameni. Rovněž tak počítají se zachováním dvojí sazby daně z přidané hodnoty a opětovné snížení sazby u léků, potravin a knih (možná i u vody či bydlení). Tradičně velmi negativně se také strana vedená Bohumilem Sobotkou staví k poplatkům u lékaře a hodlá je s výjimkou poplatku za pobyt v nemocnici zrušit. I nemocniční poplatky by se měly podle sociálnědemokratických vizí snížit z nově zavedených sta korun na původních šedesát korun. Navíc by se platily maximálně šedesát dní v roce, aby tak nebyli výrazně ohrožováni staří lidé, kteří v nemocnici tráví třeba celý rok a přitom si musí nadále platit nájemné. Došlo by i ke změně názvu poplatku – z poplatku za pobyt v nemocnici by se stal příplatek na stravu v nemocnici. Tato zdánlivá formalita má svůj hluboký význam – sociální demokraté tím chtějí zdůraznit, že platba v tomto případě není nijak v rozporu s ústavním právem na bezplatnou lékařskou péči.

Samozřejmě teprve výsledky příštích voleb ukážou, zda sociální demokraté k těmto výrazným změnám dostanou mandát od voličů. Navíc další vlna ekonomické krize bude prosazení úlev obyvatelstvu značně komplikovat. Sociální demokraté chtějí část nutných prostředků získat znovuzavedením progresivního zdanění a možná také určitým zvýšením daní právníkům osobám, tedy společnostem. Rovněž doporučují poměrně tvrdé zdanění nemovitostí a cenných papírů v hodnotě nad deset milionů korun, u nichž vlastníci nebudou schopni dokázat, že k nim přišli legálním způsobem. Je ale otázka, zda to bude stačit.

(MaFr)

Místo Kocourka Kuba

Česká politická scéna přináší v poslední době řadu afér, při nichž se běžní občané za svoji vrcholnou reprezentaci většinou bytostně stydí. Podobné pocity vyvolala i kauza ministra průmyslu a obchodu Martina Kocourka z Občanské demokratické strany. Tento stranický matador měl veřejnosti objasnit, jakým způsobem na konto jeho matky připutovalo prostřednictvím prodeje akcií kontroverzní společnosti Key Investments šestnáct milionů korun. Ministr se nejprve hájil, že o penězích nic neví a bude se muset informovat o své matce. V průběhu několika dní po velkém tlaku i ze strany premiéra a předsedy Občanské demokratické strany Petra Nečase svoji argumentaci výrazně pozměnil. Jeho nová varianta však situaci nevylepší. Kocourek sice nyní přiznal, že jde o jeho peníze, jenže prý nešlo o žádný obchod, natož o úplatek, ale o podvod v rámci rozvodového řízení. Ministr Kocourek prostě převedl na účet své matky peníze, o které by se jinak musel dělit se svou ženou. Na tiskové konferenci celou transakci označil velmi eufemisticky za odklonění peněz. Podle některých právníků se tak vlastně veřejně přiznal k trestnému činu. Navíc jeho historka nevysvětlila některé podivné okolnosti celé transakce a podezření, že se může jednat o úplatek Kocourkovi jako dřívějšímu předsedovi dozorčí

rady ČEZ, se zcela rozptýlit nepodařilo. Koktajlíci a blábolíci ministr v přímém přenosu působil neuvěřitelně trapně, a tak premiéru Petru Nečasovi nezbylo než ministra přesvědčit, aby podal demisi. Když pak Martin Kocourek skutečně abdikoval, vyjádřil podporu jeho variantě a snažil se celou kauzu smést ze stolu.

Další skandál se však podařilo vyvolat již při hledání ministrova nástupce. Nejzřetlivějším kandidátem na post byl daňový expert Občanské demokratické strany Michal Doktor. Komentátoři upozorňovali, že nemá vysokoškolské vzdělání a rozhlasoví reportéři promptně zjistili, že neumí ani přeložit jméno ministerstva do angličtiny. Přesto Michal Doktor naznačoval, že ministerský předseda mu post víceméně nabídl. Jenže ve finále se ukázalo, že premiér Nečas se při výběru ministrů neřídí odborností nebo schopnostmi, ale především snahou upevnit si svou politickou pozici uvnitř Občanské demokratické strany. A tak se ministrem stal člověk, který předsedovi vlády je schopen zajistit plnou podporu jihočeské regionální organizace Občanské demokratické strany, které dosud proti Nečasovi často bojovala. Michal Doktor tuto podporu zajistit nedokázal, protože jeho pozice v jihočeské organizaci, do níž jako člen patří, nejsou nijak silné. A tak premiér jmenoval raději nynějšího předsedu jihočeské organizace a dosavadního náměstka jihočeského hejtmána Martina Kubu. Ani on ovšem nemá pro řízení ministerstva průmyslu a obchodu zrovna ideální kvalifikaci, protože se jedná původně o lékaře záchranné služby. To však není hlavní pikantnost. Zajímavější se jeví skutečnost, že samotný Nečas v minulosti vystupoval proti možnému zvolení Kubu místopředsedou Občanské demokratické strany s tím, že by nebylo vhodné mít ve vedení člověka zodpovědného za projekt velké koalice (v Jihočeském kraji vládne koalice sociálních a občanských demokratů). Navíc se o Kubovi vyjadřoval stejně jako někteří další představitelé Občanské demokratické strany jako o figurce jednoho z proslulých „kmostrů“ v ODS, podnikatele Pavla Dlouhého, přezdívaného Knížče na Hluboké.

Boj proti zkorumpovaným šedým eminencím je však v Občanské demokratické straně dávno pasé. Sám Kuba si své jmenování vysvětluje i v souvislosti s plánovanou stavbou dalších bloků v jaderné elektrárně Temelín, kterou jako regionální politik výrazně podporoval. Současná vládní energetická koncepce totiž přes protesty zejména ze strany rakouských občanů a současný trend v Německu jednoznačně počítá s dalším rozvojem jaderné elektřiny, která má mít ještě větší podíl na celkové výrobě elektřiny v České republice, než je tomu dosud.

Michala Doktora, který s Kubou nemá zrovna nejvřelejší vztahy, náhlá změna názoru premiéra mimořádně rozladila. Jmenování Kubu ministrem označil za osudově špatné rozhodnutí a na tiskové konferenci dokonce oznámil svůj odchod z Občanské demokratické strany. Vládní koalice tak ztratila dalšího poslance, i když poměry ve sněmovně se pravděpodobně nijak nezmění. Michal Doktor je totiž znám svými ideologicky velmi expresivními výlevy proti sociální demokracii a na tiskové konferenci hned prohlásil, že vládu bude i jako nezařazený poslanec dále podporovat.

Přesto po ministerské výměně zůstává v Občanské demokratické straně velká pachut. Chvillemi se zdá, jako by Občanská demokratická strana zcela rezignovala na přesvědčování voličů, premiér nijak nereflktuje veřejné mínění. V tom samozřejmě může připomínat své předchůd-

ce, ať už z vlastní strany, nebo ze sociální demokracie. Jenže občanští demokraté jsou od loňských parlamentních voleb v naprosto nové pozici. Zatímco na levici zůstávají sociální demokraté zcela dominantní silou a komunisté pro ně nepředstavují závažného soupeře, pravíci voliči se nyní snadno mohou přiklonit k jiné parlamentní straně, především k TOP 09. Občanské demokratické straně se tak může stát, že o svou pozici lídra pravicového politického tábora, kterou drží již od svého vzniku na počátku devadesátých let, přijde. A to ještě má štěstí, že ve vedení TOP 09 jsou takové kontroverzní osobnosti jako ministr financí Miroslav Kalousek, ministr práce a sociálních věd Drábek nebo ministr kultury Besser, kteří dokážou řadu případných voličů rychle odpudit.

(MaFr)

Nový ministr zemědělství chce podporovat domácí produkci

Podporu českých potravinářských výrobků nebo rychlejší řešení restitucí zemědělského majetku slibuje nový ministr zemědělství Petr Bendl. Do funkce ho jmenoval na Pražském hradě prezident Václav Klaus. Bývalý středočeský hejtmán a ministr dopravy vystřídal ve funkci Ivana Fuksu. Do úřadu ho poté uvedl premiér Nečas. Bendl na brífinku na ministerstvu zemědělství řekl, že chce navázat na práci Ivana Fuksy. Chce podporovat domácí produkci a české zemědělství. Prioritou je pro něj také čerpání evropských fondů a dokončení restitucí.

Kauza ProMoPro se vrací

Již na počátku letošního roku napadla česká pravicová vládní strana TOP 09 nynějšího ministra národní obrany z konkurenční Občanské demokratické strany Alexandra Vondru, že v době, kdy tento politik organizoval jako ministr pro Evropskou unii české předsednictví EU, došlo k podpisu řady předražených zakázek. V případě společnosti ProMoPro se jednalo o zakázku na audiovizuální služby a tlumočnický servis v hodnotě kolem půl miliardy korun. Formálně smlouvy uzavíral sice Úřad předsednictva vlády, ale Vondra a jeho tým v roce 2008 měli v této věci rozhodující slovo. Ministr financí Miroslav Kalousek z TOP 09 podal v celé záležitosti na začátku roku 2011 trestní oznámení, ale premiér Petr Nečas z Občanské demokratické strany svého důležitého spojence v kabinetu uhájil, snad i s pomocí náznaků, že ministra Kalouska k jeho krokům motivovala spíše obava z vyšetřování podivného hospodaření na ministerstvu obrany v minulosti, i v dobách, kdy on sám byl náměstkem ministra obrany. Vondrovi odpůrci se však nevzdali a upozorňovali, že svůj tlak obnoví v případě, že se potvrdí předražení zakázky. A k tomu podle českých internetových médií došlo letos v říjnu – protikorupční služba se totiž po více než půlročním vyšetřování kloní k názoru, že zakázka byla skutečně předražená. Proto také hodlá obvinít celkem deset lidí. Definitivní sumu, o níž stát kvůli nevýhodnému kontraktu přišel, by měl vyčíslit až znalecký posudek, který by měl být hotov na konci listopadu. Již nyní je však podle informovaných zdrojů ze státní správy zřejmé, že půjde o částku v řádech desítek milionů korun.

Navíc nejde jen o kauzu samotné společnosti ProMoPro, ale i o další dohody, které byly uzavřeny v době pří-

pravy na české předsednictví v Evropské unii. Jedná se pochopitelně o obrovské množství různých dokladů, které musí vyšetřovatelé důkladně analyzovat. V první fázi by se obvinění mělo týkat představitelů firem, u nichž skončily peníze za zakázky, vyloučit však nelze ani stíhání členů tehdejšího Vondrova týmu, kteří se hájí obrovským časovým tlakem, pod kterým se smlouvy uzavíraly. Samotný Alexander Vondra nadále trvá na tom, že o nějakém předražování neměl ani tušení a rozhodně se na něm nijak nepodílel. Připouští sice, že náklady na předsednictví země v Evropské unii enormně narostly, ale vysvětluje to zvýšením počtu realizovaných akcí, setkání apod.

Stejně se hájí i představitelé ProMoPro, kteří nemalou část získaných prostředků odeslali jiným firmám s tím, že se jedná o subdodavatele jednotlivých služeb. Představitelé těchto subdodavatelských společností se naopak dušují, že vše řádně vyúčtovali a stát o nic jejich působením nepřišel. To se týká i offshorové společnosti Deeside Service Solutions se sídlem v Londýně, která dostala na svůj rakouský účet 135 milionů z částky určené firmě ProMoPro. S penězi však nyní nemůže nijak manipulovat, protože účet zmrazily rakouské úřady kvůli podezření z praní špinavých peněz. Přitom se nyní ukazuje, že se ministr Vondra s lidmi spojenými s firmou Deeside Service Solutions osobně zná. Libor Veverka, který má dispoziční právo k účtům společnosti Deeside Service Solutions, byl totiž před deseti lety jeho podřízeným při zajišťování summitu NATO. Vondra však tvrdí, že si na Veverku už nepamatuje, protože se na summitu podílelo kolem stovky lidí. Podle médií zatím není jisté, zda se v případě ProMoPro jednalo o důmyslný, předem připravený plán, jak oškubat státní pokladnu, nebo zda soukromé subjekty jen umně využily chaosu, který přípravy českého předsednictví Evropské unie provázely.

Zatím se zdá, že pozice premiéra Petra Nečase je nyní natolik pevná, že svého ministra Vondru bude moci uhájit i tentokrát. Přesto celá kauza nepochybně dále poškodí již tak dost pochroumanou Vondrovu pověst. Jisté není dobrým vysvědčením pro ministra, když probíhají spory o to, zda je zkorumpovaný, nebo naprosto neschopný. Navíc pokud by se policii podařilo ministrovu díly viny jasně prokázat a premiér by to nadále odmítal respektovat, jednalo by se o další hřebík do rakve důvěryhodnosti celého kabinetu. Přitom již v příštím roce se budou konat volby do krajských zastupitelstev a do části Senátu. Občanská demokratická strana v nich nebude soupeřit jenom se svým tradičním rivalem – sociální demokracií, obhajující dominantní pozici ve všech krajích (s výjimkou hlavního města Prahy). Jejím velkým konkurentem bude i TOP 09, která sní o pozici vedoucí pravice síly a podařilo se jí Občanskou demokratickou stranu již výrazně oslabit. Kauza Saši Vondry a ProMoPro se může stát úspěšnou zbraní TOP 09 i v případě, že si ministr obrany svoji pozici nakonec uhájí.

(MaFr)

Vnitro nemá dost podkladů k návrhu na pozastavení činnosti KSČM

Ministerstvo vnitra nezískalo ani s pomocí expertů a zpravodajců dostatek závažných materiálů k tomu, aby připravilo návrh na pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM). Přesto se ale stranou chce dál zabývat a chce ji sledovat. Vnitro oslovilo čtyři experty na extremismus a nechalo si od nich udělat analýzy. Ani je-

den z nich pozastavení činnosti nedoporučuje. Odborníci se shodli na tom, že není možné činnost politické strany omezovat, pokud neohrožuje demokratický systém a práva a svobody občanů v budoucnu. Podle zprávy pro vládu tak nestačí předpoklad, že by nynější komunistická strana mohla opakovat zločiny své předchůdkyně, kdyby k tomu měla někdy příležitost. Ministerstvo se obrátilo i na Bezpečnostní informační službu, zda nemá poznatky o protiprávní činnosti komunistů. BIS odpověděla záporně.

Rakouský soud zamítl návrh Diag Human na exekuci uměleckých děl z ČR

Rakouský odvolací soud zamítl návrh společnosti Diag Human na exekuci uměleckých děl patřících českému státu. Společnost o exekuci žádala ve sporu s Českou republikou o několikamiliardové odškodnění za překažený obchod s krevní plazmou. Odvolací soud ale zrušil nepravomocné rozhodnutí okresního soudu ve Vídni z května letošního roku a celé následující řízení prohlásil za nicotné. Informoval o tom mluvčí českého Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových Robert Hurt. Exekuce se měla týkat obrazů Emila Filly a Vincence Beneše a plastiky Otto Gutfreunda. Díla byla zapůjčena na výstavu do Vídně. Firma se od počátku letošního roku začala se svými nároky obracet na zahraniční soudy. Nejprve uspěla v Rakousku, kde dala podnět k zabavení uměleckých děl. Česko se proti tomu ohradilo. Diag Human vede spor s Českem kvůli obchodu s krevní plazmou téměř dvacet let. Rozhodci v roce 2008 společnosti přiznali náhradu škody ve výši 8,9 miliardy korun. S úroky nyní činí požadovaná částka přes deset miliard. Podle firmy spor skončil a peníze jí patří. Ministerstvo zdravotnictví a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových ale tvrdí opak s tím, že arbitráž stále pokračuje.

Vyznamenání pro Václava Havla

Nejvyšší gruzínské státní vyznamenání – Řád svatého Jiří obdržel bývalý prezident Václav Havel. V Praze mu toto vyznamenání předal gruzínský prezident Michail Saakašvili, který se účastnil mezinárodní konference Forum 2000. Ocenění dostal Václav Havel především za svůj přínos při obnovování demokracie v postkomunistických zemích. Tento řád obdržel v nedávné době například také francouzský prezident Nicolas Sarkozy za svoji podporu Gruzie a její suverenity.

(mk)

Řád sv. Jiří pro Václava Havla

Referendum o euru v ČR?

Kongres Občanské demokratické strany koncem října proběhl v relativně poklidné atmosféře, někteří komentátoři trochu s jízlivostí dokonce hovořili o „normalizační náladě“, která zde panovala. Kongres nebyl volební, a tak se představitelé největší vládní strany vzájemně pochválili za úspěšné plnění programu a naznačovali, že potřebují především klid na práci. Žádné vyklízení Augiášova chléva, za jaký označují někteří pozorovatelé některé regionální organizace ovládané tzv. kmotry, se tentokrát nekonalo. Při hodnocení hlavního projevu premiéra a předsedy strany v jedné osobě Petra Nečase si novináři všimli především přejímání některých myšlenek českého prezidenta Václava Klause. Občanská demokratická strana se podle nich za vedení Petra Nečase vrací ke konzervativně nacionalistické rétorice a prosazuje se v ní stále větší rezervovanost vůči Evropské unii.

Snad nejzajímavější pasáž z Nečasova projevu se týkala možného vstupu České republiky do eurozóny. Ten předpokládá přístupová smlouva České republiky k Evropské unii, termín se však má odvíjet na základě plnění jednotlivých hospodářských kritérií. Prezident Václav Klaus i někteří ekonomové však považují přijetí eura Českou republikou za nevýhodné a trvale proti němu vystupují. Argumentují především tím, že by si Česká republika měla uchovat suverenitu v oblasti měnové politiky, která jí umožní pružně reagovat na vývoj na světových trzích. Doslova krev do žil jim vlila i nedávná hospodářská krize a velké ekonomické problémy některých zemí eurozóny, především Řecka. Vývoj podle nich ukázal velkou slabost eura a nevýhodnost této měny pro jednotlivé státy, zejména pro ty menší a ekonomicky slabší. Poukazují také na vysoké částky, které musí vynakládat například sousední Slovensko na tzv. euroval, tedy na vytvoření rezervy na záchranu ekonomik jednotlivých zemí eurozóny.

Hlasy proti euru vždy nacházely v české veřejnosti poměrně silnou rezonanci, což souvisí i s tradičním českým euroskepticismem a s obavami před přílišnou dominancí Německa a Francie v rámci Evropy. V poslední době se pak proti zavedení eura v České republice postavila překvapivě i značná část podnikatelů, kteří v minulosti z důvodu snadnějšího zahraničního obchodu preferovali spíše rychlý vstup země do eurozóny. A právě na to asi reagoval i premiér Nečas na říjnovém kongresu Občanské demokratické strany, když nečekaně ostře zaútočil na eurozónu a prohlásil o ní, že se nejedná v současnosti o měnovou unii, ale unii dluhů. Zároveň vyslovil poněkud překvapivě požadavek, aby o vstupu České republiky do evropské měnové unie rozhodovalo referendum. Je přitom jasné, že při současném rozpoložení nálad veřejnosti by euro ve všelidovém hlasování velmi pravděpodobně neuspělo. Nečasův nápad vyvolal okamžitě ostrou debatu mezi ekonomy, přestože většina z nich podotýká, že vstup země do eurozóny není a ještě několik let nebude na pořadu dne. Někteří analytici okamžitě namítli, že referendum o přijetí eura nemůže rozhodovat, protože by vlastně šlo o druhé referendum k téže věci. Jejich oponenti v čele se samotným Nečasem však argumentují, že od vstupu země do Evropské unie se charakter eurozóny zásadně proměnil, takže vznikla zcela jiná situace, a referendum proto je nutné. Odmítají také varování, že by se Česká republika svým zdráháním ohledně přijetí eura natrvalo odsunula na vý-

chodoevropskou periferii a stala se snadnou obětí ruského kapitálu. Naopak přijetím eura by prý země definitivně upadla do německo-francouzského područí.

Je ale evidentní, že Petr Nečas svými výroky sledoval především vnitropolitické cíle. Velkou otázkou, která se stále vznáší nad Občanskou demokratickou stranou, je další osud a směřování nynějšího prezidenta Václava Klause. Tomu funkce na Hradě skončí v roce 2013 a podle ústavy již nebude moci znovu kandidovat. Před svým zvolením byl přitom dlouholetým předsedou Občanské demokratické strany. V době předsednictví Mirka Topolánka se však ODS začala svému zakladateli Klausovi trochu vzdalovat, zejména v otázce vztahu k Evropské unii. Klausovou reakcí byla proto podpora některým jiným politickým subjektům, ať již se jednalo o mimoparlamentní strany typu Strany svobodných občanů, nebo nejmenšího člena vládní koalice, populistické strany Věci veřejné. Představitelé Věcí veřejných s prezidentem Klausem konzultovali četné otázky a těšily se jeho velké podpoře (například ministr školství Josef Dobeš). Proskočily také spekulace, že by se prezident Klaus mohl po ukončení svého mandátu postavit do čela nové konzervativní strany, kterou by vytvořili někteří politici z ODS, kteří jsou bývalému předsedovi této strany obzvláště blízcí, společně třeba s aktivisty konzervativního hnutí D.O.S.T. vedeného Ladislavem Bátorou, jehož jmenování do vysoké funkce na ministerstvu školství vyvolalo nedávno obrovské emoce.

Nečasova rétorika by mohla být v této situaci vnímána především jako snaha přitáhnout bývalého předsedu zpět do domovské strany, tedy do ODS. To ovšem může znamenat pro samotného Nečase v budoucnu značný problém, protože Václav Klaus určitě nebude chtít zůstat pouze řadovým členem. I když již přichází nynější český prezident do let, příklad Konrada Adenauera ukazuje, že by mohl panovat na české politické scéně ještě řadu let. Pozici České republiky v rámci Evropské unie by to ale asi příliš neposílilo, stejně jako nynější obrat vládní strany k zesílení rétoriky proti přijetí eura.

(MaFr)

Centrem Prahy prošel pochod proti týrání dětí

Více než stovka lidí se zapojila do průvodu proti týrání a zneužívání dětí, který prošel centrem Prahy. Akci pořádala Nadace Naše dítě, chtěla tím upozornit na to, že se počty týraných a zneužívaných dětí každoročně zvyšují. Průvodu se zúčastnila také předsedkyně sněmovny Miroslava Němcová se svými vnoučaty. Účastníci průvodu se sešli kolem 14:00 na Václavském náměstí, kde také symbolicky zapálili tři svíčky za dětské oběti týrání. Poté se vydali na Můstek a Melantrichovou ulici na Staroměstské náměstí, kde akce po necelé hodině skončila. V pochodu šly také děti z dětského domova v Býchorech na Kolínsku a předsedkyně Fondu ohrožených dětí Marie Vodičková. V roce 2010 bylo v ČR podle nadace Naše dítě nahlášeno 5 787 případů týraných a zneužívaných dětí, o rok dříve to bylo 4 447. Podle ředitelky nadace Zuzany Baudyšové jsou tyto případy jen vrcholkem ledovce, většina jich stále zůstává za zavřenými dveřmi rodin. Přitom 60 procent případů se podle Zuzany Baudyšové odehrává v úplných rodinách, děti jsou často obětmi partnerských sporů. „Snažíme se upozornit na to, že ochrana dětí je věcí veřejnou. Svou

všímavostí mohou týraným dětem pomoci například sousedé nebo učitelky," řekla shromážděným Zuzana Baudyšová.

V ČR přibývá agresivních řidičů

Česká média v posledním období věnují velkou pozornost řadě případů agresivních řidičů, kteří své automobily používají jako zbraň. Patrně nejproslulejší je kauza manažera Laciny, který na dálnici ostře zaútočil na jiné auto a pomaleji jedoucí řidičku vytlačil z dálnice. Jen zázrakem přitom utrpěli dva lidé pouze lehčí zranění. Lacina byl již pravomocně odsouzen k poměrně vysokému trestu ve výši pět let, protože soud neuvěřil jeho obhajobě, že se jednalo pouze o neovládnuté předjíždění. Další takovou smutně proslulou postavou agresivního řidiče je další manažer Aleš Trpišovský, který se podobného jednání dopustil zřejmě dokonce opakovaně. Čím dál častěji se vyskytují i případy fyzického napadání jiných řidičů, z nichž některé vedou až k těžkým újmám na zdraví. Psychologové tuto situaci vysvětlují dopady stresu a uspěchané doby násobené špatnou společenskou atmosférou ve stínu hroící ekonomické krize. Stručně řečeno je mnoho Čechů doslova předrážděných a při sebemenším podnětu dokážou vybuchnout a reagovat naprosto iracionálně. Jestliže již dříve si řada krajanů stěžovala při návštěvě v České republice na permanentní „blbou náladu“ a na podmračené obličej, nyní situace ještě dále eskaluje. Po nástupu hospodářské krize tak hrozí, že se české silnice stanou doslova bojovým polem. Děsivý kolotoč agresivity se v poslední době roztočil nevídanou měrou. Nezbyvá než doufat, že si včas lidé uvědomí nutnost racionálního jednání a naučí se zvládat své emoce. Bylo by skutečně hrozné, kdyby kromě nevyhovujících silnic a dálnic lidi od cesty do České republiky odstrašovali ještě piráti za volantem.

(MaFr)

Železniční koridor stál kvůli zlodějům

Provoz na železničním koridoru z Prahy přes Dolní Dvořiště do Rakouska se v první polovině listopadu na několik hodin zastavil. Lokomotiva nákladního vlaku totiž strhla nad jednou z kolejí poblíž Hluboké nad Vltavou elektrické vedení. Nešlo však o nějakou chybu strojvedoucího – následné vyšetřování totiž ukázalo, že lano u vedení bylo narážnuté, pravděpodobně zloději. Ti si zřejmě připravovali materiál pro noční krádež. Bohužel nejde o nijak výjimečnou záležitost – zloději kovů řádí na českých železnicích již řadu let. Poptávka po starém železe a po barevných kovech je na českém trhu obrovská a provozovatelé sbírají na původ přiváženého zboží nijak nehledí. Běžně se tak kradou na materiál nejenom součásti železnic, ale i třeba kryty kanálů nebo kovové pamětní desky a pomníky. Velký skandál vyvolala před časem krádež nápisů z památníku v Terezíně. Na železničním koridoru z Prahy přes jižní Čechy do Rakouska počet nejružnějších krádeží v poslední době ještě dále vzrostl v souvislosti s probíhajícími pracemi na jeho modernizaci. Naštěstí při incidentu naříznutým lanem nebyl nikdo usmrčen ani zraněn, cestující se mohli pouze vyrovnat se zpožděním v délce od pěti do patnácti minut. Jindy by však následky mohly být značně horší.

(MaFr)

Turecký loupežník dopaden v Brně

Loupežné přepadení banky v dolnorakouském městě Unterretzbach nedaleko česko-rakouských hranic vyvolalo mohutnou policejní akci, která proběhla v obou státech. Muž turecké národnosti, který s pomocí zbraně uloupil kolem dvaceti tisíc eur, prchal v červeném fiatů směrem na Moravu. Pouhých několik hodin po loupeži si ho všimlo několik svědků v jihomoravském Znojmě, kde zaparkoval své auto. Následné vyšetřování ukázalo, že do města nezamířil naslepo, ale vyrazil sem za svojí českou přítelkyní, která ve Znojmě trvale žije. Ve městě zločinec uprchl směrem k bývalým kasárnám. Komplex sice rychle obklíčila policie i s psovody, ale hledanému muži se přesto podařilo zmizet. Zlom v pátrání přinesla zpráva ženy cestující autobusem mezi Znojmem a Brnem, která sdělila policii, že jedním z jejích spolucestujících by mohl být hledaný loupežník. Poznala ho přesto, že se muž snažil maskovat jako žena. Vybavil se parukou a nehty na rukou a na nohou si poměrně nedbale nalakoval. Příslušné oblečení si pak pořídil ve Znojmě na čerpací stanici. Loupežníka policie zadržela hned po vystoupení z autobusu na brněnském hlavním nádraží. Policie u něj našla i uloupené peníze. Zadržela ho do policejní vazby a vzhledem k existenci mezinárodního zatykače putoval dále k policistům v Rakousku. Akce ukázala, že překročení hranice mezi Českou republikou a Rakouskem už dávno nepředstavuje žádnou ochranu pro prchající zločince. Policie na obou stranách hranice je schopna velice kvalitní a rychlé spolupráce, díky níž nemají zločinci velkou šanci. Lze jen doufat, že se všechny podobné případy v České republice a Rakousku podaří vyřešit tak rychle a rázně. Perfektní práce policie pomůže odbourat mnohé předsudky, které dosud leckde panují na obou stranách hranice.

(MaFr)

Zákon o třetím odboji

Od 17. listopadu, kdy vstoupil tento zákon v platnost, mohou lidé žádat o oficiální uznání svého odporu proti totalitnímu režimu. Účastníci odboje, u kterých se skutečně aktivní činnost prokáže, mohou dostat finanční odškodnění i další výhody včetně statutu válečného veterána.

Zákon o třetím odboji schválila sněmovna a Senát v létě, následně ho podepsal prezident Václav Klaus. O ocenění účastníků třetího odboje se přitom hovořilo už dlouho předtím. Senát poprvé navrhl podobnou normu v březnu roku 2008. Nynější podoba zákona je výsledkem dlouhé debaty, během které byly slyšet jak ostré a nesouhlasné projevy poslanců za KSČM, tak i obavy historiků o tom, jak odbojovou činnost vůbec posoudit. Podle zákona dostanou účastníci protikomunistického odboje peněžité ocenění 100 000 korun. Pozůstalí po nich pak poloviční částku. V případě, že odbojář má důchod nižší než průměrný, jim bude dorovnán. Osvědčení člena protikomunistického odboje bude vydávat ministerstvo obrany. Jak dodává ministr Vondra, posuzovat jednotlivé případy bude obtížné, i když bude fungovat několik komisí. Veškeré informace o osvědčení a vyplňování žádosti lze najít na webových stránkách ministerstva obrany v sekci Veteráni.

Adresa: www.veterani.army.cz.

JUDr. Milada Horáková (25. 12. 1901 – 27. 6. 1950) – česká politička, oběť justiční vraždy během komunistických politických procesů v padesátých letech minulého století za vykonstruované spiknutí a velezradu. Byla jedinou ženou popravenou v rámci těchto soudních řízení. Díky své neústupnosti během svého soudu se stala symbolem odporu proti totalitě vládnoucí komunistické strany.

Proces s Miladou Horákovou a s jejími dvanácti kolegy, řízený JUDr. Karlem Trudákem, probíhal od 31. května do 8. června 1950 a byl zinscenován jako veřejný „politický proces“ po vzoru sovětských velkých čistek ve třicátých letech na přímý příkaz prezidenta Gottwalda. Osm dní trvajících proces měl svůj vynucený „scénář“, podle kterého se měli a byli donuceni obžalovaní chovat, ale v některých momentech přesto jednali proti režii.

Milada Horáková statečná a čestná...

Obzvláště Horáková, která byla vyslechnuta první den, se nepoddala a přes vynucenou režii se jí místy podařilo bránit sebe a své ideály, i když věděla, že tím svoje šance na mírnější trest jen snižuje. Během procesu byly nošeny do soudní síně koše s tisíci rezolucemi lidí žádajících nejvyšší tresty pro obviněné, které byly organizovány nejen závodními výbory KSČ, milicemi, ale i uličními výbory. Obyčejní lidé, pamatující Masarykovu republiku, k níž se paní Milada otevřeně během procesu hlásila, byli uvrženi již samotným procesem do strachu, zejména o svoje děti a mladou generaci.

Osmý den procesu, 8. června 1950, po závěrečné řeči státních zástupců Juraje Viesky, Josefa Urválka a Ludmily Brožové-Polednové („soudkyně z lidu“) a poslední řeči všech odsouzených, která byla médiím cenzurována, se Horáková statečně staví za svoje ideály, za ideje Beneše a Masaryka.

Následně byly vyneseny rozsudky: čtyři tresty smrti oběšením včetně Horákové, čtyři tresty doživotního vězení a pět trestů od dvaceti do dvaceti osmi let.

Manžel Ing. Bohuslav Horák se po úniku ze zatčení dva měsíce skrýval v okruhu své církve evangelické. Protože žít v ilegality bylo velmi rizikové, 1. prosince 1949 se mu podařilo uniknout do Západního Německa, kde žil v táboře Valka a roku 1951 získal povolení se vystěhovat do USA, kde také v roce 1976 zemřel.

Dcera Jana (později provdaná Kánská) byla vychována na přání matky u sestry Věry (Králové-Tůmové), nemohla však studovat, v roce 1968 dostala vystěhovalecké vízum

a emigrovala za otcem do USA. Sestra dr. Milady Horákové, paní Věra Tůmová, se po roce 1989 aktivně podílela na činnosti Masarykova demokratického hnutí, od jehož předsednictva převzala pro paní Miladu Čestnou medaili TGM za věrnost jeho odkazu až do poslední chvíle jejího života.

Nejvyšší soud 3. července 1968 nezákonný rozsudek zrušil, plná rehabilitace však mohla proběhnout až v roce 1990.

Dne 11. září 2008 byla bývalá a poslední žijící prokurátorka procesu Ludmila Brožová-Polednová vrchním soudem odsouzena k šesti letům odnětí svobody nepodmíněně za podíl na justiční vraždě. 21. prosince 2010 udělil prezident Václav Klaus Brožové-Polednové milost. Její udělení bylo vysvětleno tím, že prezident „přihlédl k vysokému věku odsouzené, k tomu, že část trestu již vykonala a k jejímu zdravotnímu stavu.“

Nedožitě 90. výročí narodenia veľikána Alexandra Dubčeka (27. 11. 1921 – 7. 11. 1992)

Naše národy, Česi a Slováci, si 27. 11. 2011 pripomínali 90. výročí narodenia Alexandra Dubčeka – významného slovenského a československého dejateľa, politika a štátnika európskeho a svetového rozmeru. Alexander Dubček bol hlavným osnovateľom Pražskej jari v ČSSR 1968 – politiky reforiem, ktorá obrodzovala socializmus, odmietala totalitno-stalinské mocenské formy útlaku človeka a národov, nastoľovala hodnoty slobody, suverenity, humanity a demokracie; stavala do centra záujmu občana a národy ako slobodné svojbytné individuality, osobnosti a subjekty vývoja.

Redakčná poznámka: Oznamujeme čitateľom Klubu, že v najbližšom období roka 2012 budeme v našom časopise publikovať príspevok prof. PhDr. Ivana Lалуhy, CSc., a doc. JUDr. Mariána Veľikého, CSc., pod titulom Alexander Dubček – Slovák, Európan, osobnosť svetovej politiky.

18. února 1991 v Bratislavě zemřel Gustáv Husák

Dr. Gustáv Husák (původní křestní jméno Augustin, 10. 1. 1913, Dúbravka, dnes část Bratislavy – 18. 11. 1991, Bratislava) byl československý komunistický politik a posléze prezident republiky.

Gustáv Husák

V průběhu šedesátých let byl zpočátku Husák jednou z významných osobností reformního proudu v KSČ, v období tzv. pražského jara vystupoval jako stoupelec reformu. V dubnu roku 1968 se stal místopředsedou československé vlády, v níž pak byl jedním z předních iniciátorů ústavního zá-

kona o federativním uspořádání republiky. Na moskevských jednáních v srpnu roku 1968, kam Husáka přivezl ve své delegaci prezident Ludvík Svoboda, Husák zvolil pragmatický přístup a stal se Brežněvem preferovaným

mužem. V dubnu 1969 se Husák dostal do čela KSČ – do května roku 1971 byl jejím prvním tajemníkem, poté až do prosince 1987 jejím generálním tajemníkem. V roce 1975, po odstranění prezidenta Ludvíka Svobody z funkce, se stal na příštích čtrnáct let prezidentem Československa.

Za Husákova vedení došlo počátkem sedmdesátých let k rozsáhlým personálním čistkám ve všech odvětvích hospodářského a společenského života. Od poloviny osmdesátých let se začaly prohlubovat rozpory v ideově komunisticky vedeném státě. Občané byli stále méně ochotni

přijímat politiku komunistického režimu a zatímco *Chartu 77* podepsalo původně pouze několik set lidí, k petici *Několik vět* se v roce 1989 již přihlásily desetitisíce občanů.

Po listopadových událostech roku 1989 Husák jmenoval 10. prosince Čalfovu „vládu národního porozumění“ a vzápětí abdikoval z funkce prezidenta republiky. V listopadových dnech byl jedním z politiků, kteří odmítli situaci řešit násilím, a přispěl tak ke klidnému průběhu převratu.

154. Trilobit Pavla Kohouta

Paní Smrtka, která k výročí republiky skosila jednoho z nejlepších občanů, Jiřího Grušu, umí brát životy, ale na jejich dílo nemá, a to ani když je křehké jako skořápka ptačího vejce!

Jeho kolegu, podobně vypuzeného z vlasti, přivedla počátkem osmdesátých let „čtecí cesta“ do Zell am See, rakouského městečka mezi jezery a horami. Čtení organizoval zubní lékař Erwin Senoner. Dovtípl se, že host ztratil s domovem i doktory, a pozval ho na křeslo. Když mu vyložil svou zásadu – netrhat, nýbrž léčit, už se ho nezbavil.

Měl syna Georga a dcerku Annu, plavou podobiznu své krásné švédské ženy Ami, mimořádně vitální. Po objevení příčiny její náhlé únavy věděl, že je to ortel. Vzepřel se mu. Zjistiv, že jinak skvělé rakouské zdravotnictví má slabinu právě v boji proti nejzákeřnější dětské chorobě, vyburcoval postižené rodiče, aby spojili síly k probuzení veřejnosti a tím i politiků. Neznámý zubař se stal mluvčím rychle sílícího hnutí a malá Anna mediálním symbolem, který bral za srdce. Záhy vznikla nadace „Kinderkrebshilfe“ a prvním prezidentem byl zvolen on. Vídeňský Sankt-Anna-Spital, nomen est omen, dostával podpory ze všech stran a vyzbrojoval se nejmodernějšími přístroji.

Anna zatím bojovala o život. Leukemie útočí ve vlnách, po jejich odražení krutou léčbou nastává mír, ale s ním dlouhý čas čekání, není-li falešný. Po průměrných udeřích nemoc většinou znovu, dobude staré pozice a obsadí další, než zavládne příští klamná naděje, kdy opět rostou vlásky, lepší se zrak a vrací chuť k jídlu i ke hrám. Český přítel si s malými dětmi nikdy nevěděl rady, i vlastní začal vnímat, až když ho oslovil jejich intelekt. Tahle holčička se ho při každé návštěvě doslova zmocnila, kladla mu chytré otázky, zkoumala odpovědi, vedla s ním nekončící řeč o pojmech, jaké slýchal od dětí až v pubertě. Pociťil zlou předtuchu, vzpomněl básníků geniálních možná proto, že je poháněl krátce nastavený čas života. Anna, která odrazila třetí a snad už poslední nápor nemoci, takže se radovala ze znovu rašících vlasů, mu pojednou začala vyprávět příběhy. Měly dětskou skladbu, ale až otřesně zralou výpověď, zas jakoby se v ní malá autorka vykláněla daleko do budoucna.

Cestou do Vídně si vyčítal, že je nezapsal, byla to přece povinnost, vždyť ho učinila svým prvním posluchačem, a co když zůstane jediným? Myšlenku zavrhl, ta útlá bytost se prala se smrtí tak udatně, že nemohla podlehnout, měla-li dlat žít naděje vůbec. Za tři dny došla kazeta namluvená textem tak pozoruhodným, že jej hned přeložil do češtiny:

„Byla jednou jedna holčička, žila strašně daleko. Její rodiče nevěděli proč, ale ona celý den plakala. – Proč pláčeš? ptali se jí pořád a pořád. – Já nevím, já jsem jen tak nešťastná. Plakala často. A jednoho dne uviděla chlapečka, který se jí hrozně líbil. Ale on se zajímal víc o její kamarádku Betty. – Ach, Betty, jak to jen děláš? – To je věc, řekla Betty. – Jak – věc? – No moje věc, řekla. Betty byla nejlepší dítě. Pomalu už přestala být její přítelkyní, protože byla ve všem nejlepší a jen se jí vysmívala. Ve všem. V plavání, v běhání, v skákání. A co ještě je. Prostě ve všem. Jediné, co neměla, byly krásné panenky, jako měla Soňa. Soňa byla ta chudinka malá holčička, která neuměla tak rychle běhat, tak rychle skákat, prostě nic. Soňa byla proto nešťastná. Soňa byla děsně nešťastná. Ale jednoho dne to udělalo Beng, pif, paf! a stála před ní holubice, pořádně veliká holubice. Byla vysoká jako ona! Dala jí prstýnek a řekla, i když holubi jinak neumějí mluvit – Pohlad' tenhle prsten, když budeš mít strach, nebo když budeš něco potřebovat. Vždycky ti pomůžu, jak jen budu moct! Najednou Kriks, pif, paf, puf! byla holubice zas pryč. Ale prsten byl na prstu a na prstenu malý kvítek a tak ten prsten pohládila. Pík, pif, paf, puf! A holubice byla tu. – Co chceš? Máš strach? – Ne, chci jen taky rychleji běhat, rychleji skákat a všechno to ostatní! – Dobře, to se dá zařídit, řekla holubice. Klik, bing, paf, puf! – byla pryč. Soňa to rychle vyzkoušela. Běžela ven a běžela kolem, skákala a vyzkoušela i všechno ostatní. Ano, uměla to teď mnohem líp. Byla šťastná, ale pak se zas zamyslela. Mé vlasy jsou tak ošklivé! Mé oči tak špatně vidí! Znovu a znovu hladila prsten, kvůli každé maličkosti, už ani nepřestávala a ani se neděkovala. A jednou toho měla holubice dost. – Ty zlé dítě, ty mě zneužíváš! řekla holubice, – ten prsten zmizí! – Ne, nech mně ho!! – Ty zlé dítě, ty zlé dítě, ne!! Pif, paf, puf! – byla pryč. A prsten byl taky pryč. A holčička plakala a plakala a rodiče už ji nikdy nedokázali utěšit. A jestli ta holčička neumřela, tak pláče dodnes.“

Jen o týden později, 15. září 1988, bílá nemoc udeřila zas. Otec v noci přivezl Annu na kliniku, kde už ji mohl jen držet za ruku, dokud nedodýchala. Letos by oslavila své třicáté narozeniny, dost možná jako rakouská spisovatelka. Zpráva o ní už vyšla v jedné komorní autobiografii, ale právě Dušičky jsou výzvou předložit hned tisícům čtenářů její Celoživotní Dílo, kratičké, ale teď, když je čtete, navzdory Smrtce stejně živé, jako zůstane Grušovo.

(Původně psáno pro MFDnes, 31. 10. 2011)

Wilson je opět v Praze

Před nedávnem byl ve Vrchlického sadech v Praze před Hlavním nádražím slavnostně odhalen pomník někdejšího amerického prezidenta Woodrowa Wilsona.

Původní pomník byl u Hlavního, tehdy Wilsonova, nádraží vztyčen v roce 1928 – jeho autorem byl Albín Poláček, který působil řadu let v Americe. Socha měla být počtu prezidentovi, který významně přispěl ke vzniku československého státu. Socha byla umístěna do Vrchlického sadů před budovu pražského Hlavního nádraží, což byla nejvýznamnější železniční stanice pro Prahu. Odtud odjížděly hlavní mezinárodní spoje a tato socha dodávala nádraží ještě nový historický kontext. Bronzová socha byla v roce 1942 stržena nacistickými vojsky.

Obnova Wilsonova pomníku byla iniciována nevládní organizací American Friends of Czech Republic (Američtí přátelé České republiky), která sdružuje české krajany a milovníky české historie. Do jimi vyhlášené soutěže se v roce 2008 přihlásil sochař Michal Blažek spolu s kolegou Václavem Frýdeckým a Danielem Talaverou. Realizaci projektu předcházela pečlivá příprava, kdy Michal Blažek dohledával veškeré podrobnosti o vzniku sochy a také shromažďoval více informací o osobnosti prezidenta Wilsona.

Slavnostního odhalení se zúčastnila řada významných osobností (jedním z nich byl například Václav Havel), mimo jiné také prezident Václav Klaus. Klaus i velvyslanec USA Norman Eisen připomněli ve svých projevech význam vztahů ČR a USA a označili pomník za symbol dlouholetého partnerství těchto dvou zemí.

(mk)

Pomník prezidenta Woodrowa Wilsona

Cena pro spisovatele Zámečnicka

Letošním držitelem Ceny za občanskou odvahu se stal český spisovatel a historik Stanislav Zámečník. Cenu za občanskou odvahu uděluje německé město Dachau osobám nebo skupinám, jež se zasadily za práva pronásledovaných a diskriminovaných. Osmaosmdesátiletý Stanislav Zámečník získal toto ocenění jako první bývalý vězeň nacistického koncentračního tábora. Cenu by měl v bavorském městě převzít 10. prosince, ale vzhledem k zdravotním důvodům ho bude zastupovat rodina.

Komise, která byla složená z historiků a umělců, oceňovala odvážné skutky Stanislava Zámečnicka během internace v koncentračním táboře Dachau, kde jako pečovatelský ošetřovně bez ohledu na svůj život tajně obstarával pro spoluvězně léky a skrýval zajatce, kterým hrozila smrt. Zámečník se podílel na vzniku památníku v místě bývalého koncentračního tábora, jehož historii zpracoval v knize *To bylo Dachau*. Nacistický teror v táborech pak vylíčil v díle *Za hranicí lidskosti*. Stanislav Zámečník byl zajat v sedmácti letech, krátce po okupaci českých zemí v roce 1939 a v únoru 1941 byl deportován do Dachau.

Město Dachau, u něhož vznikl vůbec první nacistický koncentrační tábor, uděluje Cenu za občanskou odvahu od roku 2005 každé dva roky.

(mk)

Nové sdružení Bílá lilie, za kterým stojí podnikatel Bakala, poprvé odměňovalo osobnosti

Unikátní skleněnou sošku a k tomu 200 tisíc korun získal Oldřich Kužílek z Otevřené společnosti. Cenu Bílé lilie mu předal bývalý prezident Václav Havel. „Vynálezci této ceny velmi blahopřeji,“ řekl Havel s úsměvem. Problematice korrupce a otevřenosti státní správy se Kužílek věnuje už řadu let. Jako spoluautor třeba prosadil zákon o svobodném přístupu k informacím. Mimo jiné je členem Rady vlády pro lidská práva.

Václav Havel předává skleněnou lilii

Tři z deseti Čechů tvrdí, že se měli lépe za minulého režimu

Zhruba tři z deseti Čechů a Češek tvrdí, že se měli za minulého režimu lépe. Jen necelá čtvrtina dospělých uvedla, že se má lépe teď. Za největší úspěchy po listopadu 1989

považují lidé nabídku zboží v obchodech, otevřené hranice a možnost kulturního vyžití, za největší neúspěchy kuponovou privatizaci, zhoršení mezilidských vztahů a práci úřadů. Vyplývá to z průzkumu společnosti SC&C pro Českou televizi mezi 623 lidmi nad osmnáct let. Celkem 28 procent lidí uvedlo, že se před listopadem měli lépe. Naopak 23 procent dotázaných řeklo, že se jim lépe žije teď. Podle 17 procent Čechů a Češek je situace pořád stejná. Zbývající dotázaní nedokázali odpovědět. Před dvaadvaceti lety nebyli ještě na světě, nebo byli malí. Minulý režim jako lepší hodnotí 31 procent dospělých. Zhruba stejný podíl lidí – 32 procent – považuje za lepší současný systém. Pětina dotázaných si myslí, že je to vlastně stejné. Podle autorů průzkumu jsou výrazné rozdíly mezi „pamětníky“ a těmi, kteří dospěli až po sametové revoluci.

Dramatik a první prezident postkomunistického Československa Václav Havel slavil 75. narozeniny

V kulturním centru DOX v pražských Holešovicích mu přálo asi 500 hostů, kteří v jeho životě hráli zásadní roli. Sám oslavenec proklouzl na místo zadním vchodem. Stejným způsobem se do centra dostala i bývalá ministryně USA Madeleine Albright. Po projevu paní Dagmar následoval projev Madeleine Albright a Zdeňka Bakaly. „Čím jsem starší, tím jsem plašší. Já se stydím při každé možné i nemožné příležitosti. Stydím se i teď, že tu mám oslavu, že mluvím, že jsem poslouchán,“ pobavil hosty při úvodním poděkování sám Havel.

Václav Havel

Obří pískovcové Čertovy hlavy jsou po sto letech zase vidět

Devítimetrové pískovcové skulptury nazvané *Čertovy hlavy* v Želízech na Mělnicku jsou po sto letech opět vidět už ze silnice. Majitel borového lesa, který unikátní sochařské dílo ukrýval, jej nechal vytěžit. Skalní reliéfy dvou obřích čertovských hlav vytesal do pískovcových bloků sochař Václav Levý v letech 1841-1846. Zda plastiky už tehdy obestíral borový les, není zcela jasné. Skulptury, které jsou součástí turistického okruhu dlouhého asi 12 kilometrů, nejsou jediným dílem Václava Levého. O pár metrů dál od *Čertových hlav* je další jeho dílo, *Klácelka*, nazvaná podle básníka a filozofa Františka Matouše Klácela. V okolních leších pak turisté objeví v pískovcích ještě *Hada*, *Harfenici* a další objekty.

Víno na Znojemsku ochutnávalo asi 1 200 lidí, přijeli i cizinci

Dvoudenní Festival otevřených sklepů na Znojemsku navštívilo celkem asi 1 200 lidí. Mezi nimi byli i návštěvníci z ciziny, například z Polska, Německa nebo Rakouska. Lidé si ochutnávky vín i návštěvu vinných sklepů užili i přes nepříznivé počasí. Lidé měli u vinařů ve Znojmě, Novém Šaldorfu, Šatově, Dobšicích a Chvalovicích možnost ochutnat třeba mladá vína se známkou Svatomartinské a vína s medailí z mezinárodních soutěží a i možnost prohlédnout si vinařské sklepy. Festival otevřených sklepů byl poslední z vinařských akcí oslavujících Svatomartinská vína a zároveň uzavřel svůj třetí ročník. Letošní rok představil festival už na jaře sklepy pod Pálavou a také region Modré hory, kde se festival konal v létě.

Jízda králů na seznamu UNESCO

Česká republika získala další zápis na prestižní seznam UNESCO. Mezi památky světového nemotného kulturního dědictví se dostala tradiční slovácká Jízda králů. Výbor UNESCO o tom rozhodl na svém zasedání na indonéském Bali, vybíral přitom z čtyřiaosmdesáti nominací.

Lidový zvyk má své kořeny zřejmě už v pohanských dobách, kdy souvisel s vyháněním dobytka. Podle etnografů ale může připomínat i dramatický útěk uherského krále Matyáše Korvína, který přes Moravu prchal před Jiříkem z Poděbrad. Aby se neprozradil, přestrojil se za dívku. I proto se dnes chlapi ve věku deseti či dvanácti let strojí do slavnostního dívčího kroje a celý den mají v ústech růži. Zvyk, který se ale ještě na začátku 20. století dodržoval na desítkách míst na Moravě, dnes žije už jen ve čtyřech obcích na Moravském Slovácku – v Hluku, Kunovicích, ve Skoronicích a ta nejznámější jízda se koná každoročně ve Vlčnově.

Budvar v Rakousku neuspěl

O sporech českého pivovaru Budějovický Budvar s americkým koncernem Anheuser-Busch jsme již v našem listu opakovaně psali. Jednu z těchto kauz definitivně rozřešil vídeňský nejvyšší soud. Budějovický Budvar si chtěl ve sporu vynutit zákaz prodeje amerických piv pod značkou Bud a American Bud na rakouském trhu. Česká firma se

přítom odvolávala na rakousko-československou dohodu o ochraně značek z roku 1976. V tomto ohledu Budvaru vyšly vstříc i nižší soudní instance, které vydaly prozatímní nařízení o zákazu prodeje amerického piva pod značkou Bud. Nejvyšší soud však poukázal na skutečnost, že nad bilaterální dohodou z roku 1976 stojí evropské právo. V evropském registru značek odvozených od místa původu však výraz Bud neexistuje. Na druhou stranu i Evropský soudní dvůr v roce 2003 zakázal prodej piva American Bud v Rakousku. Je tedy možnost, že se celý spor, přestože již v Rakousku proti němu neexistuje odvolání, přesune na evropskou úroveň. V každém případě lze doufat, že skuteční znalci piva v Rakousku nebudou mít s rozlišováním piva z Českých Budějovic a amerického Budu sebevětší problémy. Kvalita přece jen leží někde jinde a tak se snad Budějovický Budvar nemusí o svoji pozici na trhu příliš obávat. I když na druhé straně i v Rakousku stále přibývá lidí, kteří více než na kvalitu hledí na cenu zboží a u nich se může americký výrobek za pomoci dumpingu prosadit. Ale snad půjde jen o zlomek dosavadních konzumentů kvalitního českého pěnivého moku.

(MaFr)

Na zámku v Peruci zloději ukradli cenné Fillovy obrazy

Na zámku v Peruci na Lounsku zloději ukradli čtyři obrazy kubistického malíře Emila Filly (1882-1953). Škodu kriminalisté odhadují na desítky milionů korun. Po obrazech policie vyhlásila celostátní pátrání, upozornila i kolegy v zahraničí. Ukradená díla nebyla pojištěna, řekla Alíca Štefančíková, ředitelka krajské Galerie Benedikta Rejta v Lounech, která obrazy spravuje. V jižním křídle peruckého zámku se nachází pamětní síň Emila Filly, vybavená původním mobiliárem s ukázkami z umělcovy tvorby a sbírek. Filla tuto část zámku po roce 1945 obýval, maloval hlavně okolní krajinu Českého středohoří. Peruc si umělec zřejmě zamiloval, protože odkázal část svého díla ve své závěti pod podmínkou, že budou vystavena právě v Peruci. V roce 1963 na zámku zřídilo Národní muzeum v Praze pamětní síň. Fillova díla patří k nejdražší prodávaným obrazům na aukcích v Česku. Nejvyšší ceny z jeho tvorby dosáhlo loni *Zátíší s lahví Cherry*, které bylo vydraženo za 16,25 milionu Kč (bez aukční přírážky) a je na pátém místě v žebříčku nejdražších obrazů prodaných v ČR.

V Národním divadle odhalili bustu dramatika Václava Havla

V historické budově Národního divadla v Praze byla odhalena busta dramatika, filozofa a politika Václava Havla. U příležitosti exprezidentových nedávných 75. narozenin ji české první scéně věnovala mecenáška Dadja Altenburg Kohlová se svým manželem Danielem Peštou. „Tohoto daru si velmi vážíme,“ komentoval to ředitel Národního divadla Ondřej Černý. Havlovu bronzovou bustu vytvořil německý výtvarník žijící v Berlíně Kai Teichert, který se jejího odhalení osobně zúčastnil. Podle něj se Václavu Havlovi líbila a byl s ní spokojen. Teichertovy práce jsou v prestižních galeriích v Německu, Rakousku, Česku a v mnoha sbírkách umění po celém světě.

Graselovy stezky v létě navštívily tisíce turistů

Několik tisíc turistů vyrazilo letos v létě na některou z tras Graselových stezek, které vedou jižními Čechami, Vysočinou a Rakouskem. Letos otevřené návštěvní centrum Graselových stezek ve Slavonicích na Jindřichohradecku navštívilo téměř 5 000 lidí. Uvedla to Olga Žampová ze Slavonické renesanční společnosti, která se o projekt stará. Stezky jsou určeny výhradně pro pěší. První vznikla v roce 2003 a jejich síť se postupně rozrůstala až na současných 182 kilometrů. Lidé se na nich mohou podívat do míst, kde na počátku 19. století loupežník Johann Georg Grasel okrádal pocestné. V roce 1818 byl ve Vídni popraven. Jeho jméno prý dalo vzniknout hanlivému označení „grázl“. Stezky vznikly díky příspěvku z programu Phare a dostaly cenu Heritage Awards 2003 Nadace Partnerství.

Mší vyvrcholily oslavy 800. výročí narození sv. Anežky

Mší ve svatovítské katedrále vyvrcholily letošní oslavy 800. výročí narození svatě Anežky České. V roli zvláštního papežského vyslance ji vedl kardinál Joachim Meisner, arcibiskup z Kolína nad Rýnem. Meisner má pověření od papeže Benedikta XVI., aby jej zastoupil a přednesl jeho poselství. Bohoslužba připomněla také svatořečení Anežky před dvaadvaceti lety. Součástí slavnosti bylo i předání děkovných vyznamenání – medailí svatě Anežky České zasloužilým pracovníkům České katolické charity. Ve Strahovském klášteře byla také otevřena výstava výtvarných prací dětí z České a Slovenské republiky, které vznikly v rámci soutěže pořádané hnutím Na vlastních nohou – Stonožka a pražským arcibiskupstvím. Výstava je nazvána *Svatá Anežka Česká – génius českého učitele*. Je tu vystaveno 230 z více než 2 000 soutěžních dětských prací.

Relikvie sv. Anežky České

Řád křížovníků s červenou hvězdou objevil novou relikviu sv. Anežky České, jde o zlomek vřetenní kosti pravé ruky. Relikviář s ostatkem pochází zřejmě z roku 1760 a k vidění je na výstavě věnované této svätici v Anežském klášteře v Praze při příležitosti oslav 800. výročí jejího narození a dvaadvaceti let od svatořečení.

Ještě před pár měsíci se věřilo, že maleb Leonarda da Vinci se dochovalo pouze čtrnáct. I díky českému grafikovi Václavu Hollarovi jich dnes známe patnáct. Žehnající Kristus se celá staletí skrýval pod vrstvami přemaleb

Na obraze velikosti 65 × 45 centimetrů vidíme žehnajícího Krista, spasitele světa, v ikonografickém typu vyobrazení známém jako Salvator Mundi. Pravou rukou žehná a v levé drží průzračnou kouli, symbol světa a vesmíru. Obraz vznikl někdy okolo roku 1500. Dochovalo se několik jeho kopií. Někdy před rokem 1650 se dostal do britských královských sbírek. Z roku 1650 se dochovala rytina českého grafika Václava Hollara, který se v dobách třicetileté války uchýlil do Londýna. Jeho vyobrazení vzniklo na

objednávku vdovy po králi Karlovi I. Václav Hollar jím reprodukováné dílo jasně identifikoval jako práci Leonardovu, zachycenou podle originálu. Ze všech známých kopií a historických reprodukcí je ta Hollarova nejdetailnější a nejpřesnější. Posloužila proto jako jeden z klíčových důkazů, že se skutečně jedná o Leonardův obraz.

Okolo roku 1660 se Leonardův *Žehnající Kristus* dostal do sbírek vévody z Buckinghamu. V roce 1763 se však dílo opět vrátilo do královských sbírek. Co se s ním dělo mezi lety 1783 a 1900, není doloženo. Když ho okolo roku 1900 koupil sir Frederick Cook, domníval se, že jde o průměrnou renesanční malbu. V roce 1912 svůj obraz s Kristem nechal vyfotografovat. Z fotografie je zjevné, že původní Leonardova malba byla výrazně přemalována. Důvodem pro podobné zásahy byla dřevěná deska, kterou Leonardo pro obraz použil. Dědici Fredericka Cooka pak v roce 1958 obraz prodali za necelých padesát liber jako práci Leonardova studenta Giovanniho Antonia Boltraffia. Obraz na půl století zmizel v anonymní soukromé sbírce ve Spojených státech. V roce 2005 ho koupilo konsorcium amerických sběratelů. Poté, co na něm začaly restaurátorské práce, historik umění Robert Simon inicioval složitý proces připsání obrazu Leonardovi da Vinci.

Od roku 2007 obraz studovaly desítky odborníků z Univerzity ve Florencii, Národní galerie v Londýně a Washingtonu, z Metropolitního muzea v New Yorku, Univerzity v Oxfordu a desítky dalších kapacit. Všichni se nakonec shodli na tom, že se jedná o originální Leonardovo dílo.

Seznam.cz spustil stránky o Járovi Cimrmanovi

Internetový portál Seznam.cz v pátek přesně v 11 hodin a 11 minut spustil stránky o životě a díle českého génia Járy Cimrmana nazvané Jarmara.at. Obsahem stránek, které mají podobu bludiště, jsou šuplíky, které po rozkliknutí nabízejí artefakty spojené s Járou Cimrmanem, záznamy z her, fotografie a další audiovizuální materiály spojené s fiktivním českým géniem. Projekt Jarmara vznikl od jara letošního roku a z pohledů do celkových statistik vyplývá, že o místo správce byl mezi Čechy velký zájem. Téměř 300 000 lidí si vyzkoušelo své znalosti v jednom z prvních testů. Redakční rada vybrala deset potenciálních správců, takzvaných skladníků – intelektuálů. Cimrmanologové se Zdeňkem Svěrákem nakonec za správce zvolili osmadvacetiletého Jiřího Linhartu z Prahy.

Český pavilon převezený z Expo 2010 byl v Číně znovu otevřen

Český pavilon ze světové výstavy Expo 2010, který si koupila a odvezla farma československo-čínského přátelství, byl v Číně znovu zprovozněn. Ceremoniálu v Chuang-chua, jehož součástí bylo i zprovoznění pavilonu slovenského, se zúčastnil český velvyslanec Libor Sečka. Farma si bílý pavilon ozdobený puky i jeho vybavení koupila za 33 milionů korun kvůli tomu, že má k bývalému Československu historické spojení. V polovině 20. století totiž Československo poskytlo Číně 670 zemědělských strojů a vyslalo specialisty. Od těch dob se z někdejšího statku stal velký obchodní komplex se 180 000 zaměstnanci a ropnou rafinerií. Buduje se zde nové město, které má mít do roku 2020 milion

obyvatel. Na náměstí by podle plánů neměla chybět replika kusu pražského Karlova mostu, kaple postavená v evropském stylu, čínská zahrada, obchodní centrum, pláž, parky. V expozici muzea farmy mají být historické traktory a další československé stroje.

Nejvyšší česká výhra

Český hráč Martin Staszko skončil v americkém Las Vegas ve finále Světové série v pokeru o 156 milionů na druhém místě. Rodák z Trince tak nakonec získal zhruba 98 milionů korun, což je zdaleka nejvyšší česká výhra v této hře. Část vyhraných peněz si chce uložit jako úspory. Zbytek pak hodlá investovat do pokeru a cestovat. Muž, který ještě nedávno pracoval v automobilce v Nošovicích, si v každém případě vydobyl respekt soupeřů ze světové špičky.

Martin Staszko

Cena humoru

Herci Jiřina Bohdalová a Josef Dvořák obdrželi v pražské Malostranské besedě Cenu humoru Společnosti přátel Vlasty Buriana. Ocenění, které má podobu skleněného talíře s rytinou, udělili organizátoři již potřetí. V minulosti ji získali například Ivan Mládek, Luděk Sobota a Iva Janžurová.

Společnost přátel Vlasty Buriana existuje téměř čtrnáct let a zasloužila se o řadu upomínek na geniálního komika. V roce 2002 přestěhovala jeho ostatky ze hřbitova na Vinohradech na Vyšehrad. V roce 1998 odhalila pamětní desku na jeho vile v Praze. Od stejného roku nese jméno krále českých komiků pasáž u Divadla Komedie, kde Burian působil v letech 1930-1944, ve foyer je i jeho busta. Další pamětní desku má Burian ve Švandově divadle, kde půso-

bil v letech 1928-1930 a divadlo neslo jeho jméno. Loni na podzim společnost odhalila reliéf v Rokoku a připomněla tak krátké účinkování slavného komika i na této scéně, kam ho v roce 1916 angažoval divadelník a písničkář Karel Hašler.

Nadace Život umělce udělovala cenu Senior Prix 2011

Nadace Život umělce v Národním domě na Smíchově v Praze udělovala ocenění Senior Prix. Za celoživotní mistrovství si ho odneslo pětatřicet umělců starších sedmdesáti let. Mezi nimi byli herečka, zpěvačka a moderátorka Pavlína Filipovská, operní pěvkyně Eva Blažková, textař Josef Fousek, herec Jiří Hanák, recitátor Miroslav Kovářík, dirigent a skladatel Jaroslav Krček, zpěvák Josef Laufer, varhanní virtuos Václav Rabas či muzikolog Jiří Tichota.

Nadaci zřídilo šest profesních organizací, její činnost směřuje i k podpoře mladých výkonných umělců a různých projektů. Nadace pečuje o náhrobek Voskovce a Wericha na Olšanském hřbitově a o pietní místo na Vyšehradě, kde jsou uloženy ostatky Vlasty Fabianové, Ljuby Hermanové, Zdeňka Dítěte, Karla Vlacha, Dagmar Sedláčkové, Draho-míry Tikalové a Zuzany Navarové.

Vzácné klatovské mumie se vrátily do nově upravených krypt

Po tři čtvrtě roce se do rekonstruovaných katakomb pod jezuitským kostelem na klatovském náměstí vrátily vzácné barokní mumie. Téměř čtyři desítky mumií jezuitů i měšťanů se kvůli rekonstrukci krypt dočasně odstěhovaly a prošly rekonzervací. Podle odborníků jsou ve velmi dobrém stavu. Celý projekt rekonstrukce a vytvoření nových interaktivních expozic přišel na 23,5 milionu korun, z toho 20 milionů má pokryt dotace EU.

V rozsáhlém podzemí bylo od druhé poloviny 17. století do roku 1783 pohřbeno 200 lidí. Těla uložená na hoblinách v dubových rakvích a obložená chmelem se mumifikovala díky proudění vzduchu. Když byl větrací systém později zasypán, část těl se nenávratně poškodila a musela být pohřbena. Do dneška se zachovalo jen šestatřicet mumií, v kryptách jsou uloženy i dvoje kosterní pozůstatky.

Ve druhé části rozlehlého podzemí vznikla nová expozice. Dozvíte se v ní o Klatovech doby barokní, o jezuitích, o tom, že tady bylo jezuitské gymnázium, které mělo tehdy neuvěřitelných 310 studentů. Lidé se nebudou chodit už jen dívat na mumie, ale dozvedí se jejich celý příběh, poučí se o procesu mumifikace a zjistí, jací lidé zde byli pohřbeni. Expozici obohatí také nový model jedné z nejzachovalejších mumií – Anežky Příchovské, nebude chybět badatelna a pracoviště pro konzervátory mumií.

Součástí projektu je i umístění prosklené lávky, takzvaného prampouchu, podle návrhu světově uznávané architektky Evy Jiříčné. Spojí bývalou jezuitskou kolej a gymnázium.

Mumie pod jezuitským kostelem patří k největším turistickým lákadlům města. V minulosti sem ročně přišlo až 200 000 lidí. Takový provoz ale mumiím neschválil, a proto se roční návštěvnost držela na zhruba 40 000 lidech. Nová expozice počítá s téměř celoročním provozem a zvýšením návštěvnosti.

Otevření zámku v Pacově přilákalo více než tisíc návštěvníků

Více než tisícovka návštěvníků dorazila do zrekonstruovaného zámku v Pacově na Pelhřimovsku, jenž byl poslední tři roky zavřený kvůli rekonstrukci. Návštěvníky prý především nadchly fresky, které zdobí klenby zámku. V zámku bude působit Muzeum Antonína Sovy a městská knihovna. Částí muzejních expozic je také galerie pacovského ro-
dáka malíře Jana Autengruberera.

Na pražském Vítkově opět shlíží v plné kráse ze svého koně Jan Žižka z Trocnova

Třetí největší jezdecká socha v Evropě se podrobila odborné práci restaurátorů. Historie sochy začala v roce 1882, kdy byl založen Spolek pro zbudování Žižkova pomníku. Teprve v roce 1931 byl k práci vyzván profesor Akademie výtvarných umění Bohumil Kafka, který stačil pouze dokončit sádrový model a v roce 1942 zemřel. Socha z bronzy byla odlitá až v roce 1946 a slavnostně odhalena 14. července 1950. Na tento den totiž připadalo 530. výročí vítězství husitů a Pražanů nad přesilou křižáckých vojsk na Vítkově. Socha měří skoro deset metrů, s podstavcem dvaadvacet. Váží 16,5 tuny a patří mezi největší svého druhu na světě. Celkové náklady na restaurování dosáhly přes 23 milionu korun a poskytlo je ministerstvo kultury. Restaurátoři věří, že jezdecká socha Jana Žižky na Vítkově vydrží bez oprav minimálně padesát let. Socha teď září novotou, protože je konzervovaná včelím voskem. Speciální osvětlení navíc zvýraznilo i podstavec monumentu, a socha je tak viditelná takřka z celé Prahy.

Něco z historie – Jiráskův most

V letošním roce si připomínáme, že je to již osmdesát let, co jezdíme přes Jiráskův most v Praze. Od konce 19. století se začalo uvažovat o výstavbě širšího mostu, který by vyhovoval sílící dopravě mezi průmyslovým Smíchovem a Novým Městem – úzký Palackého most se již jevil jako nedostačující. Na základě plánu architektů Hofmana a Mencla zvítězila varianta přemostění mezi Dienzenhoferovými sady a novoměstským Riegrovým (dnešním Jiráskovým) náměstím.

Stavba mostu byla zahájena v roce 1929 a zprovoznění mostu pak probíhalo ve třech etapách. V prosinci roku 1931 byl předán do provozu střední pruh mostu o šířce 5,60 metru – pruh byl rozdělen na dvě poloviny, na jedné straně pro pěší v obou směrech, na druhé straně pro auta ve směru na Smíchov. Druhá část mostu byla otevřena v červnu 1932 v době sokolského sletu. Stavba mostu v jeho celkové šíři byla pak slavnostně zakončena 27. října 1933, v předvečer 15. výročí vzniku Československé republiky. Most byl při této příležitosti ozářen světelnou barevnou fontánou s kašnou. Most je 310,60 metru dlouhý a 21 metru široký – pro srovnání lze uvést, že Palackého most byl v té době široký „pouze“ 10,70 metru.

Zajímavostí je určitě ta skutečnost, že původně byly na mostě položeny tramvajové kolejnice, ale ty se nakonec ukázaly jako zbytečné a byly odstraněny. V letech 1947-1972 pak vedla přes Jiráskův most jediná trolejbusová linka, která spojovala oba vltavské břehy.

(mk)

NĚKOLIK HISTORICKÝCH DAT

1261

V kostele svatého Víta na Pražském hradě byl Přemysl Otakar II. spolu se svou manželkou Kunhutou Uherskou korunován českým králem.

1781

1. listopadu

Patent o zrušení nevolnictví (Josef II.).

1941

Noc z 28. na 29. prosince

Nad územím Protektorátu jsou vysazeny tři výsadky: Silver A, Silver B a Anthropoid.

1941-1942

Okolo 80 000 českých Židů bylo uvězněno v Terezíně a pak deportováno do koncentračních táborů. Většina z nich se již nevrátila. Romové byli soustředěni v táborech Lety u Písku a taktéž se většina nikdy nevrátila.

1991

16. dubna

Škoda Mladá Boleslav se spojila s Volkswagenem. V tu dobu vyráběla vůz Škoda Favorit. S německým partnerem pak jako první vůz vyvinula Škodu Felicia.

2001

Operní pěvkyně **Magdalena Kožená** se stala držitelkou nejprestižnějšího ocenění gramofonového průmyslu v oblasti klasické hudby. Za nahrávku písní českých skladatelů dostala v Londýně od britského časopisu *Gramophone* cenu, která je srovnávána s filmovými Oscary.

Exprezident Clinton v Praze řekl:

„Vinu mají i Američané.“

Bývalý prezident Spojených států Bill Clinton, který do Prahy přicestoval na tradiční setkání filozofů, politiků a dalších světových osobností nazvané Forum 2000, přiznal, že za světovou teroristickou krizí mohou i nejbohatší země včetně USA. „Musíme chudé zbavit nenávisti, která je v nich živena, a naopak v bohatých zemích se musí lidé zbavit svého krátkozrakého sobectví,“ dodal Clinton. Pátý ročník setkání světových politiků a intelektuálů měl v Clintonovi zatím svou největší hvězdu. Někdejší prezident upozornil, že boj proti terorismu bude trvat roky. „Musíme se pokusit vysvětlit, že se nelze zbavit utrpení tím, že způsobí destrukci nám,“ prohlásil na adresu chudých zemí, v nichž hledají zázemí a podporu teroristé. Mimořádná bezpečnostní opatření spojená s jeho osobou a přirozené charisma nicméně přitahovalo nejvíce pozornosti právě k němu. Zejména poté, co se tibetský duchovní dalajlama omluvil, že letos s ohledem na vlastní bezpečí do Prahy nedorazí. Clinton během krátké návštěvy stihl kromě officialit i osobní radosti, které si naplánoval. Coby milovník jazzu zašel do pražského klubu Agharta. Na chvíli se také zastavil ve vile Václava Havla, aby s ním posléze pokračoval na soukromou večeři v restauraci Nebozíček na pražském Petříně. Zcela utajeně

se odehrálo Clintonovo setkání s izraelským ministrem zahraničí Šimonem Peresem v noci v pražském hotelu Hilton.

George Bush telefonoval Havlovi

Americký prezident George Bush během afghánské krize několikrát zatelefonoval Václavu Havlovi. „První rozhovor prezidentů trval přibližně deset až patnáct minut. George Bush ocenil veškerou vstřícnost i konkrétní nabídky z české strany a poděkoval za podporu jak prezidentu Havlovi, tak vládě i občanům České republiky,“ řekl vedoucí tiskové služby kanceláře prezidenta Martin Krafl. Podle Krafla spolu státníci mluvili anglicky, překladatelka byla sice přítomna, ale prezident Havel ji nevyužil. „Prezident Bush také vyjádřil, že se moc těší do Prahy na summit Severoatlantické aliance, který se uskuteční na podzim příštího roku,“ dodal Krafl. Havel Bushe ujistil, že Česká republika je jako člen NATO připravena se podílet i vojensky na akci proti teroristům. Bush se v těchto dnech obrací na své spojence, aby je přímo požádal o podporu v boji proti terorismu. Udržet koalici, která s rostoucím časovým odstupem od útoků na Spojené státy začíná ztrácet odhodlání, považuje za jeden ze svých hlavních úkolů.

jp

Do voleb? S písní na rtech!

České politické strany zahájily tažení, na jejímž konci jsou červnové parlamentní volby. Pro politické strany je velice důležitá i jejich „hymna“, píseň, která provází předvolební mítinky. A kterou, jak strany vesměs doufají, si bude volič prozpěvovat po cestě k volební urně. Proto věnují strany výběru své hymny pro blížící se volby velkou pozornost. Někdo sází na populární „šlágr“, někdo na lidovky a někdo na osvědčený budovatelský pochod. Co tedy bude znít příští rok na předvolebních mítincích? Čtyřkoalice nechce nic „ohraného“. Písničku s názvem *Všichni lidi jsou*, pro ni složil Ivan Hlas. „Chtěl jsem udělat příjemnou písničku pro lidi. Inspiroval jsem se písní Johna Lennona *All you need is love*,“ říká Hlas. Píseň prý sice konzultoval s vedením stran Čtyřkoalice, ale ke skládání dostal volnou ruku. Za skladbu dostal zapláceno: „Dostal jsem asi tolik, jako bych dostal za svou jinou píseň, která by se průměrně prodala,“ uvádí Hlas. Ten v minulých volbách podporoval konkurenční ODS, po podpisu opoziční smlouvy se však od ní odvrátil. „Dnes už bych pro ně nesložil nic,“ tvrdí. ODS zatím žádnou hymnu nemá a chce výběr písně vždy přizpůsobovat konkrétním situacím. Ústřední melodie minulých voleb *Dej mi pac* tak prý už na mítincích ODS vládnout nebude. „Struktura voličů, členů, ale i politiků ODS je tak široká, že si nedovedu představit, že bychom vytáhli pouze s jedním stylem nebo jedním žánrem,“ říká místopředseda strany Miroslav Beneš. Komunisté už mají zcela jasno. „Na našich mítincích vždy zněla *Internacionála*, a ani tentokrát tomu nebude jinak,“ říká mluvčí KSČM Věra Žežulková. Z dělnického hnutí rovněž vzešlá sociální demokraté klasiku zavrhlí a sázejí na modernu. „I když jsme starší než komunisté, tak my *Píseň práce* rozhodně zpívat nebudeme,“ tvrdí mluvčí ČSSD Jiří Hron. „Určitě ale u nás uslyšíte píseň *Kvete růže, podívej*, nebo, jak se nám v minulých volbách osvědčilo, od Karla Kryla *Demokracie*,“ říká Hron.

Otázkou zůstává, zda text „Ti, kteří kradli po léta, dnes dvojnásobně kradou“ se bude ČSSD do letošní kampaně stoprocentně hodit.

jp

Situace Romů se prý nemění

Česká republika bude zřejmě i v dalším hodnocení Evropské komise kritizována za přístup vůči romské menšině. Vyplyvá to ze zprávy bruselského Open Society Institute, který se podílí na monitorování situace v kandidát-

ských zemích EU. Zpráva připouští, že vláda podnikla v posledních letech řadu prospěšných kroků: nejvíce je ceněna činnost romských poradců a asistentů ve školách. Celkově však převládá kritický tón: „Skutečné podmínky 200 tisíc českých Romů se příliš nezlepšily,“ konstatuje zpráva. Podle ní „pokračují v hrozivém rozsahu útoky na Romy“, některé státní úřady pokračují v šíření protiromských nálad a řada služeb i zboží „zůstává mimo dosah Romů“. Ti se navíc proti diskriminaci mohou jen stěží bránit u soudů a jiných státních institucí.

jp

PROSINEC

Hned na svém začátku přináší měsíc prosinec svátek svatého Mikuláše. Ten po svém svátku ochotně přijímá oteplení, první prosincovou oblevu, když se předtím domluvil s Barborou, která mu ji ráda přenechala. Prosinec je první klimatologický měsíc zimy a měl by to být měsíc nejkldnější – vše má již připraveno k zimnímu spánku.

Astronomicky nám zima začíná při zimním slunovratu 21. prosince, ale ona ve skutečnosti začíná již mnohem dříve. Mezi svátkem svatého Mikuláše a Vánoce se objeví svatotomášská zima, a tu zpravidla vystřídá období druhé oblevy o Vánocích. Po Vánocích si potom již vynucuje své právo na chod počasí období novoroční zimy.

(mk)

Pranostiky

Když prosinec bystří, po Vánocích jiskří.

Svatá Kateřina prádlo máchá a Barborka je škrobí.

O svatém Mikuláši často snížek práší.

Není-li prosinec studený, bude příští rok hubený.

V prosinci zima, sníh-li hojně lítá, hojnost všade bývá žita.

Hřmění v prosinci zvěstuje silné větry.

Na svatou Lucii jasný den, urodí se konopí a len.

Když zmrzlo, jestli roztaje v prosinci, bude nestálá zima v každém měsíci.

Čas od svaté Lucie po Tři krále černou zimou nazýváme.

O svatém Františku Xaveru ledový vítr fučí od severu.

Na Nový rok o slepičí krok.

Na Nový rok déšť – o Velikonocích sníh.

Jak na Nový rok, tak po celý rok.

Na Nový rok, do zimy skok.

Na Tři krále mrzne stále.

Je-li na Tři krále větrno, zamíchá se planetami a bude úrodné.

Na Tři krále mnoho hvězd – urodí se hodně brambor.

Tři králové mosty staví, nebo je boří.

Suchý leden, mokrá červen.

Ryje-li krtek v lednu, končí zima v květnu.

(mk)

Vánoce

Pohané věřili, že jejich bůh Slunce se každým rokem opětovně rodí. Noc z 24. na 25. prosince pokládali za dobu zrození boha Slunce. Vypozorovali totiž, že Slunce po této

noci stoupá na obzoru denně výš a výš. Tajemný jev si vysvětlovali jako vzrůst nově narozeného slunečního dítěte. Proto tato a další noci byly odedávna považovány za „svaté noci“.

Vědci se shodují v tom, že kořeny dnešních Vánoc je třeba hledat již v pohanských oslavách zimního slunovratu. Vánoce nemají jen tradici evropskou. Slavily se v Asii, u amerických Indiánů i jinde. Na příklad ve starém Římě se nakonec oslavy ustálily na 25. prosinec. Datum zvolil r. 274 po Kr. císař Aurelián jako „dies natalis Solis invicti“ – den Zrození nepremožitelného Slunce.

„Jaký je asi původ slova Vánoce? Podle jazykovědců pochází z němčiny. Jeho původní název byl „svatá noc“. Staré německé slovo *Weihnachten* si naši předkové počeštili zajímavým způsobem: první část (vá-) převzali beze změny a druhou počeštili (*weihen* = zasvětit, *nachten* = stmívat se, *Nacht* = noc). Vánoce jsou v křesťanské tradici oslavou narození Ježíše Krista. Spolu s Velikonocemi a Letnicemi patří k nejvýznamnějším křesťanským svátkům. Slaví se od 25. prosince do první neděle po 6. lednu. Již ve 3. století někteří křesťanští teologové uvádějí 25. prosinec jako datum Kristova narození, oslava tohoto narození je dosvědčena poprvé v Římě kolem roku 336. Všeobecně se Vánoce v církvi slaví od 7. století.

V České republice je za vrchol Vánoc považován Štědrý den, 24. prosinec, coby předvečer samotné slavnosti, do Vánoc je někdy zahrnována i doba adventní, která Vánocům předchází. K Vánocům se pojí nejrůznější tradice, k nimž se řadí vánoční stromek, jesličky (betlém), vánoční dárky, které nosí Ježíšek, či vánoční cukroví; některé z těchto tradic pocházejí již z předkřesťanských dob a souvisí s oslavou slunovratu, který na tyto dny též připadá. V současné době se však původní, náboženský význam Vánoc vytrácí a Vánoce se považují i za jeden z nejvýznamnějších občanských svátků.

Vánoční stromeček

S vánočním slavením je spojeno množství místních či národních zvyklostí. Zřejmě domácím nejrozšířenějším zvykem je vztyčení vánočního stromu či stromku, který se zdobí vánočními ozdobami. Počátkem 18. století se současná dekorace stalo i osvětlení a vánoční stromek se z Německa šíří dál. V českých zemích poprvé vánoční stromek připravil pro své přátele v roce 1812 ředitel Stavovského

divadla J. K. Liebich na svém libeňském zámečku. Nový zvyk se poté začal prosazovat v bohatých pražských měšťanských rodinách a teprve později i do venkovských stavení.

Stejně jako Vánoce mají původ i v pohanství, má v něm své kořeny i tento strom. Všichni pohané starověku spojovali kult Slunce (tj. Bálův kult) s kultem matky, tj. Astarty nebo Ašery a s rituálním kultem stále zelených stromů – evergreenů. V době oslav „svatých nocí“ (zasvěcených slunečnímu božství) pořádali pohané veselice u stále zelených stromů. Na ně věšeli ozdoby, ovoce, pamlsky a světla. Nejprve ve volné přírodě, později doma, protože to bylo pohodlnější.

Rovněž bývá zvykem na Vánoce stavět jesličky neboli betlém: v Čechách se tento zvyk objevuje roku 1560 v kostele sv. Klimenta v Praze. Charakter Vánoc do značné míry ovlivňují také koledy, česká tradice koled je pak zvláště bohatá. Do 15. století sahají nejstarší české koledy (*Narodil se Kristus Pán*). V měšťanské kultuře 19. století se začaly dávat dětem dárky v rodinách pod různě ozdobený vánoční stromek.

24. prosince bývá tradicí, že se schází celá rodina na slavnostní večeři. V poslední době se v mnohých domácnostech skládá z rybí polévky, bramborového salátu s kaprem, pečiva a ovoce. V některých domácnostech se dodržují i starší zvyklosti: jako o talíř více pro nečekanou návštěvu, případně položit pod talíř minci či šupinu. Od štědrovečerní tabule se obvykle směla vzdalovat pouze hospodyně. Po večeři bývá zvykem rozbalovat vánoční dárky, které dětem přináší Ježíšek.

Ježíšek

Tradice, že dárky nosí Ježíšek, se vyskytuje v Čechách a na Moravě a dalších střeoevropských zemích (např. Slovensko – Ježiško, Německo, Rakousko a Švýcarsko – Christkind). V jiných zemích vystupuje v podobné roli např. Santa Claus (zkomolenina ze Saint Nicolas, svatý Mikuláš), Děda Mráz, Joulupukki (ve Finsku), Jultomten (ve Švédsku) nebo Père Noël ve Francii. Tradice Ježíška je velmi silná a zatím odolává všem cizím vlivům. Od padesátých let 20. století se komunistická propaganda pokoušela Ježíška nahradit ruským Dědou Mrázem (Mrazík) s původně bílým, ale později také červeným kabátem a čepicí a bílým plnovousem. To se jí sice nepodařilo, celkové odkřesťanstvování společnosti však vedlo k tomu, že v povědomí velké části lidí jméno či postava Ježíška ztratila souvislost s historickým Ježíšem a nezřídka je dokonce pod jménem Ježíšek prezentována postava podobající se Santa Clausovi. Santa Claus je symbolem Vánoc především v USA. Protože postava Santa Clause je úspěšným reklamním prostředkem, snadno se šíří i do dalších zemí, kde nezřídka poráží místní tradice.

V některých českých rodinách Ježíšek „roznáší“ dárky tak, že po štědrovečerní večeři odejde celá rodina z pokoje, ve kterém se nachází vánoční stromeček. V pokoji zůstává (či se do něho nenápadně vrací) některý z dospělých, který rozmístí všechny dárky pod stromeček a zazvoní zvonečkem. Následuje příchod celé rodiny do místnosti, kde se začínají rozbalovat společně vánoční dárky (oproti některým zemím, kde se dárky rozbalují až ráno).

Předvánoční propagační plakát sítě prodejny Pramen, padesátá léta. Vzhledem k tehdejšímu stavu hospodářství a zásobování byl obrázek nejspíše zdrojem vzteku občanů stojící ve frontách na kololiv...

Vánoční pečivo

Také nejrůznější vánoční pečivo má svůj původ v pohanství. Pohané pekli na počest svých bohů rozmanité koláče v podobě pletenců (dnešních vánoček), slunečních kotoučů, měsíčních srpků a hvězd. Už Židé se ve starých dobách přizpůsobili zvykům svých pohanských sousedů a jednali dle jejich zvyků. Bible o tom praví: „Což sám nevidíš, co činí v judských městech a na ulicích Jeruzaléma? Synové sbírají dříví, otcové zapalují oheň a ženy zadělávají těsto na koláče pro královnu nebes (>tvoru nebeskému«, kralický překlad) a přinášejí oběti bohům cizím a tak mě urážejí.“ (*Jer. 7,17.18*) Výraz „tvor nebeský“, tj. „královna nebes“, představuje buď měsíční božstvo, nebo Astartu či Ištar – babylónsko-asyrskou bohyni.

(A. Novotný: *Biblický slovník*, Praha, Kalich).

Betlémské světlo

Jednou z novodobých vánočních tradic je betlémské světlo, které rozvázejí skauti. Světlo se každoročně zapaluje v Betlémě a posléze putuje napříč Evropou. Do Česka betlémské světlo putuje z Vídně, kde jej rakouští skauti předávají o neděli Gaudete delegacím z celé Evropy; pro české země jej přebírají brněnští skauti, kteří jej v sobotu rozvázejí před 4. nedělí adventní, takže je pak k dispozici v kostelech, na náměstích, vánočních trzích, knihovnách apod.

Erste Bank ze zisku do ztráty

Rakouská finanční skupina Erste Bank, která v České republice ovládá největší tamější finanční instituci Českou spořitelnu, na počátku října zaskočila trhy oznámením, že místo letošního plánovaného zisku ve výši 950 milionů eur naopak vykáže poměrně vysokou ztrátu ve výši mezi 700 a 800 miliony eur. Erste Bank také nehodlá vyplácet letos žádnou dividendu a odloží i splácení státní pomoci, kterou dostala při první krizi v roce 2008. Důvody výrazného zhoršení očekávaných výsledků finanční skupiny Erste Bank spočívají především v její snaze výrazně snížit expozici vůči akutně ohroženým státům jižní Evropy – Řecku, Portugalsku, Španělsku, Itálii a dále vůči Irsku z 1,9 miliardy eur (stav na konci roku 2010) na pouhých 600 milionů eur. Erste Bank chce také přecenit takzvaná CDS portfolia (prodaná úvěrová pojištění) podle aktuální tržní hodnoty, což znamená odpis dalších 180 milionů eur.

S dalšími velkými problémy zápasí Erste Bank v Maďarsku a Rumunsku, kde výrazně stoupá podíl špatných úvěrů. V Rumunsku kvůli mimořádně pomalému zotavování země z hospodářské krize rakouská skupina částečně odepíše asi 627 milionů eur. S ještě většími odpisy se pak rakouští finančníci musí vyrovnat v Maďarsku. Zde zatím počítá se ztrátami ve výši 762 milionů eur. Erste Bank zde v minulosti poskytla peníze na hypotéky v cizích měnách. Maďarská vláda přitom umožní dlužníkům v cizích měnách nyní refinancovat dluh s výhodnějším úročením, ale rozdíl zaplatí banky. Navíc vláda Viktora Orbána prosadila i tvrdou bankovní daň, která finančním institucím v Maďarsku způsobuje četné problémy. Vysoká angažovanost Erste Group v této zemi se také projevila na výhledu ratingu rakouské finanční skupiny podle mezinárodní ratingové agentury Standard & Poors. Jestliže původně směr vývoje agentura odhadovala jako pozitivní, nyní ho označuje za negativní. Úvěrovému profilu SACP agentura snížila hodnocení z dosavadního A minus na BBB plus, především opět z důvodu zhoršující se kvality úvěrů v Maďarsku. Akcie Erste Group v reakci na tyto zprávy okamžitě prudce poklesly a v Rakousku a České republice strhly dolů i celkové burzovní indexy.

Někteří odborníci ale oceňují, že se Erste Group postavila k stávajícím problémům na finančním trhu čelem a přecenila svá aktiva podle reálné hodnoty. Erste Group by si tak mohla vybudovat dostatečně silnou pozici pro nadcházející období, které bude pro evropské finanční instituce nepochybně mimořádně turbulentní.

Zároveň však v české veřejnosti a médiích vypukly diskuse, jak se zvolená strategie Erste Group projeví na činnosti České spořitelny. Ta patří mezi zdravé části skupiny, právě proto se však vyskytly obavy z vyvádění peněz z tohoto ústavu ve prospěch mateřské firmy, která by tak kryla své ztráty v jiných státech. Česká spořitelna, ve které má své peníze uloženo obrovské množství drobných střadatelů, má pověst spíše konzervativnějšího ústavu, který si ovšem účtuje za svoje služby nemalé poplatky a nabízí jednotlivé produkty s nepřilíš atraktivním úročením. Například jeho podílové fondy se ocitají ve srovnání na spodních žebříčkách z hlediska docilovaného výnosu. Mnoho klientů se obává, že v čase problémů si mateřská firma vynutí na své dceřiné společnosti další zvýšení poplatků. Představitel České spořitelny i někteří analytici sice okamži-

tě zdůraznili oddělené hospodaření jednotlivých subjektů působících v rámci Erste Group, ale pochybnosti přesto zůstaly.

Problém s mateřskou bankou ve finančních obtížích se přitom v České republice netýká výhradně České spořitelny, stejným způsobem se spekuluje i o chování belgické banky KBC k jí vlastněné Československé obchodní bance nebo o vztahu francouzské Sociétés Générale a její české dcery – Komerční banky. I tyto západoevropské banky se totiž v souvislosti s krizí veřejných rozpočtů v Evropě dostaly do významných obtíží na rozdíl od svých českých dcer. Prozatím vždy vedoucí čeští politici ujišťovali, že domácímu bankovnímu sektoru se krize vyhne, protože finanční instituce v České republice se prakticky nikdy nepouštěly do divočejších burzovních spekulací a prakticky se neexponovaly na jihu Evropy. Jenže i v tomto případě se jasně ukazuje, že v globálním světě nemohou fungovat nějaké ostrůvky stability, kterých by se problémy okolního světa nedotkly. Takže ani Češi se nemohou spoléhat na to, že by jejich bankovní sektor zůstal skleníkem, v němž by se krizové projevy nijak neodrazily. Jak velký dopad však budou mít ztráty mateřských podniků na hospodaření jednotlivých institucí v ČR, lze však nyní odhadnout jen těžce. Zejména v případě hlubší krize lze očekávat poměrně výrazné přesuny na krytí ztrát z jiných států.

(MaFr)

Jak se změní daně v ČR?

Daňový systém v České republice má projít v příštích letech významnou změnou. Již několikrát jsme zmiňovali růst sazby daně z přidané hodnoty, které budí ve veřejnosti obrovské vášně. Česká dolní komora parlamentu však schválila i další významné změny v daňovém systému. Mimo jiné by měl zmizet velmi kritizovaný koncept tzv. superhrubé mzdy, z níž se vypočítávala dosud daň ve výši 15 %. Nová úprava však počítá s obnovením zdanění podle klasické hrubé mzdy, ovšem ve výši 19 %. To bude znamenat mírné snížení daňového zatížení pro osoby pobírající plat zhruba do 40 000 korun měsíčně a naopak nepatrné zvýšení daní pro lidi s vyššími příjmy. Nadále však bude platit rovná sazba daně bez progresu. Má také dojít k určitým změnám v pojistném, které část plateb přesunují ze zaměstnavatele na zaměstnance. Vše probíhá ve jménu snahy o snížení nákladů práce. Vládní představitel přitom tvrdí, že podnikatelé pravděpodobně zvýší o příslušnou částku platy zaměstnancům, jenže tomu málokdo v atmosféře hospodářské krize věří.

Velké výhody přinášejí nové úpravy také živnostníkům, kteří si budou moci platit výrazně menší sociální pojištění. Tento krok ovšem silně kritizuje opozice i část ekonomů, kteří upozorňují na výrazné zvýhodňování osob samostatně výdělečně činných před zaměstnanci. To pak vede k rozvoji tzv. švarc-systému, kdy se z lidí formálně stávají podnikatelé, čímž ušetří nejen dosavadní zaměstnavatel, ale i oni sami. I proto patří Česká republika mezi členské státy Evropské unie s největším podílem podnikatelů. Ti pak těží i z velkorysých předpisů umožňujících při danění využívat vysoké výdajové paušály – v případě některých oborů činnosti se jedná až o 80 procent. Vcelku pochopitelně však preference podnikatelů způsobuje značný průvan ve státní pokladně. Značná část osob samo-

statně výdělečně činných totiž prakticky neplatí vůbec žádné daně. Ministr financí Kalousek sice začal vypouštět pokusné balónky, zda by nebylo možné snížit alespoň některé výdajové paušály, ale právě drobní podnikatelé představují hlavní voličskou základnu Občanské demokratické strany a TOP 09, takže nová daňová reforma pozici podnikatelů naopak upevňuje, i když to rozpočet bude pocítovat velmi bolestně.

Když začal premiér Nečas společně s Miroslavem Kalouskem překvapivě požadovat, aby se reforma spustila nikoliv od roku 2013, ale až o rok později, objevily se názory, že jde ve skutečnosti o střizlivou úvahu – rozpočet totiž není schopen takto koncipovanou daňovou reformu unést. Na posunutí doby platnosti reforem až na rok 2014 se následně dohodla celá vládní koalice, ale kvůli zmatkům v průběhu jednání Poslanecké sněmovny platí v současnosti původní termín 1. 1. 2013. Jenže kupodivu o těchto klíčových otázkách se ve veřejnosti nijak šířeji nediskutovalo. Ostatně jde o problém, jehož pochopení je přece jen pro masu občanů dost náročné.

Největší vášně u daňové reformy tak vyvolávala otázka odbourání některých daňových zvýhodnění. Klíčová bitva byla svedena o tzv. stravenky pro zaměstnance. Firmy si totiž dosud příspěvek na stravenky zaměstnanců mohou odečítat z daní, což pochopitelně ze stravenek dělá jeden z nejrozšířenějších a nejobvyklejších benefitů. Pravicové strany ovšem zvýhodnění stravenek odmítají – argumentují skutečností, že z jejich výhod těží jenom část zaměstnanců. Navíc se stravenky podle nich často nevyužívají k původnímu účelu, tedy k pořizování hlavního jídla. Jenže stravenky představují pro mnoho lidí výrazné přilepšení, často kolem 1 500 korun měsíčně a navíc se jedná o jednu z mála typických zaměstnaneckých výhod. Ministr financí Kalousek navrhnul nahradit daňovou výjimku u stravenek jakousi obdobou výdajového paušálu. Ten však měl činit pouze 3 000 korun ročně, tedy podstatně méně, než kolik průměrně přinášejí stravenky. Na obranu stravenek velmi razantně vystoupily odbory, které za ně bojovaly už v předešlých letech. Je to nepochybně dáno i tím, že většina jejich členů pracuje v podnicích, které stravenky svým zaměstnancům poskytují. Jednoznačný postoj zaujala i levicová opozice, která navíc argumentovala i průzkumy veřejného mínění, podle nichž zachování stravenek podporuje více než 90 procent občanů. Dost jednoznačný názor veřejnosti společně s obavami četných podnikatelů v oblasti pohostinství rozkolísaly i mnohé poslance vládní koalice. Zatímco ale Občanská demokratická strana se nakonec připojila k TOP 09, nejmenší vládní strana Věci veřejné v tomto bodě poněkud překvapivě dotáhla svůj vzdor až do konce a společně s levicovou opozicí nakonec prosadila ponechání zvýhodnění u stravenek.

Jenže vinou zmatků při hlasování se do zákona dostal i výše zmiňovaný výdajový paušál pro zaměstnance ve výši 3 000 korun, což by znamenalo pro státní rozpočet nečekaně vyšší výdaje. Představitelé TOP 09 byli samozřejmě postupem Věcí veřejných ohledně stravenek velice roztrpčeni a dokonce se zpočátku z jejich strany ozývaly hlasy zpochybňující racionalitu dalšího udržování vládní koalice. Jenže horké hlavy vychladly a ukázalo se, že situace není až tak dramatická. Vládní koalice má totiž v příštím roce ještě čas na nejrůznější změny a prakticky všechny její složky s tím také počítají.

Očekávat lze také avizovaný přesun platnosti reformy na rok 2014. A tak lze ještě celé měsíce hledat nejrůznější kompromisní řešení. Přitom stravenky fakticky představují zanedbatelný problém, který spíše slouží jako zástěrka podstatně důležitějších kroků. Daleko výrazněji do konečné podoby daňové reformy asi promluví hospodářský vývoj v následujícím roce, který se asi ponese ve znamení krize a zhoršení průměrné životní úrovně. Z nyní schválené normy tak nemusí nakonec zůstat kámen na kameni.

(MaFr)

Daň z přidané hodnoty nadvakrát

Zcela podle očekávání horní komora českého Parlamentu, tedy Senát, odmítla vládní návrh počítající se zvýšením snížené sazby daně z přidané hodnoty z deseti na čtrnáct procent od počátku příštího roku a se sjednocením sazeb daně z přidané hodnoty od roku 2013 na sedmnácti a půl procentu (základní sazba daně z přidané hodnoty dosahuje nyní 20 procent). Návrh v Senátu obhajoval ministr financí Miroslav Kalousek z TOP 09, ale bylo jasné, že v Senátu, ovládaném zcela opozičními sociálními demokraty, nemá příliš šanci na úspěch. Ujišťoval, že všechny zisky z růstu daně z přidané hodnoty půjdou na důchodový účet a informoval také o novele zákona, která by na důchodový účet převedla i dividendy některých státem vlastněných společností.

Senátory však přesvědčit nedokázal. Zejména sociální demokraté při projednávání opakovaně odmítli tezi, podle které nakonec dopad zvýšení sazby daně z přidané hodnoty nebude nijak významný. Zvláště upozornili na dopady růstu sazby v případě léků a zdravotnického materiálu, které by podle něj mohly vést až k naprostému rozvratu veřejného zdravotnictví. Kritizovali také vzestup sazby u potravin, který podle nich povede k nákupům v zahraničí, nebo k přesunu spotřebitelů k nejlevnějším a nekvalitním potravinám. Podle sociálnědemokratického senátora Hajdy přitom již dnes nadnárodní řetězce považují Českou republiku za „odpadní žumpu Evropy“.

Bezpečí přesunu nakupujících do zahraničí, především do Německa a do Rakouska, ovšem zmiňoval i občanský demokrat Petr Pakosta. Přesto spolu s dalšími senátory zvolenými za Občanskou demokratickou stranu, senátory z TOP 09 a částí lidoveckých senátorů ve prospěch novely hlasoval. Neměl však šanci na úspěch proti většině sociálních demokratů, k nimž se připojili i nezařazení senátoři, komunisté a také dva vlivní lidovečtí zástupci v Senátu – bývalý předseda KDU-ČSL Jiří Čunek a Petr Pithart.

Všeobecně se ale očekává, že odmítnutí Senátu bude mít jenom symbolický význam, protože vládní koalice disponuje v Poslanecké sněmovně dostatkem hlasů, aby návrh i přes odpor horní komory prosadila. I proto zpočátku zvažovali sociální demokraté, aby se místo odmítání celého návrhu senátoři pokusili navrhnout Poslanecké sněmovně některé úpravy, přijatelné i pro část poslanců vládní koalice. Hovořilo se třeba o možnosti navrhnout vyjmutí daně z přidané hodnoty z knih a tiskovin z připravovaného zvyšování sazby. O tento postup usilovali třeba knihkupci a nakladatelé, kteří varují před možným totálním zhroucením trhu. Sociální demokracie se však rozhodla zákon zcela odmítnout a snížení sazby u knih a tiskovin či případně

u léků a zdravotnických pomůcek prosazovat jako samostatný návrh později.

Někteří představitelé vládní koalice, především ministr financí Miroslav Kalousek podporovaný premiérem Petrem Nečasem, se naopak domnívají, že navrhované zvýšení daně z přidané hodnoty nebude stačit a počítají s dalšími úpravami sazeb směrem nahoru. Již v průběhu jednání koalice se opakovaně pokusili prosadit jednotnou devatenáctiprocentní sazbu daně již od příštího roku, s tím, že jako drobný ústupek nabízeli výjimky v případě léků, zdravotních pomůcek, knih a tiskovin. Jejich návrhy, vznesené například při projednávání návrhu státního rozpočtu na příští rok, však zatím vytrvale odmítá třetí, nejmenší koaliční strana Věci veřejné, která usiluje o pozici nejvíce sociálně orientované součásti vládní koalice. Přesto nelze vyloučit, že se Občanská demokratická strana společně s TOP 09 pokusí vyšší daň z přidané hodnoty prosadit v průběhu roku. Podle většiny analytiků jsou totiž předpokládány příjmy státního rozpočtu v návrhu na příští rok silně nadsazené a lze očekávat snahy o další úspory a škrty. Výchoziskem by se tak mohlo stát další skokové navýšení daně z přidané hodnoty odůvodněné „nečekaným“ hospodářským výpadkem.

Ostatně TOP 09 i v jiných otázkách usiluje o zvrácení kompromisních koaličních dohod a prosazení vlastních radikálnějších řešení. Nedávno to potvrdil ministr práce a sociálních věcí Jaromír Drábek, který se pokouší torpédovat dohodu o dobrovolnosti druhého pilíře důchodového spoření. Vývoj daně z přidané hodnoty v České republice tak může být ještě velmi překotný a zajímavý.

(MaFr)

Zapomenutý kout Šumavy?

Zajímavý spor se rozpoutal mezi Plzeňským krajem vedeným sociálnědemokratickým hejtmánem Milanem Chovanecem na straně jedné a částí starostů z Železnorudska reprezentovaných starostou samotné Železná Rudy Michalem Šnebergem z ODS. Šneberg ostře zkritizoval Plzeňský kraj za malou podporu rozvoje turistiky v části Šumavy spadající pod Plzeňský kraj. Přitom zdůraznil, že sousední Jihočeský kraj naopak do své části Šumavy investoval výrazně větší množství peněz, což se také projevilo rozvojem turistiky v jednotlivých lokalitách.

Podle Šnebergra například město Železná Ruda musí základní služby spádové oblasti cestovního ruchu, jako je udržování běžeckých stop či provoz skibusů, hradit ze svého, přestože většina přicházejících turistů sem směřuje z jiných oblastí Plzeňského kraje. Kraj podle jeho tvrzení preferuje podporu samotnému krajskému městu Plzni a na oblasti při hranicích regionu zapomíná.

Hejtmán Chovanec však oponoval tím, že kraj prostředky na rozvoj turistického ruchu v okrajových lokalitách ve svém rozpočtu nemá. I on sice přiznává, že na Železnorudsko se v posledních letech málo investovalo ve srovnání s částí Šumavy v Jihočeském kraji, na vině jsou však podle něj především vedení jednotlivých měst. Finanční prostředky v Jihočeském kraji totiž nepocházejí z krajských rozpočtů, ale z Evropské unie. A jihočeští starostové byli v psaní žádostí o podporu jednotlivých projektů daleko aktivnější.

Například v regionálním operačním programu věnovaném cestovnímu ruchu byl poměr mezi projekty z Plzeň-

ského a Jihočeského kraje 30:70. Je ovšem pravda, že některé jihočeské projekty nyní procházejí kontrolou policie. To však na rozdíl mezi oběma kraji příliš nemění. V Jihočeském kraji podle plzeňského hejtmána sehrál významnou roli příchod silného nizozemského investora do oblasti Lipna, který na sebe dokázal nabalit další úspěšné projekty. Naopak Železnorudsko se v minulosti podle hejtmána spíše než na podporu turistického ruchu zaměřilo na podporu stánkového prodeje pro nákupní turistiku. Navíc se město Železná Ruda podle něj neuváženě zbavilo příliš velké části vlastního majetku.

Zároveň ale hejtmán Chovanec uznal, že problémy Železnorudska mají hlubší příčiny. Vymírání a úpadek se totiž netýká jenom českého regionu, ale i jeho německého souseda. Podle sociálnědemokratického politika by možné východisko představoval rakouský model, v rámci kterého by národní i evropské zdroje podpořily nějakou klíčovou atrakci celého regionu (např. sjezdovku s lanovkou, bazén apod.), kolem které by pak vznikaly nové hotely a penziony péčí soukromých investorů. Oblast by se znova zalidnila a přichází i usedlí obyvatelé by měli dostatek pracovních možností i vyžití, takže by z regionu zase rychle nemizeli. Jenže realizace podobného plánu asi nebude vůbec jednoduchá, protože jestli současná doba něčemu nepřeje, tak to jsou rozsáhlé a nákladné investice, které přinesou nějaký efekt až v horizontu několika let.

Proud peněz z Evropské unie pomalu vysychá a navíc se jen obtížně shánějí peníze na nutné spolufinancování. Varovným příkladem jsou pak některé obce, které se pokusily vybudovat nějaké výrazné lákadlo a nakonec jim zbyly jen nedostavěné ruiny a obrovský dluh, který není v silách obce splatit. A soukromí investoři v současné době také pečlivě zvažují vynaložení i menších částek a do budování nových ubytovacích zařízení se rozhodně nijak neženou. Spíše se objevují četné zprávy o problémech již existujících penzionů a hotelů. Železnorudsko se tak asi bude muset smířit s tím, že i v následujícím období bude z hlediska turistického ruchu spíše popelkou. Ale právě Popelky mají své specifické kouzlo.

(MaFr)

Kdo do lázní?

Všestranné šetření se zcela určitě dotkne v České republice i proplácení lázeňské péče zdravotními pojišťovnami. Podle nynějších plánů se výrazně sníží katalog nemocí, na jejichž základě bude možno lázně přidělit a například po operaci žlučníku si budou muset rekonvalescenti lázeňský pobyt hradit z vlastní kapsy. Navíc každý občan bude mít nárok na lázeňský poukaz pouze jednou za život. Lze proto očekávat, že počet domácích lázeňských hostů „na pokladnu“ v následujícím období poklesne.

Snížení počtu domácích pacientů nevyrovnají asi ani nemocní ze zahraničí, ať již do českých lázní putují na účet svých zdravotních pokladen, nebo zcela za své. Proto také agentura CzechTourism spustila rozsáhlou reklamní kampaň, která má do českých a moravských lázní přilákat zdravé návštěvníky, kteří by zde mohli využívat některý z nabízených preventivních, relaxačních a wellness programů. Zaměřuje se přitom zejména na lidi ve středním a vyšším věku, kteří disponují alespoň průměrnými příjmy. Zároveň se snaží prezentovat lázně jako vhodné místo pro

trávení rodinné dovolené pro ty, kteří za rekreací jezdí častěji než jednou ročně.

V současnosti se českým a moravským lázním daří relativně lépe než jiným turistickým atrakcím. Za posledních deset let se počet jejich návštěvníků zvýšil zhruba o padesát procent. I nadále jednoznačně dominují tuzemští návštěvníci, řada hostů však pochází z ciziny, zejména z Německa, Ruska, Ukrajiny, Izraele a také z Rakouska. Nejvíce lákají pochopitelně západočeské lázně, především Karlovy Vary nebo Mariánské Lázně, teprve s velkým odstupem následují lázně ve Zlínském kraji, kde jsou zřejmě nejznámějším centrem Luhačovice.

O přežití pak zápasí některé malé lokality, které jsou odkázány na hrstku nemocných posílaných sem zdravotními pojišťovnami a nemohou počítat s jakoukoliv mezinárodní klientelou. Pro ty asi budou současné úsporné programy zdravotních pojišťoven doslova smrtící ranou. Ale i ostatní lokality budou muset nasadit všechny síly, aby si svoji stávající pozici alespoň udržely.

Při současné snaze o získání zdravých turistů musí počítat s nemilosrdnou konkurencí lázní ze Slovenska a z Maďarska, které se na tento segment potenciálních návštěvníků soustředily již před delší dobou a dokázaly získat četné klienty i z českých zemí. Je ovšem pravda, že dříve oblíbené cíle českých turistů na Slovensku po vstupu země do eurozóny výrazně zdražily a například pro mnohé české důchodce se staly nedostupné.

Inflace a všeobecné zdražování znepříjemňuje i pobyt v maďarských lázních. I v českém prostředí však i vlivem zvýšení spodní sazby daně z přidané hodnoty náklady rychle porostou. Přesto ale snad dokážou přesvědčit české a moravské lázně nejenom hlubokými tradicemi, ale především nepopíratelnou kvalitou.

(MaFr)

Jak se volá v Česku? Drazé!

Porovnání, které si nechal vypracovat předseda Podvýboru pro elektronické komunikace a ICT průmyslu českého parlamentu Jan Husák z pravicové vládní TOP 09 v souvislosti s přípravou novely zákona o elektronických komunikacích, jasně ukázala starou známou pravdu, že ceny mobilního volání v České republice jsou výrazně vyšší než v Rakousku, na Slovensku a v Polsku.

Zejména srovnání s Rakouskem dopadlo doslova tristně. V průměru totiž Češi přes své výrazně nižší příjmy zaplatí za používání mobilního telefonu zhruba šestkrát více než Rakušané. Ve srovnání s Polskem je pak telefonování a posílání SMS zpráv v České republice dražší dvakrát. Nejhorší přitom dopadlo srovnání nejnižších tarifů – ve srovnání s Rakouskem v tomto segmentu dokonce průměrní Češi zaplatí za služby dokonce třináctkrát více než Rakušané. Ceny českých operátorů zvyšuje i jejich zvyk účtovat hovory po minutách, takže za hovor v délce pěti vteřin zaplatíte stejnou sumu jako za hovor trvající 58 vteřin. Proti této praxi se postavil jeden z českých spotřebitelů, o jeho stížnosti však Český telekomunikační úřad nedokázal v průběhu půl roku odpovědět.

Čeští mobilní operátoři (trh ovládá trojice O2, T-Mobile a Vodaphone) většinou argumentují vysokými investicemi do moderních technologií a budováním progresivních sítí. Jenže poslanecké srovnání ukázalo, že i v tomto

ohledu Česká republika silně zaostává za evropským průměrem. Například pokrytí 3G signálem v České republice podle výroční zprávy Českého telekomunikačního úřadu dosahuje pouhých šesti procent území. Podle představitelů Českého telekomunikačního úřadu za vysoké ceny českých mobilních operátorů stojí především ochota spotřebitelů je platit. Situaci je podle nich podobná jako na trhu se značkovým oblečením.

Svoji roli ale sehrává nepochybně i problematická činnost Českého telekomunikačního úřadu jako regulátora trhu a nízká konkurence mezi společnostmi. Tu by měla posílit již zmiňovaná, parlamentem již přijatá novela zákona o elektronických komunikacích. Umožňuje totiž prodej dalších frekvencí, které se uvolní po přechodu na digitální televizní vysílání, formou aukce. Podle poslance Jana Husáka by měly být podmínky aukce nastaveny tak, aby neznemožňovaly příchod nového operátora, který by se mohl stát dravou štikou ve stojatém českém rybníčku. Sám Jan Husák odhaduje, že by nová legislativní úprava mohla přinést až padesátiprocentní snížení stávajících cen mobilního volání a internetu. Je však otázka, zda se nejedná o poněkud nadsazený odhad. Není totiž vyloučeno, že dlouho očekávaný nováček na českém telekomunikačním trhu najde brzo společnou řeč se „starousedlými“ firmami a přizpůsobí své ceny panujícím zvyklostem. A spotřebitel opět zapláče.

(MaFr)

ÖMV odchází z České republiky

Rakouská společnost ÖMV zveřejnila svoji novou podnikatelskou strategii, z níž podle českých médií jednoznačně vyplývá, že se chystá k odchodu z České republiky. Firma se chce koncentrovat především na těžbu zemního plynu a expanzi v tomto směru by měl mimo jiné spolufinancovat odprodej části sítě benzínových stanic. Podle vedení ÖMV firma nyní připravuje analýzu své sekce Rafinace a odbytu, která by měla vést k optimalizaci jejího výkonu. Přitom si chce firma položit otázku, zda se jí vyplatí působení na některých trzích, kde nemají dostatečně vysoké výnosy. Zatím se zdá, že firma si ponechá své sítě benzínových čerpadel v Rakousku, Německu, Rumunsku a Turecku. Naopak velmi pravděpodobně odejde z České republiky, Slovenska, Bulharska, Maďarska, Itálie a Bosny a Hercegoviny. Prodejem místních sítí benzínek by přitom ÖMV mohla získat do roku 2014 až jednu miliardu eur. V České republice by se síť čerpadel ÖMV mohla prodat řádově za asi čtyři miliardy korun, tedy asi 160 milionů eur.

Zájemci o síť se přitom již údajně začínají hlásit. ÖMV se totiž již v minulosti stáhla z České republiky a své čerpací stanice zde obsluhuje z centrály. V kuloárech se již tehdy začaly šířit zvěsti, že síť bude brzy na prodej. O benzínky rakouské firmy se uchází především ruský Lukoil, který v České republice výrazně expanduje a 220 benzínek by výrazně rozšířil pozice firmy, která zde zatím provozuje pouhých čtyřicet čerpadel. Zájem by však mohly projevit i velcí hráči na českém trhu, společnosti Benzina a Shell. Těm by však převzetí sítě ÖMV musel schválit antimonopolní úřad. Navíc Lukoil pravděpodobně disponuje silnějším finančním zázemím a nebude mít problém konkurenty přeplatit. Dosud však není jasné, kdy k předpokládanému obchodu vůbec dojde.

Zdá se však, že z českého trhu zmizí další velký rakouský hráč a ekonomická exponovanost Rakouska v České republice dále výrazně poklesne. Rakousko v poslední době stále více vyklízí pozice v ČR a na její místo se velmi často tlačí kapitál ruský.

(MaFr)

Český výrobce pian je snad z nejhorsího venku

Výroční zpráva výrobce klavírů a pian firmy Petrof, která byla nedávno uložena u příslušného soudu, ukazuje, že společnost se postupně vzpamatovává z velkých problémů, které ji postihly v minulosti. Své tržby v roce 2010 Petrof zvýšil o plných 23 procent na celkem asi 137 milionů korun. Ve srovnání s předchozími lety také společnost výrazně redukovala své ztráty na pouhých 2,3 milionu korun. Přitom ještě o rok dříve jeho ztráta dosáhla 137 milionů korun. Petrof v roce 2010 po mnoha letech dokonce zaznamenal provozní zisk a výrazně překonal původní obchodní plán.

Naprostou většinu své produkce Petrof vyváží do zahraničí, odkud pochází asi 90 % tržeb firmy. Mezi největší odběratele patří Rusko, Čína, Austrálie, Japonsko a také některé africké země. V Číně firma otevřela vlastní kancelář, což tamnímu prodeji výrazně pomohlo. České firmě se dařilo i v Evropě a prodej jejích pian a klavírů stoupl zejména v Německu, Švýcarsku, Belgii, Velké Británii, ale také v Rakousku.

Naopak v jižní Evropě se musel Petrof vyrovnat se stagnací způsobenou ekonomickou krizí. Hospodářské obtíže poznamenaly i odbyt klavírů a pian Petrof v USA, kde se nyní podobně zbytné zboží prosazuje jen velmi obtížně. Firma má navíc ve Spojených státech poměrně značné pohledávky, které se těžko získávají zpět. Královéhradecká firma i přesto mohla v minulém roce utlumit produkci luxusního nábytku, kterou vyplňovala výrobní kapacity v období snížené poptávky po hudebních nástrojích. Loni už tvořilo nábytkářství jen pět procent tržeb společnosti Petrof.

Přes zlepšený odbyt však firma nemá zcela vyhráno. Celkový zisk v minulém roce výrazně negativně ovlivnilo placení sankčních úroků ve výši devíti milionů korun za nesplacení úvěrů v celkové hodnotě kolem šedesáti milionů korun. Společnost Petrof původně chtěla úvěr splatit za pomoci prodeje nepotřebného majetku, především části nemovitostí včetně komplexů zrušených pobočných závodů firmy. V dobách krize však o průmyslové reality nebyl a ani není příliš velký zájem. Přesto však vedení společnosti věří, že Petrof nadále přežije a tradice firmy, která sahá až do šedesátých let 19. století, bude i nadále pokračovat.

Jeden z nejvýznamnějších českých producentů hudebních nástrojů přitom prodělal v letech 2004-2009 mimořádně hlubokou krizi, během které jí dokonce banka obstarala účty. Společnost Petrof poté prošla radikální restrukturalizací, v rámci které byly uzavřeny všechny pobočné závody a došlo k propuštění několika stovek lidí. Nyní se zdá, že zvolená terapie nese své pozitivní výsledky. Na druhé straně je však hospodářské zdraví společnosti Petrof stále velice křehké a hrozba nového ochlazení světové ekonomiky může její pozici zásadně ohrozit. Přece jen piana a klavíry patří mezi zboží, které si lidé bez větších problémů dokážou odepřít. Lze tedy očekávat, že ještě příští dva tři roky

budou ve firmě Petrof velmi problematické a turbulentní. Třeba z nich však firma vyjde posílená a její sláva se znovu výrazně rozšíří.

(MaFr)

Koruna klesá

Jestliže ještě před měsícem se hovořilo o české koruně jako o možném švýcarském franku východní Evropy a opěvovavala se její stabilita, v listopadu vše vypadalo úplně jinak. Česká koruna rychlým tempem oslabovala a stala se v tomto ohledu dokonce smutným východoevropským rekordmanem. Česká měna tak velice razantně reagovala na špatné zprávy, které přicházely jak z Evropy, tak ze samotné České republiky a doslova se propadala.

V rychlém sledu prorážela jednu psychologickou hranici za druhou jak vůči euru, tak zejména vůči dolaru. Klíčovým faktorem byly především velké obavy z návratu krize do Evropy. České podniky se totiž koncentrují na export do zemí Evropské unie a jakékoliv hospodářské obtíže v této oblasti pro ně znamenají doslova vitální ohrožení. Zejména data o prudce zpomalujícím německém průmyslu představují velmi negativní indikátor. Ve třetím čtvrtletí česká ekonomika stoupla pouze o 1,5 %, což je horší výsledek, než s jakým počítala většina odborníků. Ve srovnání s předchozím čtvrtletím se jedná dokonce již o stagnaci. A výhled je velmi neradostný. Navíc analytici již téměř pravidelně negativně překvapují čísla o domácí spotřebě, která v posledních měsících ztatečně klesá vlivem vládních úspor.

Protože navíc nový rok má přinést další výrazné zdražení základních životních potřeb prostřednictvím růstu snížené daně z přidané hodnoty, snaží se domácnosti vši silou spořit na horší časy. Řada rodin se však dostává na samou hranici bída a jen s obtížemi platí svůj běžný provoz. Do toho všeho ještě poměrně výrazně začala narůstat inflace, protože část obchodníků využila zpráv o zvýšení daně z přidané hodnoty k růstu cen například potravin. Pocit nejistoty ještě prohlubuje česká vláda, jejíž představitelé v čele s ministrem financí Miroslavem Kalouskem a premiérem Petrem Nečasem zdůrazňují, že v oblasti státního rozpočtu dojde v prvním čtvrtletím ještě k rozsáhlým dodatečným úpravám, aby bylo možno dodržet plánovaný schodek rozpočtu i při zhoršujících se perspektivách vývoje domácího hospodářství.

Dokonce se objevily i první spekulace o možném zmrazení důchodů, nebo dokonce jejich poklesu, což by samozřejmě vedlo k dalším obrovským sociálním problémům, protože již dnes zejména nižší důchody k důstojnému životu prakticky nepostačují. To vše způsobuje pokles spotřebitelské nálady blízko bodu mrazu. V kombinaci se snižujícími se exportními vyhlídkami se může jednat doslova o smrtící koktejl. Zdá se však, že vláda svoji strategii spočívající především v rozsáhlých škrttech ve výdajích a ve zvyšování nepřímých daní opustit nehodlá.

Na druhou stranu Česká národní banka i ve snaze nepodětnout ještě více fungování domácí ekonomiky drží úrokovou sazbu na minimální úrovni, výrazně pod úrovní v eurozóně. To ovšem pro korunu má další negativní důsledky. Nejistota v Evropě obecně odvádí od středoevropských měn i zahraniční investory a jejich kurz tak dále klesá. Právě u koruny je tento odliv vidět nejzřetel-

něji. Podle spekulací některých českých médií se také připravuje prodej jednoho z velkých českých podnikatelských subjektů, což zase dále snižuje poptávku po českých korunách.

Ohledně dalšího vývoje jsou analytici značně rozpačití a nejednotní. Většina z nich stále věří, že jde jen o určitý výkyv a koruna se i nadále bude pohybovat v pásmu 24,50 – 25 korun za euro. Někteří ekonomové však upozorňují, že v případě skutečně hluboké a dlouhodobé evropské krize, tak jak o ní otevřeně hovoří například Angela Merkel, by se mohla koruna propadnout ještě mnohem výrazněji na úroveň až třiceti korun za jedno euro. Ještě hůře by se mohl vyvíjet kurz koruny vůči americkému dolaru, který oproti evropským měnám v poslední době značně sílí.

Přitom domácí vývoj bude mít jenom druhořadý význam. Slábnoucí koruna může sice poněkud prospět exportérům, jejichž význam pro českou ekonomiku je klíčový, ale v případě evropské krize hrozí, že české výrobky (například automobily) nebude nikdo v Evropě chtít ani za výhodné ceny. Naopak se dá očekávat zdražení řady suro-

vin nutných pro výrobu. Zvláště tíživé důsledky to může mít v případě ropy, zejména když pohonné hmoty jsou v České republice zatíženy mimořádně vysokou spotřební daní. I v případě některých potravin může být růst jejich dovozních cen v kombinaci se zvýšením daně z přidané hodnoty velice nepříjemným faktorem, který pravděpodobně povede k dalšímu stlačování spotřeby.

Nelze se proto divit, že řada občanů i ekonomických analytiků sleduje vývoj české ekonomiky se stále rostoucími obavami a znepokojením. Nikdo už přitom nesdílí názor rozšířený před předchozí hospodářskou krizí zejména v kruzích blízkých tehdejší pravicové koalici, že krize českou ekonomiku víceméně mine a dokonce ji možná zbaví některé nepříjemné konkurence. Dnes jsou přitom obavy o to tíživější, že již nelze doufat v pomoc takových opatření, jako bylo například proslulé „šrotovné“ v mnoha západoevropských zemích, které pomohlo českému automobilovému průmyslu dodávajícímu především malé a relativně laciné vozy.

(MaFr)

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Poručíme větru, dešti?

V posledních dnech se v českém rozhlasu opakovaly hlášení tohoto znění: „Rozptylové podmínky budou dnes většinou nepříznivé. Zítřka a v dalších dnech mírně nepříznivé, nebo nepříznivé. Koncentrace škodlivin v ovzduší překračují u prachu imisní limity, a tak v Ústeckém, Moravskoslezském a Středočeském kraji byl vyhlášen signál regulace. Zároveň se žádají řidiči automobilů, aby pokud možno nevyjížděli, neboť emise z automobilů se významně podílejí na zvýšených koncentracích prachových částic a oxidu dusičitého.“

„Doporučujeme osobám s chronickými dýchacími potížemi, srdečním onemocněním, starším lidem a malým dětem nevycházet zbytečně ven, omezit větrání, a také dospělým osobám omezit zvýšenou fyzickou zátěž.“

Smog je chemické znečištění atmosféry způsobené lidskou činností. Jedná se o jev, během kterého je atmosféra obohacena o složky, které v ní normálně nejsou a které jsou škodlivé pro zdraví. Právě smog sužuje mnohé oblasti České republiky. Současná smogová situace je výsledkem tlaku vzduchu, který oblasti s nižší nadmořskou výškou jakoby uzavíral pod pokličku, pod níž se vzduch téměř nepohybuje. Škodliviny, které vypouštějí průmyslové podniky, komíny domácností spalující tuhá paliva či dokonce plasty a výfukové plyny automobilů tak prakticky nemají šanci

se rozptýlit. Pomohla by jen změna tlaku vzduchu, vítr, případně dešťové či sněhové srážky.

Smog, který dusí některá česká města, se ale podle meteorologů nedá srovnávat se situací v osmdesátých a devadesátých letech minulého století, protože tehdy prý byly koncentrace škodlivin mnohem vyšší. Regulace jsou nyní vyhlašovány při překročení množství prachu, oxidu siřičitého už ale maximálních limitů prakticky nedosahuje.

A tak zřejmě nezbyvá než doufat, že zafouká, zaprší či zasněží a všechno to, co jsme si vyprodukovali, vsákně do země. A my to pak..., ale to už je na jiné povídání.

Asi tři desítky lidí si v Praze připomněly oběti dopravních nehod

Přibližně tři desítky lidí si připomněly u památníku na nul-tém kilometru dálnice D1 v Praze na Chodově své blízké, kteří se stali obětí dopravní nehody. Pozůstali přinesli květiny, zapálili svíčky a vyslechli přednes duchovního. Pietní akci pořádalo České sdružení obětí dopravních nehod. Účastnil se jí i zástupce policie, oddělení ministerstva dopravy Besip či farář z nedalekého kostela. „Přišli jsme uctít památku všech obětí dopravních nehod a také našeho syna, který zemřel ne vlastní vinou při dopravní nehodě,“ řekl jeden z organizátorů a spoluzakladatel sdružení Miloš Hejl, jenž se spolu se Stanislavem Vondruškou podílel na stavbě památníku. Uctít památku chodí členové sdružení i další lidé každý rok třetí víkend v listopadu od roku 2006 u příležitosti Světového dne obětí dopravních nehod, který letos připadl na neděli. „Je to pro nás den největšího smutku. Když přijde rodič o své dítě, tak je to největší zásah do života,“ dodal Miloš Hejl. Za prvních deset měsíců letošního roku přitom zahynulo na českých silnicích 588 lidí. „Je to stále hrozné číslo,“ prohlásil Stanislav Vondruška. Dodal, že se situace v ČR sice lepší, nicméně stále se nelze srovnávat s vyspělými státy EU.

Lázně Kyselka zůstanou kulturní památkou

Ministerstvo kultury ponechalo areálu bývalých Lázní Kyselka u Karlových Varů statut kulturní památky. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání. Na svém webu to uvedlo ministerstvo kultury. Ministr Jiří Besser (TOP 09) zamítl zářijový rozklad a potvrdil předchozí rozhodnutí ministerstva kultury ze srpna. Statut národní památky tak dostalo asi dvacet chátrajících budov. „Překvapuje mě to, ale jde o velmi pozitivní zprávu,“ komentoval ministrovo rozhodnutí pro Lidovky.cz prezident Asociace sdružení pro ochranu a rozvoj kulturního dědictví ČR Pavel P. Ries. Ministr kultury vzal podle webu ministerstva především v úvahu, že jednotlivé objekty jsou historicky a urbanisticky cennou součástí unikátního areálu. „Jednotlivé objekty souboru se vlivem dlouhodobé absence údržby nacházejí v havarijním stavu, nicméně jejich obnova je i z hlediska památkové péče nadále uskutečnitelná a žádoucí,“ stojí na webu.

Problémy s libereckým náměstím

Severočeský Liberec patří mezi města, kde loňské volby přinesly zásadní změnu ve složení radnice. Až do loňského roku ji ovládala Občanská demokratická strana, která byla pověstná svými blízkými vztahy s některými stavebními firmami. I proto nové vedení radnice přistoupilo ke zrušení některých projektů, které město výrazně finančně zatěžovaly. Výraznými proměnami měl projít i plán na rekonstrukci Nerudova náměstí a přilehlých ulic. Nové vedení se rozhodlo i kvůli prázdne obecní pokladně omezit opravu pouze na okolní ulice a zároveň chtělo vyřešit koncepci změn na náměstí. Tam totiž situaci komplikuje skutečnost, že pod dlažbou náměstí jsou pochovány stovky padlých ra-

kouských vojáků ze sedmileté války z roku 1757. Podle původních plánů však na místě hrobů měly být vysazeny stromy. To se však nelíbilo památkářům a archeologům, protože kořeny těchto stromů by mohly hroby poškodit. Nově vypracovaná studie nyní počítá s menšími stromy s mělčími kořeny a také s památkem, který oběti bojů z 18. století připomene. Zároveň se ale počítá i se zachováním stávajících parkovacích míst. Jenže i tento plán má jeden velký háček – ani na jeho realizaci nemá v současnosti Liberec dostatek peněz. Proto bude plocha náměstí jen provizorně zakryta a na dokončení si bude muset počkat. Lze ale doufat, že vše nakonec proběhne podle nového projektu a památník na náměstí připomene jednu ze zajímavých epizod společných česko-rakouských dějin, na kterou se v posledních desetiletích opakovaně a systematicky zapomínalo.

(MaFr)

Gorilí sameček Tano si zvyká ve Stuttgartu

Berlín, Praha – Novorozený gorilí sameček Tano, který se na počátku týdne přestěhoval z pražské zoo do speciální chovné stanice pro gorily ve Stuttgartu, přečkal cestu na jihozápad Německa bez problémů a v novém domově se věnuje hlavně spánku a pití. Tano ve Stuttgartu zůstane pravděpodobně tři roky a pak se rozhodne, zda se vrátí do Prahy, nebo bude zařazen do jiné gorilí skupiny. Tano se nedávno narodil samičce Bikiře, která ho však nepřijala. Vedení pražské zoo se proto rozhodlo svěřit mládě do péče stuttgartských chovatelů, kteří mají zkušenosti s odchovem odložených gorilích mláďat. Tano je už jejich 59. svěřencem. V letech 1995 až 1998 ve stanici vyrůstala i jeho máma Bikira.

ARCHEOLOGIE

Výzkum potvrdil, že se ve Vyšším Brodě nachází hrobka s 39 Rožmberky

Archeologický výzkum v klášteře ve Vyšším Brodě na Českokrumlovsku potvrdil přesné místo, kde se nachází hrobka Rožmberků a že je v ní kromě Petra Voka pohřbeno i dalších osmatřicet členů tohoto rodu. Hrobka byla podle vědců původně výrazně větší, než vykazují současné zachovalé prostory. Vědci průzkum provedli 4. listopadu. Do té doby nebylo jisté, zda se ostatky téměř čtyř desítek Rožmberků nacházejí v místě, kde je pochován i Petr Vok. Vokova cínová rakev je stále ve velmi zchovalém stavu. Vědci o jejím stavu vědí už od výzkumu z roku 2009. Kromě ní se v hrobce nachází ještě jeden podobný sarkofág. Archeologové přesně neví, kdo ve druhé cínové rakvi leží. Ale pravděpodobně by mohlo jít o manželku Viléma z Rožmberka Žofii Braniborskou. Petr Vok byl posledním Rožmberkem a zemřel 5. listopadu 1611. Archeologové na víku jeho cínové rakve při současném výzkumu objevili také dámský zlatý prsten, který s největší pravděpodobností patřil Vokově manželce Kateřině z Ludanic. Na Vokův sarkofág se patrně dostal tak, že se Kateřinina rakev rozpadla.

Cisterciácký klášter ve Vyšším Brodě byl založen Vokem z Rožmberka roku 1259. Klášterní knihovna čítající 70 tisíc svazků je třetí největší knihovnou v republice. Mezi památkami vyniká zvláště Vyšebrodská madona a Závišův kříž. Klášter přestál husitské bouře i třicetiletou válku. Mniši zde po staletí žili podle řehole sv. Benedikta, kterou lze charakterizovat slovy: „Modli se a pracuj“. Svou prací přetvářejí celý kraj, sami vystavěli klášter s gotickým chrámem Nanebevzetí Panny Marie.

V gotickém kostele svatého Víta v Jemnici restaurátoři objevili vzácné nástěnné malby

Některé malby pocházejí z 15. a 16. století, jiné byly ukryty pod omítkou z roku 1770, kdy se uskutečnila barokní přestavba. Fresky byly objeveny při průzkumu památky před zahájením restaurátorských prací. Stanou se dalším lákadlem pro turisty, kteří do Jemnice přijíždějí. Jemnice má velice bohatou historii a řadí se k nejstarším městům na Moravě. Tento objev je toho dalším důkazem.

Před rokem 1455 stála na místě kostela kaple svatého Víta, která pravděpodobně sloužila horníkům těžícím v okolních jámách zlato a stříbro. Po roce 1485 vznikla sou-

vislá malířská výzdoba rozšířeného interiéru, do které patří kříže zachované na jiných místech kostela. Součástí je neobvyklý soubor medailonů s drobnopisnou figurální malbou v početném souboru.

Zajímavých a zřejmě i unikátních nálezů je v kostele víc. Na velké ploše severní stěny lodi kostela jsou zachovány

dvě až tři vrstvy výzdoby. Podrobný výpis zajímavých nálezů, které podchytil tvůrce průzkumu Miroslav Ambroz, zaujímá desítky stránek. Za téměř šest století prošel kostel mnoha změnami. K zajímavým nálezům patří i náhrobní kámen Půty z Lichtenberku, který byl k severní stěně kostela přemístěn až v roce 1941.

VĚDA, TECHNIKA

Češi vypočítali ideální střední výšku hladiny oceánů – W0

Čeští vědci vypočítali ideální střední výšku hladiny světových oceánů, konstantu W0, kterou lze využít nejen v geodézii, ale i v letectví a astronomii. Od této konstanty by se například mohla měřit nadmořská výška jednotně na celém světě, což předtím nebylo možné. Objevem a uznáním konstanty vznikl základ pro vybudování celosvětového výškového systému. Jejím výpočtem tým Viliama Vatrta z Vojenského geografického hydrometeorologického úřadu předběhl jiná světová pracoviště. V Česku dostali tito vědci cenu Invence projektu Česká hlava. Konstanta W0 byla přijata mezi světové konstanty, jako je například rychlost světla ve vakuu nebo Newtonovy gravitační konstanty.

Národní cenu vlády Česká hlava získal kardiolog Widimský

Projekt Česká hlava vybral laureáty svých sedmi cen. Tu nejvýznamnější, Národní cenu vlády Česká hlava, získal mezinárodně uznávaný český kardiolog Petr Widimský. Kabinet ocenil jeho mimořádné vědecké výsledky v intervenční léčbě akutního infarktu myokardu. Ocenění získali například i autoři teorie o výpočtu nadmořské výšky či postupu na likvidaci jedovatých sinic ve vodních plochách. Vláda uděluje Národní cenu za vědu od roku 2005. Dotuje ji milionem korun. Je to dosud nejvyšší vědecké vyznamenání v republice a někdy se o ní hovoří jako o české Nobelově ceně. Cenu „Invence“ letos získal Viliam Vatrta z Vojenského geografického hydrometeorologického úřadu. Jeho tým vyvinul teorii, jak z družicových dat vypočítat výšku jakéhokoli místa na Zemi nad hladinou moře. Profesor Pavel Winternitz z montrealské univerzity, který patří

Prof. Petr Widimský

k nejcitovanějším fyzikům českého původu, obdržel cenu „Patria“. Winternitz pracoval v hlavních světových střediscích fyzikálního výzkumu. Po roce 1989 navázal kontakty s vědci v tehdejší Československu. Ministerstvo průmyslu udělilo cenu „Industrie“ společnosti ImageMetry za software VerifEyed, který dokáže během deseti vteřin rozpoznat, zda někdo manipuloval s fotografií nebo naskenovaným dokumentem. Ministr životního prostředí ocenil Františka Pochylého a Blahoslava Maršálka z Botanického ústavu Akademie věd za technologii pro řízení kvality vody ve vodních nádržích. Technologie zbavuje vodní plochy jedovatých sinic podporou jejich „konkurence“ oksylčováním spodních vrstev vody.

Zemřel George Chaloupka

Ve věku devětasedmdesáti let zemřel v Darwinu Australan českého původu George Chaloupka, expert na skalní malby.

George Chaloupka se narodil v Týništi nad Orlicí 6. září 1932. Po únorovém komunistickém převratu, ve svých sedmnácti letech, emigroval se starším bratrem přes utečenecký tábor u Mnichova do Austrálie. Nejprve žil v Perthu, poté se přestěhoval do Melbourne a nakonec do Darwinu. V blízkosti tohoto města se George Chaloupka poprvé setkal s domorodými artefakty a začal se jimi vědecky zabývat – od roku 1973 působil v nově založeném Muzeu a umělecké galerii, kde seznamoval veřejnost se svými objevy (jeho katalog obsahoval 3 500 položek).

Chaloupka se stal také velkým ochráncem přírody a bojoval proti otevření uranových dolů v regionu. Získal profesuru a byl oceněn mnoha vyznamenáními. Napsal také paměti a objevil se v řadě dokumentů.

Po listopadové revoluci v roce 1989 se obnovily Chaloupkovy styky s rodnou vlastí – tu navštívil hned v následujícím roce. Když Václav Havel přicestoval jako první československý prezident do Austrálie na návštěvu, setkal se zde i s Georgem Chaloupkou.

V souvislosti s úmrtím George Chaloupky list *The Australian* napsal, že byl jedním z nejpozoruhodnějších poválečných přistěhovalců, který měl velký vliv na kladný vztah mezi původním obyvatelstvem a většinovými Australany.

(mk)

Jak dále s plzeňskými právy?

Aféra s podivnými rychlostudenty na právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni hýbala českou veřejností především v roce 2009. Kauza se týkala mnohých vysokých policejních úředníků a také špičkových politiků,

například bývalé starostky Chomutova a nynější poslankyňe za Občanskou demokratickou stranu Řápkové. Všichni za nestandardních okolností získali na škole tituly, i když v některých případech jejich studium trvalo třeba jen několik týdnů. Po obrovském skandálu s podezřelými praktikami při udělování titulů na této škole muselo odejít prakticky celé vedení fakulty.

Na plzeňských právech nastoupil nový děkan Jiří Pospíšil, jehož blízkým spolupracovníkem byl i tvůrce návrhu nového občanského zákoníku Karel Eliáš. Po loňských volbách se však Jiří Pospíšil stal ministrem spravedlnosti za Občanskou demokratickou stranu a postu děkana se prozatím ujal právě Karel Eliáš. Ve volbách děkana se však překvapivě místo Eliáše prosadil Květoslav Růžička, spojený s vyučujícími, kteří se na skandálu aktivně podíleli. Tím dostala tvrdou ránu víra v možnou nápravu v rámci plzeňské právnické fakulty. Květoslav Růžička dokonce přijal i některé pedagogy, kteří kvůli aféře museli v éře Jiřího Pospíšila odejít a celou záležitost s podezřelými tituly se pokoušel „zahřát do autu“.

Na protest proti počínání nového vedení fakulty odešel Karel Eliáš a devětadvacet dalších pedagogů. Na tento vývoj reagovala akreditační komise, tedy orgán, který dává základní dobrozdání ohledně akreditace jednotlivých oborů na vysokých školách, vážnou hrozbou. Zejména v některých oborech neměla plzeňská právnická fakulta dostatek habilitovaných osobností, které by mohly zajišťovat výuku na odpovídající úrovni.

Děkan Růžička ovšem stále opakoval, že nebude pro fakultu žádný problém získat nové kvalitní vyučující a tvrdil, že o místa je zde značný zájem. V praxi ovšem fakulta přijímala zejména ty, kteří z nějakých důvodů museli svá dosavadní místa opustit, objevilo se zde třeba několik vyučujících v dost pokročilém věku. Ani tímto způsobem však problém vedení fakulty vyřešit nedokázalo.

Ministerstvo školství tak začátkem listopadu na návrh akreditační komise odebralo fakultě akreditaci pro doktorské obory (tedy pro obory, jejichž absolventi ukončují studia získáním titulu Ph.D.) a zároveň zakázalo fakultě konat rigorózní zkoušky a udělovat na jejich základě titul JUDr.

Rozhodnutí se bezprostředně dotklo zhruba osmi desítek studentů v doktorských programech, kterým nyní Západočeská univerzita musí zajistit místo na některé ze tří dalších právnických fakult v České republice. V médiích se však již spekuluje o dalším vývoji celé kauzy a vyloučen není ani pro fakultu zcela katastrofický scénář. Ve hře je totiž prodloužení akreditace na výuku v magisterském programu, které je samozřejmě pro další existenci celé fakulty naprosto klíčové. Pokud totiž fakulta v tomto ohledu neuspěje, bude to znamenat její definitivní zánik.

To by ovšem rozkolísalo celý systém právnického vzdělávání v České republice. Patrně by situace musela být řešena vznikem nové právnické fakulty při některé z jiných regionálních univerzit, na kterou by přešla hlavní skupina dosavadních studentů magisterského oboru. Není vyloučeno, že o založení podobné fakulty by usiloval tým kolem Karla Eliáše. Dokonce se objevují zvěsti, že tato fakulta by mohla najít své útočiště v rámci poměrně dynamicky se rozvíjející Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. To by však asi pro řadu studentů znamenalo značné komplikace, protože pro mnoho z nich by nové sídlo fakulty bylo mnohem dále od jejich bydliště, než je tomu za stávající situace.

Vyskytly se i názory, že by stávající rektorka Západočeské univerzity v Plzni měla zabránit eskalaci problémů zavedením nucené správy na fakultě, což by znamenalo dočasné suspendování akademických svobod fakultního akademického senátu a odvolání stávajícího děkana. Na jeho místo by nastoupil nový reformní tým, který by provedl nutnou personální očistu. Je ale přece jen otázka, zda podobná krajní opatření budou skutečně nutná – přece jen nejpravděpodobnější variantou vývoje je typická česká cesta řešení podobných afér. Vše se tak nějak zameče pod koberec a po čase se prohlásí, že vše je vlastně víceméně v pořádku. Ostatně kauza se nepříjemně dotýká mnoha příslušníků politických elit a pozice nynějšího ministra spravedlnosti a zapáleného odpůrce nynějšího vedení fakulty Jiřího Pospíšila podle kuloárních zpráv není příliš silná. Takže nakonec možná zbudě fakticky jen obrovská ostuda.

(MaFr)

VZPOMÍNKA

Vincenc Jarolímek (25. 6. 1846, Pardubice – 14. 12. 1921, Praha)

Český matematik Vincenc Jarolímek se narodil v Pardubicích, kde byl jeho otec Vincenc Jarolímek učitelem na hlavní škole a později na reálce. V roce 1863 se stal posluchačem na pražské technice, kde studoval strojnictví. Pod vlivem svého profesora Gustava Schmidta opustil nakrátko matematiku a věnoval se strojnictví. V roce 1867 nastoupil jako praktikant do Ringhofferovy strojnické továrny na Smíchově. Lásku k matematice a náklonnost k učitelskému povolání však už o rok později převládaly a Vincenc Jarolímek přijal místo asistenta deskriptivní geometrie na reálce v Písku. V roce 1869 se tam stává suplentem a čtyři roky nato skutečným profesorem. Rok 1891 znamenal pro Jarolímkův jmenování na místo ředitele na reálce v Hrad-

ci Králové, odkud v roce 1893 přešel na reálku v Karlíně a v roce 1895 na reálku v Praze na Ječné ulici. V roce 1904 byl povolán na Moravu, aby se stal po J. Slavíkovi zemským školním inspektorem. Současně pak od roku 1905 působil na České vysoké škole technické v Brně, kde se habilitoval pro syntetickou geometrii. V roce 1907 vyvstala na pražské technice potřeba nové stolice pro deskriptivní geometrii. Vincenc Jarolímek byl jmenován řádným profesorem a jeho působení se přesunulo z Moravy do Čech, kde ostatně daný předmět od roku 1906 suploval. Zde setrval až do roku 1915, kdy odešel do penze.

Z mnoha spolků, v nichž se Vincenc Jarolímek aktivně angažoval, lze jmenovat následující: dopisující člen České akademie, člen Jednoty českých matematiků a fyziků nebo mimořádný člen Královské české společnosti nauk.

Vincenc Jarolímek je autorem učebnic *Deskriptivní geometrie pro vyšší školy reálné* (1875) a dále učebnic geometrie pro různé třídy reálných škol. Společně s B. Procházkou vydal v roce 1909 učebnici *Deskriptivní geometrie pro vysoké školy technické*. Nákladem České matice technické vyšly rovněž čtyři svazky spisu *Základové geometrie polohy v rovině a v prostoru*.

Liselotte (Lola) Teltscherová (18. 11. 1921, Vídeň – 14. 6. 2009, Praha)

Česká rostlinná fyzioložka, spoluzakladatelka české školy vývojové biologie rostlin, vedoucí Oddělení fyziologie vývoje rostlin Ústavu experimentální botaniky ČSAV. Patří k těm, kdo otevírali cestu domácí vývojové biologii rostlin a spoluurčovali její další směřování.

Lola vyrůstala v rodině židovského obchodníka s vínem v jihomoravském Mikulově. Rozvětvená rodina Teltscherových patřila k mecenášům mikulovské židovské obce. Její strýc Richard Teltscher byl zakladatelem a vůdčím duchem Židovského ústředního musea pro Moravsko-Slezsko v Mikulově. Základní školu a první čtyři roky gymnázia absolvovala v Mikulově, pak ale kvůli vzrůstajícímu antisemitismu na mikulovském německém gymnáziu přešla na české gymnázium do Břeclavi, kam dojížděly děti z českých vesnic v Podluží a kde vládlo tolerantní prostředí. Po obsazení českého a moravského pohraničí německou armádou na podzim 1938 se rodina uchýlila do Brna, kde Lola dostudovala na židovském gymnáziu. Zde také v roce 1940 maturovala. Jako výborná studentka projevovala nadání jak pro humanitní, tak pro přírodní vědy.

V roce 1940 se rodině Teltscherových podařilo na poslední chvíli opustit protektorát a odjet do Itálie. S těmi, kdo z příbuzenstva zůstali v protektorátu, se již nikdy nesetkali. Všichni zahynuli v nacistických vyhlazovacích táborech.

Z Itálie odjeli rodiče se sestrou do Šanghaje, Lola se však rozhodla pro Palestinu. Zde také na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě vystudovala botaniku, zoologii a biochemii. Na studium si musela přivydělávat různými pomocnými pracemi. Rok po válce složila státní zkoušky a obhájila diplomovou práci.

Liselotte (Lola) Teltscherová

V roce 1947 se vrátila do Československa. Musela nositřifikovat své vzdělání složením státní zkoušky na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1948 získala na katedře fyziologie a anatomie rostlin doktorát přírodních věd.

Do roku 1964 byla zaměstnána jako vědecká pracovníce ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby v Praze-Ružyni, odkud přešla do Ústavu experimentální botaniky ČSAV, kde působila jako vedoucí vědecká pracovníce až do roku 1977. Téměř deset let vedla Oddělení fyziologie vývoje rostlin a po řadu let přednášela na Přírodovědecké fakultě UK fyziologii vývoje rostlin. Po roce 1969 byla její přednášková činnost ukončena. Po dosažení penzijního věku se musela vzdát veškerých vědeckých aktivit a odejít do důchodu. Pracovala pak jako tlumočnice v Pražské informační službě a dělnice, úřednice v České pojišťovně a do pozdního věku působila jako překladatelka z a do němčiny a angličtiny a jako učitelka němčiny.

Vladimír Borecký (6. 12. 1941, Praha – 6. 2. 2009, Praha)

Psycholog, filozof, kulturolog, teoretik komiky a mystifikátor. Dědeček Jaromír Borecký (1869-1951) byl básník, libretista, hudební a literární kritik a historik, překladatel z evropských jazyků a z perštiny a ředitel Veřejné a univerzitní knihovny v Praze (v letech 1920-1930), otec Miloš Borecký (1903-1954) byl taktéž orientalista, matka Milka Borecká Pacovská byla houslistka, manželka Ellen Jilemnická (*1946) je sochařka a básniřka, jejich dcera Filomena Borecká (*1977) je kreslířka a sochařka.

Po maturitě na gymnáziu v Praze (1959) vykonával dělnická povolání a absolvoval vojenskou službu, v letech 1962-1970 se živil jako hasič Útvaru požární ochrany v Praze, zároveň však studoval na FF UK (1965-1970) filozofii a psychologii. Roku 1971 získal titul PhDr. disertační prací pod vedením Jana Patočky *Bachelardova psychoanalýza epistemologického pole*. Tamtéž pokračoval externě ve studiu jednooborové psychologie (1971-1975) a v roce 1977 obhájil práci *Techniky universa*, zaměřenou na projektivní a psychoterapeutické metody využívající hraček. Roku 1982 získal atestaci z klinické psychologie na Institutu dalšího vzdělávání lékařů a farmaceutů (ILF). V letech 1970-1990 pracoval jako klinický psycholog postupně na ILF, v Thomayerově nemocnici a v Okresním ústavu národního zdraví v Praze. V letech 1985-1989 byl externím aspirantem Psychologického ústavu ČSAV v Praze (CSc. 1990 prací *Prostorové vyjádření egocentrismu v konstruktivní mimetické hře*). Od roku 1991 působil na Katedře kulturologie FF UK, nejprve jako odborný asistent, od roku 1998 jako docent (habilitační práce *Filosofie imaginace*). Přednášel i na jiných vysokých školách, mj. na FAMU, kde byl jmenován profesorem filmové a multimediální tvorby.

V osmdesátých letech přispíval do *Moravskoslezského referátového výběru z psychiatrie*, sporadicky do časopisu *Umění a řemesla*, po roce 1990 se jeho příspěvky objevovaly v časopisech *Opus musicum*, *Lázeňský host*, *Filosofický časopis*, *Zdravotnické noviny*, *Tvar*, *Analogon*, *Estetika*, *Československá psychologie*, *Československá psychiatrie*, *Česká a slovenská psychiatrie*, *Literární noviny*,

Paternoster, *Technický magazín* (zde pravidelná rubrika *Z našich mašibů*), *Svět literatury*, *Prostor*, *Pěší zóna*, *Respekt*, *Ateliér*, *Výtvarné umění*, *Revolver Revue*, *Zprávy Spolku českých bibliofilů v Praze*, *Uni*, *Dějiny a současnost*, *Práce*, *Lidové noviny* aj. Je autorem rozsáhlého komentáře k *Vykládacím mystickým kartám Josefa Váchala* (1995). Monografický charakter mají též práce Prof. MUDr. Jaroslav Stuchlík (*Psychoterapeutické sešity* 1985; spoluautor Jan Vymětal) a *K počátkům psychoterapie v Čechách* (*Psychoterapeutické sešity* 1987). Doslovy doplnil řadu knih, především těch, které edičně připravil k vydání. Některé edice přitom vyšly nejprve jako ineditní publikace: základem pro knihu Petra Lampla (*Cestou do bláznince*) bylo ineditní vydání *Básní* z roku 1980 (poprvé v odlišné podobě v samizdatu již 1974), základem pro souborné vydání díla Václava Svobody Plumlovského (*Co složím, to mám*) byly ineditní publikace *Plumloviana I* (1976; též přisp.) a *Plumloviana II* (1988; též přisp.). Borecký je zastoupen v samizdatové publikaci *Sborníky undergroundu* 1975 (Edice Expedice, 1981). Studii o Bohuslavu Broukovi přispěl do knihy *Na ztracené vartě Západu* (2001, ed. M. Drápala). Byl členem neoficiálního uskupení Křížovnické školy čistého humoru bez vtupu (básníci Eugen Brikcius, Ivan Martin Jirous, Petr Lampl, sochař Karel Nepraš, malíř Zbyšek Sion aj.).

Vladimír Borecký, vzděláním psycholog a filozof, se ve své původní praxi klinického psychologa věnoval problematice hry a hraček (kněžně *Svět hraček*), která určila i jeho činnost teoretickou. V celém svém díle se zabýval různými aspekty lidské imaginace, komiky a hry. Za repre-

zentativní lze v tomto smyslu považovat knihu *Imaginace, hra a komika* (rozšířená verze původně učebnicového textu *Imaginace a kultura*), v níž vychází z Ricoeurova rozlišení reduktivních a restitutivních hermeneutik. Borecký sám je zastáncem restitutivních přístupů, které vidí vztah člověka a kultury dynamicky.

Borecký sám byl vyznavačem tzv. tlapismu, náboženství smíchu, jehož základem je kult boha smíchu Velkého Tlapouna. Za zvláštní projev absurdity Borecký považoval umění tzv. obzvláštníků a mašibů, jimž věnoval sérii článků v *Technickém magazínu*, kněžně souborně vydanou spolu s dalšími statěmi pod titulem *Zrcadlo obzvláštního*. Obzvláštník je charakterizován podivínstvím, ozvláštňujícím, tvořivým pohledem na svět, rozrušováním vědeckých konvencí a ustálených schémat. Obzvláštnické projevy vnímá Borecký jako projevy svěbytné poetiky, jako poetické výtvo-ry nadané originální naivní komikou či groteskností. Odkazu obzvláštníků se Borecký ujal i jako editor a k vydání připravil texty Václava Svobody Plumlovského, Jana Lukeše či Jakuba Hrona Metánovského. Posledně jmenovaný rozsahem své činnosti představoval pro Boreckého klíčovou a reprezentativní postavu mašiblu, proto také jemu věnované kapitoly z knihy *Zrcadlo obzvláštního* vydal samostatně jako Hronovu monografii (*Legenda o Hronu*).

Boreckého zaujetí absurditou a mystifikací se projevovalo i v jeho vlastním psaní, v němž je často obtížné určit striktní hranici mezi vědeckým diskursem a jeho ironizací, parodií a vědeckou mystifikací. Tento rys se projevuje především v knihách esejistického zaměření (*Odvrácená tvář humoru*, *Zrcadlo obzvláštního*).

DOPRAVA

Konkurence na české železnici

O vstupu konkurence na českou železnici jsme již v našem časopisu psali. Státem vlastněné České dráhy na nového dopravce RegioJet podnikatele Radima Jančury reagovaly vzápětí, ovšem způsobem, který vzbudil mnoho kritiky. Na jedné straně výrazně snížily vlastní ceny na trase mezi Prahou a Ostravou, na straně druhé ovšem oznámily, že od prosince zdraží ceny jízdného na ostatních trasách o pět procent. Svůj krok přitom odůvodňují oficiálně růstem snížené sazby daně z přidané hodnoty, ale jejich představitelé ani příliš netají, že dalším neméně významným faktorem je snaha obstát v konkurenční bitvě s RegioJetem, který ovšem také chce promítnout zvýšení daně z přidané hodnoty do svých cen. Náměstek generálního ředitele Českých drah Antonín Blažek v televizním rozhovoru například otevřeně prohlásil, že konkurence na železnici bude probíhat na úkor méně lukrativních tratí. Situace dospěla do takových paradoxů, že například za cestu z Prahy do Ostravy-Svinova dnes zaplatíte Českým drahám 295 korun, ale pokud budete chtít jet jen o tři kilometry dále, musíte si přichystat už 435 korun.

České dráhy také stáhly rychlovlak Pendolino z trati Praha – Brno – Bratislava a všechny soupravy hodlá nasadit na trase Praha – Ostrava. Sází na to, že tyto vlaky absolvují trasu o několik desítek minut rychleji než vlaky

konkurenčního RegioJetu. Další oblastí, kde chtějí České dráhy konkurovat RegioJetu, je servis nabízený ve vozech – soukromý dopravce totiž nabízí občerstvení a denní tisk v běžné druhé třídě, kdežto České dráhy vyhradily podobné služby pouze pro cestující v první třídě. To však budou muset v současnosti přehodnotit stejně jako skutečnost, že v druhé třídě nejsou v Pendolinu zamontovány zásuvky (na připojení třeba notebooku). RegioJet totiž nabízí nejenom zásuvky a lépe fungující signál mobilních operátorů, ale dokonce wi-fi připojení zdarma, i když tuto službu od počátku provázejí značné technické problémy.

České dráhy zaostávají i v oblasti gastronomických služeb, i když nabízejí zejména na mezinárodních tratích rozsáhlejší sortiment. Jídelní vozy Českých drah, v nichž služby zajišťuje především společnost Jídelní a lůžkové vozy, jsou však smutně pověstné vysokými cenami a propastnými cenovými rozdíly mezi vnitrostátními a mezinárodními spoji. To však chtějí České dráhy změnit na základě nové koncepce gastronomických služeb. Podle ní by ceny hlavních jídel neměly výrazně překračovat v jídelních vozech úroveň běžnou v normálních restauracích, tedy řádově 120-125 korun (asi 5 euro). Počítá se také s tím, že zmizí rozdíl mezi cenami na mezinárodních a domácích tratích. Zlepšit by se měla také profesionalita personálu. Na rozdíl od jiných opatření se změny v gastronomické nabídce mají

dotknout všech významných mezinárodních a delších vnitrostátních linek, tedy i spojů z Rakouska do České republiky a zpět.

Pendolino

Regiojet

Cestující však využívají hojně nejenom jídelní vozy na vzdálenějších trasách, ale řada z nich musí cestovat na lokálních tratích a konkurence pro ně bude znamenat zatím jenom zdražení a zhoršení situace. Již dnes České dráhy investice mimo železniční koridory omezily na minimum a trend bude i nadále pokračovat. Není proto divu, že se stále silněji ozývají hlasy, aby byla konkurence soukromých dopravců připuštěna i na dalších tratích. K této variantě se přiklání i představitelé jednotlivých krajů, kteří poměrně nedávno ještě jednotně podporovaly České dráhy při jejich úsilí o zachování monopolu na přepravu cestujících. Navíc zástupce krajů (ovládaných až na Prahu sociálnědemokratickými hejtmany), hejman Moravskoslezského kraje Jaroslav Palas, byl začátkem října odvolán z dozorčí rady Českých drah a nahrazen náměstkem ministra dopravy. To by mohlo souznění krajských samospráv s Českými drahami dále výrazně narušit. Vláda ještě přilívá olej do ohně svými snahami všemožným způsobem redukovat peníze určené krajům na podporu regionálních dopravních spojů. V příštím roce se budou konat volby do krajských zastupitelstev a dosavadní vedení krajů se bude chtít vykápat výsledky v zajišťování veřejné dopravy. České dráhy si tak trochu zahrávají s ohněm, když hodlají ignorovat potřeby na lokálních tratích. Spoléhají se přitom na dlouhodobě uzavřené smlouvy, ale riskují, že regiony budou hledat velmi intenzivně možnosti, jak tyto nedávno podepsané kontrakty oslabit, či případně zcela zneplatnit. To by pak mohlo Českým drahám přinést nemalé problémy a výrazné ohrožení pozice firmy na trhu.

(MaFr)

Dálniční známky v ČR dražší

Stejně jako před časem Rakousko i Česká republika se snaží získat dodatečné příjmy do rozpočtu státu zvýšením nejrozličnějších poplatků. Jasně to můžeme pozorovat i na příkladu dálničních známek, které v České republice opět výrazně zdraží. Nejzřetelnější zvýšení nastane u roční známky pro automobily do 3,5 tuny, kde cena stoupne z dosavadních 1 200 na 1 500 korun. To je přitom hranice, která je přípustná na základě zákona. Pokud budete při cestách do České republiky potřebovat známku na kratší období, také musíte počítat s tím, že sáhnete hlouběji do peněženky: měsíční kupon podraží z 350 korun na 440, tedy o devadesát korun, a desetidenní známka vyjde od ledna místo dosavadních 250 korun na 310. Ministerstvo dopravy tvrdí, že očekávaný výnos ze zdražení, tedy asi 750 milionů, převede do Fondu dopravní infrastruktury a bude z něj financovat opravy dálnic a vysokorychlostních silnic. Jednou ze staveb, které by se mohly alespoň částečně zaplatit, je třeba rozsáhlá rekonstrukce nejstarší české dálnice mezi Prahou a Brnem, která je v současnosti doslova v zoufalém stavu.

Opozice však tvrdí, že nejde o správnou cestu. Ministerstvo dopravy by podle jejich představitelů mělo spíše hledat způsob, jak získat finanční prostředky z evropských fondů. Opoziční politici přitom upozorňují, že vinou liknavosti Česká republika přichází o desítky miliard eur z prostředků Evropské unie. Navíc zdražení dálničních známek zatíží ještě více rodinné rozpočty. Zároveň ale tři čtvrtě miliardy neznamenají pro dopravní infrastrukturu v České republice žádný pozitivní zvrat – například výstavba jednoho kilometru dálnice vyjde nyní v ČR minimálně na půl miliardy. Výnos ze zdražení by tak pokryl výstavbu pouze 1,5 kilometru dálnice.

Je ale jasné, že pokud by letošní zimní sezóna byla podobně tvrdá jako ta předcházející, hrozí úplné zhroutení české silniční sítě. Už letos na jaře některé důležité úseky například rychlostních silnic kvůli výmolům a výtlukům připomínaly spíše tankodrom. Již zmiňovaná dálnice D1 mezi Prahou a Brnem je pak kapitolou sama o sobě, jak jistě potvrdí čtenáři, kteří se po klíčové dopravní tepně České republiky v posledních letech museli pohybovat. Zoufalý stav vozovky zde přispívá i k periodicky se opakujícím řetězovým haváriím, které vedou k obrovitým zácpám. Doprava mezi Prahou a Brnem se pak někdy mění na skutečný horor. Je ale otázka, zda to vybrané stamiliony korun dokážou zlepšit a řidiči automobilů získají za vyšší částku alespoň základní evropský standard.

(MaFr)

Smútok železničných stanic

Po redukcii železničných tratí začali pústať aj mnohé železničné stanice a zastávky. Niektoré historické stavby museli takmer spadnúť, aby vznikla šanca na ich záchranu. V blízkosti iných zas namiesto cestujúcich narazíte skôr na ovce a kozy.

Čítajte viac: <http://www.sme.sk/c/6133764/smutok-zeleznicnych-stanic.html>.

Ivica Sláviková otvorila obchod s dizajnovým tovarom

Ivica Sláviková, Miss Slovensko 2005, úspešná modelka, herečka (*Ordinácia v Ružovej záhrade, Príbeh ulice 2*) nedávno rozbehla ďalšiu aktivitu. V novootvorenom (od marca 2011) Kultúrnom centre Dunaj si otvorila malý obchodík s dizajnovým tovarom. Ponúka v ňom netradičné šperky, oblečenie či doplnky do domácnosti.

Stretla som sa s ňou, aby som sa dozvedela viac o jej novom „prírastku“.

Ahoj Ivica, od nášho posledného rozhovoru prešiel už dlhší čas a medzitým si toho stihla naozaj veľa. Teraz si si otvorila obchodík s názvom „Slávica“ (odvodený od tvojho priezviska) s dizajnovým tovarom. Ako vznikol tento nápad?

Tento nápad nosím v hlave už niekoľko rokov. Vždy sa mi páčili zväčša „uletené“ veci od mladých slovenských, ale aj zahraničných dizajnérov a rada som ich nosila. Keď sa ma však niekto opýtal, odkiaľ danú vec mám, nebol v Bratislave taký obchod, kde by sa tieto kúsky predávali. Tak som si povedala, že by som si taký mala otvoriť asi ja. Na začiatku to boli skôr iba také sny. No nakoniec sa stali skutočnosťou.

Čo konkrétne ponúkaš? Čím iným / netradičným chceš zaujať svojich zákazníkov?

Slávica je dizajnový obchod, ktorý by mal svojou ponukou vyplniť medzeru na trhu v oblasti predaja originálnych, hand made, umeleckých výtvarov mladých ľudí, ktorí robia kvalitné veci za účelom ich ďalšieho predaja širšej, ako len komunitnej či festivalovej verejnosti. Jeho cieľom je dostať do povedomia a sprístupniť verejnosti slovenské, české, maďarské, ale aj iné „šikovné ruky“ a ich produkty na vyššej estetickú úroveň, ktoré majú dušu – keďže Slávica si dáva za úlohu predávať len dobre vyzerajúce, čo možno najkvalitnejšie veci, ktoré sú autorsky originálne. Prevažne je to oblečenie, šperky, tašky, topánky, ale aj iné drobnosti. Každý si príde na svoje.

Kde a kedy ťa teda nájdeme, aby sme si mohli niečo pekné a zaujímavé kúpiť?

Nájdete ma na Nedbalovej ulici číslo 3 na 4. poschodí (zadný vchod obchodného domu Dunaj na Námestí SNP). Mojich 20 m štvorcových je v rámci kultúrneho centra Dunaj, ktoré sa tam nachádza. Slávica je otvorená utorok – štvrtok: 12:00-20:00, piatok – sobota: 13:00-21:00, nedeľa – pondelok: oddych. Príďte ma pozrieť, keď pôjdete okolo. Budem sa tešiť.

(info: www.slavicadizajn.sk)

Rozhovor viedla Andrea Ozábalová

Bratislavský hrad bude opäť otvorený

Bratislavský hrad sa stal pre svojich návštevníkov opäť prístupným od 17. novembra 2011. V rámci 22. výročia nežnej revolúcie, ako aj pri príležitosti Dňa otvorených dverí v NR SR, sa uskutoční slávnostné otvorenie zrekonštruovaných častí Bratislavského hradu. Organizátori svojich hostí zabávali rôznymi šermiarsko-divadelnými vystúpeniami a počas celého dňa bola k dispozícii aj historická strelnica.

Hrad v roku 1811 zničil katastrofálny požiar a na 140 rokov bol len chátrajúcou ruinou. V rokoch 1953 až 1968 sa preto uskutočnila rekonštrukcia, ktorej predchádzali úvahy o jeho zbúraní. Avšak hrad nebol dostatočne obnovený, a táto situácia sa riešila niekoľkými čiastkovými úpravami interiéru v druhej polovici 20. storočia. Ovplyňovali ich obmedzené finančné možnosti, ale aj nedostatok archívnych a terénnych výskumov. Hrad sa postupne stával centrom štátnej reprezentácie, v ktorom sa uskutočňovali expozície Slovenského národného múzea, no ďalšia rekonštrukcia bola nevyhnutná.

V roku 2008 sa teda hrad začal obnovovať. Celkové plánovanie rekonštrukcie trvalo osem rokov. Cieľom bolo vrátiť Hradný palác a celý areál do barokovo-tereziánskej podoby ako pred požiarom. Dôraz sa kládol na zachovanie historických hodnôt z čias Veľkej Moravy, stredoveku a novodobej histórie. Obnovené sú všetky interiéry, nádvorie a vonkajší plášť. Zmenená je aj Rytierska sieň, kde bola v roku 1992 podpísaná slovenská ústava. Obnovené sú gotické oblúky, ako aj lustre a okná. Pod Čestným nádvorím Hradného paláca sa bude nachádzať lapidárium – výstava kamenných artefaktov. Technickou novinkou bude nový osobný výťah, ktorý zabezpečí bezbariérový prístup do všetkých častí paláca. Pribudne aj budova zimnej jazdiarne vo svojej historickej podobe. Pôjde o približne 42 metrovú sálu s kapacitou päťsto miest, ktorá bude celoročne slúžiť najmä na kultúrne a spoločenské podujatia. Bratislavský hrad bude obohatený aj o nové osvetlenie, s cieľom zaujať pozornosť aj v noci.

Hrad je obohatený aj o niekoľko moderných prvkov, ktorých účelom je zaujať a atraktivnosť pre návštevníkov. Prispievať by k tomu mali doposiaľ nezverejnené historické priestory, rozšírenie expozičných a výstavných činností Slovenského národného múzea. Zrekonštruované sú dokonca aj časti hradu zničené požiarom ešte z roku 1811, takisto je zlepšená jeho infraštruktúra, parkovanie, klimatizácia a bezpečnostný systém. Do hradu sa vrátia expozície, ale po dokončení bude otvorená zatiaľ iba výstava o rekonštrukcii, pretože časť priestorov opäť zatvoria. Tie budú postupne zariaďované a sprístupňované.

Celkovo si obnova vyžadovala približne 65 miliónov eur, avšak sú potrebné rekonštrukcie v hodnote ešte 55 miliónov eur.

(*Michaela Kováčiková*)

Divadelný festival Puberták

Divadelný festival Puberták sa koná v dvojročných intervaloch a prezentuje tie najlepšie divadelné predstavenia, ktoré vyšli pre tínedžerov. Je to nekomerčný divadelný projekt, ktorého organizátormi sú Divadlo Ludus Bratislava a Assitej Slovensko. Tento rok trval festival od 6. do 10. 11. 2011 v Divadle Ludus v Bratislave, v Divadle elledanse a v divadle LAB – VŠMU.

Adresátni sú hlavne staršie deti a mládež a tento projekt nadväzuje na tradíciu medzinárodných festivalov činoherného divadla pre deti a mládež. Jeho jedinečnosť spočíva v odkaze pre svojich fanúšikov ako aj v názve podtitulu – „Stav mysle, nie veku“. Mnohé predstavenia sa prihovárajú aj iným vekovým kategóriám ako práve dospievajúcim ľuďom, s cieľom pochopiť problémy ľudí v tomto veku. Na druhej strane tento projekt podporuje umelecký rozvoj mladej generácie a sprístupňuje im komunikáciu, ako s dospelými, tak s vlastným publikom. Je zaujímavou ponukou alternatívnej spoločenskej zábavy pre adolescentov v dnešnom období. Hlavní predstavitelia týchto divadelných predstavení sa zaoberajú otázkami pravdy, lásky, priateľstva, vzťahov, ale aj významom sveta, egoizmom,

svetom šoubiznisu a nachádzaní samého seba a svojho miesta s súčasnom chaotickom svete.

Záštitu nad festivalom Puberták prevzal minister kultúry Slovenskej republiky Daniel Krajcer a predseda Bratislavského samosprávneho kraja Pavol Frešo. Celkovo sa predstaví deväť inscenácií v podaní siedmich súborov.

(*Michaela Kováčiková*)

Noc divadiel 2011

Dňa 19. novembra sa na Slovensku konal druhý ročník noci otvorených divadiel, predstavení a výnimočných zážitkov. V rámci Noci divadiel 2011 sú bezplatne sprístupnené predstavenia pre svojich návštevníkov v divadlách v Banskej Bystrici, Bratislave, Košiciach, Nitre, Prešove, Trnave, Zvolene a v Žiline. Podujatie organizuje Divadelný ústav Bratislava v spolupráci s divadlami na celom Slovensku.

Je to európske podujatie prezentujúce divadlo tvorivým spôsobom v netradičnom časovom rozpätí, teda v noci. Heslo úspešného prvého ročníka „Dnes večer nezhasínáme“ presvedčilo diváka o tom, že počas „Noci“ sa skutočne netreba báť ísť do divadla. Počas Noci divadiel 2010 sa svetlo nezhaslo v 28 divadlách. Ročník 2011 sa prezentuje po heslo „Na hry máme celú noc“ v 31 divadlách. Už heslo nám naznačuje, že v divadlách bude panovať zábavná a takmer nedivadelná atmosféra, nakoľko majú návštevníci možnosť súťažiť v stolnotenisovom turnaji, k dispozícii bude aj módna show, vodenie bábok, divadelný kokteil, polnočné prekvapenie, projekcie záznamov divadelných inscenácií, ale aj exkurzia do zákulisia a mnoho iných netradičných divadelných ponúk a možnosť improvizácie s hercami. Počas Noci divadiel si príde na chuť každý – predstavované sú opery, súčasný tanec, muzikál, klasické inscenácie, tradičné marionetové divadlo a tieňované divadlo, komorné drámy a pre deti aj rozprávky.

Noc divadiel sa odštartovala telemostom v živom vysielaní Slovenského rozhlasu 19. novembra o 18:00 hod.

(*Michaela Kováčiková, DÚ*)

November – Mesiac fotografie

Mesiac november sa po ročnej pauze opäť nesie pod heslom „Mesiac fotografie“. Tento rok je to už 21. ročník Mesiaca fotografie Bratislava. Hlavné mesto Slovenska ponúka celkom 28 individuálnych a kolektívnych výstav z celého sveta a stane sa miestom stretnutia výnimočných fotografických osobností z Európy a Ameriky. Divák má jedinečnú možnosť získať prehľad v trendoch modernej domácej a svetovej fotografie.

Tento projekt patrí medzi najväčšie fotografické medzinárodné prehliadky na Slovensku. Jedným z najväznejších hostí projektu budú pop-artový fotograf celebrít a dekadentných vízií David LaChapelle z USA, slovenský humanistický reportér Karol Kállay, ktorý prinesie knihu *Bratislava v rokoch 1944-1964*. Slovensko navštívi aj známy český tvorca – barokovo zameraný fotograf najmä žien – Jan Saudek. Českú scénu zastúpi aj výnimočný český dokumentarista Viktor Kolář. Hostami sú aj viacerí víťazi súťaže World Press Photo 2011. Organizátori Stredoeurópskeho domu fotografie v bulletine uviedli, že v rámci tohto ročníka sú k dispozícii výstavy zachytávajúce tvorbu študentov fotografie z vysokých škôl z piatich

krajín sveta, ktoré boli pripravené k 20. výročiu vzniku katedry fotografie na VŠVU v Bratislave. Na festival bolo pozvaných aj viacero študentov z FAMU Praha, Vysokej školy výtvarných umení Budapešť, Štátnej vysokej školy filmovej, televíznej a divadelnej v Lodži a Fínskej umeleckej školy v Helsinkách. Predstaví sa aj tvorba portugalských autorov, zachytávajúca obdobie v rokoch 1890-1974, s cieľom vytvorenia si predstavy o Portugalsku prostredníctvom fotografií.

Pri príležitosti 20. výročia založenia vydavateľstva Fotofo, 20. výročia vzniku časopisu *Eikon* a 30. výročia vzniku Fotogalerie Wien sa sprístupnia tvorivé dielne a výstava časopisov a kníh. Program obohatia aj prednášky Viktora Koláča a Christophera Steela-Perkinsa, držiteľa viacerých medzinárodných ocenení, ktoré sa konajú na Vysokej škole múzických umení. V sprievodnom programe 21. medzinárodného festivalu sú tradične podujatia Portfolio Review, prednášky, konferencie a tvorivé dielne. Hostom bude aj britský fotograf a člen prestížnej agentúry Magnum Photos. Počas novembra sa uskutoční aj konferencia zameraná na kvalitu výučby fotografie na európskych a amerických vysokých školách.

Mesiac fotografie Bratislava organizuje Stredoeurópsky dom ako súčasť Európskeho mesiaca fotografie. Ten sa koná aj v Ríme, Berlíne, Viedni, Moskve a Luxemburgu.

(*Michaela Kováčiková*)

Višegrádske dni s bonusom Jazz FOR SALE 2011

V Košiciach sa v čase od 26. 09. 2011 do 28. 11. 2011 konal už tradičný festival Višegrádskej štvorky. Toto podujatie prináša kultúru nielen zo Slovenska, ale aj z Česka, Maďarska a Poľska. V Košiciach sa počas približne dvoch mesiacov predstavili mnohí umelci z týchto stredoeurópskych miest. Súčasťou festivalu boli nielen výstavy či divadlá, ale aj rôzne koncerty a umelecké práce reprezentantov bývalej Višegrádskej štvorky.

Mesto Košice má pre túto udalosť geografický a historický význam, keďže kedysi bolo multinationálnym mestom. Cieľom tejto akcie má byť nadviazanie práve na multikultúrnosť tohto územia a rozvinúť ju na vysokej úrovni. Pomáhať by pri tom mali rôzne formy súčasných umeleckých trendov, ktoré by mali podporovať rozvoj tolerance a znižovať prekážky a netolerantnosť medzi národmi Strednej Európy.

V rámci Višegrádskeho dňa sa v Košiciach uskutočnil aj medzinárodný jazzový festival Jazz FOR SALE 2011. Toto podujatie je organizované už od roku 1990. Koncerty sa tradične odohrali v košickej Historickej radnici v dňoch 5., 12. a 19. novembra 2011.

Vznik Jazz FOR SALE festivalu úzko súvisí s legendárnym Klubom M, ktorý od svojho začiatku v roku 1986 nepretržite hrával jazz. Jeho koncertná činnosť napokon prenikla do festivalu, ktorý sa usporadúva až doteraz. Jazzovými hosťami sú napríklad Los Quemados (CZ), Band of Gypsies Reincarnation (H), Dynamic Fusion (SK), Michal Urbaniak (PL). Takýmto spôsobom festival Višegrádske dni neslúži len na zvýšenie tolerance Európanov medzi sebou, ale aj ako šíriteľ jazzovej hudby v európskom regióne a ponúka zviditeľnenie mnohým mladým hudobníkom.

(*Michaela Kováčiková*)

Rómeo a Júlia v slovenskej verzii

Nový tanečný súbor Balet Bratislava vytvoril svoju prvú inscenáciu, ktorou je príbeh Rómeo a Júlia. Autorom tanečnej choreografie na námet hudby Sergeja Prokofieva je Mário Radačovský a premiéra diela sa uskutočnila 11. novembra 2011 v Divadle Nová Scéna v Bratislave.

Motívmi rovnomennej tragédie Williama Shakespeara sa nechala inšpirovať aj slovenská scéna, ktorá svoje vystúpenia pripravovala už od augusta 2011. Príbeh veronských milencov má za účelom prilákať čoraz viac ľudí na kultúrne predstavenia tohto typu. Svojim fanúšikom prináša na javisku množstvo emócií, s čím je spojený aj magický dátum premiéry – 11. 11. 2011. Zámerom slovenskej verzie tohto nadčasového príbehu bolo spracovať predlohu do modernej podoby s civilnejším charakterom, aby bol divák čo najširšie zaujatý a spokojný. Preto balet neobsahuje také zložité línie či historické prvky a rekvizity. Zamilovaný pár má väčší priestor, pretože sú vynechané niektoré hudobné časti a postavy, avšak technická náročnosť tancu je viditeľná. Júlia, ktorú hrá Katarína Košíková, je zraniteľná, nevinná, veľmi vášnivá a herecky presvedčujúca. Vynikajúci výkon podávajú aj Andrej Szabo, Daniel Corbeil, Natália Némethová a Arthur Abram.

(*Michaela Kováčiková*)

Od Fausta k Orfeovi

Divadelný ústav Bratislava vydal nové dielo autorky Michaely Mojžišovej *Od Fausta k Orfeovi (Opera na Slovensku 1989-2009 vo svetle inscenačných poetík)*. Táto kniha je prvá publikácia, ktorá zhŕňa činnosť operného divadla na Slovensku.

Autorka sa snaží objasniť dianie na divadelnej scéne v ponovembrovom období od roku 1989, kedy sa spoločensko-kultúrne podmienky odrážali aj v kultúre slovenského národa a autorka ho považuje za zlomový pre operu na Slovensku. Je to hlavne obdobie, kedy sa umelci snažili presadiť a dostať sa na európsku modernú úroveň.

Kniha dokáže autora zaujať zaujímavým spôsobom, opisuje kľukatú cestu vývoja opery, ako aj vnútorný význam a inšpirácie opery. V knihe je uvedená práca režisérovo slovenskej opernej scény, ktorými sú Pavol Smolík,

Jozef Bednárík, Miroslav Fischer, Andrea Hlinková, Juraj Jakubisko, Branislav Kriška a mnohí ďalší. Základy knihy tvorí dizertačná práca, ktorú Michaela Mojžišová písala sedem rokov.

Citát: „Na slovenské operné javiská sa s dvadsaťročným posunom oproti európskemu vývinu dostáva výkladovo-estetický prístup, v zahraničí etablovaný pod pojmom »režisárske divadlo«. Aj slovenskí režiséri prekladajú inscenačné tvary, ktoré nazierajú na klasické operné predlohy neortodoxnými očami. Staré partitúry zasadzujú do nových časových a geografických súvislostí, libretá čítajú z pozície súčasníkov, hľadajúc v nich nové aktuálne významy.“

M. Mojžišová

Prezentácie publikácie *Od Fausta k Orfeovi (Opera na Slovensku 1989-2009 vo svetle inscenačných poetík)* sa uskutočnila v pondelok 24. 10. 2011 v Bratislave za prítomnosti autorky.

(Michaela Kováčiková, DÚ)

Bratislavské hudobné slávnosti

Bratislavské hudobné slávnosti sa na Slovensku konajú už od roku 1964, odkedy sa stali najvýznamnejším a najprestížnejším medzinárodným festivalom na Slovensku. Konajú sa každoročne a sú jediným z reprezentantom Slovenska v Európskej asociácii festivalov EFA, ktorý sídli v Bruseli.

47. ročník tradičných Bratislavských hudobných slávností sa tento rok konal od 25. novembra do 10. decembra. Hlavným organizátorom festivalu je Slovenská filharmónia z poverenia Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. BHS sa konajú pod záštitou prezidenta SR Ivana Gašparoviča a čestnou riaditeľkou tohto projektu je operná diva a sopranistka Edita Gruberová.

Bratislavské hudobné slávnosti ponúkajú vystúpenia významných slovenských a zahraničných hudobníkov a sólistov. Počas dvoch týždňov festivalu sa odohrá približne 25 symfonických a komorných koncertov a zaznie aj niekoľko premiér diel slovenských a zahraničných skladateľov, ako napr. operný, resp. baletný súbor Slovenského národného divadla. Hlavnú úlohu hrá prehliadka slovenskej vážnej hudby. V rámci nej sú v ponuke komorné telesá i veľké orchestre, svetové hviezdy i začínajúce talenty z 25 krajín sveta. Prichystaní sú hosti z Venezuely, Izraelu, Afganistanu či Brazílie. Súčasťou slávností je medzinárodná tribúna mladých interpretov, ktorú organizuje Európska vysielačnica EBU so sídlom v Ženeve.

Otvorenie festivalu zahájila Edita Gruberová svojím sopranistickým vystúpením s pomocou orchestra Slovenskej filharmónie, ktorá je pod vedením Olivera Dohnányiho. Česko zastúpil víťaz medzinárodných súťaží Martin Levický a klaviristka Magdaléna Bajuszová, ktorá odohrala diela od Schönberga, Bartóka či Stravinského. Prítomný bude aj Maďarský národný filharmonický orchester a Trio EIS. Uskutočnili sa aj dva koncerty ôsmich semifinálistov európskej súťaže New Talent 2007. Bratislavu navštívili orchestre z Francúzska, Monte Carla, Nemecka, Maďarska a z ČR. Medzi hviezdy festivalu patrí český huslista Pavel Šporcl či ruské trio Boris Berezovskij (klavír), Dmit-

rij Machtin (husle) a Alexander Kniazev (violončelo). Záverečný koncert odspievali slovenskí operní speváci – Adriana Kohútová, Eva Garajová, Ľudovít Ludha. Uviedli diela Dmitrija Šostakoviča a Ludwiga van Beethovena.

(Michaela Kováčiková)

Zomrel Juraj Hrubant

Vo veku 75 rokov zomrel v Bratislave 11. októbra dlhoročný sólista a neskôr aj riaditeľ Opery SND Juraj Hrubant.

Juraj Hrubant sa narodil v roku 1936 v meste Tábor, na Vysokej škole múzických umení v Bratislave vyštudoval operný spev a ako študent hosťoval v Opere SND. Práve v opere v roku 1963 začal svoju profesionálnu kariéru. V roku 1965 sa z neho stal sólista Štátnej opery v Lipsku, kde bol do roku 1969. Od roku 1977 hosťoval v Štátnej opere v Berlíne.

Na scéne Opery SND mnohokrát bravúrne stvárňoval mnohé postavy, avšak významnú úlohu mal v uvádzaní prvých slovenských operných diel. V opere Eugena Suchoňa *Svätopluk* stvárnil úlohu Mojžíra a objavoval sa v operných dielach Jána Cikkeru. Popri divadelnej činnosti sa tento barytonista venoval aj pedagogickej činnosti. V roku 1989 sa stal umeleckým šéfom Opery SND, potom sa stal aj jej riaditeľom, ktorým bol až do odchodu do dôchodku roku 2002. Pod vedením Juraja Hrubanta získala prvá slovenská operná scéna mnohé ocenenia na Slovensku aj v zahraničí. K najvýznamnejším patria cena kritiky na Edinburskom festivale (1990), Cena Wilhelma Furtwänglera v Nemecku (1994). Juraj Hrubant získal viaceré ocenenia aj osobne, napr. Čestný kríž za vedomie a kultúru Rakúskej republiky a na začiatku roku 2011 sa stal jedným z prvých držiteľov Ceny Minerva Crystallinus udeľovanej SND.

(Michaela Kováčiková)

Odovzdávanie cien Fénix

Dňa 10. novembra sa konal už šiesty ročník súťaže Kultúrna pamiatka roka, ktorých výhercov vyhlasuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v spolupráci s SPP a Nadáciou SPP. Slávnostné odovzdávanie cien Fénix sa uskutočnilo v Dvorane Ministerstva kultúry SR v Bratislave.

Do súťaže Kultúrna pamiatka roka 2010 mali možnosť prihlásiť sa všetci vlastníci národných kultúrnych pamiatok na Slovensku, ktorých obnova prebehla do roku 2010. Kritériami hodnotenia boli kvalita, účelnosť, vhodnosť procesu prípravy a realizácie obnovy alebo reštaurovania kultúrnej pamiatky či pamiatkového územia na princípe vedeckých poznatkov a s ohľadom na prínos pre ochranu pamiatkových hodnôt. Do súťaže bolo nominovaných 18 projektov. Štyrom z týchto ocenených pamiatok odovzdal ceny minister kultúry SR Daniel Krajcer na základe vyhodnotenia odbornej poroty.

Ceny získali nasledujúce pamiatky bez uvedenia poradia:

- monumentálne stredoveké sochárske dielo – súsošie Golgoty a nástenne maľby a mobiliére svätyne Baziliky sv. Egídia v Bardejove,

- historická Aponiovská knižnica obnoveného kaštieľa a parku v Oponiciach,
- meštiansky dom na Kammerhofskej ulici č. 16 v Banskej Štiavnici,
- hlavný oltár Nanebovzatia Panny Márie a bočný oltár Panny Márie Škapuliarskej v r. k. kostole sv. Mikuláša biskupa v Domaniži.

Vlastníkom pamiatok, ktoré získali ocenenie, bolo venované osvedčenie o udelení a užívaní titulu Kultúrna pamiatka roka 2010, finančná odmena vo výške 8 300,- € ako aj výtvarný symbol súťaže Fénixa ako symbol znovuzrodenia kultúrnej pamiatky.

(*Michaela Kováčiková*)

Najkrajšie mesto Slovenska je už známe

V rámci internetového hlasovania na portáli slovakregion.sk v súťaži o Najkrajšie mesto a obec Slovenska 2011 zvíťazil v kategórii mesto Bardejov, ktorý celkovo dostal 35 491 hlasov. Najkrajšou obcou je podľa internetových diálov Sedliacka Dubová, ktorá získala 31 278 hlasov.

Súťaž sa konala od apríla do októbra, pričom je rok 2011 už tretí v poradí. V kategórii miest je na druhom mieste Štúrovo, za ktorým nasleduje Trenčín. Spomedzi obcí sa na druhom mieste umiestnila Vydrná a tretí je Kamenný.

Prvýkrát bol volený v rámci súťaže aj starosta a primátor Slovenska 2011. V kategórii primátor zvíťazil Pavel Hagyari, primátor Prešova. V kategórii starosta obcí zvíťazil Michal Sýkora, starosta Štrby.

(*Michaela Kováčiková*)

Bratislava na veteránov nezabúda

V časti Bratislavy Staré Mesto pri Pamätníku príslušníkov západného odboja na Šafárikovom námestí bolo možné 13. novembra pripomenúť si Deň veteránov.

Na Hviezdoslavovom námestí sa uskutočnil koncert Vojenskej hudby Ozbrojených síl Slovenskej republiky a predviedla sa aj Čestná stráž Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

11. november bol vyhlásený za Deň veteránov. Tento dátum predstavuje dátum skončenia prvej svetovej vojny, pretože 11. novembra 1918 o 11. hodine a 11. minúte bolo podpísané prímerie v Compiègne vo Francúzsku, čo znamenalo koniec vojny.

Symbolom Dňa veteránov je kvet vlčieho maku, ktorý platí ako symbol krvi preliatej na bojiskách. Používa sa spomienkových aktoch väčšiny demokratických krajín, ktoré figurovali v prvej svetovej vojne.

(*Michaela Kováčiková*)

Najväčšie námestie na Slovensku je opäť krajšie

Spišská Nová Ves má opäť k dispozícii zrekonštruovanú časť hlavného námestia, od parku kpt. Jána Nálepku až po radnicu. Rekonštrukcia trvala takmer pol roka a primátor mesta Ján Volný ho 15. novembra slávnostne otvoril. Celkové náklady na obnovu siahajú do výšky 1,655 miliónov eur, z čoho asi 85 % získala Spišská Nová Ves z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, 10 % financoval štátny rozpočet a 5 percent zaplatilo mesto.

Námestiu pribudli pešie a cyklistické chodníky, verejné osvetlenie, malá architektúra a v menšom množstve je námestie obohatené o zeleň. Odstránený bol ochranný múrik po obidvoch stranách parku. V parku sú nové rozvody pre fontány na pitie a zavlažovanie. Kompletne zrekonštruované sú aj inžinierske siete.

Námestie v Spišskej Novej Vsi je nielen najväčším slovenským námestím, ale je to aj najväčšie námestie svojho druhu v Európe.

„Je to veľký projekt a je urobený tak veľkoryso, že verím, že dlhé desaťročia nebude potrebná oprava,“ uviedol primátor Spišskej Novej Vsi.

Obnova v roku 2011 ešte nebola poslednou, ktorá bola na námestí vykonaná, pretože ju ešte jedna čaká. Primátor očakáva, že posledná rekonštrukcia by sa mala dokončiť do dvoch či troch rokov a financie by predstavovali 2,5 mil. eur.

(*Michaela Kováčiková*)

Počet kamzíkov v Tatrách narastá

Ochrancovia prírody Slovenska majú dôvod na radosť. Tohtoročné jesenné spočítavanie voľne žijúcich zvierat v Tatrách potvrdilo, že populácia kamzíkov narastá. V Tatranskom národnom parku, vrátane jeho poľskej časti, dnes žije 929 kamzíkov. Z tohto počtu žije na slovenskej strane Tatier 705 kamzíkov. Na poľskej strane je 224 kamzíkov, z toho 29 mláďat na poľskej strane a 70 na mláďat na slovenskej strane Tatier. Na jeseň roku 2010 bolo na celkovom území Tatier napočítaných 841 kamzíkov a v roku 2009 potom 631 kamzíkov.

K nárastu populácie prispelo aj slnečné počasie. Kamzíkom venujú vysokú pozornosť Štátne lesy TANAPu celoročne. Kamzík vrchovský tatranský patrí do zoznamu chránených živočíchov, pričom jeho spoločenská hodnota je približne 5 000 eur.

(*Michaela Kováčiková*)

Festival Slnovrat

Už tretí rok organizuje mesto Zvolen festival Slnovrat – dvere mystiky, spirituality a alternatívnych sfér. Nech sa všetko na dobré obráti! – pod týmto heslom sa nesie festival Slnovrat. Dňa 10. decembra sa bude v priestoroch Zvolenského zámku diskutovať o rôznych témach týkajúcich sa zdravia, vnútorného sveta ľudí alebo návratu k tradičným morálnym hodnotám.

„Niekedy sa pred nami objavia nové veci akoby zčista jasna a neuvedomujeme si to množstvo krokov, ktoré sme museli urobiť, aby sa nám otvorili... Je to totiž sled udalostí. Hlas, ktorý nemôžeme ignorovať. Dnes ľudia počujú toto volanie o mnoho silnejšie. A my by sme boli radi, keby vás »sled udalostí« priviedol 10. decembra na Zvolenský zámok,“ hovorí zakladateľ festivalu Yezid.

Prezentované budú rôzne alternatívne liečebné metódy a bylinkárstvo. Hodnoty pravdivosti, súcitu a znášanlivosti prinesie do zámku metóda Falun Gong. Hrať na fujaru bude multiinstrumentalista Maok. Súbor prednášok v Stĺpovej sieni vyvrcholí vyhlásením cien súťaže „Čajomil roka“. Pripravená je aj tombola, vystúpenie brušných tanečník a šermiari spolku Vir Fortis.

(*Michaela Kováčiková*)

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
e-mail: sokol@sokol-wien.at
Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
e-mail: materna@aon.at
Čestný starosta:
Dipl. Ing. Jiří NOVÁČEK
e-mail: novacek.wien@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová,
tel. 0650/90 194 90

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX

Helena Rybáková
tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
16:30 – 17:30

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II

2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 21:00	muži
---------	---------------	------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.

Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	17:00 – 18:00	tanečky pro malé děti Sokol X
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	foťbal Sokol X
Středa	18:00 – 22:00	Volejbal Sokol III (18:00-20:00, 20:00-22:00)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorstenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 3-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	17:30 – 18:30	cvičení žactva
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Středa	17:00 – 19:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	18:00 – 19:15	cvičení žactva a stolní tenis
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Sokol Vídeň XXI

(Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

**Tělocvičná jednota Vídeň III/XI
a České srdce Vídeň III/XI
pořádají
tradiční vánoční odpoledne
s bohatou tombolou
v sobotu dne 17. 12. 2011 v 15:00 hodin
ve Slovanské besedě, Drachengasse 3, 1010 Wien**

Moravské hody

Tak jako každoročně v říjnu pořádala sokolská jednota XIII|XV v sále fary Gatterholz ve 12. vídeňském obvodu tradiční moravské hody. Termín byl veřejnosti znám již měsíce předem, hudba objednána také, bratři a sestry připravili v pátek večer sál, napekly se oblíbené moučnický, připravila se – jako každoročně – večeře: tradičně vepřo-knedlo-zelo a gulášová polévka. Všem pomáhajícím vyslovuji velký dík za nezištnost a samozřejmost. A také za nedělní úklid, jež se zúčastnili i bratři jiných jednot.

Hudba přijela s malým zpožděním a začala hrát ne, jak bylo stanoveno ve 20 hodin, ale o 25 minut později. Již vloni jsme muzikanty z Hluku požádali, aby nechali doma zesilovací aparaturu. Akustika sálu Gatterholz je výborná a dechovou hudbu není třeba ještě zesilovat. U zpívajících děvčat bych to ještě chápal, ale u křídlovek? Totéž platí o výborném hráči na elektrické varhany, který sice hrál moderní tance s perfekcí a vervou, ale zbytečně nahlas. Bohužel nebyla naše prosba vyslyšena, a tak si již po prvním kousku někteří návštěvníci stěžovali na přílišnou hlasitost.

Také bylo znát, že se v Čechách a na Moravě tady oblíbená Česká beseda neprovozuje. Když totiž okolo půlnoci dvě formace (kola) besedu tančily, docházelo mezi jednotlivými tanci k nepříjemně dlouhým hudebním přestávkám.

Co se týče návštěvnosti, byla letos o dost slabší oproti loňsku. Možná že to zavinilo hezké počasí, možná také jiné důvody. V detailu se tím budeme zabývat na další výborové schůzi.

Často se divím, jak to dělala naše předešlá generace. Přes tvrdou práci a rodinu s dětmi se na zábavy chodilo, oblékaly se kroje, které se pak samozřejmě musely čistit a žehlit. Možná, že ono kouzelné slovíčko je, samozřejmě.

Mezi milými návštěvníky jsme uvítali manžele Kostohryzovy, br. náčelníka jednoty III. Mariana Miříčku s chotí Miladou, paní ředitelku Mag. Huberovou s manželem a ještě pár jiných věrných. Poděkovat chci nejen jim, ale i dalším česky hovořícím mladším a méně mladším návštěvníkům, ale také našim německy mluvícím přátelům. Přišli rádi a samozřejmě. Jinak bychom nedosáhli ani počtu osmdesáti návštěvníků.

Co zbývá říci: Jak jsme finančně skončili, to nám řekne ses. Anička „kasička“ na další schůzi. Budeme muset do

budoucnu řešit, co a jak změnit. Ozvaly se ale také hlasy, že bychom neměli pořádat už nic, když si toho lidé neváží. Ovšem – co jednou skončí, už nemá pokračování (viz Šibřinky).

Jako vzdělavatel píši rád optimistické zprávy, a proto dodávám, že návštěvníci pilně plnili taneční parket a i přes „překážky“ se výtečně bavili. Když se pak br. starosta Kalousek chopil mikrofonu a blahopřál své mamince, ses. Miluše Kalouskové k narozeninám, utvořil se ihned velký kruh gratulantů. Následující sólo bylo hráno jen pro ni. Řada blahopřejících byla dlouhá a každý si se s. Miluškou mohl zatančit pár taktů. Sestro Miluško Kalousková – MNOGA LJETA.

Foto: Dana Šulová

Sokolský výlet – Pochod zdatnosti

Již podle tradice se konal 26. října 2011 tradiční pochod zdatnosti, který organizoval br. Petr Sevela. Tento rok byla cílem Wiener Hütte, která leží mezi Rodaun a Kaltenleutgeben. Sraz byl na konečné stanici 60 v Rodaun a i přes špatné počasí se sešlo na pochod více než třicet „zdatných“ sokolů a sokolek. Konečným cílem bylo Heurige Neumayer v Perchtoldsdorfu, kde již čekali další účastníci. Posílení a v dobré náladě jsme absolvovali cestu zpět k domovu.

Příští rok na shledanou, a to za každého počasí.

Česká tenistka Petra Kvitová je světovou dvojkou

Před rokem 1989 patřili čeští a slovenští tenisté mezi absolutní světovou špičku, i když některé z největších českých hvězd emigrovali do zahraničí, kde pak reprezentovali jiné státy. Jako nejvýznamnější příklady můžeme uvést dlouholetou světovou jedničku Martinu Navrátilovou nebo jejího kolegu Ivana Lendla, kteří oba odešli do Spojených států amerických. Ani v nových poměrech se český tenis neztratil a také v 21. století naši tenisté a tenistky získávají významné úspěchy na mezinárodním poli. Jasně to potvrzuje například Petra Kvitová, která letos dokázala vyhrát i proslulý Wimbledon. Potom si sice prožila několik slabších chvil, ale na podzim vyhrála turnaj v Linci a díky získaným bodům vystoupala na čtvrté a posléze dokonce na druhé místo ve světovém žebříčku, když ze stříbrné příčky sesadila Bělorusku Viktorii Azarenkovou, kterou v říjnu letošního roku, hned při své premiérové účasti na Turnaji mistryň, porazila ve finále v Istanbulu. Česká tenistka se již nyní může pochlubit zlatem v žebříčku sestaveném podle získaných finančních odměn – Kvitová se ziskem skoro 3,4 milionu dolarů tak překonává i mnohé mužské kolegy, včetně veleslavného Švýcara Rogera Federera, který se letos propadl v mužském žebříčku ATP až na čtvrté místo (a stejně drží i v žebříčku finančních odměn). Výrazně ovšem Kvitová zaostává za mužskou světovou jedničkou a jedničkou ve finančním žebříčku Srbem Novakem Djokovič, který si letos vysoutěžil již 10,6 milionů dolarů. Nejlepší český tenista Tomáš Berdych ale vydělal jen něco málo více než polovinu toho než Kvitová. Připsal si zatím z finančních odměn jen necelých 1,8 milionu dolarů a patří mu tak v pořadí odměn šesté místo. V samotném žebříčku ATP pak drží po vypadnutí v třetím kole turnaje Masters v Šanghaji až sedmou příčku. Na první místo Djokoviče se však na rozdíl od své české kolegyně dívá z velmi uctivé vzdálenosti – srbský tenista získal v žebříčku ATP více než čtyřikrát více bodů než Tomáš Berdych. Pohled na další místa v mužském a ženském tenisovém žebříčku ovšem prozrazuje, že za Kvitovou i za Berdychem zeje v českém prostředí výkonnostní propast. Další Češka Lucie Šafářová je až na 27. místě, 31. pozici drží Petra Cetkovská. Nicole Pietrangeli, která byla ještě před několika lety považována za supertalent, se nyní nedostala ani do první stovky. Mezi tenisty se z Čechů po Berdychem nejlépe umístil Radek Štěpánek na 26. místě, do první stovky se však probil už jen jediný další český zástupce – Lukáš Rosolovi patří 79. místo. V současné době stejně jako v jiných sportech zápasí český tenis se zmenšující se mládežnickou základnou. Čeští školáci o sportování podle všech průzkumů př-

liš nestojí a podle toho vypadá také jejich výkonnost. Navíc zrovna tenis patří mezi poměrně nákladné sporty, který řada rodičů nemůže svým potomkům dopřát. Síť veřejných kurtů se víceméně rozpadla a zároveň odpadla motivace v podobě možných výjezdů na turnaje na jinak nedostupný „západ“. Přesto lze doufat, že dlouhodobé tradice sehrají svoji pozitivní roli a na předních příčkách světových žebříčků se budou Češi a Češky vyskytovat i nadále. Právě Petra Kvitová ukazuje, že talenty se zde stále vyskytují. Zůstává však otázka, zda se je podaří skutečně včas podchytit.

(MaFr)

Fed Cup pro Českou republiku

Ve finále ženské obdoby Davisova poháru Fed Cupu se letos střetly reprezentace České republiky a Ruska. Zatímco český tým přijel v nejsilnější sestavě včetně světové dvojky a nedávné vítězky Turnaje mistryň v Istanbulu Petry Kvitové a deblové finalistky Turnaje mistryň Květy Peschkeové, Rusky se musely obejít bez svých dvou hvězd, Šarapovové a Zvonarevové. Přesto se nedalo říct, že by české družstvo bylo jasným favoritem. Finále probíhalo v Moskvě a Rusky tak měly výhodu volby povrchu. Navíc zejména Světlana Kuzněcovová a Anastasia Pavljučenková rozhodně patří také do světové špičky – v aktuálním žebříčku WTA jim patří 16. a 19. místo. Do první třicítky patří i další členka ruského týmu Maria Kirilenková. Nicméně Petra Kvitová i přes velkou únavu ukázala, že ne nadarmo je jednou z největších tenisových hvězd současnosti – oba své duely vyhrála, i když Světlanu Kuzněcovovou udolala až po velkém boji ve třech setech. Méně se již dařilo Lucii Šafářové, která svá dvě utkání prohrála. Rozhodovala tak stejně jako v semifinálovém utkání s Belgií závěrečná čtyřhra. V ní Květa Peschkeová společně s Lucií Hradeckou dokázaly ve dvou setech 6:4 a 6:2 překonat ruskou dvojici Marii Kirilenkovou a Jelenu Vesninovou. Český tým tak fantasticky navázal na výkon z roku 1988, kdy československá reprezentace ve složení Jana Novotná, Jana Pospíšilová, Radomíra Zrubáková a Helena Suková ve finále Fed Cupu v australském Melbourne porazila tým Sovětského svazu 2:1. Novináři přitom s potěšením upozornili, že kapitán a trenér českého družstva má v poslední době z čeho vybírat, takže dokonce dochází k velkým bojům o místo v nominaci. Není tak vyloučeno, že se Češky mohou prosazovat ve Fed Cupu i v následujících letech. Na druhé straně však šance českého týmu nepochybně poznamená skutečnost, že po vítězném finále oznámila svůj konec v reprezentaci šestatřicetiletá Květa Peschkeová, které v deblu patří v současnosti druhá příčka v žebříčku WTA. Jak tato skutečnost národní tým poznamená, bude možno posoudit již příští rok v únoru, kdy by měl sehrát první utkání v novém ročníku. Hned v prvním kole totiž narazí na tradičně velmi silného soupeře – Německo.

(MaFr)

Češi postupují na Euro

České tažení kvalifikací na mistrovství Evropy ve fotbale, které se bude konat v příštím roce na Ukrajině a v Polsku, začalo loni začátkem září doslova sportovním hororem. Národní tým naprosto nezvládl utkání s Litvou a prohrál v Olomouci 0:1. Nic mu přitom nebyla platná územní pře-
vaha, kterou držel prakticky po celý zápas. Nepatrný zá-

blesk zlepšení znamenalo následující utkání se Skotskem, kde naopak české mužstvo nejtěsnějším možným výsledkem zvítězilo. Poté následovalo povinné vítězství v Lichtenštejnsku, ovšem s nevýrazným výsledkem 2:0. Jednoznačným favoritem celé kvalifikační skupiny bylo mistrovské Španělsko, s tím však Češi v březnu na jeho půdě se hráli překvapivě vyrovnaný zápas, ve kterém až do 68. minuty vedli. Pak však přišla velká pětiminutovka Davida Villy – nejprve srovnal a poté se stal exekutorem penalty, která strhla vítězství definitivně na španělskou stranu. Poté si česká reprezentace opět 2:0 poradila s Lichtenštejnem a v jednom z klíčových duelů nakonec penaltou v poslední minutě vybojovala cennou remízu 2:2 v duelu se Skotskem. Následující utkání se Španělskem však jasně ukázalo, jak hluboká propast nyní český fotbal dělí od skutečné světové špičky. Konečný výsledek 0:2 tak byl velmi milosrdný, protože Česká republika mohla také prohrát o čtyři či pět gólů. O postupujícím do baráže o účast na evropském šampionátu nakonec rozhodovalo opakování střetnutí počátku kvalifikace, tentokrát však na litevském území. Čeští hráči se tentokrát vypjali k přece jen lepšímu výkonu a i díky dvěma penaltám nakonec Litvu přehráli jednoznačným způsobem 4:1. V barážovém losu měla Česká republika velké štěstí, že s odřenými ušima nakonec proklouzla do čtveřice nasazených týmů. To zaručilo, že se jejími soupeři nemohlo stát například Portugalsko, nebo nebezpečné Chorvatsko. I přesto se mnozí fanoušci obávali především Turecka, s nímž měla česká reprezentace velmi špatné zkušenosti. Nakonec se soupeřem českého národního týmu stali fotbalisté Černé Hory, tedy vcelku přijatelný soupeř. Přesto varovala skutečnost, že hráči z malé balkánské země dokázali remizovat s Anglií. Zejména stadion v černohorské Podgorici se zdál jen obtížně dobytelnou pevností strážnou kromě hráčů působících v předních evropských i mimoevropských týmech také davy mimořádně temperamentních fanoušků, kteří slibovali rozpoutat doslova peklo. Nevýhodou českého mužstva byla i skutečnost, že baráž začínala utkáním v České republice a v Podgorici se hrála odvěta. Hned v prvním zápase přitom česká reprezentace předvedla, že hrát fotbal ještě nezapomněla. Oživení přinesli hráči plzeňské Viktorie, která v současnosti statečně válčí v prestižní Lize mistrů s takovými giganty, jako je FC Barcelona. Český tým tak zase po delší době aspoň trochu potěšil fanoušky nejen výsledkem, ale v některých pasážích i předvedenou hrou. Přesto se Černohorci ukázali jako odolný soupeř, který nebyl zcela bez šancí. Díky gólu v nastavení se však po konci utkání mohlo české mužstvo mohlo těšit z poměrně komfortního náskoku 2:0. Černohorský trenér ovšem i po zá-

pase alespoň navenek hýřil optimismem a vyhlášoval, že v domácím prostředí určitě český tým jeho svěřenci porazí v poměru 3:0. Podobně sebevědomě se vyjadřovali i mnozí špičkoví černohorští hráči a stejné mínění jasně vyjadřovali i fanoušci v balkánské zemi. Argument byl prostý – když jsme byli schopni vsítit dvě branky silné Anglii, tři góly Čechům nebude větší problém. Jenže kritické ocenění českých schopností možná černohorské fotbalisty trochu demotivovalo – je dost pravděpodobné, že proti atraktivnějšímu soupeři by se vypnuli k výrazně vyšším výkonům. V každém případě ani v Podgorici přes několik vyložených šancí nedokázali Petra Čecha v české brance Černohorci překonat. Navíc v závěru utkání naopak parádní akcí Petr Jiráček, největší objev v českém dresu, vstřelil branku. I na horké půdě v Podgorici tak české mužstvo zvítězilo. Postup na evropský šampionát pro české fotbalisty představuje nepochybně mimořádný úspěch. Na druhé straně však řada odborníků a publicistů přijala výsledek baráže s neskrývanými rozpaky. Prestiž vrcholového fotbalu v České republice výrazně upadla, po sérii skandálů se o české první lize hovoří jako o korupční žumpě a ke zklidnění situace nepřispěla rezignace předsedy Českomoravského fotbalového svazu Ivana Haška a následná neschopnost zvolit jeho nástupce. Většina fanoušků navíc špatně snáší jak stávajícího reprezentačního trenéra Michala Bílka, tak některé hráčské opory známé dost arogantním vystupováním, jako je třeba útočník Milan Baroš. Výkony reprezentace v kvalifikaci rozhodně nijak neoslunily a dá se říct, že na rozdíl od předchozích závěrečných turnajů český tým tentokrát měl možná více štěstí než rozumu. Proto se řada komentátorů obává, že vystoupení českého mužstva na samotném mistrovství Evropy může skončit obrovským propadákem. Česká reprezentace je v nejhorším čtvrtém losovacím koši, takže se určitě potká s výkonnostně výrazně silnějšími soupeři. V případě tzv. skupiny smrti, tedy třeba se Španělskem, Německem a Portugalskem, by patrně neměla sebemenší šance a mohla by jen usilovat o relativně snesitelnou výši proher. Ale i v ideálním případě budou mít čeští fotbalisté obrovské problémy. Postup ze skupiny za těchto podmínek by byl velkým překvapením, ba dokonce zázrakem. Je sice pravda, že i na mistrovství Evropy v roce 1996 odjízďela česká reprezentace v pozici velkých outsiderů a nakonec se probojovala až do finále, ale situace se od té doby výrazně změnila a nezdá se, že by stávající tým byl něčeho takového schopen. Na druhou stranu však nyní mohou čeští hráči na Ukrajině nebo v Polsku jenom příjemně překvapit. Kéž by tomu tak bylo.

(MaFr)

GLOSA MILOŠE ONDRÁŠKA

Plavání s proudem?

Karel Čapek ve své *Chvále české řeči* říká, že český jazyk je „z nejtěžších mezi všemi“, ale i „z nejbohatších všemi významy a odstíny“. V povídce *Případ s dítětem* se představuje jako duchaplný znalec mateřštiny. Paní Landová hledá za přispění drsných policistů svoje ztracené robátko. „Na jaké jméno slyší vaše dítě,“ ptá se komisař. „My jí říkáme Růženka,“ vzlyká maminka. „Dudenka, Dydydy, bo-

beček, cácorcka, košiláček, andílek, pusinka, lulánek, brouček, bábina, ptáček, zlato...“ – a na to všechno slyší, ptá se udivený policista? Ona všemu rozumí, ujišťovala maminka v pláči, a směje se, když jí říkáme hafkaf, bububu, tydlimydli, tititi, ninini, pišiši.

To Čapek psal, když dámy nosily klobouky se závojičky a pánové psí dečky. A nyní dochází k odklonu nejen od této módy, ale i od naší jazykové kultury. Jako zhoubná povodeň se na nás valí převzatá cizí slova. Není to tak dávno,

co jedny pražské noviny přinesly na šest pokračování reportáž o exilu. Kromě různých výtek se autoři také zlobili, že Češi žijící mimo republiku prokládají češtinu výrazy převzatými z jazyků zemí, ve kterých jsou někteří usazeni více než půlstoletí. To je sice pravda, vyvstává ale otázka, proč Češi žijící v republice se ochotně dali zaplavit zejména výrazy přejatými z angličtiny. Nebo je to předzvěst, že čeština vymizí a bude nahrazena angličtinou? Přední deník vede pravidelný sloupec Relax. Český rozhlas zařazuje do vysílání jazykovou hlídku, můžeme ji sledovat na jeho zpravodajském portálu. Jak ale mám reagovat na jiné relace této stanice, jejíž autoři ignorují dobrou vůli pořadů o správné češtině a neváhají svoje texty degradovat? Nedávno jsem se dozvěděl o patnáctičlenné skupině squatteřů, o golfovém hřišti se zimními greeny, o outdoorově vybavených bikerech odjíždějících z fairtradového města do přírody. Whistleblower upozornil na nebezpečí pro stalkery. Také svazky gayů a leseb se dostávají do popředí a lídr upozorňuje na homosexualismus. Výtvarnice připravila performanci na marketu. Lázně Jáchymov a Luhačovice již česky vystupují jako „spa and wellness nature resorts“. Jak se ovšem „wellness“ přeloží, nikdo neví, ani katedra češtiny na jedné moravské univerzitě, které jsem se dotázal. Obchodní dům v Dejvicích oznámil, že prochází redemolinguem a faceliftem. V Praze najdeme místo úředně zvané „Havlíčková plaza“, imidž je perfekt, zasloužili se developpeři. Budou tam hudební workshopy, již se vyvěšovaly bannery. Majitel aquaparku zvyšuje vstupné, což vyse-

lektuje lidi, říká byznysmen. Cestovní kancelář vybízí krajanů k návštěvě „destinace Český Krumlov!“ V Praze byla nedávno uspořádána konference věnovaná „migraci, emigraci a identitě“, slova přistěhovalectví, vystěhovalectví a sebeuvědomění vymizela z českého slovníku? Atd. atd. atd.

Čeština je bohatá, a pokud má vhodný výraz, není ho zapotřebí nahrazovat. Měla by být pružnější a nebát se českých novotvarů. Jsou cizí výrazy bezpečnější než české? Trapné je, že se s tímto jazykovým przněním setkáváme v hromadných sdělovacích prostředcích, které na nás doléhají až v Austrálii. Místo aby nás udržovaly při mateřštině, negativně nás ovlivňují a ničí naši jazykovou kulturu. A situace může eskalovat, hrozilo Radio Praha. Budeme plavat s tímto proudem?

Pavel Eisner je autorem velkého dvoudílného díla o češtině *Chrámy a tvrze*, které vyšlo v exilovém nakladatelství pro ty, kteří žili mimo vlast. Burcovalo k udržení naší mateřštiny a provázelo nás, abychom neztratili jak domov našeho jazyka, tak naše národní ideje. Je mi líto, že český jazyk, náš chrám a naše tvrz, se v současnosti dostal do soustředěné palby zejména těch, kteří by naši mateřštinu měli bránit a chránit. Žijeme ve světě, který je v pohybu, tomu je podřízeno i naše vyjadřování, samozřejmě nemůže ustrnout. Slovní zásoba odpovídá přelomům společenského, politického a hospodářského života, životního stylu a netušeného technologického rozvoje. Uznávám, že to vyžaduje po záměrném hledání nová slova, nikoliv však otrocké a lenošné přejímání odjinud.

Z Polska...

Tak jsem se vrátil z Polska. Katolickiego. Nebyl jsem tam přes třicet let. Kdybych neprožil většinu svého života v zemích tzv. Abendlandu se západní kulturou, civilizací a demokracií, především v Rakousku, kde trvale žiji dodnes, ale také v USA, Německu, Švýcarsku, Itálii a Francii, kde často pobývám při návštěvě přátel, kdybych neměl slovanské a – proč to nepřiznat – komunisticko-estébáckým režimem zdeformované kořeny a tedy i zkušenosti, nevím, co bych teď o své návštěvě Polska psal. Je vůbec nutné o tom psát? Vždyť přece každý člověk má svou hlavu, své zkušenosti, své kořeny, svůj pohled na život, na problémy... Řekněme tedy, že to, co teď píšu, píšu sám pro sebe, a jestli si někdo dá tu námahu mé řádky přece jen číst, získá můj vděk.

Kdysi za komunismu celý svět věděl, že s Poláky nemůže režim dělat všechno to, co dělal s jinými národy. Ve všech zemích ovládaných komunisty katolická církev trpěla: byly zlikvidovány řeholní řády, kněžské semináře, nábožensko-pastorační aktivity; věřící a pár kněží, kterým bylo dovoleno působit a vyznávat svou víru, byli v drtivé menšině a neměli možnost účasti na žádné veřejné duchovní činnosti. Byli jen trpěni, mnozí za svou víru pronásledováni, vězněni a šikanováni. Ne že by v tehdejšímu Polsku lidé netrpěli. To ne. I tam docházelo k šikaně, a dokonce i k vraždám – vzpomeňme jen na vraždu režimu nepohodlného kněze Jerzyho Popieluszka v roce 1984.

Avšak polský komunistický režim neměl na to, aby s církví zacházel tak, jak tomu bylo např. v tehdejšímu Československu. Když se téměř sto procent obyvatelstva hlásí ke katolické víře, co můžete s takovou masou národa

udělat? A tak v Polsku byly nadále funkční jak mužské, tak ženské řády i kněžské semináře, kostely byly při bohoslužbách plné věřících... Měl jsem tehdy velkou touhu klášterní život sám poznat a zakusit, a tak jsem mnohokrát, někdy dokonce tajně, jen přes neoficiální hranici přes hory chodil do Polska a prožíval tam celé dny a týdny v kláštrech, kde mě už znali. Dodnes mám na tyto mnohdy hodně riskantní pobyty nádherné, nostalgické vzpomínky.

Mezitím uběhlo třicet let. Dnes vnímám polský katolicismus „zvenku“ a s odstupem času. Na začátku své emigrace jsem prožil pět let v Římě, kde jsem studoval teologii. Potkal jsem tam tisíce Poláků, pro které byl nepředstavitelně silným magnetem polský papež Jan Pavel II. Patřili i mezi mé spolužáky v mezinárodní koleji, takže jsem si nejen oprášil a osvěžil svou polštinu, ale mohl jsem také poznat jinou tvář polské mentality a polského katolicismu. Po odchodu do Rakouska jsem do něj byl ve své duchovní službě chtěl vsazen znovu. Rakouský řád kapucínů, ve kterém jsem působil, sestává již více než dvě desetiletí z poloviny polských členů, protože rakouští kapucíni vymírají. Ve vídeňské arcidiecézi dnes z obdobných důvodů působí více než tři sta polských kněží a v celé západní Evropě, především v Německu, jich je snad více než tisíc. Avšak problém s úpadkem víry se tím neumenšil. Spíše naopak. Potkávám stále víc lidí, kteří říkají, že již „polské kněze a polské náboženství“ nechťejí. Ne proto, že by nebyli schopni naučit se dobře řeč, to jim místní lidé zcela lehce prominou, ale proto, že nejsou schopni či ochotni – nebo co já vím co přesně – vžít se do zdejšího způsobu života, myšlení, kultury, projevu religiozity... Těmto lidem rozumím.

Nynější týdenní návštěva Polska, navíc v polské rodině, mě zajímala a těšil jsem se na ni. Toužil jsem alespoň trochu nahlédnout za záclonu myšlení a soukromí dnešních Poláků. Snad jsem měl i trochu štěstí a za své postřehy a zkušenosti jsem vděčný. Za ten týden jsem navštívil mnoho kostelů, ať již během bohoslužeb, nebo jen jako turista obdivující architektonicko-kulturní památky. Co člověka jako první udeří do očí, je množství liturgických slavností, tj. mší, jak v neděli, tak i ve všední dny. A také plné kostely při bohoslužbách i vysoký počet modlících se lidí, kteří kostel navštíví v kterémkoliv době během dne, mimo liturgickou slavnost. To je něco, co na Západě, v Čechách a dovořím si říci ani na Slovensku nevidíte. Tomu říkám NĚCO!

V každém kostele dnes visí rozměrný obraz, socha v nadlidské velikosti či obrovský reliéf papeže Jana Pavla II., který byl 1. května letošního roku v Římě prohlášen za blahoslaveného a stal se polským národním hrdinou. Rakušané, Češi, Němci mají také své světce-hrdiny, ale nikde je nenajdete všude, ve všech kostelích, tak jak to vidíte v Polsku.

Z dřívější doby si pamatuji, že jedním z důvodů, proč Poláci tak milovali církve, byl odpor církve vůči komunismu. To beru. Dnes už komunismus nehrozí, snad. Všiml jsem si, jaké další obrazy, texty či pamětní desky se v polských kostelech nacházejí. V každém jsem objevil něco, co připomíná chrabrost polských vojáků v minulé válce nebo v různých bojích v historii. Byly to často obrovské monumenty a rozsáhlé texty. Ve vojenském kostele ve Štětíně čtu nápis Adama Mickiewicze, největšího polského básníka: „Jeśli my zapomnimy o nich, to niech Bóg zapomni o nas.“ (Jestli my zapomeneme na ně, ať Bůh zapomene na nás.) Je tam též množství reliéfů znázorňujících boje Poláků za svobodu a nezávislost.

Snad ještě nikdy jsem si neuvědomil souvislost polských dějin, bojů za svobodu a samostatnost se životem církve tak výrazně. Moji polští přátelé mi říkali: „V Polsku se dnes vede církvi dobře, přestože je ekonomická krize, velká nezaměstnanost a padlo mnoho sociálních výhod a jistot. Lidé totiž o to více chodí do kostela a přispívají penězi. Církve je pro ně něco jako sociální jistota.“

Na jednom hřbitově, tak jako vždy, když jsem v cizině a chci vidět s jakou kulturou a pietou tam pohřbívají, čtu na jednom náhrobku: „Žila jsem, protože jsi to chtěl (Bůh), zemřela jsem, protože jsi to přikázal, spas mne, protože můžes.“ Tento i mnoho jiných textů na hrobech, u kterých se náhodně zastavuji, svědčí o hluboké víře zemřelých.

Polská rodina, ve které jsem ubytován, je velice pohostinná. Kdyby bylo možné zabalit si do kufru všechno to rozmanité jídlo, které připravili každý den k obědu či večeři, potřeboval bych těch kufrů několik a jídlo bych dojídal snad měsíc. Je nad mé síly konzumovat vše to, co přichystali, pořád jen děkuji a pak říkám, aby příští den již tolik niegotowali, že je to obžerství. Přátelsky se usmívají a přitom říkají: „Tacy są Polaci.“ Takoví jsou Poláci. Uvědomuji si, že jsem tuto větu v různých obměnách slyšel již mnohokrát na jiných místech i před třiceti lety. Možná na tom nic není, ale někde v hloubi duše si říkám: nepamatuji si, že jsem někdy slyšel od Rakušana, či Čecha: takoví jsou Rakušané, takoví jsou Češi...

Nevím, snad tento polský nacionální katolicismus dokáže to, co ten západní nedokázal: nepřipustit, aby se v jejich zemi udomácnili islamisté, začali stavět mešity a minarety

a pomalu vytlačovali křesťanství. Že by se opravdu jednalo o poslední baštu katolicismu, ke které jednou budou vzhlížet s nadějí všechny země někdejší západní Evropy?

Nechci vůbec kritizovat ani moralizovat. Prostě si jen uvědomuji, jak jsou ti Poláci jiní, než jsem já, než jsou Slované jinde, ale jak jsou taky odlišní od křesťanů a katolíků celé západní Evropy. Nevím, jak bych se choval já, kdybych se narodil jako Polák a kdybych neměl zkušenosti, které mám. Případá mi jen, že tomu polskému katolicismu či – lépe řečeno – nacionálnímu katolicismu v Polsku rozumím. Jako by sem patřil. Ale nechtěl bych, aby byl implanťován tam, kde žiji, do jakékoliv jiné země a kultury. Ať pěkně zůstane v Polsku.

Nakonec už jen překlad několika myšlenek o tom, co je to živý katolicismus na polský způsob. Tento text jsem si přečetl na vkusně udělané kostelní nástěnce jednoho farního kostela ve Štětíně, do něhož jsem vešel ze dvou důvodů: jednak mě zajímal architektonicky (německá cihlová gotika), jednak jsem byl nesmírně zvědavý, kolik lidí bude na mši v pondělí 8. srpna 2011, ve všední, obyčejný prázdninový den, a v totálně netypickou dobu – v 15 hodin odpoledne. Skoro všechny lavice byly plné, napočítal jsem přes 200 lidí! Kéž tato slova – doporučení studentům, jak mají prožít prázdniny – připomenou i nám, ještě katolíkům, co jsme možná také někdy slyšovali. Kéž jsou alespoň ukázkou toho, čemu se v Polsku říká „aktivní, všeobsahující katolicismus“:

Ani jedna neděle beze mše.

Ani jeden den bez modlitby.

Do ruksaku si přibal modlitební knížku a růženec.

Na řetízek si pověš křížek nebo medailonek Panny Marie.

Obdivuj v přírodě Boha.

Neruš pokoj jiných.

Chraň společné dobro.

Pošli pohlednici nejbližším.

Pomáhej jiným a buď přátelský.

Před odchodem na prázdniny se rozžehnej s rodiči, ale nikdy ne s Pánem Bohem.

Peter Žaloudek, Vídeň, 12. 8. 2011

„Rok 2011 – 800 let od narození a 22 let od svatořečení Anežky České (a též 22 let od začátku konce komunismu)“

Na vzpomínkové konferenci u příležitosti nedožitých 80. narozenin Pátera Josefa Novotného, pořádané Kulturním Klubem v pátek 21. 10. 2011 na velvyslanectví České republiky, jsem se po dvaadvaceti letech s velkou radostí setkal s křížovníkem páterem Tomášem Koňáříkem, který v listopadu 1959 vedl zájezd, resp. pouť vídeňských Čechů do Říma k svatořečení blahoslavené Anežky České. O toto svatořečení se velmi zasloužil i P. Dr. Josef Novotný. Bohužel se ho nedožil. Nedožil se ani zhroucení komunistického režimu ani letošního jubilea 800 let od narození Anežky České, která se narodila v roce 1211 na Pražském hradě.

Naše početná výprava odjízďela tehdy, 10. 11. 1959, z Vídně-Südbahnhof večerním vlakem a jejími třemi hlavními termíny, resp. cíli, byly návštěva papežské mše v dómu sv. Petra se svatořečením v neděli 12. 11., v pondělí 13. 11. audience u papeže Jana Pavla II., které se též zúčastnil pražský arcibiskup kardinál Tomášek, a ve středu 15. 11. zájezd do Assisi.

P. Tomáš Koňářik

Během těchto šesti dní jsme měli možnost poznat osobně nejen Karla Schwarzenberga, nýbrž i mnoho účastníků z Československa. Mnozí z nich měli upracované, mozolnaté ruce – a až při mši jsme zjistili, že se jí ve slavnostních ornátech zúčastnili i čeští kněží, buď v podzemí (tajně vysvěcení), nebo ti, kteří měli zakázáno vykonávat svou církevní funkci a pracovali jako topiči nebo pomocní dělníci. A neustále jsme slyšeli přání a víru v to, že „Anežka nám doma pomůže“.

Z Říma jsme odjížděli večerním vlakem 16. 11. a do Vídně-Südbahnhof jsme přijeli v pátek ráno, 17. listopadu 1959.

Jak je snad všeobecně známo, je 17. listopad „Mezinárodním dnem studentstva“. Já osobně si dodnes pamatuji, jak jsem coby žák první třídy obecné školy zažil v březnu

1939 obsazení Prahy Němci a pak 28. října 1939 (již v druhé třídě) demonstrace k 21. výročí založení tehdy již neexistujícího Československa. Při této demonstraci byl Němci postřelen student Jan Opletal, který po několika dnech svému těžkému zranění podlehl.

V den jeho pohřbu 15. listopadu 1939 došlo k protestům a studentským demonstracím, které byly četami SS krvavě potlačeny. (Bydlel jsem s rodiči a sestrou v Praze v Rubešově ulici – těsně za Národním muzeem – a zažili jsme ty demonstrace, které většinou buď začínaly, nebo končily na Václavském náměstí, skoro „z první ruky“.)

Tentýž den, 15. listopadu, a příští den začalo zatýkání jak studentů, tak i profesorů a deportace do koncentračních táborů. A 17. listopadu 1939 byly za trest uzavřeny vysoké školy (prozatímně na tři roky, ale tento stav setrval až do kapitulace Německa v květnu 1945). 17. listopad se stal dnem protestu a odporu proti okupantům, jak nacistickým, tak i sovětským, ale i proti domácímu komunistickému režimu.

A po letech, 17. listopadu 1989, v den našeho tehdejšího návratu z Říma, začaly v Praze studentské demonstrace (Byl to přece „Mezinárodní den studentstva“!) za demokracii, které vyvrcholily velkým masakrem jejich účastníků na Národní třídě (dodnes jsou tam u pamětní desky zapalována světýlka) – a tím začal rozpad komunistického systému.

A tím se vracím zpět k Anežce – která třeba skutečně pomohla – a k Páteru Novotnému, pro něhož by bylo svatořečení v Římě, „sametová revoluce“ a jeho letošní osmdesáté a Anežčiny osmisté narozeniny vrcholem jeho života.

Čest jeho památce!

Dkfm Jan Filip

V Praze dne 20. října 2011

Vážený přítomní, sestry a bratři v Kristu, drazí přátelé....

dovoluji mi, abych Vás pozdravil od pražské katedrály sv. Víta, která je úzce spojena s Vámi zdravím Vás jménem svých předchůdců na stoli sv. Vojtěcha, kdy od obnovení pražského arcibiskupství, kdy se stal arcibiskupem Antonín Brus z Mohelnice, Vás biskup a velmistr Řádku křížovníků s červenou hvězdou až po arcibiskupa kardinála Bedřicha z Waldsteina, poskytoval tentýž řád, v jehož nádherném barokním chrámu vzpomínáte významného člena Řádu křížovníků P. Dr. Josefa Novotného, oporu pražského arcibiskupství a Církvě v Čechách.

Vzpomínáte nedožitých 80. narozenin zmíněného P. Novotného v 800. výročí narození sv. Anežky České, zakladatelky Řádu křížovníků. Je opravdu krásné, že jeho životní úsilí a práce jakoby vyrůstala z iniciativy a inspirace této velké světky, jejíž přímluva napomohla návratu svobody do naší vlasti. Láska k Bohu, Církvě, k národu a především k potřebným, v té době především našim exulantům sou květy osobního a duchovního života kněze Josefa Novotného.

Chtěl bych těmito slovy poděkovat nejen jemu, ale také Vám všem, kteří jste byli jeho oporou i pomocníky v tomto velkém díle. Především bych chtěl vzpomenout zesnulého pana hraběte Bertolda Waldsteina, představeného Maltežského řádu. Můj dík také patří podpoře vídeňského arcibiskupství které zajišťuje duchovní správu českých věřících v hlavním městě Rakouska a pokračuje tak v tradici kdy Vídeň byla hlavním městem monarchie, která byla společným domovem mnoha zemí střední Evropy. Můj dík patří též současnému arcibiskupovi, příteli a spolubratru kardinálu Christoforu Schönbornovi OP.

Spojen s vámi v modlitbě s vděčností za vše vykonané modlím se za spásu duše zesnulého kněze P. Dr. Josefa Novotného,

Váš v Kristu

Vzpomínková konference
příležitosti nedožitých 80. narozenin
P. Dr. Josefa Novotného O.Cr.
VÍDEŇ

+ Dominik Duka OP
arcibiskup pražský

Praha dne 16. září 2011
Č. j.: arc/472/11

Vážená paní předsedkyně,

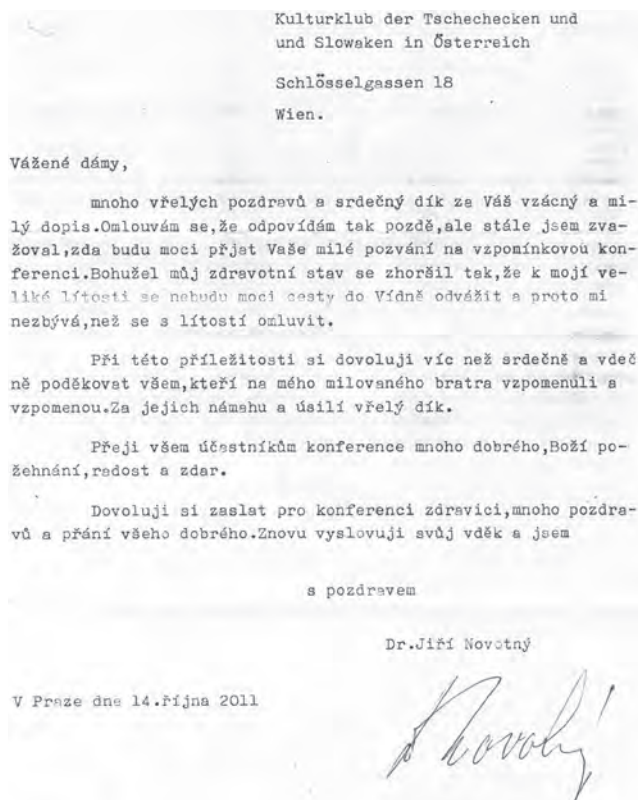
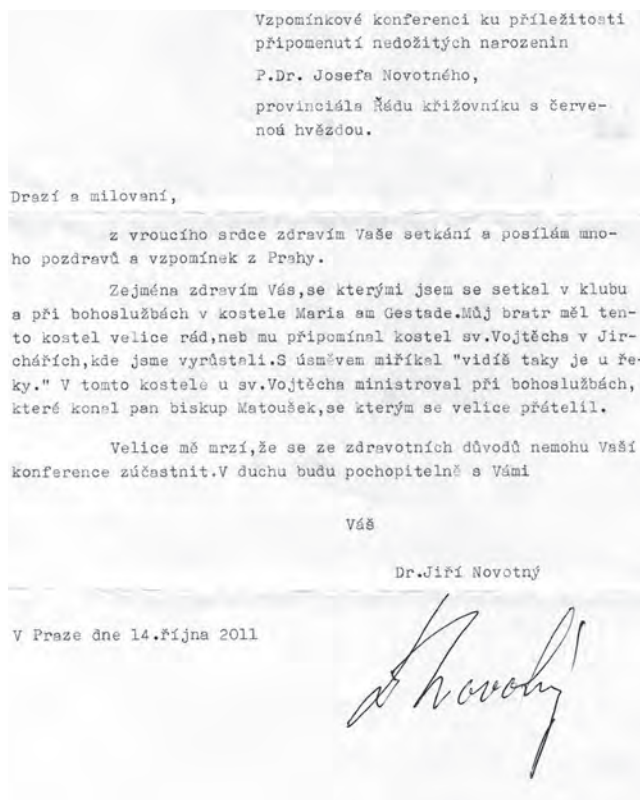
děkuji Vám za milé pozvání na konferenci, která se má konat u příležitosti nedožitých 80. narozenin P. Josefa Novotného O.Cr., provinciála Řádu křížovníků s červenou hvězdou ve Vídni, který byl též významnou postavou československého exilu v Rakousku.

S lítostí konstatuji, že mi můj, již dříve stanovený program, nedovoluje se Vaší konferenci, která se má konat dne 21. října 2011 ve Vídni, zúčastnit, ač její téma velmi oceňuji. Prosím proto o omluvu mé nepřítomnosti.

Vzpomínkově konferenci přeji mnoho zřadu a prosím, abyste všem Čechům a Slovákům v Rakousku předali mé srdečné pozdravy.

S poděkováním za Vaši práci

Mons. Dominik Duka OP
arcibiskup pražský
primas český

Výstava obrazů pro děti v Sarmede

22. října letošního roku byl v italském městečku Sarmede poblíž Vittoria Veneta zahájen již 29. ročník výstavy obrazů pro děti a mládež. Jak jsem již informoval na stránkách Klubu i Nového Polygonu, poblíž Sarmede žil ve vesničce Rugolo neznámý český malíř Štěpán Zavřel. Neznámý žel pro většinu obyvatel České republiky, protože odtud v roce 1958 emigroval a od té doby žil, tvořil a pohřben jest v Itálii. Je zde také v kruzích umělců tvořících nejen obrazy pro děti dobře znám. Celá oblast kolem Sarmede je tomuto umělci vděčná za to, že ji svou přítomností proslavil a že se díky němu stala vyhledávanou turistickou destinací. Ne že by to nebyl hezký kraj sám o sobě, je to kraj Prosecca, známého šumivého vína ze zdejší stejnojmenné slavné vinné révy. Je to kraj podobný jižnímu Tyrolsku, s tím rozdílem, že se zde odjakživa mluvilo jen italsky a německy. Kraj bohatý na ovoce i zeleninu, dobré sýry, kraj úzkých silniček klikatících se v horské krajině jako had. Zdejší podnebí však není drsné, protože celá jižní část oblasti je ohřívána příjemným klimatem Jaderského moře a po většinu dne prohřátá teplým sluncem. Je to jako když slunce celý den svítí na stráň. Zároveň je to kraj bohatý na historii a umění – v nedalekém Vittorio Veneto či Coneglianu jsou k vidění fresky Tiziana a Giambattisty Cimy a spousta nádherné gotické architektury. Rugolo a Sarmede jsou však také oblasti, které ještě na začátku 20. století žily prostým, skoro až chudým životem, domov pastýřů a vinařů, kteří se v horském prostředí hodně nadřeli. S postupem industrializace zdejší kraj postupně chřadl, protože nikdo z mladých už dřít kolem zvířat a vinic nechtěl, a tak počet obyvatel neustále klesal, jak nová generace odcházela za prací do velkých měst.

Když sem Štěpán Zavřel na začátku šedesátých let přišel, bylo to jako kdyby někdo v Čechách nebo na Sloven-

sku té doby zavítal do odlehle kopaničářské vesnice v horách. Místní se na něho dívali nevěře a dávali mu najevo, že tady nemá co hledat, přátelé a známí ho pokládali za podivína a samotáře. Štěpán na nic nedbal a koupil si zde chátarající ruinu hospodářského domu s chlévy a malým pozemkem, lacino, dnes bychom řekli za babku. Přišel sem, aby tu v tichu nádherné krajiny mohl tvořit. Zpočátku ne zrovna vstřícný místní lid si získal svou přátelskostí, upřímností a bonvivánstvím a rychle do vesnice zapadl.

Ale ani odlehlost vesničky nebyla příliš velká na to, aby si ho zde brzy nevyhledaly tisíce lidí. Nejdříve to byli různí umělci, majitelé galerií, šéfové nakladatelství, kteří chtěli jeho obrazy publikovat a šířit dál. Za nimi následovaly davy mladých lidí – studenti umění, malíři, sochaři. Štěpán byl vzdělaný člověk znalý cizích řečí, dobrý kumpán s humorem, příjemného vzhledu, se šibalským pohledem. Žádné téma mu nebylo cizí a jeho dům měl dveře otevřené pro lidi z celého světa.

„Ma quanta gente veniva qui – kolik sem jen přijíždělo lidí,“ rozplývá se postarší majitelka restaurace a baru v Rugolu, když se jí při své návštěvě u ranní kávy ptám, jestli Štěpána Zavřela znala, a hned pokračuje: „Dnes se tady na jeho počest konají jednou za rok výstavy obrazů a přijíždějí sem stovky lidí. Ale to není nic proti tomu, co se tu dělo, když Štěpán ještě žil. To si dnešní generace v Rugolu a Sarmede už ani nedovede představit.“

Od smrti Štěpána Zavřela uplynulo již dvanáct let a popularita školy malířství a výstav, které zavedl, stále roste. Stejně tak jako se v historii mladí lidé shromažďovali kolem různých mistrů sochařů či malířů, aby se od nich něčemu naučili, chodili za Štěpánem stále ve větším počtu studenti malířství nejenom z nejbližšího okolí, ale z celé Itálie a z celého světa. Štěpán měl charisma, kterým lidi přitahoval. Mám to štěstí, že znám jeho někdejší nejbližší přátele z tohoto

kraje, z nichž jsou dnes vzdělaní právníci, inženýři, majitelé nakladatelství, profesori uměleckých disciplín, umělci.

Leo Pizzol, rovněž jeden z nich, je prezidentem mezinárodní školy malířství a expoziční v Sarmede. Díky jeho aktivitám dnes stojí v Sarmede muzeum Štěpána Zavřela. Výstavy obrazů se až do letošního roku konaly v krásných prostorách moderního obecního úřadu, ale jelikož už dávno nestačí pojmout všechna vystavovaná díla a hlavně návštěvníky – jen za minulý rok navštívilo výstavu během měsíce od jejího zahájení 9 000 žáků ze škol celé severní Itálie –, dokázal Leo s kolektivem svých spolupracovníků přesvědčit kulturní komisi EU v Bruselu a získat několikamilionovou dotaci na výstavbu obrovského paláce, který se staví hned vedle radnice uprostřed Sarmede. Ponese jméno Štěpána Zavřela a stane se školou malířství a prostorem pro zdejší výstavy.

Vždy, když jsem zde na návštěvě, jdeme s Leem a dalšími přáteli Štěpána Zavřela na dobrý oběd či večeři, anebo jen tak na skleničku vína či šálek kávy. Z mnoha jejich vzpomínek na Štěpána mi tentokrát utkvěla v paměti tato: Někdy v osmdesátých letech doprovázeli kamarádi Leo a Ivo (dnes inženýr-architekt) Štěpána Zavřela do německého Frankfurtu na mezinárodní veletrh knih, kde byly prezentovány také jeho knihy. Byli to tenkrát mladí hoši a – jak sami říkají – Štěpána „žrali“, protože byl bohem a zprostředkoval jim kulturu a nový pohled na život. Po absolvování všech oficiálních setkání na veletrhu šli konečně večer všichni tři do jedné řecké restaurace. Byli v dobré náladě, měli radost ze zážitků během dne, a tak se mírně rozšoupli. Jak ubíhal čas, ostatní hosté se pomalu vytráceli, a s nimi tam zůstalo jen několik dívek. Vesele se bavili zpěvem a tancem. Kolem 22. hodiny přerušil jejich zábavu majitel restaurace s tím, že si soused o patro výš stěžuje, že jsou příliš hluční. Vzali to na vědomí, ale v bujaré zábavě pokračovali dál. Před půlnocí přišel sám soused v pyžamu s hrozbou, že zavolá policii. Štěpán k němu přistoupil, začal se mu velice omlouvat a zároveň vysvětlovat důvod jejich oslavy. Svou roli pokorného kajícího zahrál tak dokonale, že muž v pyžamu úplně zjihl, zůstal s nimi a za chvíli sám tančil na stole s děvčaty.

Později se setkávám s Mariem Vigiakem, dnes již čtyřasedmdesátiletým váženým pánem. Mario je literát, více než třicet let vlastnil vydavatelství a věnoval se vydávání knih o umění a filmu. Jeho byt, kam mne pozval na oběd, je jedno obrovské muzeum. Na stěnách visí obrazy dnes již slavných malířů, plakáty a repliky titulních stran jeho knih. Při obědě je přítomna i jeho paní. Ptám se jich, čím to je, že je Štěpán tolik fascinoval a oni ho navštěvovali, přestože byl cizincem, uprchlíkem z komunistické země. Odpovídají mi: „Štěpán byl nejen umělec, on taky dovedl o umění vykládat tak jako nikdo. Kromě toho to byl polyglot, ovládal perfektně několik jazyků, neustále cestoval, zajímal se o filozofii, byl to kosmopolita, dalo se s ním mluvit o čemkoliv, měl charisma, jaké se u člověka vyskytne jednou za sto let, lidi přitahoval, a přitom nikdy nikoho nezneužíval. Byl ochoten poskytnout svůj dům komukoliv, kdo něco studoval a potřeboval čas pro sebe. Přitom vůbec nemuselo jít o umění. Jediné, co nesnášel, byla lenost. Denně u něho byly desítky lidí, a každý musel něco dělat: ať v kuchyni při přípravě jídla, anebo při mytí nádobí, a ti, kdo se věnovali malířství nebo sochařství, museli něco tvořit na jeho domě. Když k němu přišel někdo, kdo si jen chtěl udělat prázdniny a nechat se obsluhovat, toho nemilosrdně velice rychle vypoklonkoval.“

U Štěpána se setkával celý svět a to nás místní fascinovalo. Nikdo jako on tu nežil. Díky němu jsme měli možnost poznat, co je to komunismus. Nikdy v životě jsme už nepotkali na jednom místě tolik uprchlíků – Čechů, Slováků, ale taky Poláků a Rusů – jako právě u Štěpána. Štěpán nám otevíral horizont, ukazoval úplně jiný svět, o jakém jsme do té doby neměli ani potuchy...“

Mario Vigiak byl také první, kdo krátce po Štěpánově smrti vydal knihu vzpomínek, zatímco dnes již o něm máme několik cizojazyčných publikací. A nyní již několik dnů existuje druhé, nově otevřené muzeum Štěpána Zavřela v Itálii. Vedle muzea v Sarmede lze navštívit muzeum na zámku Brazza nedaleko Udine, v nádherné krajině kopečků obrostlých vinnou révou, z nichž mnohé mají na vrcholu hrad nebo zámek patřící zdejší šlechtě či prominentním osobám. Majitelem zámku Brazza, vzdáleném od Sarmede asi 90 km, je pan Corrado Pirzio Birolli, potomek slavné rodiny di Brazza, který dlouhá léta působil jako italský velvyslanec, naposledy v Bruselu. Se Štěpánem se poznal hned po jeho emigraci do Říma koncem padesátých let a stal se jeho osobním přítelem.

Po Štěpánově smrti byl právě on jedním z těch, kdo usilovali o zřízení muzea. Zdejší muzeum bylo nyní otevřeno v nádherných prostorách zámku a jeho první ředitelkou se stala paní Marina Tonzig, která nedávno napsala o díle Štěpána Zavřela doktorskou práci. Kromě něho se na zámku nachází historické muzeum Corradova předka Pietra di Brazza Savorgnan. Pietro, který žil v letech 1852-1905, byl cestovatelem-objevitelem a je považován za zakladatele města Brazzaville v Kongu.

Nad vchodem do muzea Štěpána Zavřela čtu nápis: „Toto muzeum oslavuje českého malíře, emigranta, kosmopolitu, okouzujícího cestovatele-vypravěče, který inicioval znovuzrození malby (obrazů) pro děti a návrat k ilustrované knize. V muzeu je umístěno podle doby, historie vzniku a uměleckého vývoje malíře více než dvě stě litografií, akvarelů, fresek, fotografií, ilustrací či kreseb pro děti. Jedná se o rozsáhlou dokumentaci etické cesty snů a poezie.“

Procházejí se velice vkusně aranžovaným muzeem, zastavují se nad pozvánkou v anglickém jazyce zvoucí na vernisáž výstavy obrazů Štěpána Zavřela dne 20. února 1978 v jihoafrickém Kapském Městě. Nevěřičně kroutím hlavou nad seznamem jeho dosavadních výstav a nad tím, co všechno do té doby stihl a kde všude byl. Posudte prosím sami: Salerno (1960), Oslo (1960), Stuttgart (1960), Řím (1960), Řím (1961), Verona (1971), Benátky (1972), Padova (1973), Teherán (1973), San Vito (1973), Curych (1975), Aarau (1975), Conegliano (1975), Linec (1976), Salcburk (1976), Brusel (1977), Lucemburk (1977), Mexico City (1977), Curych (1977), Paříž (1977).

Než muzeum opustím, přichází za mnou paní ředitelka Marina Tonzig a prosí mě o napsání několika slov do nově založené knihy pro návštěvníky. A tak píši: „S vděčností jsem si prohlédl toto muzeum a děkuji za to, že bylo zde, v Itálii, kam Štěpán Zavřel uprchl před komunismem, zřízeno. Česká republika si Štěpána nezasloužila. Pro jeho velkého ducha a tvořivost byla příliš malá.“

Vy, milí čtenáři, kterým se tato má slova nelíbí, klidně se mnou polemizujte, nebo se mnou nesouhlaste. Ti z vás, kteří si prošli tvrdou emigrací, když opustili všechno a neměli nikoho, komu by se v cizí zemi mohli svěřit a koho by mohli poprosit o radu či jiný druh pomoci, mi dají za pravdu, že někdy jsou v životě situace, kdy nepotřebuje-

te nic jiného než jen dobrého přítele. A Štěpán takovým přítelem byl. Jen Pán Bůh sám ví, kolik lidí inspiroval, kolik lidí nadchl a kolika uprchlíkům dodal v jejich těžké chvíli odvahu a sílu, protože i on sám si prošel tvrdou a těžkou cestou.

Peter Žaloudek, říjen 2011, Rugolo – Vídeň

Vánoce 2011

Milí přátelé, čtenáři časopisu KLUB,

na Vánoce si lidé přejí vše dobré. Usmívají se na sebe, jsou na sebe hodnější než jindy, dávají si dárky. Tam, kde je válka, se uzavírá alespoň na pár hodin příměří, přestává se střílet a vraždit. V zemích označovaných jako První svět, kam jsou zahrnovány krajiny západní Evropy, USA, Kanada, Austrálie a Nového Zélandu, znějí už měsíc před Vánocemi koledy z rádia, televize i z amplionů obchodních domů a jiných veřejných budov a prostor. Všude září nákladné vánoční výzdoby z tisíců barevných žárovek a reklamy lákající k zakoupení vánočních dárků, symbolů Vánoc západního světa, se přehlušují jako o překot.

V zemích tzv. Druhého světa, čímž jsou obvykle chápány státy bývalé východní Evropy, Jižní Ameriky a části Asie, se slaví podobně, jen o něco skromněji. Také s zemích tzv. Třetího světa, kam patří chudé, rozvojové země, se slaví, ale nesrovnatelně skromněji a jednodušeji, než si to my, lidé žijící ve střední Evropě, umíme představit. Nebo si vezmeme rozdílnost podnebí. My jsme zvyklí, anebo bychom si to přinejmenším přáli, aby na Vánoce napadlo co nejvíce sněhu, mírně mrzlo, a doma nám voněl vánoční stromek, kapr a cukroví. V jiných zeměpisných šířkách je však v tuto dobu teplo až vedro a lidé jedí něco úplně jiného.

A to nemluvím o katastrofách, kterých bylo v letošním roce víc než dost: tsunami a následná atomová havárie v Japonsku, zemětřesení – naposledy před několika týdny v Turecku –, potopy, ty letos zasáhly všechny kontinenty, nejvíce nedávno Thajsko, sucho a hlad, v jehož důsledku umírají denně desetitisíce lidí, letos nejhůře v Somálsku a Etiopii, a už vůbec se nezmiňuji o oblastech sužovaných válkami, bratrovražednými boji, neustálým napětím – stačí se rozhlédnout po územích celé severní Afriky, Palestiny a Izraele.

Ale ani my, občané vysněné země tolika utečenců denně riskujících život na domácky vyrobených plavidlech přes moře z Afriky nebo v úkrytech autobusů a nákladáků cestou z Asie přes Balkán, nejsme od katastrof a neštěstí daleko: ekonomicko-finanční krize je v plném proudu, víc a víc lidí ztrácí práci, svůj životní standard, pro který se léta dřeli a na který si zvykli tak, že už nedokážou žít jinak. A i když se někomu finančně i materiálně zatím daří dobře, Vánoce bude slavit v příjemně vyhřátém bytě, s načínčným stromčkem skrývajícím pod svými větvemi spoustu dárků – je to snad samo o sobě, automaticky, zárukou či výrazem toho, že v jeho rodině opravdu vládne láska, harmonie a radost ze života? Nejsme právě my, lidé z toho tzv. Prvního světa, vystavení mnohem více vnitřním tlakům a stresům kvůli šílenému tempu života, které nás nutí stále něco dělat, jen abychom si zachovali svůj nabytý blahobyt, své pohodlí? Nestali jsme se právě my otroky toho dravého systému ženoucího nás neustále někam vpřed, až tam, kde již ztrácíme smysl pro nadhled a klid v duši, pro ctění a respektování hodnot jako láska, teplo domova, štedrost, umění spokojit se s málem, dělit se s nuznými, ale

také např. s dětmi – vždyť dnes se již všichni sociologové, psychologové a teologové shodují v tom, že za vymíráním Evropy stojí náš egoismus, touha po seberealizaci, rozvoji naší individuality – my si chceme užívat svobody, cestování, kultury – a pro děti nám prostě nezbylo místo, čas ani prostředky...

Dříve hledali lidé útěchu v katolické církvi. Ta však již definitivně ztratila nimbus posvátnosti a dokonalosti společenství, které v těžkých situacích člověku vždy pomůže. Na Západě je zmítaná sexuálními skandály, neochotou hierarchie reagovat na požadavky lidu zdola projevovanou antipatiemi až nenávisí, v bývalých komunistických zemích kromě Polska není schopna sestoupit z pomyslného trůnu pompéznosti a moci na úroveň lidí žijících v tomto, nikoli nebeském světě. Realitou se stává motto: V Boha věřím, ale bez církve.

Vánoce v dnešním světě, ať již jakkoliv a kdekoliv – ach, jaký je to jen paradox! Co z nich ještě zbylo? Co jen zbylo z toho, o čem mluví Bible: „Nebojte se. Dnes se vám v Davidově městě narodil Spasitel, Kristus Pán.“ (Lk 2,10-11)? Není snad to zvolání Nebojte se! zrovna dnes tak naléhavě aktuální? V tom dnešním bolavém, uštvaném, uhoněném a neštěstím ochořelém světě?

V knize *Síla lásky* se v příběhu ukrajinské ženy Marty, které vyvezli celou rodinu na Sibiř, hrdinka rozpomíná na papírového anděla oznamujícího radostnou zvěst, že se narodil Kristus. Tohoto anděla vystříhnutého z papíru jsem jednou spatřil na vánočním stromku v jejím pražském bytě a zeptal jsem se, proč má na vršku právě ten kus starého papíru a ne nějakou hvězdu či ozdobnou špicí, jak bývá zvykem. Paní Marta mi řekla (str. 117): „Petře, to je jediná památka, která mi na matku a sestru Kateřinu zbyla. Na Sibiř si nemohly s sebou nic moc vzít, a tak si vzaly toho anděla. Pamatuji si z dětství, že jsme ho dávali na vrchol vánočního stroměčku. Matka na Sibiři brzy zemřela a je tam také pohřbena, ale sestra se po jedenácti letech vrátila a toho anděla mi dala.“

Z vyprávění kněžích, kteří byli za komunismu dlouhá léta vězňeni, mi v paměti silně utkvělo jejich vyprávění o tom, jak navzdory izolaci v žaláři potajmu slavivali Vánoce. Tak nějak spontánně si v této nejisté, napjaté a nešťastné době vzpomínám právě na tyto lidi, kteří to vůbec neměli lehké, jak ti vězni na Sibiři, tak vězni komunistického systému. Neměli nic, žádnou vizi svobody, měli jen holý život. A ten byl velice krutý. Boží dítě z Nazareta bylo mnohokrát jejich jedinou útěchou. Jaké to byly Vánoce! Oproštěné od všeho pozlátka. Jen samá podstata. Když člověk klesne ve své bídě na samé dno, když už se hlouběji klesnout nedá, má jen dvě možnosti: zůstat na tom dně a zemřít – duchovní smrt je horší než fyzická –, anebo povstat vzhůru. Těžko, přetěžko se vstává, když je všude dokola vše pochmurné a černé, když nezavěje ani jen závan nějaké motivace, nějaké naděje.

Ale pro mnoho a mnoho našich předků z dob minulých i současných byl tou motivací Bůh – Kristus – a jeho poselství o království Božím. Přál bych si, a zároveň vám všem, aby to andělské zvěstování Nebojte se, dnes se nám narodil Spasitel, Kristus Pán! proniklo do vašich srdcí a myslí. Kéž Kristus, symbol života, symbol radosti, symbol odvahy, symbol naděje, světlo, pravda a život, dá smysl i vám v blížící se dny Vánoc. Kéž to budou Vánoce prožité s ním a kéž se skrze něho stanou svátky pokoje, míru a nového vykročení do života.

Peter Žaloudek, Vídeň 2011

Žulový Stalin

Příjemný, ale především informativní večer (diaprojekce) byl naplněn ukázkami z knihy Rudy Cainera *Žulový Stalin*. Program, který do Českého centra 19. října 2011 přilákal množství návštěvníků a také autorovu rodinu, připravil Kulturní klub ve spolupráci s Českým centrem v rámci Kulatého stolu – *Čecho-Rakušané, česká integrace v Rakousku*. Moderátorka večera dr. Marie Brandeis představila v úvodu a na závěr večera vyzpovídala autora, který mj. vysvětlil, jak na myšlenku vzniku této knihy vůbec přišel. Jako mladík žijící v Praze mu vznik a odhalení pomníku ušlo, tehdy měl jiné starosti. Teprve později na základě jedné plastiky Otakara Švece (autora právě i sochy Stalina), která ho oslovila, se o sochu začal zajímat. Autor seznámil návštěvníky s vývojem postupu vzniku pomníku Stalina a také s jeho odstraněním na základě promítnutí diapozitivů dobových fotografií, které se také nalézají v jeho knize. I když autorovi v první řadě šlo o zpodobnění tehdejší doby ve smyšlených příbězích osudů reálných postav, sama fotografická dokumentace vypráví zajímavý příběh.

Architekt Otakar Švec – pomník Stalina v Praze na Letné

Protagonisté večera: krajan Vladimír Stejskal, Dr. Marie Brandeis, autor Rudy Cainer

O úspěch večera se také plně zasloužil krajan a umělec Vladimír Stejskal, který se ujal přednesu úryvků z knihy.

Autor lituje zničení této umělecky a technicky hodnotné sochy i nevyužití prostoru pod sochou. Je toho názoru,

že by tento monument mohl sloužit jako odstrašující symbol bývalého režimu a prostoru by se dalo využít jako muzea. Autor poděkoval paní Křivanové, která mu věrně při úpravě knihy stála po boku a podle jeho slov: „bez které by tato kniha nemohla vyjít“, a též nakladatelství Ars-ci.

Na plátně: Autor pomníku Stalina, akademický sochař Otakar Švec

Dnešní stav

Na konci pořadu přišli na řadu i diváci, diskuse se při skleničce vína, na které zvalo České centrum, a zákusků – příspěvek Lázní Luhačovice i autora – příjemně protáhla do pozdních hodin.

hb

Foto: Mag. Eva Zemanová

Zdařilý projekt

Jinak nelze označit akce Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, jež se zaměřily nejen na uctění památky významné postavy československého exilu ve Vídni P. Dr. Josefa Novotného, ale především poprvé prezentovaly tuto osobnost v pravdivém světle. Hovoříme-li o akcích, uvedme, že se jednalo o tři. Den nedožitých 80. narozenin (17. 10.) připomněla zádušní mše v Karlskirche domovský kostel řádu křižovníků s červenou hvězdou a jejich provinciála P. Novotného. Zádušní mši celebroidal P. Milan Kuce-
ra OCr. Účast na mši byla hojná. Pozornost se však především soustředila na dvě další akce – vzpomínkovou konferenci a duchovní koncert v pátek 21. 10. 2011.

Díky pochopení velvyslanectví ČR v Rakousku se konference mohla konat v jeho prostorách – v důstojném prostředí Mramorového sálu. Avizovaná konference přilákala početné posluchače, takže připravený sál byl zcela zaplněn, někteří zájemci zůstali bez místa k sezení. Všichni referující byli jistě překvapeni přítomností legáta kardinála Christopa Schönborna, biskupského vikáře pro církevní řády ve vídeňské arcidiecézi Dr. Michaela Zachera, který se ujal slova hned po vystoupení legáta pražského arcibiskupa Dominika Duky P. Romualda Štěpána Roba OP, dominikána ze Znojma. Oba vyslanci se ve svých projevech jasně vyjádřili k osobě P. Josefa Novotného, vysoce ocenili jeho lidské kvality i jeho činnost na poli duchovním a zdůraznili vědomí toho, že P. Josef Novotný byl pronásledován nejen ze strany totalitního režimu, ale i ze strany spolubratří ve vídeňské diecézi. Vystoupení zástupce pražských křížovníků s červenou hvězdou P. Dr. Marka Pučálka OCr osvětlilo historický význam řádu křížovníků a působení P. Novotného. Velmi osobní vzpomínky, poeticky zpracované, přednesl P. Tomáš Koňářík OCr, který jako poslední složil ve Vídni u P. Novotného řádové sliby, potvrdily předcházejí slova o této osobnosti. Moderátorka konference, historička dr. Jana Starek, vyzdvihla úlohu P. Josefa Novotného nejen v duchovní péči o československé uprchlíky po roce 1968. V tomto duchu se nesl i příspěvek hr. Daisy Waldstein, jež svými osobními vzpomínkami zpřítomnila dané údobí.

O tom, jak došlo ke spojení sil Mag. Přemysla Janýra, zakladatele Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, a P. Dr. Josefa Novotného, zakladatele Katolického klubu, v kauze obžalovaných československých uprchlíků v uprchlickém táboře Traiskirchen, zevrubně pojednal příspěvek Mag. Hanny Paul, tlumočnice v tomto případě. Zástupce Katolického klubu Stanislav Adámek pohovořil o historii Katolického klubu, jeho aktivitách za doby P. J. Novotného a v současné době, ve svém vystoupení potvrdil a doplnil sdělení o kauze Traiskirchen. V závěru pozdravil konferenci svým příspěvkem o současném stavu a práci České katolické mise v Rakousku zástupce České katolické mise ve Vídni pan Jürgen Egermeier, který ocenil činnost P. J. Novotného, jež se stává i programem České katolické mise. V následné diskusi připomněli také posluchači v osobních vzpomínkách osobnost P. Josefa Novotného.

Večerní duchovní koncert dovršil uctění jeho památky. Konal se v kostele Maria am Gestade, kde svého času P. Novotný sloužil pravidelné nedělní bohoslužby pro Čechoslováky. Zatímco česká strana se podílela na „provedení“ dvou předcházejících akcí – zádušní mše a konference –, ujali se koncertního programu slovenští umělci. Vynikající výkony houslistky prof. Jely Špitkové (příznivci Kulturního klubu znají umělkyni z řady vystoupení pro Klub), jež vystoupila se svou studentkou A. Georgiagi, i mladých interpretů – zpěvačky Mgr. Art. Kataríny Krčmářové a varhanice Mgr. Mariety Puhovicové-Demeterové – připravily posluchačům hluboké zážitky.

Snad řízením Božím připadly nedožitá 80. narozeniny na rok 800. výročí sv. Anežky České. Byl to právě P. Josef Novotný, jež svou činností a jednáním usiloval o kanonizaci Anežky České, nebylo mu však dopřáno se tohoto momentu dožít.

mb

Zleva: P. Dr. Marek Pučalík OCr, biskupský vikář Dr. Michael Zacher, Dr. Jana Starek, hr. Daisy Waldstein, Stanislav Adámek, P. Romuald Štěpán Rob OP, P. Tomáš Koňářík OCr, Richard Basler – Klub

První řada vpravo: pořadatelky Dr. Marie Brandeis a ing. Helena Basler – Kulturní klub, druhá řada vpravo: hr. Dr. Erns Waldstein

První řada vlevo: Mag. Hanna Paul

Před začátkem koncertu kostel Maria am Gestade
Foto: Vladimír Čevela a Leo G.

Pod čarou

Všechny tři akce projektu Kulturního klubu se setkaly s uznáním těch, kteří se jich zúčastnili. Je podivné, že ti ostatní, nezúčastnění, „vypouštělí“ do světa před i po kritická slova. Na místě je banální otázka: Jak ti ostatní připomněli osobnost P. Dr. Josefa Novotného, provinciála rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou ve Vídni, jediné komunity, která přežila komunistickou likvidaci řeholí v Československu, člověka, který se nadlidsky postavil proti silám, jež usilovaly o odnětí vlastnictví řádu křižovníků ve Vídni, neúnavného pracovníka v organizaci Kirche in Not, učitele náboženství na české škole Komenský ve Vídni, člověka, který byl přímý, hájící demokracii a lidská práva za všech okolností?

Redakce

Partituren der Erinnerung

Wiener Wiesenthal Institut für Holocaust-Studien uspořádal ve dnech 4. 10. – 6. 10. 2011 na půdě Universität für Musik und darstellende Kunst konferenci věnovanou holokaustu v hudbě. V prostorách Fanny Hensel-Mendelssohn-Saal vystoupili ve třech dnech na dopoledních i odpoledních jednáních badatelé z Evropy i zámoří (USA, Izrael). Česká republika byla zastoupena dvěma referáty. Prof. Jiří Vysloužil, emeritní profesor Masarykovy univerzity v Brně (Ústav hudební vědy), ve svém příspěvku připomněl hudebníky židovského původu v české moderně. Svůj příspě-

vek obohatil nečekanou ukázkou – živým vstupem osoby, jež zpívala jako dítě v Terezíně v opeře Hanse Krásky *Brun-dibár*. Paní Anna Hanusová-Plachová navzdory vysokému věku zazpívala konsternovanému publiku svůj part jasně a čistě. Tato konfrontace vydala za desítky stran textu. Paní Věra Vysloužilová se věnovala otázce holokaustu Romů na Moravě a svoji práci věnovala lidové písni na příkladu rodiny Jožky Kubíka. Právě schopnost dobře ji zpívat „zachránila“ tuto rodinu před holokaustem. Konference byla dobře navštívena nejen badateli, ale i studenty.

Lze si jen přát, aby se tyto zajímavé příspěvky z konference dostaly i do skript historiků a muzikologů.

mb

Mitteuropäisches Theaterkarussell 2011

V Theater Brett sa od 4. do 16. 11. 2011 už po siedmy krát konal divadelný festival *Stredoeurópsky divadelný kolotoč*, ktorý predstavil divadlo z Poľska, Maďarska, Čiech a Slovenska. Program bol naozaj rôznorodý, počas dvoch týždňov mohli diváci vidieť drámu, tanečné divadlo, multimedialnú show, japonské Kyogen divadlo či pantomímu. Festival *Mitteuropäisches Theaterkarussell* chce sprostredkovať kultúrne tradície ako aj súčasný vývoj a ukázať tak publiku, čo je mu vlastné v cudzej kultúre či cudzie vo vlastnej.

Info: www.theaterbrett.at

(ao)

KRÁTKÉ OHLÉDNUTÍ

16. září 2011 zemřel dlouholetý člen různých krajan-
ských spolků a bývalý odpo-
vědný redaktor VSL krajan
Jindřich Brázdil. Čest jeho
památce!

Jindřich Brázdil

20. září 2011 se konalo autorské čtení Milana Ráčka
v Městské knihovně ve Znojmě ve spolupráci s rakouským
NÖ P.E.N klubem. Autor Milan Ráček četl se svých knih
přeložených do češtiny.

27. září 2011 se na českém velvyslanectví ve Vídni konalo
Svatováclavské posvícení, na kterém se prezentovalo hlav-
ní město ČR Praha v čele s primátorem Prahy Bohuslavem
Svobodou. V programu večera byla nabídnuta pozvaným
módní přehlídka modelů přední pražské návrhářky Beá-
ty Rajske.

Dr. Marie Brandeis s dcerou

Populární herečka Dagmar Koller a Dr. Jan Koukal, velvyslanec ČR

Výtvarník Jan Brabenec a hr. Daisy Waldstein

Módní přehlídka

Návrhářka Beáta Rajska, primátor města Prahy Bohuslav Svoboda

29. září 2011 bylo hřiště budovy Školského spolku Komen-
ský na Sebastianplatzu předáno uživatelům. Byla umístě-
na pamětní deska se jmény sponzorů hřiště. Ve večerních
hodinách schválila mimořádná valná hromada Školského
spolku Komenský založení nadace Comenius.

25. října 2011 se konala v Českém centru v Herrengas-
se 17 vernisáž výstavy *Dva ateliéry, dvě země – mnohé pro-
jekty, některé realizované* dvojateliéru česko-vídeňských
architektů Evy Češkové a Jiřího Vendla CPP Architektur
a Fellerer Vendl Architekten. Výstava, která je otevřena do
8. prosince 2011, je věnována DI Otu Češkovi.

V poledne **27. října 2011** zvalo české velvyslanectví na recepci ke státnímu svátku.

Dr. Jan Koukal, velvyslanec ČR v Rakousku, Dr. Michael Häupl, starosta města Vídně, Dr. Josef Höchtel, předseda Rakouské společnosti pro porozumění národů

Foto: Vladimír Čevela

Pavel Kohout

26. 11. 2011 u příležitosti premiéry opery *Z mrtvého domu* Leoše Janáčka ve Vídeňské státní opeře v nové programové řadě *Positionslichter* diskutovali v sálu Gustava Mahlera spisovatel a dramatik Pavel Kohout s žurnalistou Paulem Lendvaiem na téma *Das gefangene Ich: Wer ist der Fremde in uns?*

26. 11. 2011 proběhla prezentace „Petra Benovsky – RSKS kalendář 2012“.

Slováci ako rakúska národnostná skupina reflektuje tému – domov. Integrácia v podobe kalendára na rok 2012. Motto: „... je jedno odkiaľ si a kto si – emócie a ich výraz sú vždy individuálne. Niekedy potrebujeme masku, ktorá naše city a emócie chráni...“ – život v globálnej virtuálnej dedine. Čo nás spája?

2. 11. 2011 při výročním zasedání Klubu přátel českého hřbitova zaznělo „Český kulturní klenot (hřbitov) ve Vídni musí být zachován“. Pokud by měl někdo zájem o členství v Klubu přátel českého hřbitova ve Vídni, nebo se chce jen spolupodílet na práci při úpravě hřbitova, nechtě se prosím obrátit na Českou katolickou misi (adresa viz časopis Klub), nebo <http://members.a1.net/kostel>.

Více o českém hřbitovu vás budeme informovat v následujícím vydání Klubu.

Češi na podporu ÖAW

Na počátku listopadu podepsaná dohoda mezi Spolkovým ministerstvem pro vědu a výzkum a Rakouskou akademií věd (ÖAW) znamená prakticky výrazné snížení rozpočtu nejvýznamnější mimouniverzitní výzkumné instituce v Rakousku a drastickou redukcí počtu jejich zaměstnanců. Jednat by se mohlo zhruba o jednu třetinu všech zaměstnanců – z 905 lidí pracujících v ÖAW by mělo v letech 2012-2014 propuštěno minimálně 300. Celková činnost akademie by tím mohla být doslova podvázána. S tím se samozřejmě spolupracovníci ÖAW nechtějí smířit, a proto zorganizovali protestní petici, v níž apelují na politické představitele, aby respektovali svá vlastní vyhlášení o nutnosti podpory vědy a výzkumu a zároveň se obracejí na média a veřejnost, aby věnovala pozornost dramatickým vědeckým, hospodářským a společenským důsledkům chystaných kroků a tak pomohla zabránit faktickému zničení Rakouské akademie věd. Výzva nezůstala bez ohlasu a během několika dní ji podepsalo přes osm tisíc lidí. Nejedná se přitom jenom o Rakušany, ale do podpory se zapojila i světová akademická komunita. Mezi signatáři najdeme také řadu Čechů a Slováků, jak těch, kteří v současnosti působí pracovně v Rakousku, tak těch působících v českých a slovenských institucích. Rakouská akademie věd, mezi jejíž členy v 19. století patřil například otec české historiografie František Palacký, dlouhodobě patří mezi instituce, které netrpí různými předsudky vůči Čechům a české kultuře, a naopak zde běželo a běží řada projektů, do nichž jsou občané okolních zemí včetně České republiky a Slovenska velmi intenzivně zapojeni. Na základě partnerských dohod také ÖAW umožnila mnoha českým badatelům studijní pobyty ve Vídni, které jsou důležité například pro historiky tradičně čerpající z rakouských archivů. Snad i tato forma spolupráce přispěla k tomu, že mezi signatáři hrají Češi významnější roli než třeba vědci z Maďarska. Zhruba týden po zveřejnění podepsalo petici asi devět desítek Čechů, k Maďarsku se hlásí asi pětadvacet signatářů.

Možná zde ale kromě bohatých česko-rakouských vědeckých kontaktů také hraje u Čechů jejich vlastní zkušenost s hrozbou likvidace národní akademie věd. Tomu by napovídala i skutečnost, že v seznamu podepsaných najdeme i řadu občanů z Bulharska, tedy z další země, kde se politické elity pod záminkou ekonomických obtíží pokusily zlikvidovat akademii věd. Výrazně zareagovali také vědci z Řecka, sužovaného brutálními škrty ve veřejném sektoru. V seznamu zemí, k nimž se hlásí signatáři, však najdeme i exotické státy jako Etiopii, Kambodžu nebo Pákistán. Snad tato masivní podpora od předních vědců i řadových občanů doslova z celého světa donutí rakouskou vládu k přehodnocení svých plánů a ÖAW, která mimo jiné svou činností významně přispívá k česko-rakouskému sblížení, bude moci nadále nerušeně rozvíjet svoji všestranně prospěšnou činnost. Pokud byste sami měli zájem zjistit bližší informace a případně petici podpořit, naleznete ji na internetové stránce: <http://openpetition.de/petition/online/bedrohung-des-forschungsstandortes-oesterreich>.

(MaFr)

Brouk v hlavě

Milé dámy (a nezkrtní pánové): Co byste dělali, kdyby vám najednou přišly domů poštou pánské šle? Odesílatel: hotýlek U Galantní kočičky! A tyto šle by patřily vašemu zákonitému manželovi, který se v poslední době chová velmi podezřele...

Diváci, kteří navštívili v sobotu dne 12. listopadu 2011 divadelní představení Vlastenecké omladiny, komedii francouzského dramatika Georgese Feydeaua *Brouk v hlavě*, byli dokonale seznámeni, co se všechno může a nemůže přihodit, když si chce manželka za pomoci své nejlepší přítelkyně „proklepnout“ naprosto nevinného, ale ješitného manžela. Po zhlédnutí této rozpustilé frašky, která vypráví se svěžím humorem a šarmantní nadsázkou příběh o domnělých nevěrách v hotýlku U Galantní kočičky, opeřený ingrediencemi, jako je dostatek originálních nápadů s přesně do sebe zapadajícími akcemi a hlavně s vtipem, kdy bouřlivý smích v téměř zaplněném sále školy Komenského přestal pouze při požívání lahůdek ve skvěle připraveném bufetu, byli diváci poučeni, že nic se nejl tak horké, jak se upeče. A že Francouzky jsou moc „do luftu“, a tak nejlepší jsou stejně Čecho-Slovačky, které sedí doma a „vaří“ buchty!

Foto: Ruda Sejkora

A ještě pár perliček ze zákulisí: Tak například režisérka Alena Tobrmanová to nikdy nemá s přípravami jednoduché: Před premiérou jí občas odchází některý z herců. Není to kvůli drastickým metodám jejích režisérských praktik, spíše naopak. Tentokrát se nám jeden z herců tak zaláskoval, že hned přesídlil svoje hormony do Prahy. Ale Alena celou situaci vyřešila a nakonec se jí povedla nejen skvělá režie, ale i výborné obsazení rolí, které byly typové na herce jako ušité. Do hlavní dvojrole Viktora Emanuela Champsboisyho a opilce Boutona obsadila Luboše Tobrmana, jež se vtělil do obou bláznivých rolí s nelíčeným po-

žitkem. Že jsou žárliví Španělé jako rozbouřené tornádo? Pch... to jste ještě nepoznali Petra Kubáta, který svým temperamentem rozbouřil celý sál opakovanými salvami smíchu. A milé fanyanky, nebojte se: Míša Vlasák nezačal huhňat z osamělého studáckého života, jen nás opět přesvědčil, že komediální role mu náramně sluší. Herečkám to zase velice slušelo díky Petře Kalouskové, která se po večerech nejen učila roli žárlivé manželky, ale ještě stihla ušít krásné kostýmy. Byl to divadelní koncert, na kterém nezaujala ani ta nejmenší rolička. Aby ne... kdo by nehrál s takovým elánem a zapálením, když náš hlavní kuchtík Mirek Kubálek rozmazloval herecké jazýčky tím nejlepším domácím guláškem a štrúdlím!

Zkrátka u nás najde každý uplatnění – jak na jevišti, tak i v zákulisí. A jestli vás také trápí nějaký ten brouk v hlavě, tak nestřílejte, nenajímejte si detektivy a nechte se raději utěšovat u nás. Protože my z VOmladiny najdeme vždycky recept na dobrou náladu (a možná i na zlobivé manželky)!

Martina Pfeffer

Čaj o páté

V neděli 13. listopadu pořádali divadelníci Vlastenecké omladiny podzimně laděný Čaj o páté. Protože ještě doznívá čas dýní, použila je Martina na výzdobu stolů a naplnila je pozdními květy. Děvčata Katka Andrejsová a Jana Bělochová pak společnými silami uvařila náramně dobrou dýňovou polévku, která se skoro stala zlatým hřebem večera. Skoro však jenom proto, že opravdu to nejhezčí byl jejich společný výstup na pódiu, kdy obě zazpívaly a Jana i na klavír zahrála písničky z českých muzikálů *Dracula*, *Jesus Christ Superstar* a *Kleopatra*. *Dracula* se hodil i k motto tohoto Čaje, který byl tak trochu strašidelně laděný a část hostů přišla převlečena za krásné příšerky. A nebyl by to ČAJ, aby se na něm netancovalo – tentokrát nám Viktor připomněl starobylý tanec mazurku. Všichni se ji hned naučili a s chutí zatancovali. Bylo také hodně smíchu a povídání, vždyť jsme měli za sebou sobotního *Brouka v hlavě*! Tak vyzněl celý vovladinářsky laděný víkend velmi optimisticky a protože máme mladou krev, vrháme se již na přípravu Mikulášské merendy, která bude společná se sokoly ve Steingasse. Těší nás společná práce a těší nás hrát a vymýšlet akce pro skvělé vídeňské publikum!

Muzikálové zpěvačky Jana s Katkou

Text a foto: aVa

VZPOMÍNKA

Radko Pavlovec

Ing. Radko Pavlovec (29. 7. 1931, Nová Paka – 12. 5. 2003, Vídeň)

Konstruktér, vynálezce, účastník druhého a třetího odboje, politický vězeň, okresní tajemník K 231, exulant, člen KPV, skaut. V roce 1978 rodina emigrovala do Rakouska. V roce 1996 neúspěšně kandidoval do Senátu na Jičínsku za DEU. Syn Radko Pavlovec (*1962, Nová Paka) se

od devadesátých let angažuje v boji proti jaderným elektrárnám, spolupracoval s organizací Global 2000. Od konce devadesátých let provozuje v Praze kancelář, která je sponzorována hornorakouskou vládou a bojuje proti provozu JE Temelín. (Zdroj: Wikipedia)

Karel Hansa (25. 11. 1890, Vídeň – 1951?)

Český cestovatel a spisovatel, stal se prvním, kdo se pokoušel v Československu upozornit na genocidu Arménů v Osmanské říši.

Narodil se ve Vídni v rodině Karla Hansy a Josefíny Hansové (roz. Zbořilové). Roku 1919 se přestěhoval do Prahy. Byl zaměstnán jako odpovědný redaktor časopisů o lesnictví a myslivosti (*Les a luh, Lesní a lovčí zřízenec*). V roce 1922 podnikl cestu na Blízký východ, zkušenosti z níž posléze zpracoval do knih *Hrůzy východu* (1923) a *Z potulek Orientem a Harémy ve světle pravdy* (1925).

Cestovatel Karel Hansa

Období jeho cestovatelské aktivity se váže k období první republiky, kdy podnikl cesty do Jugoslávie, na Zakarpatskou Ukrajinu či do Bretaně. Svě cesty zachytil ve svých cestopisech, k nimž pořádal často osvětové přednášky. Archivní záznamy o něm končí rokem roku 1951.

(Zdroj: Wikipedia)

Ernst Křenek (1900-1991)

Ernst Křenek se narodil 23. srpna 1900 ve Vídni jako syn c. k. rakouského důstojníka české národnosti. Již v dětství se mu dostalo hudební výchovy a od roku 1916 studoval na Vídeňské hudební akademii u Franze Schrekera. V roce 1918 musel nastoupit vojenskou službu v c. k. armádě. Po válce pokračoval ve studiu, poté odchází se svým učitelem Schrekerem do Berlína, kde si razantně rozšiřuje svůj hudební horizont. Tam se vzdaluje od pozdně romantické polyfonie a přibližuje se k atonální hudbě. Záhy se stává Křenek jedním z nejdůležitějších poválečných komponistů. Jeho první smyčcové kvarteto z roku 1921 bylo přijato s nadšením, jeho první a především druhá symfonie z roku 1922 však vyvolaly skandál.

Křenek později často mění pobyt a působiště, působí ve Švýcarsku, v Itálii, Francii a opět v Německu. Senzační úspěch sklízí jeho opera *Jonny spielt auf* po premiéře v roce 1927 v Lipsku. Když však v prosinci 1927 má být uvedena ve Vídeňské státní opeře, německé nacionální, vlastně již nacistické vídeňské kruhy organizují demonstrace a vlnu protestu proti Křenkovi. Plamennou zášť vyvolalo, že poprvé na prknech Státní opery vystupoval černoch hrající na saxofon. Tato okolnost dala po nástupu Adolfa Hitlera k moci v Německu roku 1933 podnět pro vynesení kulturní klatby nad Křenkem, který byl nazýván zvrhlým umělcem a kulturním bolševikem. Ovšem je také nutno poznamenat, že Křenek, který se vlastně cítil především Rakušanem, byl hrdý na svůj český původ a z hloubi duše nenáviděl všechno německé, přestože měl v Německu veliké úspěchy. Když Křenek roku 1933 dokončil dílo *Karl V.* – operu s prolínáním prvků činoherních, operních a melodramatických s dodekafonní hudbou, která měla být uvedena ve Vídeňské státní opeře roku 1934, tak po politické změně v Rakousku dílo již nebylo přijato. Světovou premiéru mělo v roce 1938 v Praze za nepřítomnosti Křenka, který ve stejném roce odešel do amerického exilu. Premiéra opery se ve Vídeňské státní opeře uskutečnila teprve 18. října 1984, tedy padesát let po jejím vzniku.

Ve Spojených státech Křenek našel skvělé působiště, byl uznávaným a ceněným umělcem, profesorem hudby na několika univerzitách, mj. na Brandeis University ve Waltham, Massachusetts, a konala se celá řada Křenek-festivalů. Od roku 1968 Křenek opět navštěvuje Evropu, diriguje a učí, roku 1969 se odbývá ve Štýrském Hradci *Křenek – Festival* v rámci akce *Steirische Herbs* a roku 1985 je to *Křenek – Festival* v Ossiachu v rámci akce *Carinthischer Sommer*. Nakonec se i v Evropě dožívá uznání a vyznamenání (např. Großer Österreichischer Staatspreis, Großes Verdienstkreuz der Bundesrepublik Deutschland a Ehrenbürger der Stadt Wien).

Ernst Křenek zemřel 22. prosince 1991 ve Palm Springs v Kalifornii, kde měl svůj poslední domov. Roku 1992 byl převezen do Vídně a uložen do čestné hrobky města Vídně.

(Zpracováno podle originálu VMR
Dr. Jana Petříka)

Smutná vzpomínka

Hanuš Bonn, známý také pod pseudonymem Josef Kohout (5. 7. 1913 – 20. 10. 1941, koncentrační tábor Mauthausen)

Český básník, literární kritik a překladatel poezie primitivních národů. V roce 1932 ukončil studium na gymnáziu v Praze, poté studoval práva na Karlově univerzitě spolu se svým přítelem Rudolfem Margoliem, která úspěšně dokončil v roce 1938. Hanuš Bonn se aktivně zapojil do česko-židovského hnutí. Od roku 1939 byl vedoucím funkcionářem pražské Židovské obce. Přispíval do několika časopisů a novin: *Rozhledy*, *Literární noviny*, *Lidové noviny* atp.

V říjnu 1941 byl nacisty poslán do transportu do koncentračního tábora Mauthausen, kde byl zavražděn.

PhDr. Vilém Julius Josef Hauner (28. 4. 1877 – 31. 10. 1941, Mauthausen)

Český vojenský historik, publicista a překladatel. V letech 1911-1920 byl hospodářem Mensy akademické, za což byl osvobozen od vojenské služby, a člen Akademického domu. Od roku 1919 byl stálým členem komise pro vojenské názvosloví u Ministerstva národní obrany. V poválečných letech byl redaktorem *Tribuny*, kde do roku 1923 psal do zahraniční a vojenské rubriky. Od roku 1920 byl členem správní rady Vojenského ústavu věd, v roce 1925 se stal jeho místopředsedou. Byl docentem Svobodné školy politických nauk.

Zabýval se dějinami novověkého válečnictví, napsal mnoho článků z vojenské historie do *Času*, *Přehledu*, *Tribuny*, *Československé revue*, *Parlamentu*, *Vojenských rozhledů* a dalších. Překládal z němčiny, angličtiny a francouzštiny. Později se stal redaktorem vojenské části *Masarykova slovníku naučného*.

Za druhé světové války mu byl ze strany okupačních úřadů zkonfiskován majetek, později zemřel v koncentračním táboře Mauthausen. Dr. V. J. J. Hauner je uveden na společné pamětní desce u vchodu na Budějovické 5 v Praze.

Jeho syn Edgar byl zastřelen za druhé světové války, druhý syn, neslyšící Vilém Bohumír, se věnoval knižní umělecké vazbě.

Karel Hašler (31. 10. 1879, Zlíchov – 22. 12. 1941, Mauthausen)

Český písničkář, herec, textař, skladatel, spisovatel, scénarista, dramatik a režisér. Od roku 1897 hrál ve smíchovském divadle Pavla Švandy. Po krátkém táborském intermezzu hrál v Národním divadle v Brně a v divadle v Lublani, kde účinkoval v činohře i opeře. V roce 1903 byl přijat do Národního divadla v Praze, kde ztvárnil řadu rolí.

Roku 1908 se oženil se sestrou klavíristy a hudebního skladatele Rudolfa Frimla, jejich syn Zdeněk Miloš Hašler (1909-1972) byl filmový herec a režisér. V roce 1916 byl propuštěn z Národního divadla pro nekázeň. Už předtím se ale začal živit svými písněmi. Během první světové války jezdil na turné po českých zemích a vystupoval po Praze. V roce 1919 otevřel vlastní hudební vydavatelství. Vystupoval často ve varieté na Vinohradech.

Za druhé světové války i přes zákaz zpíval vlastenecké písně. Na začátku roku 1941 byl poprvé zatčen gestapem, propuštěn, v srpnu zatčen znovu, přímo během na-

táčení filmu *Městečko na dlani*. V prosinci téhož roku zemřel v koncentračním táboře Mauthausen.

Po rozchodu s manželkou se v Brně seznámil s Charlottou Burda. Z tohoto vztahu se 16. listopadu 1942 narodil syn Thomas, který se s otcem nikdy nesetkal. V roce 1948 opustila paní Burdová se synem republiku a poté se usídlila v USA. Thomas vystudoval, pracoval jako reportér deníku *Baltimore Sun*. V roce 2006, to již byl v důchodu, se rozhodl vydat po stopách otcových. (Z této cesty vznikl dokumentární film nazvaný *Hledání mého otce Karla Hašlera*.) Navštívil sídlo gestapa v Petschkově paláci, kde byl Karel Hašler vyslýchán a snad i mučen. Další cesta ho, filmový štáb, režiséra filmu Arnošta Lustiga, vězně v Osvětimi a Buchenwaldu, který provázel Thomase a jeho přítelkyni Patricii, zavedla do bývalého koncentračního tábora Mauthausen v Horním Rakousku. Barák, kde bydleli vězni z Československa, již neexistuje, štáb točil proslulý bývalý kamenolom, ve kterém vězni ručně lámali žulové kameny, které po strmých schodech vynášeli nahoru. V lomu pracovali vězni v létě jedenáct hodin, v zimě osm. Od září 2005 připomíná pamětní deska Kulturního klubu umístěná v bývalé spalovně, že zde v koncentračním táboře zahynul jeho otec Karel Hašler. A tam se vlastně poprvé sešel se svým otcem.

Když jsem se pak dozvěděl o jeho smrti – o smrti pražského Chevaliera, jak ho nazval Rudolf Deyl senior, jenž s Hašlerem byl velký kamarád –, zaslechl jsem odněkud smutnou melodii, která mi zněla v uších na rozloučenou s tímto podivuhodným člověkem. Karel Hašler určitě netušil, jaký nový přízvuk dostane ta melodie v té pro každého Čecha kruté době. Její slova byla: „Tak, jako na louce kytička, vyrostla ta naše písnička a až se ta písnička ztratí, pak už nic nebudem mít!“

Karel Hašler ve filmu *Písničkář*

Jaromír Václav Šmejkal (14. 11. 1902 – 27. 12. 1941, Mauthausen)

Český spisovatel. Používal pseudonymy Petr Stráž a Václav Brázda. Jeho žena a synek zahynuli o tři roky později v Auschwitzu. Napsal řadu cestopisných reportáží, také napsal sbírky poezie, beletrie, biografii o Hloučovi. Mezi jeho nejznámější díla patří román *Byla to dobrá loď*, zabývající se záhadou plachetnice Mary Celeste a vydaný teprve roku 1946 nakladatelstvím Nová osvěta v Praze. Tento román je považován za jeho nejlepší dílo.

Zápis do 5. třídy Bilingvního reálného gymnázia II. stupně Školského spolku „Komenský“ pro školní rok 2012/2013

Rodiče nebo zákonní zástupci odevzdají podklady k zápisu ve dnech 13.-17. února 2012, od 8:00 do 16:00 hodin v ředitelně gymnázia (řed. H. Huberová) **1030 Wien, Schützengasse 31!!!**

Prosím o telefonické dojednání termínu na telefonu 0664 96 500 79.

Podklady pro zápis:

1. Školní zpráva za 1. pololetí IV. třídy (8. postupný ročník)
 2. Vyplněná přihláška (formuláře se nachází v kanceláři školy nebo na internetové stránce www.orgkomensky.at)
- Automaticky jsou přijati ke studiu žáci sekundární školy Komenský, kteří byli pozitivně hodnoceni a z hlavních předmětů nemají známku „dostatečnou“.

Vzhledem k tomu, že se na gymnázium hlásí vždy větší počet žáků, než můžeme přijmout (z kapacitních důvodů maximálně 24 žáků), budou probíhat stejně jako v minulých letech přijímací pohovory.

Přijímacího pohovoru dne **26. 6. 2012** se musí podrobit pouze ti žáci naší sekundární školy, kteří měli z některého hlavního předmětu „dostatečnou“, nebo nebyli z některého předmětu klasifikováni, respektive ti žáci, kteří se k nám hlásí ze zahraničí.

Přijímací zkouška bude probíhat formou ústního pohovoru v jazyce německém a anglickém.

Přeji hodně štěstí a úspěchů všem uchazečům!

Mag. Helena Huberová, ředitelka gymnázia

Bilingvní gymnázium II. stupně Školského spolku „Komenský“ (otevřeno ve školním roce 2000/01, školní pokus dle § 7 školského zákona)

- 5.-8. třída (9.-12. stupeň)
- vyučování podle učebního plánu pro vyšší reálná gymnázia
- čeština/slovenština – alternativní povinné předměty, mateřský jazyk
- němčina – povinný předmět – mateřský jazyk
- angličtina – 1. cizí jazyk
- španělština, francouzština, nebo ruština jako alternativní volitelné předměty – 2. cizí jazyk
- dějepis, etika, náboženství, hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova – výuka v jazyce českém/slovenském
- matematika, informatika, fyzika, chemie, deskriptivní geometrie, biologie, zeměpis, psychologie – výuka v jazyce německém

Nepovinná cvičení: divadelní kroužek, pěvecký sbor, volejbal, fotbal

Rybova mše ve Vídni

Sbormistr kostela „Nejsvětějšího Vykupitele“ na Rennwegu 69, Vídeň 3 zve všechny zájemce o zpěv na nácvik „Rybovky“. První zkouška byla již 30. listopadu. Zpívá se na Štědrý večer při půlnoční mši svaté ve 22:00 hodin a pro ty, kteří se nemohou zúčastnit „půlnoční“, bude opakováno v neděli Křtu Páně 8. ledna 2012 v 10:00 hod. dopoledne.

Přijďte si s námi zazpívat! K hojně účasti zve a vyzývá Jiří Čech

Vážení přátelé

Dovolujeme si Vás pozvat na vánoční trh. Na uměleckém trhu v malebné uličce na Spittelberggasse je mnoho krásného k vidění. Dobrý punč rozveselí Vaši mysl a pravý český bramborák Vám připomene domov. Uprostřed trhu se nachází již 30 let naše galerie Atelier Jan. U nás uvidíte a můžete si zakoupit to, co jinde na světě nenajdete. Těšíme se na Vaši návštěvu. Otevřeno máme pondělí až pátek 13:00-20:00 hodin, v sobotu a v neděli 10:00-20:00 hodin. Jan a Tamara Brabencovi

Atelier Jan, Spittelberggasse 7, 1070 Wien, tel. 526 54 22, atelierjan@chello.at

21er Haus, nové muzeum ve Vídni

Vídeň má od půlky listopadu novou kunsthalle – 21er Haus. Sídlí nedaleko Südbahnhofu v prostorách výstavního pavilonu, kterým se Rakousko reprezentovalo na Expo'58 v Bruselu. Rakouský pavilon pro Světovou výstavu v Bruselu navrhl architekt Karl Schwanzer. Po svém přemístění do Vídně v roce 1962 se stal „20er Haus“ / Muzeum 20. století prvním muzeem moderního umění ve městě. Jako Muzeum 20. století fungovala budova až do roku 2001, kdy byly sbírky přestěhovány do muzea Moderner Kunst Stiftung Ludwig v nové muzejní čtvrti.

Nové muzeum 21er Haus, které vzniklo po rekonstrukci a úpravách stavby předcházejícího muzea architektem Adolfem Krischanitzem (www.krischanitz.at/main.html), žákem Karla Schwanzera, zve k návštěvě zahajující výstavou *Schöne Aussichten*. Se svým světlým, jednoduše strukturovaným pojetím vytvořil architekt Krischanitz ideální domov pro výstavy a další kulturní akce. Společně s kinem nabízí nové interdisciplinární zázemí rakouské metropole. Prostor bude také sloužit jako artotéka a přehlídka sbírky nadace Wotruba-Stiftung.

Odkaz: <http://www.21erhaus.at>

Otvírací doba: středa – neděle 10:00-18:00 hodin
Schweizergarten, Arsenalstraße 1, 1030 Wien

Neděle 11. prosince 2011 se zcela jistě zapíše do dějin železniční dopravy v Rakousku

Pravidelný provoz zde totiž zahájí první soukromý dopravce v dálkové železniční dopravě. Společnost WESTbahn, která je od dubna certifikovaným dopravcem, začne za čtyřicet dní na trati Vídeň – Salzburg nabízet své služby na komerční bázi. Jízdní řád i tarif byl již zveřejněn; k dispozici je denně celkem jedenáct párů vlaků, které při cestě obslouží stanice Wien Hütteldorf, St. Pölten, Amstetten, Linz, Wels a Attnang-Puchheim. Jízdní doba je 2 hodiny a 59 minut při dosažení průměrné rychlosti 106 km/h na 317 kilometrů dlouhé trati. Na stejné relaci nabízí státem vlastněné Rakouské spolkové dráhy (ÖBB) takřka trojnásobný počet spojů, na něž nasazuje mj. komfortní soupravy Railjet (Siemens Viaggio Comfort).

Vlaky WESTbahn odjíždí ze stanice Wien Westbahnhof vždy ve 32. minutu sudé hodiny, ve špičce však vlaky vyjíždí i v lichou hodinu. V opačném směru jsou odjezdy stanoveny na 26. minutu liché hodiny, v nevytíženější časy rovněž posílené o odjezd v sudou hodinu.

Tarifní nabídky WESTbahn jsou založeny na možnosti zakoupení jednorázové jízdenky nebo určitého množství kilometrů prostřednictvím kilometrické banky, kterou nabízejí i České dráhy. Rakouský protějšek ale kilometrický účet vede v elektronické podobě, nikoliv formou knihy. Jednorázová jízdenka z Vídně do Salzburgu stojí 23,80 eur (asi 595 korun). Kilometr vás vyjde na zhruba 1,88 Kč. To přesně odpovídá polovině obyčejného jízdného ÖBB. Stejně nabídky jako zákazníci WESTbahn, dosáhnou pouze držitelé Vorteilscard (rakouská obdoba In-karty za částku 100 eur ročně). Nejlevnější jízdenka ÖBB, zakoupená předem, je k dostání za 19 eur (přibližně 475 korun).

Kilometrickou banku si lze zakoupit na 1 000, 5 000 nebo 10 000 km, jeden kilometr poté stojí od 0,069 do 0,073 eur. Jízdenky se dají zakoupit ve vlaku nebo na internetu. Do vlaku je možné nastoupit bez rezervace místa. Rezervační systém bude spuštěn později, za rezervaci místa bude vybírán dodatečný poplatek. V přípravě jsou další nabídky. Zajímavou možností je nabídka WESTclub – za příplatek si zajistíte, že sedadlo vedle vás či proti vám nikdo neobsadí.

Majitelem 100 % akcií provozní společnosti WESTbahn je firma RAIL Holding AG s následující majetkovou strukturou:

26 % SNCF

26 % Stefan Wehinger

26 % Hans Peter Haselsteiner

22 % švýcarský finanční investor Augusta

SNCF do projektu WESTbahn vstoupila až 22. srpna 2011 a rozhodně nepatří mezi iniciátory a zakladatele projektu. Touto osobou je jednoznačně bývalý šéf osobní dopravy ÖBB Stefan Wehinger, který se po odchodu od státních drah v roce 2008 rozhodl založit vlastní společnost. Na svou stranu se mu podařilo získat průmyslníka Hanse Petera Haselsteiner, předsedu představenstva stavebního koncernu STRABAG.

WESTbahn nakoupila u společnosti Stadler sedm kusů dvoupodlažních jednotek Stadler KISS, mají kapacitu 501 cestujících v jedné vozové třídě a maximální rychlost 200 km/hod. Pravděpodobná kupní cena byla celkem 110 milionů eur (2,75 miliardy korun). Údržbu jed-

notek převezme společnost LogServ (dceřiná společnost Voestalpine Stahl GmbH), která pro tento účel připravila nové prostory v Linci. Údržba bude probíhat pouze v nočních hodinách, protože všech sedm jednotek je denně využito na pravidelných vlacích.

Společnost tvrdí, že nechce rozpoutat cenovou válku; cílem je konkurovat zásadně kvalitou služeb. Jednotky nabízejí pouze jednu vozovou třídu. V celém vlaku je k dispozici bezplatný internet, každý vůz obsluhuje z bistra jeden stevard, instalovány jsou oddělené záchody pro muže a ženy a k dispozici je i kuřácký oddíl.

V souvislosti se zahájením provozu spojů WESTbahn se v Rakousku objevují naprosto stejné kritické komentáře o vyzobávání rozinek, jaké dobře známe z České republiky. V této souvislosti je třeba uvést, že Rakousko je – co se týče otevírání osobního železničního trhu dalším dopravcům – ještě mnohem pomalejší než Česká republika. Dosud nemají jasno například ani v tom, zda dálkovou dopravu bude objednávat stát, spolkové země, nebo si na sebe musí vydělat sama.

(Zdroj: *bahnforum.info*, ÖBB, WESTbahn, *Der Standard*, *Wiener Zeitung*)

Salzburg – Rakouský soukromý dopravce WESTbahn, který v prosinci rozjíždí dálkové vlaky v relaci Salzburg – Vídeň, bude kromě rakouského národního dopravce ÖBB konkurovat také Českým drahám. Stane se tak prostřednictvím sesterské společnosti WESTbus, která dnes představila několik dálkových autobusových linek. Ty od 11. prosince navážou na stěžejní železniční spoje WESTbahn, a budou tak konkurovat vlakům ÖBB mezi Vídní a Klagenfurtem nebo Grazem a Linzem, ale také DB mezi letištěm Mnichov a Salzburgem. Dvakrát denně pojedou autobusy také z Linze do Prahy, díky čemuž se od prosince nabídka spojení obou měst rozšíří z dnešního jednoho páru vlaků ČD/ÖBB na čtyři přímé spoje v každém směru. WESTbus bude od prosince operovat na 5 linkách:

Trasa	Jízd za den	Cestovní čas	Cena
Vídeň – Klagenfurt	2	3 h 55	29 eur
Graz – Linz	2	2 h 40	19 eur
Salzburg – letiště Mnichov	4	2 h 40	29 eur
Linz – Praha	2	3 h 50	19 eur
Klagenfurt – Salzburg	2	2 h 55	19 eur

WESTbus, patřící z 49 % skupině Rail Holding a z 51 % autobusovému dopravci Blaguss, koncipuje své spoje nejen jako přímou konkurenci pro vlaky státních dopravců, ale zejména jako návaznou síť, která k vlakům WESTbahn dopraví cestující z jiných lokalit. Autobusy jsou na železnici navázány ve stanicích Salzburg Hbf., Linz Hbf., nebo Wien Westbahnhof. Stejně jako DB Expressbus na lince Praha – Norimberk, nabídne i nová služba moderní dvoupodlažní autobusy Setra S 431 DT, doplněné modely S 417 HD a S 415 HD (mj. pro linku Linz – Praha). Ve výbavě bude WC, klimatizace, samoobslužný nápojový automat nebo bezplatné wi-fi připojení.

Důvodem nasazení autobusů na relaci do Prahy je mimo jiné dopravní infrastruktura. V letošním roce urazí

vlak R 200/201 Anton Bruckner trasu medzi Prahou a Lincom za 4 hodiny 59 minút, resp. 5 hodín 5 minút v opačnom smere, zatiaľčo WESTbus v prosinci zkráti jízdní dobu na 3 hodiny 50 minút. Jízdenky na vlak i bus stojí shodne 19 eur.

(Zdroj: *bahnforum.info*, ÖBB, WESTbahn, *Der Standard*, *Wiener Zeitung*)
Zasláno ing. Jiřím Zajčkem

Dovoliť pastoráciu ženatých kňazov Jeden zo svedkov ukončil mlčanie

Helmut Krätzl sa narodil 23. októbra 1931 vo Viedni. V roku 1977 bol vysvätený za pomocného viedenského biskupa. Po odstúpení kardinála Königa kvôli vysokému veku v roku 1985 viedol celý rok viedenskú arcidiecézu ako diecézny administrátor. Novým arcibiskupom sa stal však Hermann Groer. V roku 2008 odišiel Krätzl do dôchodku.

K osemdesiatym narodeninám Krätzla vyšla v týchto dňoch jeho najnovšia kniha. Popisuje v nej všetko to, čo predchádzalo menovaniu Groera za viedenského arcibiskupa, publikuje po prvýkrát list, ktorý v tejto súvislosti vtedy poslal pápežovi a uverejňuje reakcie biskupov na výčitky voči Groerovi kvôli obvineniam zo sexuálneho zneužívania bohoslovcov. Ako očitý svedok sa zaoberá v knihe tiež II. vatikánskym koncilom a predkladá čitateľom svoje obavy zo súčasných spiatkočnicko-protikoncilových krokov. Knihu pod názvom *Môj život cirkvi, ktorá slúži človekovi* vydalo nakladateľstvo Tyrolia.

Za časopis *Kurier* sa pýtala redaktorka Magdalena Rauscher-Weber.

Kurier: *PI – Pfarrer Initiative – Kňazská iniciatíva Helmuta Schüllera vyzýva k neposlušnosti. Je to správna cesta?*
Helmut Krätzl: Helmutovi Schüllerovi a jeho skupine vyčítam dve veci: Nemali by vyzývať k neposlušnosti, ale k prevzatíu zodpovednosti. To znie delikátnejšie. A svätenie žien by nemali klást na tú istú úroveň, na akej sú iné požiadavky. Téma svätenia žien je totiž pre Rím uzavretá. Tým však, že ju spojili s inými požiadavkami, hrozí, že budú zamietnuté i ostatné požiadavky.

Kurier: *V čom vidíte akútnu potrebu konať?*

Helmut Krätzl: Pre mňa je zvlášť dôležitá otázka prijímania sviatostí znovu vydatými či znovu oženými rozvedenými partnermi. V tomto bode spravila cirkev len nedávno veľmi veľký pokrok. Mladý teológ Ratzinger navrhol už v roku 1971: Ak bude druhý zväzok tak silný, že už ho nebude možné rozdeliť, napr. v prípade existencie detí, treba nechať rozhodnutie na svedomí kňaza. Pápež Ján Pavol II. to však videl celkom ináč; odvtedy je to nediskutovateľná téma a mnohí kňazi činní v pastorácii to riešia každý po svojom.

Kurier: *Nedostatok kňazov je veľký problém. Nebolo by odstránenie celibátu riešením?*

Helmut Krätzl: Na teologickej fakulte vo Viedni študuje vyše 1 000 študentov. Väčšina z nich sú ženy, ktoré však podľa dnes platného cirkevného práva nemôžu byť vysvätené na kňazov. Ale i z mužských študentov sa necháva vysvätiť len mizivé percento. Podľa štatistiky, ktorú vykonal prof. Zulehner, to priamo súvisí s požiadavkou celibátu.

Mnohí sa nechcú stať kňazmi i preto, lebo nedokážu odhadnúť, akým smerom sa bude vyvíjať cirkev.

Kurier: *Ako sa dostaneme k väčšiemu množstvu kňazov?*
Helmut Krätzl: Myslím na toľkých stálych diakonov, ktorí dobročinne pracujú vo farnostiach. Mali by sme sa zamyslieť i nad možnosťou, že i kňazi by mohli pracovať dobročinne a vykonávať kňazské povolanie ako vedľajšiu činnosť.

Kurier: *Smel by sa takýto kňaz s vedľajším povolaním ženiť?*

Helmut Krätzl: Samozrejme, veď i stáli diakoni sú ženatí. A mali by sme uvážiť možnosť znovu prijať do pastorácie všetkých tých kňazov, ktorých sme suspendovali za to, že sa rozhodli oženiť. Biskup sám od seba toto nemôže zmeniť. Prial by som si však, aby viacerí biskupi z rôznych krajín a diecéz sa o to zasadili v Ríme.

Kurier: *Vidíte šancu, že by Rím mohol zmeniť v tomto bode svoju mienku?*

Helmut Krätzl: Nie všetko, čo sa týka celej celosvetovej cirkvi, by muselo byť regulované. Mnohé by sa malo dať riešiť podľa odlišných kultúrnych či kontinentálnych podmienok. Otázka manželstva či bezženstva má celkom iste iný význam v Európe ako kdekolvek inde. Zdá sa mi však, že túžba po centralizácii má svoje korene nielen v Ríme samotnom, ale i v niektorých cirkevných bázach. Biskupi sa cítia až príliš málo zodpovední za dianie celosvetovej cirkvi. Konať bez Ríma však nie je možné. Malo by však byť samozrejmosťou obrátiť sa vždy na Rím, keď by sme potrebovali pomoc.

Kurier: *V roku 1987 ste poslali pápežovi list, v ktorom ste označili Groera za nevhodného na arcibiskupský úrad a zároveň ste v ňom vyjadrili veľké sklamanie nad menovaním Krenna za biskupa. Znenie celého listu je uverejnené vo vašej novej knihe. Nemali ste už vtedy túto svoju kritiku verejne publikovať?*

Helmut Krätzl: Ešte dnes sa čudujem, kde som vtedy nabral toľkú odvalu. Dokonca i teraz som váhal, či mám nechať zverejniť obsah toho listu. Chcem tým len dokumentovať, že nie všetci vtedy mlčali a že i dnes nie je dovolené mlčať k mnohým témam a je treba pozdvihnúť hlas.

Kurier: *Bola by rakúska cirkev dnes v inej situácii, ak by sa vtedajším arcibiskupom nebol stal Groer?*

Helmut Krätzl: Celkom iste. To, že úrad Groera skončí tak tragicky, nebolo možné vtedy predvídať. Avšak jeho menovanie bolo vtedy jasným signálom z Ríma, že smer, ktorým viedol kardinál König rakúsku cirkev, musí byť pozmenený. To nás zranilo. Pretože my, ktorí sme tak úzko spolupracovali s Königom, sme videli, k akému veľkému rešpektu priviedol cirkev v tejto krajine.

Kurier: *Ste presvedčený o tom, že cirkev slúži ľuďom?*

Helmut Krätzl: Áno, ale zároveň si uvedomujem, že cirkev sa musí zmeniť. Cirkev stratila naozaj dôveru ľudí. A to nielen kvôli sexuálnemu zneužívaniu, ale i preto, že mnohí ľudia majú oprávnený pocit, že ich cirkev nechala v ich životných situáciách v „štichu“...

Kurier, 29. 10. 2011, preklad Peter Žaloudek

Nové knihy www.studienverlag.at

Elisabeth Fraller/George Langnas (Hrsg.): *Mignon*
 Tagebücher und Briefe einer jüdischen Krankenschwester
 in Wien 1938-1949
 504 Seiten, zahlreiche Abbildungen, fest gebunden
 € 29,90/sfr 47,90
 ISBN 978-3-7065-4960-8

Sigrid Kroismayr: *Nur zuhause bleiben wollte ich nie*
 Strategien von Akademikerinnen zur Vereinbarkeit von Beruf und Familie
 288 Seiten
 € 34,90/sfr 54,90
 978-3-7065-4986-8

Innsbruck/Wien/Bozen, Mag.^a Marion Bernhard, Leitung
 Presse
 Erlenstraße 10, A-6020 Innsbruck
 Tel. 0043/512/395045-DW 31
 Fax 0043/512/395045-15
www.studienverlag.at
m.bernhard@studienverlag.at

Marta Marková: *Familienalbum*
 Erzählungen aus Mähren und Böhmen
 Fast schon verloren ist die Kultur, die immer abseits des Fokus stand, und von der Marta Marková in ihren einfühlsamen Erzählungen schreibt.
 Böhmen und Mähren – das ist nicht nur das goldene Prag und Brünn, nicht nur Prager Frühling und Samtene Revolution. Das ist auch das Aufwachsen in der Provinz zu Zeiten der Kollektivierung, Studentenleben, Flüchtlingschicksal. Beinahe lassen sich diese zwölf leisen Geschichten auch als Roman lesen, dessen historischer Horizont wesentliche und unvergessene Ereignisse in der Mitte Europas einschließt. Ohne jede Wehleidigkeit oder Sentimentalität, ganz nüchtern erfahren wir von einer klugen Erzählerin von den größten Umbrüchen unseres Jahrhunderts – geschärft durch das Objektiv der deutschen Sprache, in der Marta Marková als eine von ganz wenigen tschechischen Autorinnen und Autoren ihre zweite, sehr persönliche Stimme gefunden hat.
 Hardcover mit Schutzumschlag, 206 Seiten
 ISBN: 978-3-99200-051-7
 Einzelpreis: 21,90 EUR

Internationales Adventsingen im Rathaus – Wien
 CZ So 11. 12. – 16:00
 So 18. 12. – 15:30

Melancholie und Provokation bei Schiele, Nitsch-Zeichnungen und Schüttbilder
 Das Leopold Museum bietet in diesen Tagen ein besonders attraktives Programm. Im Mittelpunkt stehen dabei die Jubiläumsausstellungen zum 10jährigen Bestand des Hauses, allen voran das Ausstellungshighlight *Melancholie*

und *Provokation. Das Egon Schiele-Projekt*. Neben Meisterwerken aus dem expressionistischen Frühwerk Schieles wie *Kardinal und Nonne*, die *Eremiten* oder der sog. *Gelbe Akt* sind auch aktuelle Positionen zu sehen: Gegenwartskünstler wie Günter Brus oder Elke Krystufek treten in Dialog mit Egon Schiele. Die Ausstellung *The Excitement Continues* widmet sich der zeitgenössischen Kunst aus der Sammlung Leopold II., der Privatsammlung von Prof. Rudolf Leopold. Hier sind u.a. Werke von Gunter Damisch, Maria Lassnig, Roy Lichtenstein, Maria Moser, Mario Merz, Arnulf Rainer, Erwin Wurm u. v. a. zu sehen. Die Schau *Hiermann Nitsch. Strukturen* präsentiert erstmals umfassend in Österreich das zeichnerische und grafische Werk des Wiener Aktionisten, aber auch beeindruckende großformatige Schüttbilder.

Wien 1900 und Expressionismus

Die permanenten Sammlungen des Leopold Museum bieten das Beste der österreichischen Kunst um 1900, von Gustav Klimt, Kolo Moser und Richard Gerstl bis zu Egon Schiele, Oskar Kokoschka und Herbert Boeckl. Nicht nur Gemälde wie Klimts Meisterwerk *Tod und Leben* oder Kokoschkas *Tre Croci* sondern auch Kunsthandwerk der Wiener Werkstätte, Möbel, Lampen, Vasen u.v.a. laden zu einem Rundgang ein.

Neu: Klösterreich-Gutscheine für Klosterbesuche fernab von Hektik:

Besinnlicher Advent und Jahreswechsel im Klösterreich
 Um die Vorweihnachtszeit besinnlich und bewusst erleben zu können, laden die österreichischen Klöster, Orden und Stifte Gäste zu ihrem Adventprogramm ein. Bei allen diesen Angeboten von Klösterreich wird der ganze Mensch auch mit seiner Seele angesprochen. Gerade in den bewegten Zeiten des Advents und Jahreswechsels ist ein Innehalten gut geeignet, seine spirituellen, kulturellen und allgemein menschlichen Werte zu finden. Oft sucht man für Weihnachten ein besonderes Geschenk: der neue Klösterreich-Gutschein ist gut geeignet, jemandem eine besinnliche und ruhige Zeit im Kloster zu schenken. Der Beschenkte kann frei wählen, wofür er den Gutschein einlösen möchte: für Kloster-Aufenthalte, Eintrittskarten oder Produkte aus dem Klosterladen (Bestellungen im Internet unter www.kloesterreich.at). Still und ruhig, aber auch stimmungsvoll und klangreich – die Klösterreich-Klöster zeichnen sich durch ihr attraktives Programm aus.

In den Stiften Geras, Göttweig, Heiligenkreuz, Herzogenburg, Klosterneuburg, Lilienfeld, Melk, Rein und Seitenstetten stimmen nationale und internationale Chöre mit besinnlichen Weisen auf die Adventszeit ein. Die Altenburger, St. Florianer und Zwettler Sängerknaben geben die beliebten Weihnachtskonzerte.

Vorbereitend auf das Weihnachtsfest werden in Geras-Pernegg, Marienkron, bei den Marienschwestern, Schlägl, St. Florian, St. Lambrecht und Zwettl Exerzitien angeboten. Wer gerne Weihnachten in der Klostersgemeinschaft verbringen möchte, ist bei den Marienschwestern vom Karmel, Oberösterreich, und in der Zisterzienserinnen-Abtei Marienkron im Burgenland herzlich willkommen.

In den Stiften Geras, Göttweig, Heiligenkreuz, Lilienfeld, Marienkron, bei den Marienschwestern und in Seitensteten besteht auch die Möglichkeit, Silvester im Kloster zu feiern. Diese Klöster bieten sich auch für Aufenthalte im Kloster „Gast im Kloster“ an. Ein interessantes Angebot hat das Stift Zwettl, Niederösterreich, mit dem Klosteraufenthalt „**Besinnlich in das neue Jahr**“ vom Freitag, 30. Dezember, 18:00 Uhr bis Sonntag, 1. Jänner 2012, 13:00 Uhr:

Die Stifte Altenburg, Geras, Göttweig, Heiligenkreuz, Herzogenburg, Klosterneuburg, Kremsmünster, Lilienfeld, St. Florian, St. Lambrecht, Seitenstetten und Zwettl bieten Geschenke für jedermann. In Form von Edelbränden und Likören, Bäckerei, Fischen, Kunsthandwerk, Christbäumen und kulinarischen Schmankerln werden Klosterprodukte auf den Adventmärkten und in den Klosterläden verkauft. In Göttweig, Heiligenkreuz, Klosterneuburg und Rein werden auch Krippen ausgestellt.

Das detaillierte Veranstaltungsprogramm „Advent, Weihnachten und Silvester“ ist kostenlos erhältlich bei: Klösterreich-Geschäftsstelle c/o ITA-Hermann Paschinger A-3491 Straß, Prof. Kaserer Weg 333
Tel. +43/(0)2735/5535-0, Fax DW -14
E-Mail: info@kloesterreich.at
http://www.kloesterreich.at; http://www.urlaubimkloster.at

Erbenova Kytice

U při příležitosti 200. výročí narození Karla Jaromíra Erbena bylo v Praze koncem listopadu v klubovně Ústřední knihovny prezentováno česko-německé vydání *Kytice/ Der Blumenstrauß* s ilustracemi **Rut Kohnové** vydané nakladatelstvím Stutz. Program uvedl Pavel Kohn, dlouholetý redaktor Radia Svobodná Evropa, Erbenovy balady přednesl Alfred Strejček.

MUZEUM HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY SLAVÍ 130 LET ZALOŽENÍ

VÝSTAVY:

Já, Merkur

do 26. 2. 2012

Hlavní budova muzea

Praha a její dcery

do 15. 4. 2012

Hlavní budova muzea

Autorský tým:

Koncepce, scénář, texty: Pavla Státníková, Miroslava Šmolíková

Architektonické řešení: David Vávra

Grafické řešení: Jiří Sušanka

Produkce: Bohumila Křížová

Výstava hledí na (pražskou) historii očima obyvatelk Prahy od pravěku až do poloviny 20. století a seznamuje nás s jejich osudy. Zprostředkovává ženský svět a řešení genderové otázky v průběhu času, seznamuje návštěvníka

s některými významnými ženami spojenými svým životem s historií Prahy, zaměřuje se i na obecné ženské archetypy a genderové stereotypy. Ženský a mužský svět v současnosti, resp. od poloviny 20. století, bude reflektován v živém klubu – prostřednictvím různých setkání, diskusí a přednášek.

Když otevřete webové stránky Městské knihovny v Praze s názvem Praha a její dcery – www.dceryprahy.cz – můžete pokračovat ve čtení příběhů žen, které se snažily změnit svět kolem sebe. Projekt e-knihovny je partnerským projektem stejnojmenné výstavy *Praha a její dcery* Muzea hlavního města Prahy. Na stránce naleznete pohled několika zajímavých žen na svět začínajícího 20. století a jejich místo v něm.

„Kdo z teoretiků i praktiků rozluští ženskou otázku? Zdaž ti, kteří všem ženám chtějí dáti muže je živící, neb ti, již otevřeli by jim rádi zdroje všeho vědění a všemožné práce, vydobyli jim všech práv? Oni, již ženy naplniti hodlají obsahem mužovy bytosti, neb ony, které k nejvyššímu rozvoji přivést chtějí jich mateřskost?“

(Teréza Nováková: *Ze ženského hnutí*, 1897)

Pražské rokoko

do 22. 1. 2012

Clam-Gallasův palác

Adolf Loos – dílo v českých zemích

do 8. 1. 2012

Plzeň, výstavní síň Masné krámy

Muzeum hlavního města Prahy

Hlavní budova

Na Poříčí 52, Praha 8-Florenc

tel.: 224 816 772-3, 606 859 951

Otevřeno: denně mimo pondělí od 9 do 18 hodin. Každý první čtvrtek v měsíci otevřeno do 18 hodin, vstup pro žáky, studenty a seniory zdarma, ostatní 10 Kč. Poslední středa v měsíci prodloužená otevírací doba do 20 hodin. Více informací najdete: <http://www.muzeumprahy.cz/>.

Výstava *Já, Merkur*

Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur

VÝSTAVY:

Veselí kostlivci

Do – 4. 3. 2012

Výstava představuje lidové obřady a slavnosti Mexika, ve kterých se odráží lidové náboženství spojující křesťanské prvky s domorodými předkřesťanskými. Zaměřuje se na obřady, které se konají v podzimních a zimních měsících a jsou spojeny s náboženskými svátky, jako jsou Dušičky, Vánoce, Tři králové. Vrcholí karnevalovými maskami (Masopust). Tyto obřady, které se vztahují ke křesťanskému církevnímu roku, jsou na výstavě zároveň srovnány s našimi obdobnými i rozdílnými lidovými obřady probíhajícími ve stejném období.

Veselí kostlivci

Jeden z akcentů je položen na mexické Dušičky, svátek zemřelých. Ten je v mexickém pojetí velkou celospolečenskou událostí s podtextem veselé oslavy života. Prostřednictvím sbírkových předmětů NM – Náprstkova muzea i Národopisného oddělení NM – Historického muzea je poukázáno na rozdílné i shodné momenty lidové mexické a české obřadnosti a ukazuje, že Mexiko je nám přes velkou vzdálenost a veškerou exotičnost v řadě ohledů blízké.

Ti, kteří nás předešli

Do – 4. 3. 2012

Výstava je uspořádána k 185. výročí narození Vojty Náprstka a přibližuje tuto osobnost pohledem vzpomínek jeho přátel a zároveň seznamuje se zajímavými fondy, které veřejnost nezná. Výstava je doplněna také trojrozměrnými exponáty, které doposud nebyly vystaveny a které jsou spojeny s životem a dílem Vojty Náprstka.

Upozorňujeme na nejnovější publikaci: Secká Milena: *Vojta Náprstek. Vlastenec, sběratel, mecenáš.*

Čas zimní, čas vánoční, čas sváteční

Do – 8. 1. 2012

Výstava představuje návštěvníkům reprezentativní výběr grafiky z dvacetitisícové sbírky knihovny Náprstkova muzea, která svými motivy odráží atmosféru a poetiku zimního období. Obrázky doplní prozaické a básnické texty inspirované tématem zimní krajiny, města a lidovou poezií.

Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur

Betlémské náměstí 1

110 00 Praha 1

Otevřeno denně 10:00-18:00 hod. kromě pondělí (středa: 9:00-18:00 hod.)

Více naleznete na www.nm.cz

V Praze byla vydána nová publikace

Komunikace zaměřená na člověka

vídeňského Čecha Mag. Dr. Ladislava Nykla, Ph.D.

Kniha *Komunikace zaměřená na člověka* je zaměřena na rozvoj základních aspektů lidského bytí, a to empatie, akceptace a kongruence (ryzosti). Vychází z teorie a výzkumů Carla Rogerse aj. Nejen Rogers, ale i dnešní výzkum dokazuje, že tyto základní elementy lidského bytí přispívají nejen k lepší komunikaci, podporují učení a výsledky studia, ale i léčí a podporují orientaci a konstruktivní lidské soužití. Komunikace na základě přístupu zaměřeného na člověka zasahuje tedy do všech oblastí lidského spolužití a je důležitá jak pro rodiče, tak pro sestřičky v nemocnici, pro lékaře, sociální pracovníky, psychoterapeuty, poradce, učitele, babičky, ale i managery a týmovou práci. Tato kniha je též pomůcka ke kurzům „učení“ empatie a rozvoje emocionální inteligence. Je ve svém rozsahu jedinečná na světě ve směru komunikace zaměřené na člověka.

Motschnig, R., – Nykl, L. (2011): *Komunikace zaměřená na člověka*, Grada, Praha. ISBN 978-80-247-3612-9

http://www.grada.cz/komunikace-zamerena-na-cloveka_6454/kniha/katalog/

Pastoralamt der Diözese Linz

Fremdsprachige Seelsorge

Tschechische und Slowakische
<http://home.pages.at/seelsorgelinz>

**Katolické společenství Čechů a Slováků
 v diecézi Linz**

Kapuzinerstraße 55
 A-4020 Linz
 Tel. (0732) 76 10-31 36
 Fax (0732) 76 10-31 38
 e-mail: fremdsprachige.seelsorge@diocese-linz.at
www.diocese-linz.at

Vážení a milí přátelé,

v poslední době došlo opět k několika významným událostem v našem katolickém společenství v Linci, které v roce 2009 oslavilo 40 let svého trvání. Mše svatá pro naše společenství slouží **P. Martin Talnagi**, který je kaplanem v linecké diecézi ve farnosti Haid. Jsem za to vděčný, neboť tím se moje dojíždění do Lince z Vídně podstatně zredukovalo. Velikou událostí byla MŠE NÁRODŮ v neděli 25. 9. 2011. Paní Staňka napsala: „Na omši nepřišlo veľa Čechoslovákov – bolo nás tam dokopy asi 12 ľudí, prišla aj mama nášho pána farára – pani Talnagi, trochu ju mrzelo, že sa mi Čechoslováci neprezentujeme tak výrazne ako iné národy... Ale myslím si, že sme za naše spoločenstvo odovzdali pánovi biskupovi L. Schwarzovi veľmi pekný vyrezávaný drevený obraz, za čo patrí veľká vďaka práve pani Talnagi – ona to spoločne kupovala aj s pani Martou. Po omši sme spoločne išli na obed a potom ešte do knižnice – mimochodom, začali sme konečne so spisovaním kníh, zatiaľ sme nahodili do PC okolo 400 kníh, knihy postupne čísloujeme a zapisujeme v Exceli. Pracujeme na tom traja ľudia: pán Talnagi, Jindra a ja...“

Naposledy jsem byl v Linci 3. 9. 2011 v den výročí narozenin **P. Dr. Josefa Valeriána** z Kongregace salesiánů Dona Bosca, který zemřel 13. 2. 2003 a byl významnou postavou v československém exilu v Rakousku. Po vzpomínkové návštěvě u jeho hrobu na hřbitově následovala děkonná mše svatá. Přáním pátera Valeriána bylo, aby naše společenství v Linci rostlo a byl plný kostel. Děkuji vděčně vám všem, kteří pomáháte naplnit tuto myšlenku.

Pravidelné bohoslužby (mše svatá nebo pobožnost) se konají v kostele Milosrdných bratří v Linci **každou sobotu v 16:30 hod.** Před mší svatou je příležitost ke svátosti smíření a po každé bohoslužbě **setkání věřících** v jídelně nemocnice v areálu kostela.

Klubovna a knihovna pátera Valeriána v Kapuzinerstrasse 55 je otevřená každou **sobotu od 14:00 do 15:45 hodin a v neděli od 14:00 hodin** podle potřeby. Je zde možnost zpovědi a rozhovoru s knězem P. Martinem. V knihovně je možno si vypůjčit knihy, audiokazety, videokazety a DVD. **Kontaktní osobou** duchovní správy je pan Viktor Kraus SMDB, mobil: 0660/195 49 09, e-mail: viktor.kraus@atlas.cz

**Přeji Vám, abyste o letošních Vánocích nově objevili úžasnou hodnotu
 Božího příchodu do naší lidské každodenní situace!**

Vídeň, 24. 11. 2011

P. Dr. Jan Horák, SDB

Nabídka pro mladé české krajany a bohemisty

Centrum Vysočina, o. p. s., pořadatel **Letní žurnalistické školy Karla Havlíčka Borovského** (dále jen LŽŠ), nabízí mladým českým krajanům a bohemistům, kteří znají český jazyk a mají zájem si ho zdokonalit, účast na týdenním kempu pro mladé lidi z různých zemí Evropy. V Havlíčkově Brodě se uskuteční v roce 2012 už poosmé. V roce 2011 se kempu účastnilo čtyřicet mladých lidí ze čtyř zemí Evropy (Německo, Ukrajina, Slovensko, Česká republika). Akce je určena zájemcům o média, není podmínkou, aby studovali fakulty žurnalistiky či o studiu uvažovali.

Cílem LŽŠ je orientace mladých lidí ve světě médií, prohloubení znalosti českého jazyka jak po stránce teoretické, tak praktické, ale také poznání lidí různých zemí a kultur. Hlavním tématem osmého ročníku akce budou **česko-slovenské vztahy** v minulosti a v současnosti. Další témata se budou zabývat kulturou, historií a médii ve **střední Evropě**.

Organizátoři akce uhradí za účastníky náklady na lektory, nájem prostor a techniky, odborníky a hosty akce. Účastníci si sami hradí dopravu do místa konání (Havlíčkův Brod, kraj Vysočina, Česká republika), školné ve výši **1500 Kč** (cca 60 eur), **stravu** (cca 9 eur/den) a **ubytování** na dobře vybavené studentské ubytovně (cca 7 eur/den). V případě, že se podaří organizátorům získat podporu v grantových programech či od sponzorů, bude účastníkům hrazena část jejich nákladů na stravu, případně ubytování, jako tomu bylo v minulosti.

Osmý ročník Letní žurnalistické školy Karla Havlíčka Borovského se koná od **19. do 26. 8. 2012**. Uzávěrka přihlášek je **31. 3. 2012**.

Více informací na www.centrumvysocina.cz.

S pozdravem

Milan Pilař
předseda správní rady
Centrum Vysočina, o. p. s.
B Kobzinové 2020
580 01 Havlíčkův Brod

Kontakt:

Centrum Vysočina, o. p. s.
B. Kobzinové 2020
580 01 Havlíčkův Brod
Česká republika
www.centrumvysocina.cz
mobil: +420 724 767 164
e-mail: centrumvysocina@centrum.cz, milan.pilarhb@centrum.cz

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Schlösselgasse 18
A-1080 Wien
 tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**
 e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2011 činí **33,- €** (členský příspěvek 16 € + předplatné 17 €). Členství zahrnuje: zaslání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2011 činí **35,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2011 činí včetně poštovního **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY PRO INZERENTY (včetně cen)

Rozměry v cm	Cena v €
2,5 × 5,2	6,13
3,2 × 10,5	15,31
6,5 × 5,2	15,31
7,0 × 8,5	26,88
7,0 × 10,5	34,38
5,0 × 17,3	40,00
12,5 × 17,3	100,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otiskem inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).

Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **12000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**
- Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**, kód banky: **0800**, účel: **inzerát**

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví:
 Centrální telefon a fax (od 10:00): **++43-1-79 88 454**
 e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

Kursy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé,
 dr. MALÁ, tel. č. 602 36 51

Čeština – začátečníci i pokročilí,
 Mag. dr. BRANDEIS,
 tel./fax 0043-1-40 89 841

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTURNÍ SPOLEK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
 Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
 tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsks@slovaci.at www.slovaci.at

Slovenský inštitút,

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,
 riaditeľka: dr. Viera Polakovičová,
 Pond. – Štvr. 09:00-12:30, 13:00-17:00
 Piat. 09:00-12:30, 13:00-15:00
Informácie: tel. 01/535 40 57

TSCHECHISCHES ZENTRUM
 ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
 ředitelka dr. Taťjana Langášková
 tel.: +43-1-53 52 360
www.czechcentres.cz/vienna
 e-mail: **ccwien@czech.cz**
 Po – St 10:00-17:00
 Čt 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

Mag.

Sylvie Šebelová

Sprachtrainerin für Tschechisch

+43 1 920 70 48 **tel+fax**
 +43 699 12 64 29 38 **mobil**
 office@sebelova.at **e-mail**
 www.sebelova.at **web**

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků
 v Rakousku
*Informationszeitschrift der Tschechen
 und Slowaken in Österreich*
 Schlösselgasse 18, 1080 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: **info@kulturklub.at**
www.kulturklub.at

Knihy vydané Kulturním klubem si můžete zakoupit/objednat přímo v Kulturním klubu.

Slowakisches Institut

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
 tel./fax: ++43-1 53 54 057
www.mzv.sk/sivieden
 e-mail: **si.wien@gmx.at**

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
 předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
 tel. / fax 604 54 85,
 po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

Hodiny klavíru
 Info tel. 0650 967 80 80

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
 Universitätscampus
 1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

CzechTourism Wien
Česká centrála cestovního ruchu

Herrengasse 17, 1010 Wien
 ředitelka Michala SIVEKOVÁ
 tel.: 0043 1 533 21 933, fax: 0043 1 533 21 934
 e-mail: **info-at@czechtourism.com**
www.czechtourism.com

PRÁVNÍK A ADVOKÁT V ČR

JUDr. Josef Franc
 Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
 tel./fax: **+420-284 818 008**
mobil: +420-602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenec
 Spittelberggasse 7, 1070 Wien
 tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder
 tel. 505 98 06, **www.theater-moki.at**

MUDr. Pavol MAZANIK, zubní lékař

Narodil se v r. 1953 na Slovensku, kde po skončení studia začal také pracovat. Má za sebou dlouholetou zubařskou praxi jak na Slovensku, tak od r. 1989 u vídeňské pokladny.

Ordinaci v 11. okrese na Etrichstraße 15/1/13 si otevřel v r. 2000. Pracuje zde v příjemném, klidném a vlídném prostředí. Čekací doby jsou krátké.

POSKYTUJE:

- porcelánové korunky a můstky;
- spolupracuje s implantologem (tzn. korunky, můstky, nasazuje i protézy na implantáty);
- bílé výplně (plomby);
- ústní hygienu;
- parodontologii.

POKLADNY:

- KFA;
- SVA;
- pro ostatní pokladny Wahlarzt.

OTEVŘENO:

- pondělí: 8:00-11:00 hod.
- úterý, čtvrtek: 14:00-18:00 hod.

TEL.: (01) 941 91 17

DOPRAVNÍ SPOJENÍ:

U-Bahn konečná stanice Simmering, pak tramvaj č. 71 směr Kaiserebersdorf, vystoupí se na zastávce Swietelkygasse. Ordinance je na rohu vedle restaurace Kaffee Haltestelle, v 1. patře.

Autem: S1 – výjezd Mannswörth
Tangenta – výjezd Simmeringer Haide

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

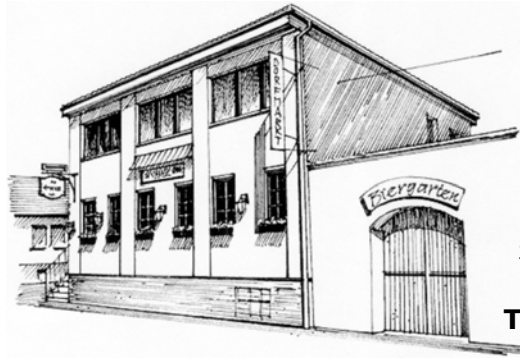
ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF
-RÜCKERSDORF

Tel. **02264/200 82**
www.hroch.at

Máte problémy s identifikací
neznámých znaků?

Obrat'te se s důvěrou
na naši heraldickou kancelář!

Újezdský herold
Heraldická kancelář

VÁCLAV KULLE

Jeřovická è. 114
190 16 Praha 9
Èeská republika

Tel./fax:
pondìlí - pátek
+420/281 972 116

Koniasch Latin Press

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6
tel./fax: +420-220 511 681
koniasch@gmail.com

KLP

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Èeská kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
èeské a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11-23 hod.

Restaurant
Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor
Èeské a slovenské speciality!

rodina
Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29
tel./fax: +43-1-812 82 71, **www.schoenbrunnerstoeckl.com**

Zur Böhmischen Kuchl

SPECIALITY ÈESKÉ
A MORAVSKÉ KUCHYNÌ

OTEVŘENO: pondìlí – pátek
11:00-15:00 a 17:30-23:00

1080 Wien, Schlüsselgasse 18
tel.: +43-(0)1-402 57 31 (Dagmar Ficenec)

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagsmenü - Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie - Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímou v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

Kleines Wiener Cafe

DENIS BEZUCHA

1080 Wien, Kochgasse 18
tel. 01/402 32 07
po – pá 9:00-22:00
so – ne zavřeno

Kavárna s èeskou kuchyní. Oslavy
na objednávku. Budějovické pivo.

Výhodné ubytování ve Vídni
M. SEĎA

Westbahnstr. 18, 1070 Wien
Tel. 524 38 73, 617 27 06

Pohádky před spaním

Knihovniček

Byly Vánoce. Tatínek vzal Elišku a Michálka ven, aby měla maminka dost času na přípravu štedrovečerní večeře.

Z kuchyně se linula tak náramná vůně, že vylákala i malého skřítku Knihovnička z jeho úkrytu. Už nějakou dobu bydlel v knihovničce v dětském pokojíčku, ale ještě nikdy si ho nikdo nevšíml. Procházel se z jedné knížky do druhé, povídal si s jejich postavami, radil jim, co a jak mají udělat v příští kapitole, ale ani jednou se ještě neodvážil sestoupit z police s knihami. Až dnes!

Sešplhal po látkové záložce, seskočil do měkkých peřin a z postele si to namířil rovnou vstříc té náramné vůni.

Když byl uprostřed pokoje, maminka si právě vzpomněla, že nemá ještě zabalené některé dárky pro Míšu a pro Elišku. Každý rok takhle vypomáhala Ježíškovi.

Knihovniček se polekal. Když uslyšel kroky a vrzání dveří, skočil do pootevřené skříně. Jenže právě tam měla maminka schované dárky, které chtěla zabalit. Když se dveře skříně začaly víc otevírat, proniklo tam víc světla a Knihovniček zpozoroval, že ve skříni leží nějaká knížka. To byla jeho záchrana. Rychle do ní skočil a ukryl se mezi stránkami.

Ale to nevěděl, že se schoval právě do knížky, kterou měl dostat Míša pod stromeček. Skřítek se ani nehnul a čekal, co bude dál.

Tatínek se s oběma dětmi vrátil z procházky. Chvilí poslouchali koledy, zpívali a povíдали si, až konečně maminka zavelela: „Nachystejte stůl, bude se večeřet.“

Všichni tři i s tátou se bleskově pustili do příprav a za moment bylo všechno nachystáno. Společně se sesedli u stolu a pustili se do jídla. Kapr s bramborovým salátem byl báječný, ale nikdo si nechtěl přidat, aby se zbytečně nezdržovalo.

Po večeři si tatínek na chvíli odběhl od stolu a vtom zavonil Ježíšek.

Děti vyskočily a běžely do pokoje, kde pod rozzářeným vánočním stromkem ležela spousta dárků. Míša i Eliška si klekli na kolena a začali dárky třídit na hromádky. Pro maminku, pro tatínka, pro Elišku, pro Michálka. Teprve pak se pustili do rozbalování.

Když Míšovi přišel pod ruku balíček, který tajně baliла maminka, našel v něm krásnou knížku plnou pohádek. Hned v ní začal listovat. A tu se to stalo. Z jedné stránky na něj zamrkal skřítek, usmál se a vyskočil z knížky. Míša ho rychle chytil a strčil do kapsy. Knihovniček neprotestoval. Cítil se tam mnohem bezpečněji než uprostřed obývacího pokoje plného krabic, papírů a spousty dalších věcí.

Když byly všechny dárky rozbaleny, nastal čas hupsnout do postýlek. A v tu chvíli si Míša vzpomněl na skřítku. Opatrně ho vyndal z kapsy a prstem ho pošimral. Skřítek se usmál a řekl: „Ahoj, já jsem Knihovniček.“

„Knihovniček?“ podivil se Míša.

Vtom k němu přistoupila Eliška a zeptala se: „Co to máš? To jsi dostal?“

„Dostal. Byl u mě v knížce!“

„Já jsem doma vlastně ve všech knížkách,“ vysvětlil skřítek.

„Jé, ty umíš mluvit?“ podivila se Eliška.

„Umím! A umím taky číst a vyprávět pohádky!“

„Tak to bys nám mohl povídat něco před spaním,“ navrhl hned Eliška.

Knihovniček rád souhlasil. Posadil se na peřinu k Míšovi, protože byl vlastně tak trochu jeho, nadechl se a začal vyprávět pohádky.

Eliška s Míšou ani pořádně nevěděli, kolik jich bylo, protože po chvíli usnuli. Knihovniček ulehl do rozevřené knížky, která ležela na stole, a přikryl se barevnou stránkou.

A od té doby Míšovi a Elišce Knihovniček večer co večer vyprávěl pohádky. Krátké, dlouhé, smutné, veselé, a někdy dokonce i strašidelné! A Míša s Eliškou ho za to měli moc a moc rádi.

O černokněžníkovi, draku, princezně a pasáčkovi

Jak tak černokněžník letěl v povětří, letěl nad horami a dolami, až přiletěl na slovenskou krajinu. A protože se schylovalo k večeru, hledal nocleh.

Vešel do první chalupy, kterou uviděl, ale hospodáři se ten divný pocestný nezdál. Ptal se ho, co je zač, kde má své věci, že s sebou nic nenese. Pocestní mívají aspoň hůl a uzel, ale on nic. Černokněžník mu odpověděl, že žádných svých věcí nemá a žádných ani nepotřebuje.

Ani v druhé chalupě ho nevzali na noc, protože se jim zdál podezřelý. Ani v třetí, ani v další. A jeden hospodář poslal pro banducha. Banduri nebo banduši, jak se jim též říkalo, to byli tehdy četníci. Když bandur přišel, milého pocestného na noc zavřeli. Však do rána zmoudří a poví, co je zač, říkali si.

Na druhý den ráno šli se na pocestného podívat. Odmkli dveře a otevřeli.

Černokněžník nikde.

Ztratil se jako duch – zavřenými dveřmi. A ten, co šel pro banducha, co ho dal zavřít, měl hlavu na ramenou obrácenou dozadu.

Takoví byli černokněžníci. Všechno mohli, byli jako duch, ale byli to lidé. Černokněžník zavřenými dveřmi přišel i odešel, znenadání se zjevil, a právě tak se najednou ztratil.

To prý byla na světě jenom jedna škola těch černokněžníků. Teď už ta školy není, ani o černokněžnících není nic slyšet.

Jednou se černokněžník donesl do jedné dědiny na draku a nechal jim ho tam. Dokud byl drak malý, nikomu neškodil, ale když vyrostl, chtěl žrát lidi.

Dávali mu dobytek. Ovcí, berana, kozu, telata i krávy, koně – co bylo.

Dědina byla blízko u města, kde sídlil král. A tak ten král ustanovil, že z každého čísla, z každého stavení se musí dát tomu drakovi jedno hovádko.

Zanedlouho však drak vyžral všechnen dobytek v dědině. Nic platné nebylo, teď chtěl žrát lidi. Každý den mu museli dávat jednoho člověka.

Trvalo to nějakou dobu, co tak lidi žral, až se tomu vze-
přeli. Prohlásili, že nepůjdou, že se nedají sežrat.

Ten král měl dceru, jednu jenom. Tak lidé povídali: jestli
král dá drakovi svoji dceru, že se nebudou vzpírat a že pů-
jdou také.

Když to král uslyšel a viděl, že lidé odepřeli poslušnost,
nebylo mu to jedno, zvláště když se usnesli, aby on dal nej-
dřív drakovi svou dceru. Měl ji rád jako jedináčka, toť se ví.

Nic naplat, král musel dceru drakovi dát.

Lidé z celé dědiny se sešli, aby doprovodili princeznu
k tomu drakovi. Byl to dlouhý průvod a všichni v něm byli
smutní, protože věděli, že po princezně dojde řada na ně.
Nevěděli si však rady, jak se zbavit té potvory.

Devět hlav měl ten drak.

U krále sloužil pasák, pásl mu ovce. Nebyl z města, byl
cizí, odkudsi z hor přišlý.

Jak se chystal ten průvod s princeznou k drakovi, přišel
k pasákovi staříček jakýsi a povídá:

„Já za tebe zapasu ovečky a ty jdi tam a tam, je tam ma-
štal, najdeš tam koně, všechno odění pro rytíře, sedneš na
koně a půjdeš. Vysvobodíš královskou dceru.“

Pasák šel na určené místo a přišel do stáje. Stál tam čer-
vený kůň, byla tam šavle a všechno rytířské odění. Oblékl
se do toho, sebral se a vydal se za procesím.

Dohonil je a ptal se, kam jdou, proč je ten průvod.

Král sám mu povídal, že tam ve skalách – a ukázal ru-
kou, už to bylo na dohled – je drak: sežral jim všechny do-
bytek, a když nebylo dobytka, tak žral lidi. Lidi se vzepře-
li a chtějí, aby král dal drakovi svou dceru, že potom oni
sami se nebudou vzpírat.

Když to rytíř uslyšel, pravil, že princeznu vysvobodí, že
draka zabije a že budou mít lidé pokoj.

Tu král hned prohlásil, že když princeznu vysvobodí, že
ji dostane za ženu.

Rytíř šel s nimi kousek cesty a potom pravil:

„Počkejte tu!“

A šel sám ke skále.

„Potvoro šeredná, polez, máš žrádlo přichystané!“ za-
volal, když byl u samé skály.

Drak se v díře ani nehnul.

„Dneska už nevyleze,“ pravil rytíř, „až zítra.“

Král chtěl, aby rytíř šel s nimi na hrad a na druhý den
pak s nimi na draka.

Ale rytíř sedl na koně a byl ten tam – ztratil se jim. Šel
do stáje, převlékl se zase do svých nohavic a krpců a hale-
ny a šel k ovečkám. Staříček mu je pásl.

„Zítra půjdeš zas,“ pravil mu.

Když večer přihnál ovce domů, vyprávěli mu lidé, že šli
s princeznou k drakovi a že je dohonil nějaký rytíř na koni
a ten se jim nabídl, že draka zabije. Šel pryč k díře, zavola-
l na draka, ale drak se neukázal. Že tedy zítra půjdou zas.
Pasáček to vyslechl a neřekl na to nic.

Na druhý den šel pasáček s ovce a zas přišel k němu
staříček a že mu ovce zapase, on aby šel, že bude mít dnes
jiného koně a jiné šaty.

Tož pasáček šel zas, jak mu staříček poručil, oblékl se
a udělal to jako poprvé.

Dohnal průvod a ptal se, co je to za procesí, kam že
jdou a proč jsou tak smutní. A oni mu odpovídali, že ve-
dou princeznu drakovi, že jim už všecek dobytek sežral
a chtěl žrát lidi, ale ti že se po čase vzepřeli a řekli králi,

aby nejdřív on dal drakovi svou dceru, že potom oni pů-
jdou také se dát sežrat. A že včera přijel nějaký rytíř na
ryšavém koni a chtěl princeznu vysvobodit, ale drak že
nevylezl.

„Počkejte na mne tady, já se s ním půjdu vypořádat,“
pravil rytíř a šel ke skále.

„Potvoro šeredná, polez, máš žrádlo nachystané!“ za-
volal.

Drak se v díře pohnul a tak zašramotil, že se až skály za-
třásl, ale nevylezl.

„Dneska už nevyleze,“ pravil rytíř.

Král ho vši mocí nutil, aby šel s nimi na hrad a na dru-
hý den zase na draka.

Ale rytíř sedl na koně a ujížděl pryč. V okamžiku se jim
ztratil z očí.

Zase dal koně a odění tam, kde ho vzal, a šel k oveč-
kám. Zase mu staříček povídal, že příští den půjde znova.
Když večer pasáček přihnál ovce do dědiny, zas se vyptá-
val, jak to dopadlo s princeznou.

„Dosud nijak. Přišel rytíř na koni, takový mladý, ale drak
nevylezl. Že až zítra vyleze,“ pravili. Pasáček zas na to ne-
pravil nic a šel spát.

Na třetí den zase pásl pasák ovce. Pískal si na píšťalku
a najednou zase přišel ten staříček. Zase ho poslal tam, co
dříve. Pasák šel, našel koně šimla, měděnou čepici a meč
jak se patří, důkladný, no, jako do boje. Vsedl na koně
a dohnal průvod. Ptal se, kam jdou a proč jsou všichni tak
smutní. Vyložili mu to o drakovi a princezně a že dva rytí-
ři už tu byli a drak nevylezl. Tož rytíř pravil, že sám půjde
na draka, aby se odtamtud vyklidil. Nechal všechny při-
jít blíže, pak seskočil z koně, dal si jej podržet a zavola-
l k díře:

„Potvoro šeredná, jsi už hladná, už polez, máš nachys-
tané žrádlo!“

Najednou, jako když zarachotí hrom, skály se začaly
třást a drak lezl z díry ven.

Rytíř měl pořádný meč, postavil se s ním před draka
a začal jím sekat. Ale sotva jednu hlavu drakovi uťal, na-
rostly mu tři nové. Ale rytíř rubal pořád, utínal mu jednu
hlavu za druhou a zase nové naskakovaly. A tak dlouho se
s ním pasoval, až draka přec jen zamordoval.

To už byl tak zesláblý, že omdlel. Vynesli ho z jedu, co
z té potvory stříkal, až po kolena ho bylo. Princezna si ho
vzala na klín a nastrčila mu na prst svůj zlatý prsten.

Když se rytíř probral z mdlob, všichni pravili, že se pů-
jde hned na hrad. Mysleli si, že rytíř je asi syn nějakého
hraběte nebo princ. Měli velkou radost, že je princezna na
živu, že jsou zbaveni draka i oni, a šli s velkým jásetem na
hrad.

Rytíř zůstal nějak vzadu, pak se od průvodu oddělil
a ujížděl pryč. A oni, jak byli rozjásaní, ani nezpозorovali,
že se ztratil.

Rytíř jel zase na to místo, odkud vyjel, nechal tam koně
a odění a šel za ovečkami.

Večer se ptal lidí, jak je to s princeznou a s drakem.
A oni mu vyprávěli, co se událo: „Přijel předvěírem rytíř
a nabídl se, že draka zabije a princeznu osvobodí, ale drak
nevylezl. Včera přijel zas druhý rytíř, silnější, ale drak zase
nevylezl. Na třetí den, jako dnes, přijel rytíř takový udatný
a smělý, skočil z koně, drak vylezl a rytíř se s ním pasoval.
Už se zdálo, že zahyne, ale přece ho přemohl, všechny hla-

vy drakovi usekal a rozřal ho v půli. Král mocně chtěl, aby rytíř šel s nimi na hrad, že to oslaví a že bude svatba, ale on se jim ztratil.“

Mrzelo krále, že rytíře na hrad nepřivedl a že ani neví, kdo mu dceru vysvobodil a lid zbavil utrpení, a že se mu nemohl odvděčit.

Uspořádal velkou hostinu a sezval – málem z celého světa – knížata a prince, že jenom aby přišli, rozeslal vědomí na všechny strany. Doufal, že přijde i ten neznámý rytíř, co osvobodil princeznu.

Sjelo se mnoho panstva ze všech stran. Ale nikdo se nepřihlásil jako osvoboditel. Král si řekl: No tak už se asi najde.

Když se konala ta hostina, pasáček pásal své ovečky právě pod hradem. A jako obvykle pískal na píšťalku. Uměl velice krásně pískat.

Okna hodovních síní byla otevřena a pískání zaléhalo až sem. Hosté poslouchali a velmi se jim to líbilo. Ptali se krále, kdože to tak krásně píská.

Král se ani nemusel vyklánět z okna, aby se podíval, kdo to píská, znal dobře pasákovu fujaru a pravil:

„To je můj pasák, co mi ovce pase.“

A oni se divili, že takový prostý mládenec umí tak překrásně pískat.

Na té hostině měli i hudbu, to se ví. Vesele jim hrála, ale některým hostům se brzy omrzela a v hlavě jim zněly melodie pasáckovy píšťalky. Požádali krále, aby dal pasáčka zavolat a aby jim zapískal v královských komnatách na hostině.

Stalo se. Pasák přišel, a jak vcházel do hradu, pískal. Jak vstupoval po schodech, čím výše vyšel, tím krásněji pískal.

Tak pasáček hrál při královské hostině a panstvu se to líbilo, že už druhé muziky nechtěli a jenom on jim musel pískat. Když pískal, jako by s celým světem rozprávěl. Jako kdyby se celý sad rozezpíval slavičky a pěnkavkami a jako by potůček zvonil stříbrnými vlnkami, a hned jako by noc kvílela naříkavě a celý les plakal. Dámy v krásných šatech dojetím slzely, páni zapomínali chutná sousta na talíři a poslouchali. Tak je ta hudba zaujala.

Když skončil, zeptal se ho král, co žádá za to, že je tak obveselil. Ať se napije s nimi a pojí dobrých pečení, pravili hosté.

Ale milý pasáček pít nechtěl, jíst nechtěl. Teprve když ho znova žádali, aby si o něco řekl, pravil, že nechce nic jiného, než aby se mohl napít vína z toho koflíčku, co pije princezna.

Některým se zdálo jeho přání opovážlivým, ale král svolil. Podal mu víno v tom koflíčku, co pila princezna. Pasák se napil a prstýnek, co mu princezna dala, když zabil draka, vhodil nenápadně do vína a nechtěl už nic jiného, než aby to víno princezna dopila.

Princezna přijala koflíček a víno dopila. Když dopijela, uviděla na dně prstýnek a ihned poznala, že je to ten, který dala rytíři, když zabil draka.

„Tatínku, to je můj vysvoboditel!“ zvolala. Král nedůvěřivě vstal a šel se přesvědčit, zda je to opravdu princeznin prsten. Ale i on ho poznal.

Pasák se už mezitím vzdálil, sestupoval po schodech a vracel se ke svým ovečkám. Král jej však hned dal zavolat zpátky.

Pasáček přišel a vyprávěl, jak to všechno bylo.

Král naslouchal a když pasáček dopověděl, dal ho obléci do královských šatů.

Dal mu svou dceru a hned slavili svatbu. Uspořádal novou hostinu a zase pili a hodovali.

A na Radhošti je zvonec a už je té pohádky konec.

A jak to bylo s tím černokněžníkem?

Lítal dál v povětří. Chudým lidem pomáhal, zlým škodil. Ale našel se jeden člověk, který uměl to povětří ovládat. Způsobil, že se černokněžník, jak tak jednou letěl na mraku, srazil s druhým mrakem, spadl na zem a udeřil se. Od té doby už v povětří nelítal. Zůstal na zemi a pil od černé krávy mléko. Přestal čarovat a tak už o něm nebylo nic slyšet.

A to už je opravdu konec pohádky.

Václav Čtvrtek: *Vánoce u Rumcajsů*

(Z knihy *Vánoce v české kultuře*, vydalo nakladatelství Vyšehrad)

A bylo o Vánocích na třetí rok. Hned ráno zaslechli Rumcajs s Mankou od Jičina velké tlučení. „V Jičíně už zabíjejí kapry,“ povídá Manka. „To aby ses, Rumcajsi, taky vypravil pro rybu.“

Rumcajs ale zavrtěl hlavou: „Já bych letos radši černého kubu. To je pravé loupežnické jídlo na štědrou večeři. Loni si ho nemohl dopřát ani knížepán.“ Manku jako by v tu chvíli posedla jiná chuť.

„Rumcajsi, mně se jazyk kroutí do kornoutku zrovna jen na rybu.“ A tak si Rumcajs vysadil synka Cipíska na rameno a vydali se k vodníku Volšovečkovi pro kapra. Místy bylo holo a kluzko, místy hluboký sníh. A nejhůř u rybníka nad stavidlem. Vítr tam navál závěj na zmrzlou strouhu.

Vtom Cipísek, protože byl výš, povídá: „Někdo v té závěji leží.“ Byl to takový kulatý chlapík, převaloval se na břicho jako na kolíbce a ne a ne se zvednout. „Já tě znám,“ povídá Rumcajs, „ty jsi jičínský krupař Kastl. A co tu děláš?“

„Vyšel jsem si, aby mi v žaludku správně odlehlo před večeří, a teď tohle,“ heká Kastl.“

Rumcajs s Cipískem zvedli Kastla ze závěje a postavili ho rovně na nohy. A krupař už šmejdl po všech kapsách, aby se jim odměnil. Neshledal v kapsách víc než pár hrstí krup, jak mu tam napadaly, když stál u pultu. „Víc u sebe nemám,“ řekl Kastl.

„Nech tak, stejně bychom nic nevzali,“ povídá Rumcajs, ale vtom už mu krupař vsypal kroupy do kapsy u kordofánské kazajky. Potom se Kastl hrnul dál směrem k Jičínu.

Rumcajs s Cipískem došli jen k rybníku a zaťukali na stavidlo. Volným očkem v ledu vyjel z vody vodník Volšoveček. „Co byste rádi?“

„Kapříka, Mance na něj přišla chuť, a aby bylo co smažit k štědré večeři,“ poprosil Rumcajs.

Volšoveček na to neřekl ani slovo, vjel pod led a za chvíli podává Rumcajsovi kapra. „Tumáš.“ A hned zase zpátky pod led, a voda v rybníce jako by o slzu stoupla. Rumcajs si srovnal krasavečka kapra do náruče a nese ho domů.

Cipísek se mu přidal k boku. Ale jak jdou, Rumcajsovi pořád připadá, jako by se za ním někdo díval. Ohlídně se, a na stavidle sedí vodník Volšoveček a tlapkou mává kaproví na rozloučenou.

„Krucíš, já se neměl ohlížet,“ povídá Rumcajs.

Když došli k jeskyni, Rumcajs pro tu chvíli usadil kapra do studánky a na stružku přihrábl hrázku z křemílků, aby nemohl uplavat.

„Máš ho ve studánce, Manko,“ vzkázal po Cipískovi. Ale sám postává nad studánkou, v srdci ho tíží závažíčko, a pořád vidí Volšovečka, jak sedí na stavidle a mává kaprovi na rozloučenou. A bůhví jak se to tak Rumcajs nešikovně otočil na patě! Hrázka z křemílků se rozvalila a kapří krása plyne strouhou pryč do rybníka. „Já nešika!“ křikl vesele Rumcajs na celý Řáholec.

Když to doma pověděl Mance, Manka řekla: „Dobré srdce není zadarmo. Nás to stálo štědrou večeří.“

„Nevyvedla se nám ta rybí po pansku,“ usmál se Rumcajs, „tak si uděláme poctivou loupežnickou.“ Uhodil rukou o kapsu u kazajky a v kapse se ozvou kroupy od Kastla. Přesypaly se a zacinkaly málem jako zvonky.

„Aleluja,“ povídá Manka, „k štědré večeří bude kuba z krup.“ „Glória, maštěný kuba s houbama!“ zazpíval Cipísek. Rumcajs vyklopil kroupy z kapsy a hned stavěli hrnec na ohniště. Našla se palička česneku, za nehet pepře, za dva soli i jiskřička jezevčího sádla. Jen houby nebyly. Jen houby pořád chyběly. Nebyl jich v celé domácnosti ani lupínek.

„Jako loni na jičínském zámku,“ povídá Rumcajs. „A bez hub je kuba jen marnost.“

Vtom vběhne do jeskyně veverka. Přichytila se drápkem Mančina kolena a složila jí do klína plnou náruč hub. „Už chvíli se dívám na tu vaši trampotu tamhle z borovice,“ řekla. „A tak vám něco nesu ze své zimní špajzky. Tuhle jsou hříbky a tuhle křemenáče, aby byl kuba správně dočerna.“

Rumcajs, než sáhl pro kudlu, aby to veverčí nadělení pokrájel do rendlíku, ještě povídá: „O to je na tom loupežník líp než knížepán, že má veverka za dobrou přítelkyni.“

Potom vařili kubu: z Kastlových krup, soli, pepře, jezevčího sádla a veverčího nadělení. Vonělo to až do jičínského zámku. A když toho černého kubu snědli, zazpívali si stručnou loupežnickou koledu:

Vyletěla na nebesa
vlasatice kometa,
měsíček tam trouší hvězdy,
kometa je zametá.

Jaroslav Seifert: *Všechny krásy světa*

Co si vzít do hrobu

27.

V Praze jen poletoval sníh, ale cestou k Radotínu vjel pražský vlak do husté chumelenice. Od tohoto místa nebylo vidět z okna vlaku už nic. Ani staniční budovy. Zmizely protější stráně i řeka pod tratí. Marně jsem se těšil, že v zamrzlém okně vydýchám si malé okénko, abych před Zadní Třebání aspoň na pár vteřin zahlédl v údolí Karlštejn. Byl zcela ukryt v sněhových mlhách.

Když jsem dojel do Berouna, sníh jako na povel ustal a celé město bylo v bílém. V tu chvíli započalo i to známé ticho sněhu, kdy to jen příjemně vrže pod nohama.

Celou dlouhou cestu z nádraží přes černou, ostře se rýsuující Litavku nemohl jsem v tom dlouhém tichu nevzpo-

mínat, co všechno zapadlo v mém životě do sněhu v tomto městě i v kraji kolem dokola.

Nejdříve to byl líbezný letní výlet, plný vůně vody a puškorce, kdy jsme jako desetiletí chlapci s milovaným učitelem Jaroslavem Bergrem spěchali svým dětským pokřikem a smíchem rychle se zmocnit opevněných zdí Karlova Týna. Z tohoto radostného výletu na konci školního roku zůstalo mi v paměti jen trochu třpytu ze zlaté kaple císařovy a neskonale štěstí krásného dětství.

Mnohem přesněji si již vzpomínám na bloudění v syrovém chladu křivoklátských síní a nevlídných chodeb. Byl jsem tehdy mnohem starší a při prohlídce hradu měl jsem jen jedinou starost, jak se při občůzce někde pozdržet a aspoň na chvíli uniknout početnému hloučku. Podařilo se mi to až pod malým okénkem chladného vězení, kde trávil své hořké chvíle českobratrský biskup Augusta se svým pisařem. Až na tomto nehostinném místě se mi podařilo zmocnit se dívčích úst, která jsem miloval.

Tenkrát jsem ještě mnoho nevěděl o smutku krásné princezny Blanky z Valois, které se tak stýskalo na cizím hradě v nevlídné cizině. Ještě že její mladý manžel poručil pochytat z celého okolí slavíky, aby jí zpívali pod okny. A tito mladí trubadúři se prý mohli pak potřhat, aby její zachmuřenou tvář aspoň na chvíli rozjasnili. Škoda že tuto krásnou legendu nám každý ornitolog lehce vyvrátí. Je tak pěkná a stará!

Dnes už tu krásnou paní znám a mohu nechat oči na její spanilé tváři.

Mezi těmito dvěma přeslavnými hrady leží při bystré řece Beroun. Trochu zamlklý, trochu ošumělý a hlavně zaprášený bílým popelem královských cementáren. Tentokrát však byl běloučký, na věžích i na střechách se sněhovými krajkami jako čerstvě nažehlená ministrantská rocheta.

Když chci vzpomínat, musím plno věcí v tomto městě vyhrabat z vysokého sněhu.

Nejdříve je to bezpočet pěkných dní i večerů v staromládeneckém domku Karla Křížka. Protagonistou schůzek byl sice František Hampl, který se narodil nad Labem, ale do tohoto města nad Berounekou se zamiloval. Oslavil je pak v několika knížkách. Karel Křížek byl však nejstarší a jemu patřila čest! Kdysi byl zaměstnán jako průvodčí na dráze, později vedl dělnický list v Berouně a nakonec se rozhodl být dobrým a věrným přítelem nás několika, kteří jsme se občas v jeho domku scházeli. Časy plynuly v družné a laskavé pohodě, a čím víc jsme stárli, tím byly vztahy vroucnější.

Když přišla okupace a po ní válka, ve dnech zoufalství, smutku a polohladu byl Křížek neúnavný. Znal se s mnoha lidmi v kraji i ve městě. S mlynáři i sedláky. A mnoho lidí, zvláště těch, kde byl některý z členů jejich rodiny odvláčen nacisty, poznalo jeho dobré, ochotné i statečné srdce. V těch dobách byl zatčen i František Hampl.

Jak Křížek vše sháněl, sám nevím. Měl malou penzi, byl chudý, ale dost lidí mu klepávalo na okna, vždycky trochu zaprášená. Byl sám opuštěný, ale každému nasypal, jako sypeme v zimě hladovým ptákům.

Nejpozoruhodnější bylo, že se to dokonce dalo přímo pod okny berounského gestapa. Jen jednou uvízl v jejich neodbytných prstech, ale poštětilo se mu uniknout.

A přece se mu podařilo vykrmit dvě prasata, která z větší části rozdal. Klidně, jen s trochou strachu. Prasátka dost

kvíčela. Když pak udil jejich maso a vůně uzeného byla pronikavá, nezbylo mu nic jiného než otevřít žumpu a její obsah rozlít po trochu neučesané zahrádce.

Jedna vzpomínka zapálí však knůtek dalších. Scházeli jsme se v Berouně po celou válku. Když zatkli Hampla, byly ty schůzky smutnější. Ale i smutek utužuje přátelství.

Na cestách do Berouna zažil jsem tři dobrodružství. Pro mě, který jsem nepoznal válku zblízka, tyto příhody byly silně vzrušující a nezapomenutelné.

Nejdříve jsem poznal, co je to nálet hloubkových letců. Poprvé jsem slyšel hvízdát kulky doslova kolem uší. Bylo to v Dušníkách, dnešní Rudné. Když se přiblížili letci, vlak zastavil a všichni jsme z vlaku utíkali do polí. Letci po útoku odlétli a my se vrátili do vlaku. Lokomotiva byla prostřílena a otvory po kulkách syčela pára a horká voda. Dětská knížka, kterou jsem vezl známým do Berouna, byla prostřelena. Chtěl jsem si ji schovat. Ale když to zahlédl německý voják, knížku mi vytrhl a odnesl. Do Berouna jsme došli pěšky.

Podruhé nám dobřichovičtí partyzáni vyhodili do povětří lokomotivu a vykolejili vlak. Obrácená lokomotiva ležela opodál mimo koleje. Její spodek připomínal brouka na zádech, který se marně snaží obrátit.

Potřetí jsem se dostal do Berouna ve chvíli, kdy letci bombardovali nádraží. Zůstali jsme s vlakem opodál a viděli jsme padat pumy. Nádraží ihned hořelo, ale to byl již květen na dosah a místo nadějí byla v srdcích již jen jistota. Ještě jen trochu jarních dešťů, aby omyly zaprášené břehy a neuklizené ulice ke květnové slávě!

Na berounském hřbitově je hrob Václava Talicha.

Bývaly to nezapomenutelné chvíle, když Talich přijížděl do své lesní vily, ve které pak již zůstal až do své smrti. Cestou domů zastavoval se dost často u Křížka. Jednou či dvakrát podařilo se mi tam Talicha zastihnout. Talich měl Křížka rád. Zatímco Křížek sháněl po bytě nějaký čistý ubrus na rozviklaný stůl poblíž včelína v zahradě, Talich s tajemným úsměvem vytáhl z aktovky štíhlou láhev, ponořil ji do škopíčka se studenou vodou. Pak při tichém šumu včel popíjeli jsme lahodnou šťávu z rýnských hroznů.

Ještě než jsme dopili, nachladil Talich druhou a třetí. A srdečně se usmíval. Usmívat se mohl, ale pít snad už neměl. Nevím. Křížek se zpěchoval druhou a třetí láhev už otevřít. Že jsou to příliš drahá a vzácná vína, že si je Talich přivezl na neděli, aby si je nechal pro sebe. A byl ochoten doskočit do města pro jiná. Talich však nedal!

Ty mlč, povídal mu. Ty nejlíp víš, že člověk si vezme do hrobu jen to, co v životě rozdá. Nezbyvalo než vypít všechny tři.

Talich, nesmírně laskavý člověk, vždy přátelsky zainteresovaný do života svých přátel, rozdával pak rozmarně ze svých bohatých vzpomínek. Byl přísný jen u dirigentského pultu. Když mu jednou první houslista namítl, že zahrát určitou pasáž způsobem, jak vyžaduje, je prostě nemožné, řekl striktně: Já od umělce vždycky žádám prostě nemožné!

Vyprávěl rád o svých přátelích. Byli již téměř všichni mrtví. Při jeho živých slovech však mrtví posedávali ke stolu se svým dávným úsměvem a bylo pěkně při jeho milých vzpomínkách. Žel, Talichova éra berounská byla již počátkem jeho dlouhého, smutného odcházení ze světa plného hudby do světa plného ticha. Bylo dost příkoří, která musil zažít v posledních letech. Pak přišla těžká nemoc, nové bolesti a nová trápení.

To jsme již chodili jen k němu do vily v dnešním Talichově údolí. Při jedné návštěvě vyprávěl Křížkovi, jak v lese potkal velikého černého medvěda, kterého musil zahnat holýma rukama. Posléze jsme chodili už jen kolem jeho oken, kde nemocný bezmocně ležel a čekal smrt.

Karel Křížek zamlouval si u hrobníka místo blízko hrobu Talichova. To se mu nespínilo, ale daleko od sebe nejsou.

Tentokrát však byly hroby zaváté tak, že nad sním čněly jen pomníky a kříže. Při pohledu na tu bělostnou pláň připomínal jsem si starou lidskou moudrost: že v životě přece jen existuje jediná pevná jistota. Přijde, musí přijít chvíle, kdy všechny bolesti a všechna trápení ustanou.

A bude velké ticho a všechno přikryje sníh. Bílý a hebký sníh, právě takový, jako byl tehdy.

Jedna z ilustrací pro děti malíře Štěpána Závřela

VÝBĚR PODZIMNÍ A ZIMNÍ POEZIE

Jan Skácel: *Vánoce dospělých*

(Z knihy *Vánoce v české kultuře*, vydalo nakladatelství Vyšehrad)

Radostí dětí ohřejí si ruce
budou se usmívat a říkat
jsou tady Vánoce
a bílou nití zaobroubí mráz
to roztřepené
co se v nich obnosilo za tak dlouhá léta

A budou trošku veselí
a trošku smutní
a trošku pobavení sami sebou
a ticho roztáhne svých deset prstů před jejich tváře
a zamrzne do opuštěných ulic

A teplá ramena stromečků
vtlačí se do oken až bezdětní
půjdou si po večeři na procházku
a budou se držet za ruce
a budou si dětmi
a každý z těch dvou
bude se snažit být ten dospělejší
pečovat o toho druhého
protože venku je kluzko
a uvnitř Vánoce

Jaroslav Seifert

(Z knihy *Vánoce v české kultuře*, vydalo nakladatelství Vyšehrad)

Rolničky slyším, slyším hlasy,
myslím si: Kdo to přijel asi?
Dlouho už neviděl jsem sáně,
a proto toužím dychtivě
podívat se zas jednou na ně,
pohládit koně po hřívě.
však venku nikdo. Jenom vrána
do pola sněhem zasypaná.

A slyším hudbu. Nechám všeho,
jdu přivítati neznámého.
Kdo je to? Slyším, někdo troubí,
housle se ozvou k tomu vráz
i basa, která zpívá zhloubi.
Nic, jenom tma a ticho v domě
opírají se silou o mě.

A v koši u psacího stolu
hryže si myška. My dva spolu
známe se dávno. Tíše vklouzla
tak jednou ke mně. Od těch dob
je pokoj stále plný kouzla.
Jen, prosím, neplaš, nerozzlob

tu přítelkyni malých dětí,
umí tak krásně vyprávěti.

Vždyť je to ona, myška malá,
jež s Kristem Pánem v seně spala
a viděla, jak Marie Panna
už dlouhou cestou umdlévá
a klesá k zemi uplakaná
na trochu slámy do chléva.
A viděla, jak s nebe rázem
andělé slétali se na zem.

A teď je u mne. Pode dveřmi
tou škvírou chodí ke mně, věř mi.
A od těch dob mi takhle hrají,
rolničky slychám v tento čas,
okna mi květy rozkvétají
a s nebe slychám krásný hlas.
Ne obyčejný, ale svatý,
když do tmy ráno vyjdu vraty
a spěchám sněhem na roráty.

Jaroslav Kolář

Vánoce – slovíčko krásné
kouzlo, které rázem svět promění
rozsvítí se svíce jasné
rozzáří se oči krásně
a do duše vrátí víru
že si v pohodě a míru
užijem hezkých pár dní
Až teplé světlo zhasne
nezapomeňte, co všechno se změní
potom předsevzetí krásné
čisté jako světlo jasné
do nového roku neste s sebou
a když třeba nohy zebou
věřte, že i led se ve vodu promění

Karel Jaromír Erben: *Štědrý den*

I.
Tma jako v hrobě, mráz v okna duje,
v světnici teplo u kamen;
v krbu se svítí, stará podřimuje,
děvčata předou měkký len.

„Toč se a vrč, můj kolovrátku,
ejhle adventu již nakrátku
a blízko, blízoučko Štědrý den!

Mílo je děvčeti přísti, mílo
za smutných zimních večerů;
neb nebude darmo její dílo,
tu pevnou chová důvěru.

I přijde mládenec za pilnou pannou,
řekne: Pojd' za mne, dívko má
budiž ty mi ženkou milovanou,
věrným ti mužem budu já.

Já tobě mužem, ty mně ženkou,
dej ruku, děvče rozmilé! –
A dívka, co předla přízi tenkou,
svatební šije košile.

Toč se a vrč, můj kolovrátku,
však jest adventu již nakrátku
a přede dveřmi Štědrý den!

II.
Hoj, ty Štědrý večere,
ty tajemný svátku!
cože komu dobrého
neseš na památku?

Hospodáři štědrovku,
kravám po výslužce;
kohoutovi česneku,
hrachu jeho družce.

Ovocnému stromoví
od večere kosti
a zlatoušky na stěnu
tomu, kdo se postí.

Hoj, já mladá dívčina,
srdce nezadané:
mně na myslí jiného,
jiného cos tane.

Pod lesem, ach pod lesem,
na tom panském stavě,
stojí vrby stařeny,
sníh na šedé hlavě.

Jedna vrba hrbatá
tajně dolů kývá,
kde se modré jezero
pod ledem ukrývá.

Tu prý dívce v půlnoci,
při luně pochodni,
souzený se zjeví hoch
ve hladině vodní.

Hoj, mne půlnoc neleká,
ani liché Vědy:
půjdu, vezmu sekeru,
prosekám ty ledy.

I nahlédnu v jezero
hluboko – hluboko,
milému se podívám
pevně okem v oko.
[...]

V.
Nastala zima, mráz v okna duje,
v světlici teplo u kamen;
v krbu se svítí, stará polehuje,
děvčata zase předou len.

„Toč se a vrč, můj kolovrátku,
však jest adventu zase nakrátku,
a nedaleko Štědrý den!

Ach ty Štědrý večere
noci divoplodné!
Když si na tě vzpomenu,
k srdci mne to bodne!

Seděly jsme také tak
loni pohromadě:
a než rok se obrátil,
dvě nám chybí v řadě!

Jedna, hlavu zavitou,
košiličky šije;
druhá již tři měsíce
v černé zemi hnije,
ubohá Marie!

Seděly jsme také tak,
jako dnes a včera:
a než rok se obrátí –
kde z nás bude která?

Toč se a vrč, můj kolovrátku,
všeckoť ve světě jen na obrátku,
a život lidský jako sen!

Však lépe v mylné naději sníti,
před sebou čirou temnotu,
nežli budoucnost odhaliti,
strašlivou poznati jistotu!”

Jiří Orten: *Hrob nezavřel se*

Listopad

Vždy jednou za čas, za čas, který mívá
jako váš malý pláč, jak vaše touhy mladé,
přichází starý pán a sklání těžkou šjí.
Ztratil jsi něco snad a hledáš, listopade?

Kotouče páry, zimy, kterou saje
zavátý park a všechny jeho stromy
s jehlami deště, který naříkaje
rozehrál rozbité a dyšné gramofony.

Co hrají? Hrají list, čáry, jež nečarují,
list hrají, který se na slepé cesty klade,
zatím co dívky spí u draků v černé sluji.
Ztratil jsi, nenajdeš, ó běda, listopade!

(mk)

František Halas: Milostí buď mi tělo tvé

Děšť v listopadu

Taková voda
zmučená voda žal
jako ta voda
co si v ní Pilát ruce umýval

Taková voda

A co bys chtěl
až k srdci zamračený
když taková voda padá

A jí bych chtěl
slzavý úsměv smutné ženy
co mě má ještě ráda

Jan Skácel: Noc s Věstonickou venuší

Podzim ve městě

Tady je město, náměstí a domy
a také slečny s uzly vlasů na hlavách,
ve kterých bydlí vítr, myš a touha.

A je i podzim.

A někde vysoko je slunce.
Zatáté v mraku, jako v koňském srdci dráp.

Oldřich Mikulášek: Ony

Listopadové elegie

I
Děšť se sněhem – mé jídlo a mé pití.
A horký brambor mé lásky v dlaních k tomu.
A trochu vytí

Hrdličák zmoklý na větvi
zapomenutého stromu.
Větrem anebo čím
peříčko na hrudi se chví?

II
Milč, miláčku – jen ke mně ne.
Vše nevýslovné
se z prsou dere v stenu.

Tvé srdce tak něžně nadrem chráněné –
že surově chce se k němu.

III
Když s očima tak dalekýma,
že jsi mně stále, stále blíž...

Když očima už jenom mýma
zříš pod svým víčkem přivřeným,
že každá z řas tvých navždy stíná
mou hlavu k tvé – jsem slepý již.

(mk)

**Stanislav K. Neumann:
Kniha lesů, vod a strání**

Listopad mezi buky

Všechny jizvy strání se již obnažily
zvětralé a šedé, mechem skvrnité.
Suchá voda větru šumí steskem lesů,
po vrších je slunce měkce rozlité.

(mk)

Slunce milosrdné, jež by chtělo hřáti
stromů vrcholky již polobezlisté...
chladný den má vůni hrdé rezignace,
barvy rozkladu a lesky zlatisté.

Bloudím žleby mezi bukovými lesy.
Ještě mají stromy trochu zeleně,
vydechující do spleti kmenů choře
lehce fialovou páru jeseň.

Bloudím tiše s křídly klidně složenými,
zhnědlé zlato buků šustí pod nohou,
na dně žlebu ručeň zvoní ledovitě,
ptáci – touho! – ptáci zpívat nemohou...

(mk)

Stojím v klíně kopců, harmonií stesků
sladce dýše píseň listopadová.
A mne mrzí jedno: v černém haveloku
že tu stojím jako skvrna surová.

Raděj bych byl faunem chlupatým a hnědým,
v hnědých proudech listů sotva zřejmý bod:
na bukový pařez s píštalou bych used
listům padajícím hráti doprovod.

(mk)

Zimní noc

To není země, to je sen,
ježž bledý měsíc vykouzlil
pod zastíněnou oblohou
na vlnách sametových mil.

To není země, to je div,
nesmírná hudba bílých cest,
jež pro své tiché jiskření
do hlubin strhly světlo hvězd.

To není země, to je zjev,
jenž vyplul z nekonečnosti.
Já, blázen, bod a cizinec,
jdu směšný mraznou věčností.

(mk)

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR

choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod ze Seidl-
gasse 12), 1030 Wien, tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MUDr. Kamila HAJEK

soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION

zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301, 1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION

všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomspportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &**

Dr. dent. med. Josef LUDVÍK

FA f. Zahn-, Mund- u. Kieferheilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4, 1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle dohlavy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Pavol MAZANIK

zubní lékař
Etrichstraße 15/1/13, 1110 Wien
po: 8:00-11:00, út, čt: 14:00-18:00
tel.: 941 91 17

pokladny KFA, SVA
pro ostatní pokladny Wahlarzt

MUDr. Iona POLZER

(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA

neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.

lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně

semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:

Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

GESUNDHEITSSTUDIO KROTTENBACH

Med. Univ. Dr. Kamil Maarfia

soukromý všeobecný lékař

pracovní, preventivní a estetická
medicína, životní prostředí

Praxe:

Krottenbachstr. 52 (vchod Budinskygasse
1190 Wien, tel.: 01/9580951
e-mail: dr.maarfia@artdoc.at
www.artdoc.at

Ověřené překlady dokumentů aj.

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444, fax: 02235/44 638
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

Dr. Milan KOŠÍČEK

A-1030 Wien, Salesianergasse 17
tel.: 0664/2537951, fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ-LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizier-
te Dolmetscherin für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch, Slowakisch,
Deutsch
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
pavlina@chello.at, www.boehmova.at

Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED

A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info
www.tschechischebahnen.at.tt

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa k dispozici v redakci.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at

**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobo-
tu v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu

Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Kaple sv. Stanislava

Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel. 9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellingerg. 1-3 / Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Privátní bilingvní škola obecná

1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel.: 714 88 76, fax: 714 88 76 /34

Mateřská škola

tel. (ředitelství): 713 31 88 / 40

Privátní bilingvní reálné gymnázium

2. stupeň

1120 Wien, Singrienergasse 21
ředitelka Mag. H. Huber
tel.: 890 44 04-60

Europäische
Mittelschule Wien
European Middle
School Vienna

1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Schlüsselgasse 18
1080 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

MY TRI KRÁLE JDEME
K VÁS a t. d.